

LUDOVIKÁS LEVENTE

A M. KIR. HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA LEVENTE-KÖRÉNEK ÉVKÖNYVE

SZERKESZTI

X. ÉVFOLYAM

VITÉZ RÓZSÁS JÓZSEF

1931. JÚNIUS 24.

ÉLETPÁLYA, VAGY ÉLETHIVATÁS?

Írta: vitéz nemes Szinay Béla tábornok.

A középiskolát végzett fiatalágunk pályaválasztás tekintetében sohasem állott olyan nagy kérdőjel előtt, mint napjainkban. Százak és százak kopogtatnak a különböző főiskolák kapuján, a legerősebb támogatásokat igénybevéve és sokszor igen fondorlatos eszközöket felhasználva arra, hogy ők legyenek azok a szerencsés halandók, akiket a felvettek névjegyzékébe besorolnak. Mennyi munkaerő megy veszendőbe ilyenkor a nagy tülekedésben? Mert hát sokan vannak a hivatottak, de bizony kevesen a választottak. Több a lemaradó elkeseredett, mint az örvendező révbejutott. De beszélhetünk-e révbejutásról akkor, amidőn 4—5 évi főiskolai tanulmány befejeztével a végzeteknek csak igen kevés százaléka jut kenyérhez, míg az oklevelek javarésze továbbra is a szülők teherterele marad; míg egy másik része tudásának és készségének meg nem felelő állásban alig néhány pengő fizetésért robotol reggeltől-estig, hogy hozzátartozóit legalább némileg tehermentesítse.

Ez a szomorú valóság! De ennek a legfőbb vezetőség törekvésén kívül álló okai vannak: Trianon!

Ez a magyar élet sötét pontja; az ifjúság gondterhes pályaválasztásának az okozója; ez a végzetek

álláselnyerésének a vigyorgó réme. — A tudomány igyekszik minden eszközt és módot a maga körébe bevonni, hogy a leszűrt tanulságokat a gyakorlatban értéket adóan tudja felhasználni. Ma a különböző hajlamok és képességek megvizsgálására a pszichanalitika és a psychotechnika kezd mindjobban és jobban tért hódítani. Ha ezek után az egyéni képességek vizsgálatánál megállapított eredményeket kiértékeljük és az egyénben egy bizonyos életpálya követelményeivel szemben támasztott átlagos vagy átlagon felüli képességet megtaláljuk, a kikutatott érték termelő eredményét csak akkor kapnók meg, ha az illető a számára egyenesen felkínálkozó pályát választaná.

De a középiskolát végzett fiatalágunk zöme megtehetné-e azt ma, hogy adottságának és így hivatottságának irányában kifejlett képességeihez megfelelő pályát válasszon? Vajjon az egyéniségben rejlő pályával szemben kétségtelenül megkövetelt hajlam sarkalja-e az ifjúság javarészt, hogy milyen életpályára lépjen?

En azt hiszem, hogy nem! Úgy látom és tapasztalom, hogy ezek a tényezők ma másodrendű kérdések. A főiskolai tanulmányok befejezte után várható

elhelyezkedés a félig-meddig is kielégítő megélhetés és a reményteljes emelkedés a kiszemelendő pályán az az elérhetetlennek látszó cél, amely szülőt és gyámot és ezek befolyása révén a fiút is egyaránt irányítja ebben az elhatározásban. Ez a gondolat és elhatározás azonban nem helyes és nem célszerű, mert letér az igazi csapásról; mellékösvényre fordul. A szellemi és fizikai erők nem összhangzatos kiműveléséhez vezet, ami pedig a termelő munka értékét nagy mértékben csökkenti. Ezt azután végeredményben megsínyli a nemzeti, az ipari és a gazdasági élet is.

A magyar közmondás bölcs igazságként hangzik: „Aki valaminek nem mestere, hóhéra az annak.” Ez a találó közmondás idők multával is ráillik a pályatévésztettek zömére akkor, amidőn már az élet útjait, saját kijelentésük szerint az élet kálváriáját járják. Mert lehet-e a kényszerpályát másnak nevezni, mint keserű kenyérnek? Amikor hivatlan-kelletlen, a megélhetés könyörtelen jelszava alatt dolgozik valaki, hogy az élet átlagos színvonalán fenntarthassa magát. Az ilyen férfi lelkében nem születet ihlet, cselekvésében nem lehet erő és a kitermelt munkájából nem adódhat olyan acélos mag, amely újra sarjadzik. Itt az átlagos színvonalon haladva elsatnyul a merész gondolat, ellankad a fel-felbuzduló tett és elkorcsosodik a várt eredmény. Végre is a szerencsét okolva a sikertelenségért, megadással és elfásultan rója az élet reménytelen útját az egykor pályát keresett ifjú.

Igen! Mert aki csupán a megélhetés jelszavával szemel ki magának egy pályát, — a z é l e t p á l y á t v á l a s z t, aki azonban rátermettségből kifolyólag áll a pályájának zászlója alá, — a z é l e t h i v a t á s t ö l e l m a g á h o z.

Az előbbi az életpályájában mindig mesterséget fog látni; az utóbbi az élethivatásában ellenben állandóan művészetet tud majd felfedezni.

Az előbbi robotos munkát végez; az utóbbi odaadó lelkes cselekvést.

Az előbbit minden kis surlódás elkekeríti; az utóbbit a nagy nehézségek még jobban hevítik.

Így folyik szerte-széjjel sokak élete, akik a középiskolában párhuzamosan haladtak egymás mellett. Nagyratörő tervek eltörpülnek, merész íveléssel emelkedő képességek ellaposodnak, életkedvek elpillednek.

És mindezt az eredményezi: vajjon életpályát szemelt-e ki az ifjú a középiskola elvégzésével, avagy élethivatást választott.

A pályaválasztás tekintetében állandóan és időlegesen ható erők befolyásolják a hozzátartozókat és az ifjúságot.

Állandóan ható erők: a faji tulajdonságok, a nemzeti érdek és nem utolsó sorban a földrajzi helyzetből adódó szükség.

Időlegesen ható erők: az állam politikai és gazdasági élete és e két összetevőből eredő, de állandóan változó helyzet.

Az első eset határozott érzéseket termel ki az ifjúból, a második rendszerint téves irányba tereli.

Nem régen volt. 1922-t írtunk. Óriási pénzüsszegek forogtak kézen. A tőzsde eredményesen dolgozott. A koszt pénz bőségesen ontotta az obulusokat. A honvédelmi miniszter pályázatot hirdetett a Ludovika Akadémiába a polgári életből pályázók számára 16 helyre. Jelentkező volt 14 középiskolát végzett ifjú. Ki értékelték akkor a katonatiszti hivatást oly magasra, hogy a fiát a katonai pályára adja? Ki számított abban az időben egyedül csak a foglalkozásával járó fizetésre?

Sokan ajkbiggyesztve beszéltek a tisztipályáról. A tisztviselői, de különösen a katonai pálya iránti érzéseket már bizonyára csirájában kiölték a szülők a gyermekeikből. Javarást csak katonák gyermekei pályáztak ezekben az időkben a meghirdetett néhány helyre. A többség tőzsdebizományos, bankfiú és egyéb gyors meggazdagodást nyújtó, tárgyi alap nélkül dolgozó bankófogdosó akart lenni. Minden ifjú született pénzügyi tehetség volt.

Mennyi hivatottság ment akkor veszendőbe! Hányan róják ma szárnyaszegetten az élet keserű útját, mert a kedvező viszonyok elmúltával együtt a bankó is elrepült.

Ez az időlegesen ható erők kellemetlen érvényesülése volt a jövő számára, ami gyászos sorsunkkal együtt ma is súlyosan nehezedik reánk.

Mult az idő. Hol több, hol kevesebb befolyással az érzésekre, szélsőséges irányban változott a helyzet. Túlsarjadzás következett be.

1931-ben vagyunk. Általános pénzühiány. Kereseti nehézségek. Megélhetési gondok. Csak a megszbott fizetés az, ami félig-meddig biztos alapot szolgál a megélhetéshez. A fiatalság tódul a végzettség után azonnal kenyeret adó katonatiszti pályára. A következő tanévre hatszor annyi pályázó jelentkezett, mint amennyi a honvédelmi miniszter úr által meghatározott üres helyek száma.

Változó idők! De még mindig az időlegesen ható erők jegyében. Ezek között az ifjak között sokan lesznek, akik a katonai pályát életpályául szemelték ki és nem élethivatásul választották. Pedig csalódní fognak, minthogy csalódní érte az életben mindazokat, akik erre a pályára érzés, rátermettséggel nélkül léptek. Csalódní fognak mindazok, akik válogatva és meggondolás után léptek erre a pályára. Ezeknek a hivatásos tisztipálya nem lesz gyönyörűség, hanem teher.

A katonai pályára csak az lépjen, aki hivatást érez magában. Csak az jelentkezék erre a pályára, aki lelkendezik e hivatás után. Akit a kényszerűség avagy az adott helyzet hozna ide minden lelki kapcsolódás nélkül, az tartózkodjék tőle. Egyedül a pálya iránt érzett rajongás az, ami a katonai élet nehézségeit áthidalja, mert a mi hivatásunk hittel és reménnyel eltelt módfeletti terhes munkával jár a Haza boldogulása érdekében, de lemondással az egyéni jólét tekintetében. Aki munkájáért jutalmat vár, az tartózkodjék a katonai hivatástól. A mi munkánkat nem lehet megfizetni. Ahol az emberek ideálokért dolgoznak és a nemzeti nevelés, valamint a faji tulajdonságok kiművelése által törekednek az

erők egységes csoportbaállításával magasabb célok érdekében, ott nincsen bér. Nincsen pedig azon oknál fogva, mert ezt a munkát nem lehet megfizetni.

Az ilyen hivatásnál csak egy nagy egyetemes érdeknek van szerepe. Nagyra nevelni a reábízott tömegben: az eszméket, az akaratot, különösen pedig a kötelességtudást. Mert a katona, ha kötelességteljesítésről van szó, nem törődhet vele, hogy fázik-e vagy izzad, virraszt-e vagy eléggé kialudta-e magát, gáncsolják-e vagy dicsérik, halálveszedelemnek vagy elpusztulásnak teszi-e ki magát. Hiszen a Hazáért hősi halált halni is csak az élet feladatainak egyike és ezzel szemben önfeláldozása által is meg kell tenni a tisztnek azt, amit a pillanat kíván.

Akik pedig már azon szerencsések közé jutottak, hogy a katonai Alma Mater ölében szövögethetik jövőjük álmukat, azok fogjanak hozzá ennek a ki-

magasló kötelességérzésnek a kifejlesztéséhez azonnal. Mert csak az erős akarat sarkalta következetes munka mellett hoz meg mindent az idő. Az idő teremti és rögzíti meg az ifjúban a jó szokásokat és megadja a hivatásra való előkészítéshez magával hozott ösztönök erejét és hatalmát. Ebből keletkezik azután a kikristályosodott jellemű tisztnek olyan fölényes lelki ereje, hogy nem esik kétségbe soha. De ura lesz lelkének, fegyelmezője idegeinek és kérlelhetetlen parancsolója akaratának. Az ilyen tiszt soha sem fogja magát ide-oda lökdöztetni az élet külső körülményeitől és fényesen megállja majd a helyét súlyos helyzetekben is. Így válik igazi példatadó, szívós, kitartó és rettenthetetlen vezetőjévé alárendeltjeinek.

Ezt a szilárd lelki készséget azonban csak az tudja megszerezni és fokozni, aki a katonai pályát nem életpályának szemelte ki, hanem élethivatásul ölelte magához.

Alapkövetételének 100. évfordulóját 1930. október 19-én ünnepelte meg a Ludovika Akadémia. — Fent a leleplezett emlékmű, alatta keretben a L. A. elvégzését bizonyító oklevél, az üvegzelekrényben: a L. A.-nak ezéiben megjelölt története, valamint az új ludovikás címer, gyűrű és sportjelvények. — Az emlékmű előtt 1808-tól napjainkig tervezett, illetve rendszerített korrú egyenruhában akadémikusok díszőrsége áll. (Schäffer felv.)

HALOTTAINK

Vitéz Giczi, Assa- és Ablánczkürthi GHYCZY JÓZSEF ny. vkszt. ezredes.

1883-ban született Budapesten. A bécsújhelyi katonai akadémia elvégzése után a volt cs. és kir. 4. közös huszárezredhez avatták föl 1906. augusztus 18-án. Érdemekben gazdag békeszolgálat után résztvett a világháborúban, ahol az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül a hdm. és kardos katonai érdemkereszt III. osztályával, a bronz és ezüst katonai érdeméremmel, valamint a német vaskereszt II. osztályával tüntették ki. A harctéren meg is sebesült, majd olasz fogságba csett. A forradalmak lezajlása után különféle fontos beosztásokban teljesített kitűnő szolgálatot, amelyért legfelső dicséző elismerésben is részesült.

1929. szeptember 1-én — ezredesi rendfokozatban — a Ludovika Akadémiára nyert beosztást.

A „V” tanulmánycsoport vezetését vette át, harcászatot tanított, ezenkívül pedig a Leventekör tanárelnöke is volt.

Az akadémián megkezdett munkásságát azonban alig egy év múlva betegeskedése megakasztotta, amíg hosszas és súlyos szenvedés után 1930. október 15-én a 2. sz. honvéd- és közrendészeti kórházban elhunyt. Október 18-án temették el a kerepesi temetőben. A végtisztességen megjelent az akadémia egész tisztkara, az összes akadémikusok élén.

Lelkiüdvéért az engesztelő szentmiseáldozatot október 19-én délelőtt mutatták be az egyetemi templomban és később a Cabari és Gerovoi kegyúri templomban. Halálát felesége, született Weiner Jozefa és Emil fiacskája, valamint nagyszámú rokonság gyászolja.

Vitéz Szinay Béla tábornok, akadémia-parancsnok 1930. október 18-án a következő tiszti parancsban búcsúztatta el a megboldogultat:

Giczi, Assa- és Ablánczkürthi Ghyczy József ny. vkszt. ezredes hosszas szenvedés után október hó 15-én elhunyt. Hiábavaló volt az a gondos és önfeláldozó ápolás, melyben hozzátartozói részesítették.

Mély megdöbbenéssel és lesujtva vettük az akadémia kipróbált tanulmányvezetőjének, lelkes tanárának és fennkölt gondolkodású nevelőjének ily hamar bekövetkezett halálát. Némán és meghatottan állunk a ravatalnál és kesergő szívvel mondunk Istenhozzádot annak a kedvelt bajtársnak, akit az akadémia tiszti-, tanárikara és akadémikusai olyannyira lelkükbe zártak. Az ő örök távozása súlyos veszteség a mi számunkra, de ugyanilyen a Haza számára is. Nagy tettekre hivatott szelleme és kimagasló tudása csak a jövőben kerülhetett volna igazi kibontakozásra, ha hova-tovább magasabb és magasabb állásba kerül. A sors kérlelhetetlen keze azonban ezt megtagadta tőle. A Magyarok Istenének megmásíthatatlan akaratába való belenyugvással zárjuk emlékezetünkbe szelíd és nemes egyéniségedet.

Amidőn lelked tovaszáll, hogy megnyugvásra találjon évszázadok során tündökő őseid mellett, — mi földiek ígérjük, hogy megtartjuk és megőrizzük emlékedet. A ludovikás lelkekben elhintett tanításaid bizonyára kikelnek majd és virágoznak és ez létszen örök időkön át hirdetője a Reád való emlékezésnek.

Búcsúzunk Tőled! A komoly katonától, a nemes férjiútól és lebilincselő úri egyéniségedtől.

Ghyczy ezredes, Isten Veled!

Dr. Dálnoki KOVÁTS ÁRON
ny. tábornok-orvos,

a hdm. Vaskorona-rend III. osztályának lovagja és a Ferenc József-rend lovaskeresztese stb.

1931. január 25-én életének 79-ik évében meghalt. Január 26-án délután temették az 1. számú honvéd és közrendészeti kórház halottas házából, a református egyház szertartása szerint.

A megboldogult az 1904—1906. években a Ludovika Akadémia orvosfőnöke volt, törzsorvosi rendfokozatban. *(Fényképe jobbról fent.)*

Dr. Péteri TAKÁTS ZOLTÁN
ny. áll. I. o. főtörzsorvos,

a hdm. és kardos Ferenc József-rend lovagja, a kardos ezüst és bronz katonai érdemérem és még számos más kitüntetés tulajdonosa.

1930. május hó 1-én a harctéren szerzett súlyos betegségében hosszú szenvedés után életének 56-ik, házasságának 30-ik évében elhunyt. Május hó 3-án délután helyezték örök nyugalomra a kerepesi temetőben. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmise-áldozatot május hó 5-én délelőtt mutatták be a Thököly-úti plébánia-templomban. A megboldogult az 1917—1923. években a Ludovika Akadémia orvosfőnöke volt.

Dr. nemes LÁSZLÓ BENŐ
I. o. főtörzsorvos,

számos hazai és külföldi kitüntetés tulajdonosa.

1930. szeptember 2-án életének 49-ik és házasságának 22-ik évében rövid de fájdalmas szenvedés után elhunyt. A megboldogult földi maradványait szeptember 3-án délután a kerepesi temető halottas házában történt megáldás után szeptember 4-én Dunaszentgyörgyön helyezték örök nyugalomra.

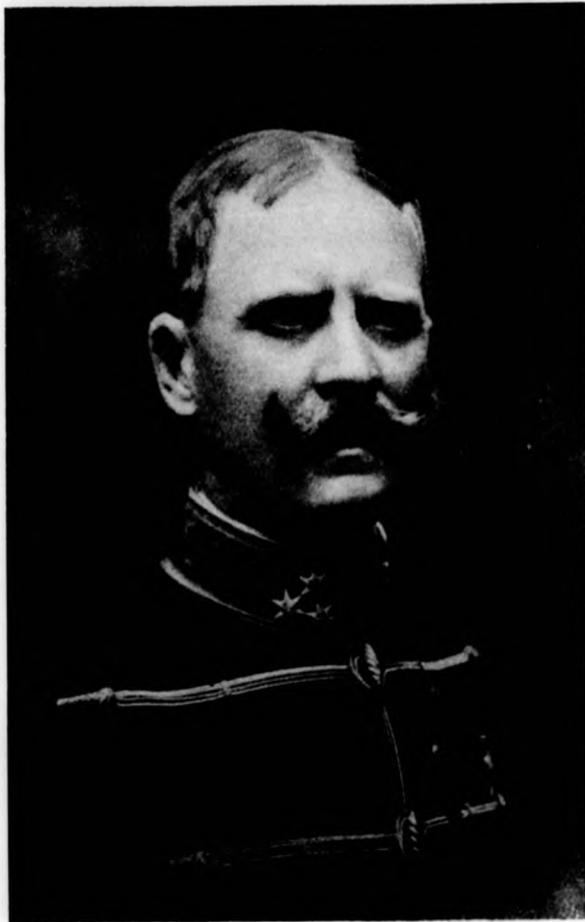
Mint törzsorvos és főtörzsorvos a Ludovika Akadémia orvosa és orvosfőnöke volt az 1918—1927. években.

Temetésén a Ludovika Akadémia küldöttségileg képviseltette magát és koszorút helyezett el a ravatalra. *(Fényképe jobbról lent.)*

**Ljubovijai CZEISBERGER JÁNOS ny. áll.
altábornagy,**

a hdm. és kardos Lipót-rend, valamint a hdm. és kardos Vaskorona-rend III. osztályának lovagja, a katonai érdemkereszt III. o. tulajdonosa stb., stb.

1931. január hó 15-én hosszas szenvedés után életének 71-ik, házasságának 40-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. Január hó 17-én temették el a farkasréti temető katonai részében. Temetésén résztvett a Ludovika Akadémia tiszti és akadémikusi küldöttsége is, élükön az akadémia-parancsnokkal, aki az akadémia nevében koszorút helyezett el a ravatalra. A megboldogult az 1903—1907. években a Ludovika Akadémiának zászlóaljparancsnoka és tanára volt.

Az engesztelő szentmiseáldozatot január 19-én délelőtt 10 órakor mutatták be a Ludovika Akadémia kápolnájában a megboldogult lelkiüdvéért.

**Dr. CZIMER KÁROLY
ny. középiskolai igazgató,**

a Dugonics-Társaság egyik alapítója, majd rendes, tiszteleti és igazgatósági tagja.

1930. május hó 14-én életének 72-ik évében örök pihenőre tért.

A megboldogult az 1886—1888-ik években a Ludovika Akadémián mint történelemtanár működött.

Szegeden temették el.

**KIRCHNER SÁNDOR
ny. áll. tábornok,**

a hdm. és kardos Vaskorona-rend III. osztályának lovagja, a hdm. Ferenc József-rend lovagkeresztese, a hdm. és kardos katonai érdemkereszt III. o. tulajdonosa stb.

1931. január hó 16-án Erzsébet leányának halálán érzett bánatában életének 59-ik, házasságának 34-ik évében meghalt. Január 19-én délután helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben. Az engesztelő szentmiseáldozatot január 20-án mutatták be lelkiüdvéért az egyetemi templomban.

A megboldogult a Ludovika Akadémia növendéke volt, 1891. augusztus 18-án avatták fel hadapród tiszthelyettessé.

**Pásztovai KOMÓCSY PÁL
ny. áll. ezredes,**

a Ferenc József-rend lovagja, a hdm. katonai érdemkereszt III. osztályának tulajdonosa stb.

1930. július hó 27-én életének 61-ik évében elhunyt. Július 30-án délután helyezték örök nyugalomra a kerepesi temetőben. Lelkiüdvéért másnap délelőtt mutatták be az engesztelő szentmiseáldozatot a Reviczky-utcai plébánia-templomban.

A megboldogultat 1889. augusztus 18-án avatták a Ludovika Akadémián hadapród címzetes őrmesterré.

Ifj. vitéz BESSENYEI LAJOS
ny. főhadnagy, légügyi főellenőr.

1931. április hó 29-én életének 25-ik évében Szegeden meghalt. Temetése április hó 30-án volt Debrecenben; a Nagytemplomban tartott ima után a Hősök Temetőjében helyezték örök nyugalomra.

A megboldogult 1928-ban került ki az akadémiáról, amelynek egyik legkiválóbb és nagy reményekre jogosított hallgatója volt. Leventekörünkben négy éven át buzgón és eredményesen dolgozott s az utolsó évben a hadtudományi osztály elnöke volt. Érdemeiért a kör örökös tagjai sorába választotta.

Egyik bajtársa, *Lakatos József* ny. főhadnagy, a Leventekör örökös tagja, a következő megemlékezést írta a megboldogult halálára:

1906-ban született Hajdúböszörményben. Középiskoláit a debreceni ref. főgimnáziumban végzi. Önképzőköri elnök, tisztajeles diák. Mint cserkész édesatyjával, aki a debreceni ref. kollégium igazgatója, bejárja fél Európát, rengeteg újat lát, fogékony lelke minden szépet befogad. Érettségi után a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia hallgatója lesz. Éles eszével, szorgalmával és példás magaviseletével kitűnik társai közül. Mind a négy évfolyamban osztályelső.

A Leventekör hadtudományi osztálya elnökévé választja és ennek a folyóiratnak hasábjain egymásután jelennek meg szebbnél-szebb, mélyenjáró értekezései. Hadtudományi és szociálpolitikai írásai feltűnést keltenek, izmos tehetség.

1928-ban főhadnaggyá avatják. De csak igen kevés ideig szolgál mint csapatbiztost, kereső és tennivágyó lelke a magyar repülés felé tekint, nyugállományba kerül és a m. kir. Légügyi Hivatal egy értékes, nagyműveltségű fiatal bajtársat nyer vele.

Ennyi ifj. vitéz Beszenyei Lajos élettörténete. 25 év. Egy negyedszázad. 1931. április hó 24-én repülőgépe lezuhant, a gépben ülő második pilóta könnyen megsebesült, ő pedig összetörve, négy napos szenvedés után, április hó 28-án meghalt.

*

Repülőors. Az isteni gondviselés úgy akarta, hogy eggyel kevesebb legyen az építő fiatal magyarság. A szívem szakadna ketté, ha most zsoltárt kellene énekelnem a kegyetlen sors dicsőítésére, hiszen olyan kevesen tartják a magyar jövő kálváriás keresztjét.

Nem lázadok a sioni kőszírt ellen, nem szórok átkot a vak sorsra, csak nagyon fáj a befelé-sírás, mert nekem és másnak és sokaknak reményei eggyel, egy szép élettel megfogyatkoztak.

Ifj. vitéz Beszenyei Lajos. Milyen szép név, — milyen magyar. Amilyen az élete volt.

Jellemének leghűbb tükrét talán azok a szavak adták, amelyeket összetört tagokkal, véresen habzó szájjal akkor mondott, mikor a lezuhant repülőgép köré bajtársai odafutottak. Halálos csönd. Feszült várakozás. Élnek-e vajjon? És ekkor a roncsalmazból hallatszik vitéz Beszenyei Lajos halódó hangja:

— Mi történt ő velem? — Ő rajta segítetek!

A kötelességtudó, a felelősség súlyát mindig érző katona, a haldokló hős tiszta, férfias gondolatvilága dobban itt élénk. A másik életéért aggódik akkor, midőn maga is a halálán van.

Levente-bajtársak, magyar ifjúság! Ifj. vitéz Beszenyei Lajos egész életében ilyen volt. Szerény és nagy tudású. Komoly katona és igaz bajtárs. Kötelességtudó és áldozatkész. A levente-gondolat, a leventeszellem dolgozó zászlóvivője. Ő nemcsak remélt egy eljövendő boldogabb magyar jövendőt, hanem dolgozó tudott hinni. Az ölbetettkezű, virradatváró magyar ifjúság elé szeretném állítani ezt a hős ludovikás testvért, hogy az ő dologtevő, kristálytisza magyarságú, fiatal élete mutasson példát az eljövendő boldoguláshoz.

Élvegeztetett. A debreceni kollégium és a Ludovika Akadémia kitűnő tanítványa immár korán megdicsőült hős.

Ifj. vitéz Beszenyei Lajos, hogy ki voltál Te nekünk, azt most már sem szóvirágokkal, sem pedig könnyekkel elfelejtetni nem lehet. Elrepültél körülölkől olyan magasba, ahová majd egyszer mindannyian eljutunk.

Ifj. vitéz Beszenyei Lajos, igaz bajtárs, repülő testvérünk, Isten Veled!

KÖKÉNY LÁSZLÓ
ny. főhadnagy, IX. r. o. felügyelő.

1913. május hó 4-én hosszas szenvedés után Budakeszin, a József főherceg-szanatóriumban, életének 25-ik évében elhunyt. Temetése május 6-án délután volt Miskolcon, a református egyház szertartása szerint.

A megboldogult 1928-ban végezte az akadémiát. Leventekörünknek ő is lelkes tagja volt. Főként az irodalmi osztályban fejtett ki elismeréreméltó munkásságot. Az 1927—28. tanévben pedig a kör ifjúsági elnökévé választotta. Felavatása után is állandóan érdeklődött a Leventekör munkássága iránt s mint a Leventekör örökös tagja, többször megjelent az egyes osztályok ülésin.

RUMINCSIK LAJOS
főhadnagy.

1930. november 23-án életének 26-ik évében meghalt. November 27-én délután temették el a X. kerületi új köztemetőben a r. kat. egyház szertartása szerint.

1927-ben avatták fel a Ludovika Akadémián főhadnaggyá.

FARKAS ISTVÁN
főhadnagy.

1930. július 31-én életének 29-ik évében az 1. számú honvéd- és közrendészeti kórházban elhunyt. Temetése augusztus hó 2-án délután volt a kerepesi temetőben. Az engesztelő szentmiseáldozatot augusztus 4-én délelőtt mutatták be lelkiüdvéért a Szegényház-téri görög katolikus templomban.

A Ludovika Akadémiát 1924—25. tanévben végezte. Leventekörünknek örökös tagja volt.

NYÁRY KAMILL
ny. főhadnagy, légügyi főellenőr.

1930. június 14-én 26 éves korában, hivatásának teljesítése közben, Szombathelyen szerencsétlenség áldozata lett. Budapesten helyezték örök nyugalomra. Az engesztelő szentmiseáldozatot június 15-én mutatták be lelkiüdvéért a szombathelyi székesegyházban.

A Ludovika Akadémiát az 1926—27. tanévben végezte.

Vitéz KAKASSY LAJOS
százados.

1930. november hó 30-án életének 36-ik évében a harctéren szerzett súlyos betegségében elhunyt. A megboldogult földi maradványait december hó 2-án a honvéd- és közrendészeti kórház halottasházából, a református egyház szertartása után Kisújszállásra szállították s ott helyezték örök nyugalomra.

1917. augusztus 17-én avatták hadnaggyá a Ludovika Akadémián.

Az ellenség előtt tanúsított vitéz és bátor magatartásáért a hdm. és kardos katonai érdemkereszt III. osztályával, a bronz katonai érdeméremmel, az I. osztályú ezüst és bronz vitézségi éremmel, valamint a II. osztályú német vaskereszttel tüntették ki.

ZSENGELLÉR PÁL
főhadnagy.

1931. március hó 1-én életének 24-ik évében Nagykanizsán elhunyt. Holttestét Budapestre szállították, ahol március 3-án helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben, a református egyház szertartása szerint.

1929-ben avatták főhadnaggyá a Ludovika Akadémián.

ÉRHEGYI FERENC

III. évfolyambeli akadémikus.

1930. október 19-én meghalt. Október 22-én az 1. sz. honvéd- és közrendészeti kórház halottsházából temették az új köztemetőbe. Az akadémia képviselőjében küldöttség kísérte ki utolsó útjára.

A Leventekör irodalmi osztályának működő tagja volt.

Ifj. vitéz Bessenyei Lajos ny. főhadnagy sírja a Hősök temetőjében Debrecenben.

AZ ÉN APÁM.*

Írta: Almay Béla ny. százados.

A multba száll a lelkem, vissza oda, ahol az emlékezés határa van, vissza odáig, ahol már csak arra emlékszem, hogy reggel, mindig korán reggel, óvatosan felkelt Valaki, — Valaki, akit én úgy szerettem, az én tudatraébredésem hajnalán. Aztán mindig elment... pendült a sarkantyúja s én aludtam tovább...

Délelőtt ott vigyázott Édesanyám féltő tekintete — jött az ebédidő s én alig vártam azt a pillanatot, amikor jött vissza az a Valaki... A lép-

csökbe — oly tisztán hallom — egyszer-kétszer megütődött a kardja...

S az Ő jövetelével megváltozott a ház. Emlékszem: Az volt az érzésem, hogy... most egész az én gyermekvilágom, most, amikor az a komoly, szemüveges ember a karjaiba ragadott és azzal az Ő erős, munkás kezével olyan csodás-szeliden meg-simogatta az arcom...

*

Szalad, fut az idő mindig előremozgó kereke, figyel a gyermekész... már benyomásai vannak... meghallgat érthetetlen beszédeket, elles furcsa szavakat, amiket félhalkan beszélnek egymással a na-

* Ezzel áldozom szeretett Apám, néhai Almay Salamón m. kir. honvéd ezredes (1872—1923) ludovikátestvérem áldott emlékének.

gyok... Figyeltem én is, hallgattam, lestem én is s a fogalmak tisztulásával mind tisztábban, mind fényesebben, egyre imponálóbban formálódott ki egy alak, egy példakép, Ő, az Apám...

Egy ember, akit mindenki szeret és becsül, akitől csak szépet és jót hallottam, még ha leselkedtem is s aki mindig igazságos volt a szememben, mert tudtam... a példájából tudtam, hogy az ítélete fellebbezhetetlen, mert igaz.

Az Apám nem vert meg soha. Nem vert meg soha, de lenyűgözött a tekintetével. Hogy megváltozott az a szerető, szelid tekintet, ha csintalankodtam! Vádolt, számonkért, bús volt egyszerre. S remegve osontam hozzá, hogy kezét illessem a szánom-bánom csókjával...

Pedig nem volt egészséges. S az a betegségtől, örökös munkától elcsigázott ember velünk szemben, de soha senkivel szemben sem volt ideges. Hangulatok nem uralkodtak rajta: én mindig derűs-nyugodtnak láttam.

S már kézenfogva vezetett az iskolába. Hatéves gyerek voltam, amikor feltettem magamban, hogy szorgalmas leszek mindig, mert ragyogott a szeme, amikor a legelső szép bizonyítványomat látta...

Hatéves voltam, amikor először jutott az eszembe, hogy szüleim szeretetért nekem is kellene valamit adnom s a karácsonyi bizonyítvánnyal még vittem valamit haza: egy picit egyszerű szentképet, amit a karácsonyi vásárran vettem Kolozsvár ódon főterén a napi zsemlyepénzemből. Sok-sok év múltán is ott láttam az öreg íróasztal fiókjában, Apám legféltettebb emlékei között.

Hogy mit tanultam Tőle?

Az Apám mindig dolgozott s az üdülés ritka perceit ott töltötte mindig velünk. Nem járt kávéházba és kaszinóba — az Ő szórakozása mi voltunk. Katona volt. Szegény katonatiszt. S láttam napról-napra mint törli magát beteg testtel, csodás munkabírással, amit csak az tesz érthetővé, hogy testestől-lelkestől katona volt. Az esti órákban sokat mesélt nekünk. A Ludovikát Tőle ismertem meg, amikor szerető, meleg hangján, álmodozva mondta el az Ő növendéki életét. A csapatélet sok-sok szépsége, nehézsége bontakozott ki elbeszéléseiből s szívtam magamba a vágyat a katonélet szépségei után.

Magyar volt. Fanatikusa magyar hazájának. „Túlságosan magyar érzelmű“ a minősítése szerint. S ez a nagy magyar ember, ez a gyerekeiért élő apa

nem mehetett el soha a gimnázium március 15-i ünnepélyére, ahol szerepeltek a fiai. Csak ilyenkor láttam könnyet a szemében katonavolta miatt.

Mit tanultam Tőle?... Boncolgatom, bírálom a tetteit férfiüsszel, elfogulatlanul és nincs egy szava, egy tette, amit ne tartanék követendő példaképnek. Az életet tanultam az Apámtól.

Aztán komoly idők jöttek. Derűs, boldog, szép ifjúkorom egén egyre jobban-jobban gyülekeztek a felhők... S egyszer arra ébredtünk, hogy az én fiatal, erőslelkű Apám megrokkant. Megsiketült. Szörnyű csapás! A férfikor delén, kettétört karrierrel szembenézni a megváltozhatatlan sorssal. Soha többé nem hallani... kitéve sokszor a gúnynak, lelketlen tréfának és mégis dolgozni tovább, lankadatlanul a Hazáért. Mártír-lélekkel beülni a siketnéma-intézet padjaiba és deresedő fejjel tanulni: hallani a szájról — emberfeletti! Titkolni a fájdalmat, mosolygó arcot mutatni... Én tudom, mi lehet az, mert éjjelente — mikor már azt sejtette, hogy mind alszunk — a párnába szorított fejjel zokogott tetetetlen keservében az én hős, süket Apám...

Katona lettem. Sohasem biztatott erre a pályára az Apám. Az öcsém is katona lett. De kérdem: Egy ilyen példa után választhattunk volna mi más pályát?... Nem!

Mikor érett fővel is elismételtem Neki: „Katona akarok lenni!“ — akkor láttam, hogy legititkosabb vágya teljesedik be...

Azt mondják rólam, hogy optimista vagyok. Válthatott volna pesszimista is belőlem? Minden, csak ez nem! Én az Apámat nem láttam elcsüggedni. Vagy nem mutatta?...

Mindegy, — mert akkor is olyan akaratereje volt, hogy át tudta vinni mindenkibe az ő hitét.

Emlékszem... egyszer csüggedt voltam s nem tudtam bízni a katonaság jövőjében...

A forradalmak idejében történt, levelet írtam az Apámnak...

A válasz így szólt: „Béke valamikor lesz, az bizonyos. De végleges leszerelése a hadseregeknek? Bohó kis Fiam! Hát csak angyalok lennének a Földön?... Úgy-e, hogy nem?! Naiv, túlságosan érzékeny lelkületű emberek hihetnek az örök békében, míg ember él a Földön. Lehetetlenség... álom. Küzdelem nélkül nincs élet... nincs Haza!... Ne ülj fel mende-mondáknak. Kár ok nélkül csak pillanatilag is rossz perceket szerezni. Nincs még április

elseje, hogy ilyen gondolatokat elhíhessen ép ember... Sohase töprengj Fiam, szép pályádon maradsz és haladni fogsz!... Szeretnék a keblemre szoritani e percben és a szemed közé nézve, kérdezni: „Béla fiam, hát Te hiszel ilyen badarságokban?“ Fel a fejjel s büszke magyar daccal nézz a Haza ellenségeivel szembe! Semmi kishitőség! A hadsereg a lelke, a szíve a Hazának! Csak úgy, mint eddig, — tettekre kész, erős bizalommal és vas következetességgel igyekezz jövődöt a katonai pályán elérni.“

A levelet őrzöm, mint valami talizmánt. Hát lehetek én pesszimista?

Kolozsvár főterén állottunk 1918 december 24-én délelőtt. Szinte zúgott a falukról becsődített mócok „Szetreaszke“-ja, az oláh kürtök fújták, a zenekarok harsogták azt a furcsa, balkáni ritmusú indulót... Kísértetiesen dobogtak a bevonuló oláhok bocskorai s dübörgött az a két piszkos, kis sovány lovakkal vontatott clavult üteg...

Mondom, ott álltunk kénytelen-kelletlen és néztük a „diadalmas oláhokat“. Egyszerre megfogta a kezemet az Apám... — ránéztem és olyannak láttam a szemeit, mint soha... Villogtak azok a drága szemek, a kétségbeesés, a gyűlölet tüze villant fel bennük... Az első férfikézzszorítást akkor kaptam életemben és mentünk szótlán csendben haza, csak haza, minél előbb... ünnepelni a legszomorúbb káracsnyestét: 1918 december 24-ét.

Aztán, amikor azt a hírt kapta, hogy én a székelly hadosztály harcaiban elestem... ő a rossz hírt titkolva, biztatott otthon mindenkit... s mégis reménykedve napokon keresztül várt, várt az átrobogó fogolyvonatok között.

Lassan befutott az a szomorú vonat... s mint máskor is, a kijáratnál szerényen, szürke polgári ruhában ott állt az Apám...

Észrevett és jött, jött, kitárt karokkal... Az ő megállítja... kérdez valamit oláhu... és Ő kétségbeesve magyarázza, hogy süket és mutat rám... s az a durva oláh katona félrelöki az én szegény, hős Apámat...

Szomorú kép!... De Apám! Akkor is tanítottál valamire!...

Egy nap hazahívtak és ott álltam haldokló Apám mellett... „Alszik“ — mondta az Anyám... Odaléptem az ágy mellé... és milyen csoda! Nem hallott az Apám és mégis megéreztem engem... Az egyik szeme lassan felnyílott... (a másikat megbénította az agyvérzés) s ép kezét felém nyujtotta... Föléje hajoltam és megcsókoltam... és Ő nem eresztette el a kezemet... Megint éreztem egy kézzszorítást, azt a kézfogást, amikor mindent ezzel kell megmondani... Ez volt az utolsó férfikézfogás, amit Tőle kaptam. Ezzel avatott engem is férfivá...

A koporsójára én erősítettem fel a makulátlan tisztaságú kardját, a feje alá én tettem egy rögöt a kolozsvári temető kertjéből és a szívére én tettem oda az Ő világát: Anyám és a mi fényképünket...

Aztán katonák vették vállukra a koporsót s megindultak a sír felé...

Megpihent egy katona... Megpihent egy névtelen hős, megpihent egy szerelmese, egy vértanuja a magyarságnak...

Egyben csalódott csupán... A porai itt nyugosznak a pesti temetőben és nem a szabad Erdélyországban... De látja már ott, a Hadúr oldalán, ott, a tiszta, nagy boldogságban, hogy ez úgysem marad így... Hiszen tudja, hogy nem volt üres szó az az eskü, amit Őcsémmel együtt a koporsója mellett remegett el a szánk: „Hazaviszünk, Apám!“

Az 1930. évi Veni sancte-ről. — Lelkészek és tisztek csoportja.

(Schäffer felv.)

A CSERKÉSZETRŐL.

Írta: *Markóczy János őrnagy.*

(Felhasznált forrásmunkák a Magyar Cserkészsövetség idevágó könyvei.)

A cserkészlet a Ludovika Akadémia Sportegyletének keretében a folyó év tavaszán meghonosult. Ennek a sportegylet szakosztályainak sorába való megszervezését szükségessé tette azoknak az akadémikusoknak a nagy száma, akik már a középiskolában is örömmel üzték a lelket és testet nemesítő cserkészletet.

Az akadémia parancsnoka mondja: „Örömmel szereztem tudomást arról, hogy minden felső nyomás nélkül az akadémikusok köréből indult ki az óhaj a cserkészletnek az akadémiaán való bevezetésére. Sokan máris elismerésreméltóan dolgoztak.“

Fogadjuk hát mi is áradó örömmel azt, hogy cserkész munkát végezhetünk. Hogy azonban eredményes munkát fejthessünk ki e téren, tájékozódjunk előbb kissé a cserkészlet eredete és céljai, jelenlegi szervezete felől.

E célra adom ezt az ismertetést a cserkészetről, amit 1929. évi angliai táborozásom leírásával kiegészítettem.

Mondanivalómat a következő fejezetekre tagozom:

1. A cserkészgondolat keletkezése és nevelési programja.
2. A cserkészmozgalom megszervezése.
3. Cserkész és katona.
4. Tapasztalataim angliai utamról.

1. A CSERKÉSZGONDOLAT KELETKEZÉSE ÉS NEVELÉSI PROGRAMJA.

Mi is hát az a cserkészlet, miről az utóbbi évtizedekben az újságok annyit írtak, — mit léptenyomon hallunk emlegetni, — mi sokakat büszkeséggel és hazafias érzéssel tölt el, de ami bizony sokak ajkára a „felvilágosodott nagyok“ mosolyát csalja?

Mik ezek az árvalányhajás, rövidnadrágos, fürge, dalos, jókedvű gyerekek?

Sportemberek, katonák, természetbúvárok, erkölcsprédikátorok, internacionális szekta tagjai?

Mi a célja a cserkészletnek, honnan ered, hová viszi hazánk ifjú nemzedékét?

*

Álljunk meg kissé... Fordítsunk hatalmasat az idő könyörtelenül haladó kerekén — visszafelé.

Gondolatban menjünk mindannyian haza; ki a Bakonyba, ki a délibábos Tisza mellé, ki a Felvidék és Erdély ezer mesét regélő erdeibe; a kis patakok mellé, sziklákra, virágos rétekre, kis kunyhókba és menjünk gondolatban végig a legszebb időnkön: a boldog gyermekkoron, melyből annak idején úgy kíváncsoktunk — a férfisorba.

Látjuk, amint hármás-négyes csoportba verődve,

hazulról megszökünk „honalapításra“. Ki kötéllel, ki gyufával, baltával, csuzlipuskával, sőt flóberttel is.

Az erdő szélén, egy bokorban letelepszünk, itt fogunk tanyázni. Egy üreget hamar kimélyítünk, ez lesz a várunk. Bokrokat ültetünk elébe, hogy árulók észre ne vegyenek. Egy bokrot még ravasz kötélserkezettel rá is húzunk az üreg szájára.

Az erdő aljás, dzsungeles helyein titkos utakat vágunk. Dolgozik bicska, balta, ásó, köröm. Kövekből mindjárt össze is rakjuk a tűzhelyet. Kéményt hozzá találtunk otthon a padláson.

„Én főzni fogok, — te őrt állsz, ott fent, a legmagasabb fa tetején, fehér kendőkkel, rigófüttel adsz vészjelet. Ők hozzák a gyenge kukoricát és krumplit onnan a mezőről.“ Egy félig bot, félig drót és spárga-szerkezettel a legszebb almát is átszaljuk a kerítés mögül: ünnepi lakománk koszorúját.

Igy a zsákmányt behordva, a parázson megsütve, bámuljuk a tüzet. A fa sitergése, a parázs pattogása, a tűznek percnként változó lángfoslányai élesztik fantáziánkat. Regélnek elmúlt idők, — indiánvezérek, — Verne Gyula-hősök tetteiről. A lángnyelvek szólnak hozzánk, újabb, nagyobb tetekre serkentve — és mi megértjük őket.

Ekkor a lobogó tűz mellett kipirult arccal, szerzősainkat, fegyvereinket keresztbe rakva, ünnepélyesen megesküszünk, hogy egymást el nem hagyjuk, — várunkat, ha kell, utolsó lehelletünkig megvédjük. (Itt látjuk ennek a játéknak elvitathatatlan jellemnevelő erejét.)

És folynak a csaták. Nyilaink, dárdáink kéznél vannak s máris repülnek fejnek, hasnak, hátnak.

Máskor meg a hegyi folyó örvényes helyein úszkálunk merészen.

Salétromot, szénport, ként összekeverünk, palackba tesszük, leássuk fa, fal alá és robbantunk.

Nem egyszer felgyújtunk egy korhadt fát, mert a sötétben élvezzük pislogását. A száraz rét tüzet fog, a tűz terjed és károkat okoz.

Kígyókat kergetünk, gombát sütünk gondtalanul, mintha méreg a világon se volna.

De akad időnk arra is, hogy agyagból, gipszből alakokat formáljunk s lombfűrészszel dolgozzunk. Faragunk, ragasztunk, varrunk és mindenféle pepecselő munkát kitalálunk.

És hogy örülünk, mikor az oláh szomszéd enyvesvesszőjére ragadt stiglicmadarat kiszabadítjuk. Pacsirtával, kakukkal, széllel versenyt dalolunk.

Megtaláljuk a szép virágot is. Bokron, tuskén át össze-vissza kúszva, megkeressük a nyár utolsó található számocáit, hogy azokat néhány szál virággal együtt édesanyánk asztalára csempésszük.

*

Így dolgozott a forrongó gyereklélekben a velünk született harci ösztön, az alkotási, vándorlási és romboló ösztön egyaránt, bennünket a jó és a rossz válaszfalán kergetve, hogy esetleg testileg vagy erkölcsileg nyomorékká tegyen.

Órangyalnak neveztük azt az erőt, mely millió gyerek felett őrködött.

De hányan pusztultak el, hányan hordják egész életükben a testi megbélyegzést és mily sokan züllöttek el erkölcsileg.

És hogy állt mindezzel szemben a felnőtt?

Hogy érvényesítette nevelő befolyását, mely természetből fogva az ő kötelessége?

A felnőtt a gyerekekkel, a gyerek „naivságával, csacsi fantáziájával“ szemben türelmetlen volt. Untatta, hogy vele foglalkozzék. Vagy egy hatalmas szóval a „haszontalan, semmiházi, naplopó kölyköt“ a sarokba zavarta: mars a könyvek mellé, — mars a mama szoknyája mellé, a dohos szobába! Ez mindenestre a legkényelmesebb megoldás. Nem tudta megérteni azt, hogy a gyerek lelkébe öntött fantázia, a benne rejlő életenergia letörése a természet és a Nagy Alkotó ellen elkövetett legsúlyosabb véték, mely a későbbi fejlődésben erősen megbosszulja magát.

Mennyire helytelen felfogások uralkodnak még ma is e téren, mutatja a következő kis példa:

Vendégségben jártam. A kis gimnazista gyereket lombfűrész kezelésére tanítottam. Alig távoztam el, szülei megtiltották a gyerekeknek, hogy tovább fűrészeljén, azzal, hogy: „Neked nincs szükséged ilyen munkára, — van neked miből megélned!“

Magam előtt látok nem egy csenevész, dadogó, didergő diákpilántát, kinek gondolkodásmódja már bajtársaiban is szájalmat keltett.

Foglalkoztak is felnőttek a gyerekekkel, vezették őket; a jó szándék, igyekezet megvolt, de nem hozta meg az eredményt, mert a korán érett ifjú, kit apja túlkorán vezetett ki a fantázia és játékok országából a reális életbe, — szintén nem állta meg helyét: elfásult.

Nem maradt más hátra, minthogy a felnőtt szálljon le a gyerekek csodás kis birodalmába, hogy velük együtt haladjon Winnetou ösvényein. Hogy játék közben szerettesse meg vele a természetet, fejlessze egészséges testét, élesítse észjárását és mindezen keresztül elérje a nevelés főcélját: az edzett, tiszta jellemet. Ha ezzel a jellemmel döngeti meg a férfikor kapuját, akkor biztosan egész ember lesz belőle, társadalom és haza javára.

Ezt akarja a cserkészlet. *Jellemnevelő játékot.*

Nos, — felnőttek. De ki vállalkozott arra, hogy a sioux-indián fejdíszét magára vegye, sárpalacsintákkal csatákat vívjon és az utolsó mohikán csatáiáltásaival üdvözölje bajtársát?

Baden-Powel angol tábormester az első, aki nyíltan síkraszállt a gyerekekrevelés ilyen módjáért.

Nem törődött előítéletekkel, kritikákkal. A gyerekekkel együtt álmodta Verne Gyula csodáit.

És ma, midőn Angliát már megjártam, ma tudom csak megérteni, miért kellett ennek a mozgalomnak épp Angliában megszületnie. Miért nem a román népfajok egyikénél vagy a németeknél, akik a világ legkiválóbb pedagógusai és szervezői egyaránt?

Ennek két oka van. Először az, hogy az angol gyárvárosok rengeteg satnya, piszkos, degenerált utcai gyereken segíteni kellett. Érdekes jelenség ez: a lakások belseje, a lakások külseje gondosan tiszta, réz, acél fénylik, de a gyerekek arca, keze, lába, foga, haja nagyon elhanyagolt. Ez adhatta Baden-Powelnek az első impulzust.

Második ok az angolok végtelen kölcsönös megbecsülésében rejlik. Ember az embertársa akaratát és cselekedetét feltétlen becsüli és kritika nélkül tudomásul veszi; legyen az bármilyen különös és különc-ködésekkel teli, addig, míg törvénybe, erkölcsbe nem ütközik.

Ezért nem is bántották Baden-Powelt, amint gyerekeivel felvonult.

Ma ott tartunk, hogy Angliában a cserkész szó oly varázserővel hat, melynek hivatalos körök és magánemberek egyaránt teljesen behódoltak.

Látván a világból összesereglett 60.000 cserkészt, azt kell mondanom, hogy a *legigazibb cserkész az angol cserkész.*

De hiszen hallották, olvasták az összes újságokban, hogy a magyar cserkészlet az egész világ képviselőit bámulatba ejtette, hogy megszerettek bennünket, — minden jóval elhalmoztak.

Ez igaz!

De míg az angol irány a *jellemnevelő játék*, addig a magyar irány: jellemnevelő játékkal a gyerekeknek a haza boldogulására irányuló erős akaratát fejleszteni, őt lelkileg a hazáért való munka nehéz feladatára előkészíteni. Azaz: „A magyar gyerekeknek nincs ideje sokáig gyerekeknek maradni!“

Talán legjobban kiviláglik ez az irányzat a cserkészszabályzatok egyikéből, melyben a legfontosabb nevelő tényezőről, a tábortűzről van szó:

„A tábortűz mellé lélekkel, hangulattal telepedjen a cserkész, egész lélekkel érezze a tábortűz varázsát, ott nem hangozhatik utca nótája, orfeumok, érzéki emberek dala, csak magyar népdal, irredenta ének, cserkészének.“

A cserkész jellemideálját a cserkész-törvényből ismerhetjük meg. A törvény megalkotója igen helyes pedagógiai érzékkel nem tiltott meg bennünk semmit, csak azt fejezte ki, hogy *milyen* a derék ember!

Így a fiúval szemben a *bizalomnak* oly jelét adta, mely addig ismeretlen volt. És talán épp ezzel nyerte meg a tömegeket.

Lássuk a törvényeket:

1. A cserkész egyeneslelkű és föltétlen igazat mond.
2. A cserkész híven teljesíti kötelességét.
3. A cserkész — ahol tud — segít.
4. A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.

5. A cserkész másokkal szemben gyöngéd, magával szemben szigorú.

6. A cserkész szereti a természetet; jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.

7. A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.

8. A cserkész vidám és meggondolt.

9. A cserkész takarékos.

10. A cserkész testben és lélekben tiszta.

A gyakorlati foglalkozás nemei a következők:

A táborozás összes munkái, rögtönzések, csinósítások, föld-, famunkák, kötelekkel való bánásmód, őrszolgálat, figyelőszolgálat, jelentő, eü. szolgálat. Ipari munkák, mindenféle sportok, lövés, kerékpározás, lovaglás, kutyaalomítás, postagalambszolgálat, táv-

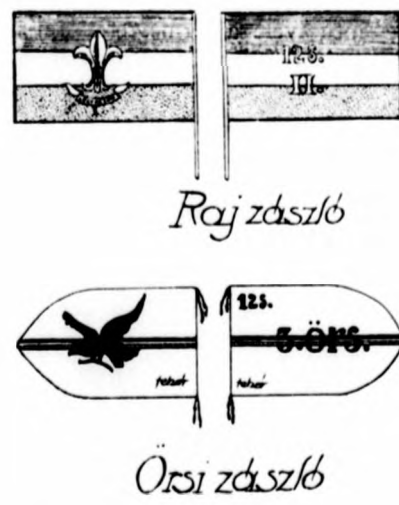
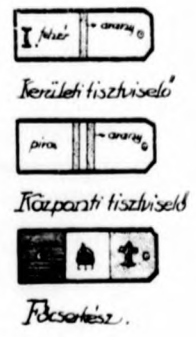
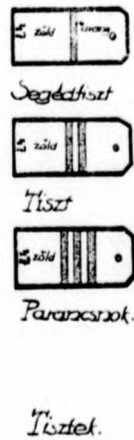
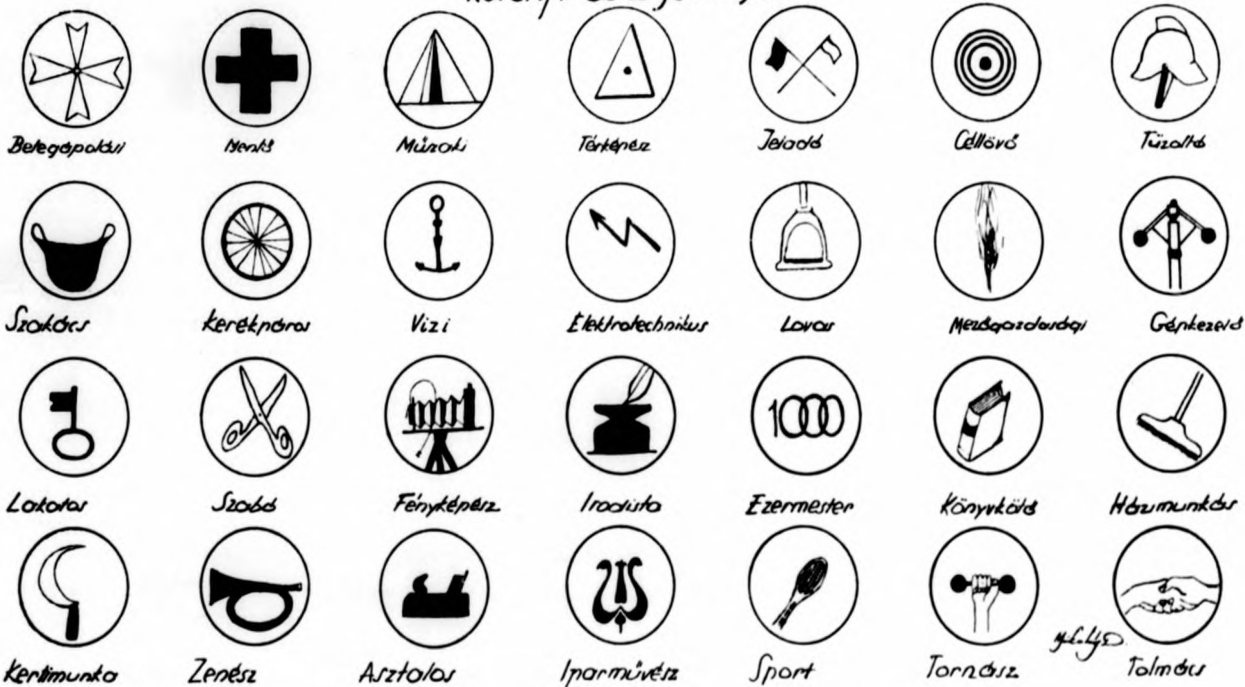
beszélő-, rádió-, távjelzőszolgálat, kézügyességi gyakorlatok, tűzgyújtás, főzés, ének, zene, nyomolvasás, következtetési gyakorlatok, kis indiánszerű harcgyakorlatok, zártrendű gyakorlatok, térképismeret, gázvédelem, repülőszolgálat alapismeretei. Történelem, földrajz.

Ezekből a gyakorlati kiképzési ágakból vizsgákat, ahogy nevezni szokták, „próbákat“ végeznek a vezetőség előtt. Így nyerik el a legénységi állományban a különféle rendfokozatokat.

Minden sikeresen letett próbapont után egy-egy külön jelvényt kap a fiú, melyet ingének jobb felső karján hord. (Lásd a felső rajzot.)

Tiszti vizsgával pedig a tisztikarba vétetnek fel. (Lásd az alsó rajzot.)

Különpróba-jelvények:

2. A CSERKÉSZMOZGALOM MEGSZERVEZÉSE.

A Baden Powel által megindított nevelési rendszer néhány rövid év alatt meghonosodott a legtöbb kultúrországban.

Az 1920. évi londoni nemzetközi cserkészgyűlékezlet már közel kétmillió cserkész nevében kiáltotta ki Baden Powelt a cserkészek fejévé.

Bár minden országban azonos etikai alapon, a cserkész törvényeken felépítve fejlődik a cserkészlet, mégis mindenütt elsősorban *nemzeti* célok szolgálataiba van állítva.

Hivatalos részvétel nélkül, *egyesekek* buzgóságából vette át a cserkészlet eszméjét ösztönszerű megértéssel a magyar ifjúság.

A „Zászlónk“ című ifjúsági lap szerzett akkor hervadhatatlan érdemeket a cserkészlet erőteljes programbavétele által.

Az eredeti mozgalom mely Angliában kifejezetten az utca veszni készülő gyermekeit tartotta szem előtt, nálunk eleinte a középosztálybeli iskolai ifjúságban talált talajra, de később az iparosok és földművelők gyermekeire is kiterjedt.

1912-ben alakult meg a „Magyar Cserkész Szövetség“.

A háború alatt a mozgalmat előbbrevinni nem lehetett.

1921-ben már 53 csapat, közel 2000 fiúval vett részt a közös játékokban.

1922-ben három csapat már kiment külföldre. Angliába, Finnországba és Németországba.

1922-ben a Kormányzó Úr Öföméltósága mint fővédnökünk, kinevezte gróf *Teleki Pál* dr. volt miniszterelnököt és egyetemi tanárt „Magyar főcserkészzé“.

Megbízatása így szólt: „A Magyar Cserkészszövetségben szervezett cserkészmozgalom legfőbb vezetésére és irányítására“.

Később gróf *Khuen Héderváry Károly* lett a magyar főcserkész, mert gróf *Teleki* tartós betegsége miatt visszavonult. Most a tiszteletbeli főcserkész szerepét tölti be.

1924-ben résztvettünk a kopenhágai világösszejövetelen, melyben 166 ponttal harmadik helyre küzdöttünk fel magunkat. Amerika „professzionista“ cserkészei akkor 181, Anglia 172 pontot értek el.

1924-ben alakult meg a mozgalom társadalmi hátvédje, a Cserkész-nagytanács. Ennek elnöki tisztét *Albrecht kir.* herceg vállalta.

1926-ban volt a nemzeti nagytábor Budapest környékén, melyre idegeneket is meghívtak.

(A magyar cserkészlet szervezetének mai alakulását lásd jobbról fent.)

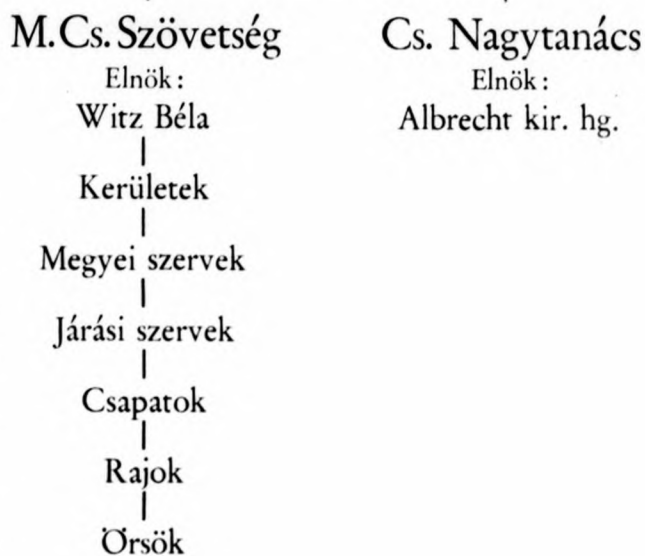
A legfontosabb egységet a *cserkészcsapat* képezi, melyet egy a közönség köréből összeállított szervezőbizottság szervez meg. Ez felelős a cserkészszövetséggel szemben a célirányos munkáért. A tagok egy kötelező aláírással vállalják a tisztségüket. Egyik főkötelességük az is, hogy anyagilag segítsék előre a

Magyarország Kormányzója

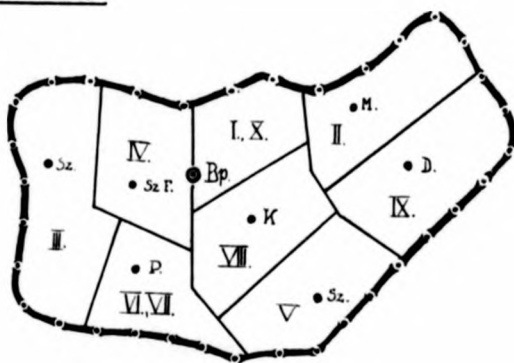
fővédnök

Főcserkész

Gr. Khuen-Héderváry, Gr. Teleki Pál

Kerületek:

csapatot, részint gyűjtés, részint ünnepeknél befolyt összegek vagy egyéb javak által.

A csapat élén mint csapatparancsnok egy cserkésztiszt áll.

Még meg kell említenem, hogy a Magyar Cserkészszövetség most egy állandó táborozási helyre tett szert a Hárshegyén.

Ott folyik az úgynevezett „tancsapat“ kiképzése is. Egyébként van a szövetségnek külön háza és boltja is.

Cserkészeknek toborozhatók 12—17 éves ifjak. Ezeknél fiatalabbak részére most az úgynevezett „Cserkészapródok“ és „Farkaskölykök“ szervezetét, 17 évesnél idősebbek részére pedig az „Öreg cserkészek“ szervezetét iktatták be.

3. CSERKÉSZ ÉS KATONA.

Elvben egyiknek sincs köze a másikhoz. De tekintettel arra, hogy a cél felé való haladásban újuk igen sokszor találkozik, önkéntelenül bizonyos kapcsolat keletkezik közöttük.

Mindkettő kölcsönösen elősegítheti egymás munkáját. A fontos és igen nehéz feladat azonban megtalálni a segítség helyes irányát és főként mértékét.

Valóban több országban látjuk katonák, főképp tiszték részvételét a cserkészmunkában.

Különösen az angoloknál legnagyobb mértékben katonatisztek szerepelnek, mint vezető cserkészegegyesítmények. Élükön *Baden Powel* főcserkész.

A cserkésztsízt ne akarja a katonaságtól ellesett alaki dolgokat a gyermekekbe belesulykolni, mert ezzel a kevésbé szakszerű munkával árthat az ügynek. Viszont a katona is óvakodjék attól, hogy a férfiak részére szánt kiképzési rendszert önszántukból sorba állt gyermekekre alkalmazza.

Munkájának vezérgondolata legyen: „Nem ifjakból kell a cserkészmunka keretén belül katonákat nevelni, hanem a cserkészeket kell jellegzetes munkájukban támogatni.“

Általában a katonatiszt, ha szerényen indul neki, igen áldásos munkát végezhet. Igyekezzen az ifjak szívét megtalálni és szeretetüket felébreszteni, így azután a katonai gyakorlati élet iránt amúgy is erősen fogékony gyerekek örömmel fogják őt követni.

A katonai *gyakorlati* életben, főképp a harctéri szolgálat keretein belül, lépten-nyomon lehet találni oly ténykedéseket, melyeket a gyerekek gondolatvilágára átdolgozva, cserkészmunkaként fel lehet használni.

A *katona-erkölcsök* átplántálása az ifjúságra csak előnyt jelenthet, mert hiszen a katonai és cserkésznevelés végcélja:

*„emberebb embert és
magyarabb magyart nevelni.“*

4. TAPASZTALATAIM 1929. ÉVI ANGLIAI UTAMON.

Az 1920-ban Londonban megalakult nemzetközi cserkésziroda célja az, hogy alkalmat nyújtson a különféle nemzet cserkészeinek, hogy az iroda segítségével egymással felvegyék az érintkezést, egymással találkozhassanak és egymástól tanulhassanak.

Ugyanilyen célt szolgálnak a négyévenként megtartott és megtartandó cserkész világösszejövetelek. Összejövetelek voltak 1920-ban Párisban, 1924-ben Kopenhágában és 1929-ben Angliában.

Mi, magyarok azért fogadtuk örömmel a világösszejöveteleket, hogy a tanuláson kívül alkalmunk legyen reális munkával, fellépésünkkel és szellemünkkel nemcsak az illető nemzet előtt magunkat megismertetni, hanem hogy az egész világnak megmutassuk: „Itt vagyunk, élünk, van őserőnk és van kultúránk“. Hogy legalább az európai államok ne téveszszék össze Magyarországot más állammal.

1929 július 25-én 850 főnyi cserkészcsapat a hárshegyi cserkészparkban összegyűlt és kétnapi próbatáborozás után nekiindult a nagy útnak.

Mondhatom, hogy minden kiválóan elő volt készítve és a 4 heti út alatt alig volt surlódás sem az irányítás, anyagi ellátás, sem fegyelem és egészségügy terén.

A Magyar Cserkészszövetség dr. *Temesi Győző* cserkésztsíztet bízta meg a táborparancsnoksággal. Segítségül közvetlen alá volt rendelve két törzscsapat, akik rakodó-, ellátó-, iroda-, küldönc-, tolmács-, ü.-, propaganda- és egyéb hasonló szolgálatokat láttak el.

Azonkívül volt 1 külön cserkésztsízi (öregek) csapata, 1 segédtsízi, 1 ének-, 2 zene-, 1 vízcserkész- és 11 egyéb csapat. Csapatonként kerek 35 fővel.

27-én délben különvonattal indultunk a Keleti p.-u.-ról. Wien, Passau, Rajnavölgy, Belgiumon keresztül 29-én reggel érkeztünk meg Osztdendőbe.

Utunk a rendes katonai szállítmányok mintájára folyt le. Külön konyhakocsin központilag készülték az ételek, melyeket menet közben osztottak ki a csapatoknak.

Passauban vasárnap délelőtt voltunk és a kétórás várakozási időt arra használtuk fel, hogy hosszú oszlopsorban, zenével az élen bevonultunk az ottani templomba misére.

A lakosságnak a tömör, katonás felvonulás igen tetszett, mert óriási ovációban részesített bennünket.

Utunk alatt megcsodáltuk a német szervezetséget, mely pályaudvarokon, országutakon, a földék megművelésében, valamint majorok, falvak külső képében lépten-nyomon meglátszott.

Belgiumot mint ködös, kissé barátságatlan országot ismertük meg.

Osztdendőben rövid percek alatt berakódtunk a hajóra. Mindenki igyekezett jó kilátóhelyet keríteni a hajón, mert az út igen érdekesnek ígérkezett. A Himnus hangjaival nekivágtunk a tengernek.

Örültünk a szép kilátásnak, örültünk a nagy hullámoknak és játszottunk a sirályokkal, melyek a cserkész kezéből kivették a nekik szánt falatot.

Lassan szél kerekedett, mely mindjobban meghimbálta aránylag kis hajócskáinkat. Egy-egy hullám át is csapott a fedélzeten, magával sodorva nem egy cserkész kalapját, melynek víg búcsúdalokat énekeltünk.

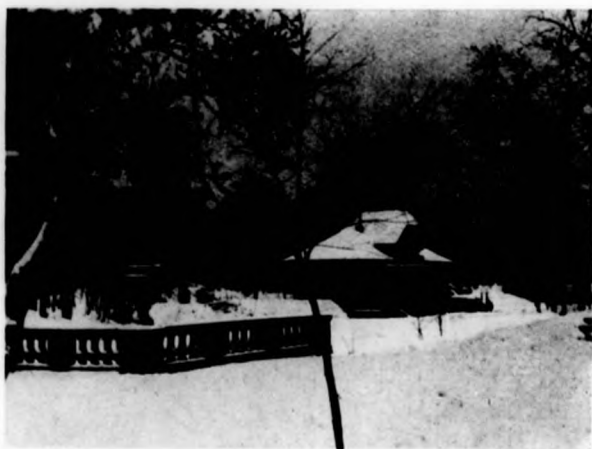
Később a dalok mind halkabbak lettek, a jókedv alábbszállt, az arcok halványodtak és az út harmadik órájában bizony erősen imbolygásba, nyögdécselésbe fogtak a szegény kis szárazföldi egerék, míg végre mindannyian a tengeribetegség áldozataivá lettünk...

Vesztett csata színhelyéhez hasonlított a hajó. Itt elhagyott hátizsákok, szerelvények, ott letepert alakok, ládák, ételek, ruhák halmaza össze-vissza és sós vízzel leöntve... Így haladt a derék magyar csapat Anglia felé.

TÉLI ÁLOM

Moraveczi Imre akadémikus felvétele

TÉLI KÉPEK A LUDOVIKA AKADEMIA KERTJÉBŐL (1931)

Hódy Lóránd főelőadó felvétele

Azt hiszem, Kolumbus hajóján sem lehetett nagyobb az örömujjongás, mint nálunk, mikor egy csak félig lábán álló fiú elkiáltotta magát: „Szárzföld!”

És valóban a ködből kibontakoztak Anglia 60–80 m magas meredek agyagpartjai. Az egyik beszögellő részben, mint sasfészek a sziklára, oda-biggyesztve Dower.

A hajó megáll, sorbaállunk, a zene rázendít az angol és azután a magyar himnusra. Mindenki kaplevéve hallgatja. Nem hallatszottak kiáltások, hogy: „Kalapot le”. Nekem különösen feltűnt egy hatalmas parti villanydaru rúdján álló munkás, ki zsíros, kormos sapkájával kezében, megkövült arccal hallgatta a magyar himnust.

Angol cserkészek, hatóságok kiküldöttjei fogadtak bennünket és mondhatni, diadalmenetben mentünk be első szállásunkra, egy lovas laktanya fűrészporos lovardájába.

A tengerben megfürdöttünk, térzenét és éneket adtunk a város sétányán, de bizony a pépes leveshez, faggyus, íztelen húshoz és többnapos állott kenyérhez nem nyúltunk, pedig kedves leánycserkészek kínáltak meg velem.

Volt még magyar szalámi, szalonna, kenyér a tarsolyban!

Hajnaltól 3-kor ébresztő. Alig egy óra múlva már robogtunk a mintaszerű angol vasuton, Londont kikerülve, Oxfordon át Birkenhead kikötővárosba.

Az összes nemzetek zászlódíszében fogadott az ottani pályaudvar és a város.

Imporáló volt az a szervezettség, mellyel az angolok egy nap alatt 30.000 különféle anyanyelvű, ruházatu és szokású gyereket rendben tartottak és minden zökkenő és fennakadás nélkül autóbusszon a 8 km-re fekvő Arrows-parkba szállítottak.

Az Arrows-park, a nagytábor színhelye, egy kastélyhoz tartozó, gyeptől, facsoportokból és élő sövényekből álló kb. 3 km mély és 2 km széles terület, mely Birkenhead város tulajdona és melyet a város egyszersmindenkorra cserkésztelek részére rendelkezésre bocsátott.

A kastélyban és a közvetlen közelében levő sátrakban a világ főcserkésze, törzse és a különféle nemzetek képviselői voltak elhelyezve.

A parkot már jóval előbb külön utakkal, hatalmas kiterjedésű vízvezetékhalózzal, illemhelyekkel, tribünökkel, tábori színházzal, mindenféle üzlettel, bankokkal, telefonközponttal, színpadias táborúzhelyekkel, óriási sátorkórházzal, segélyhelyekkel rendezték be.

Az angol nép erősen kifejtett vallásosságára vall, hogy minden kis facsoportban egy-egy kis tábori oltárt állítottak fel a csapatok részére.

Még egy igen kedves megfigyelést tettem a rendezés terén: A nagy tribünök előtt egy hatalmas sátor, kis körülkerített udvarral. Az udvarban homokdombocskák, gyerekjátékok. Ápolónők tevékenykedtek kis, mondhatni pólyásgyerekekkel is,

kiket a cserkésztelepekbe kirándult mamák addig őrizetbe itthagytak.

A közlekedést a várostól a parkba, 8 km-es úton 100 m távközökkel haladó emeletes autóbusszok bonyolították le, melyek naponta 100–150.000 embert is szállítottak ki-be.

A napi élelemfogyasztás kb. 30.000 kg kenyér, 10.000 db tojás, 30–50.000 db füstölt hal, 1000 kg rizs, 2000 kg cukor, 3000 kg sajt, 1000 kg marmeládok és 1000 kg szárított tészta stb.

Meg akarom még említeni, hogy a magyaroknál magasabb létszámban volt képviselve csak Anglia több ezer cserkessel, az Unió 2000 cserkessel, Franciaország 1500 cserkessel.

A parkban a nekünk kiutalt helyen felütöttük sátorfáinkat. Rövid 2 óra leforgása alatt a magyar tábor készen állt és máris védekezhettünk a rövid szünetekkel 7 napig permetező eső ellen.

Július 30-tól augusztus 13-ig, azaz 14 napig voltunk táborban. Ebből az első 7 nap kölcsönös ismerkedésekre, monstrefelvonulásokra, színházi előadásokra volt szánva, míg a következő hét nap alatt kirándultunk a tengerre és nagyobb városokba.

A ködös, esős idő eleinte igen nyomasztólag hatott a kedélyekre. Igaz, hogy sem az angol cserkészgyerekeket, sem a látogató néptömegeket az időjárás semmiképpen sem zavarta. Mikor mi dideregve beburkolódtunk cserkészkörgalléirunkba, akkor az angol gyerekek mezítláb, egy szál ingben ugrándoztak a vizes fűvön és a kitaposott utak 20–30 cm mély sártengerében. Igaz viszont, hogy amikor felvonulások voltak és az összes nemzetek az eső elől szanaszét rohantak, akkor mi bőrig ázva ugyan, de fegyelmezetten ott álltunk. Éjjel, az általában nyirkos földön aludva erősen fáztunk, (egy gumilap és egy vékony gyékény volt a fekvőhelyünk).

És érdekes, hogy 850 fiú közül 4 héten át egyetlenegy gyengélkedőnk volt. Az is csak a saját segélyhelyünkön maradt és nem adtuk le a „külső kórháznak”. Egyébként az egészségi állapot kifogástalan volt. Ebből is látszik, mit segít erős akarat és életkedv az egészség fenntartásában!

Július 31-én történt a hatalmas tábor megnyitása, mely abból állt, hogy az összes nemzetek, teljes létszámmal felvonultak a nagy tribünök elé, ott végighallgatták a nagy hangszórókkal továbbított megnyitóbeszédet, melyet a Connaughti herceg, azután Baden Powel főcserkész tartott.

Azután díszmenetben, 25-ös sorokban vonultunk el a herceg, Bipi (Baden Powel cserkész neve) és a közönség előtt.

60 skót dudás és ugyanannyi dobos, továbbá egy fúvószenekar adták felváltva az ütemet.

El lehet képzelni, hogy a Rákóczi-induló patogó hangjaira szoktatott kis cserkészek milyen szemeket meresztettek, mikor erre a sívításból és nyávogásból álló zenebonóra kellett menetelniük.

Hál' Istennek, hogy az éltől háromnegyed órai távközre voltunk (t. i. A B C sorrendben követ-

keztek a nemzetek) és így volt időnk, hogy helyben való tipegéssel magunkat az ütembe belegyakoroljuk. Nagy tömegünkkel, teljesen egyforma egyenruhánkkal, lengő fehér árvalányhajcsokrukkal, melyet sokan madártollnak néztek, zászlóerdőnkkel már egyedül is jó képet mutatott a magyar csapat. De mikor a tribünök előtt a fiúk díszlépésbe mentek át, amit más nemzetek nem tettek, akkor hirtelen óriási tapsorkán kerekedett és „Hungary, Hungary“ kiáltások hallatszottak a nézők ajkáról.

Elértük célunkat. Megismertek, felhívtuk a népet és főként a vezetők figyelmét. Utóbbiak ezen eredményt hivatalosan el is könyvelték.

A többi csapatok előtt elvonulva, dánok, norvégok, bolgárok, németek, lengyelek, skótok, osztrákok egyaránt a mi csatakiállításainkat ellesve, több száz torokból ütemszerűen így üdvözöltek bennünket: „Legi resen (légy résen!), nem, nem, soha, élién Magiárország!“

Mi is elküldtük kémeinket a baráti nemzetekhez, ellesni csatakiállításait, amikkel viszont mi köszöntöttük őket.

Szomszédaink közül csak a csehek és jugoszlávok voltak képviselve.

Mikor ezek elhaladtak mellettünk, a magyar csoport elhallgatott. A kisgyerekek arca elkomorlyodott...

A következő napokon folyt az ismerkedés.

Kanadai a hinduval, néger a göröggel, litván a brazíliaival, ausztráliai a magyarral ismerkedett; jelvényeket cseréltek, címeket váltottak, felcserélt ruházatban lefényképezték egymást. Egyik megtanulta a másik játékát, táborépítési fortélyait és táborélet szokásait. Kölcsönös vendéglátások ebédre, vacsorára növelték az ismerkedés bensőségét. És így örült és nevetett a magyar azon, ha a turbános hindu a paprikáskrumpli után veszettül köpködött, viszont a japán megint elcsodálkozott azon, ha a magyar az orrát fintorította, mikor szép pléhdobozban konzervált gelatinszerű tengeri csemegét kínált, úgy mint ahogy nálunk a Stühmer csokoládé-cukorkákat osztogatják.

Csak a brazíliai feketekávé örvendett általános megbecsülésnek. És én hamar egy brazíliai tűzérhadnaggal kötöttem barátságot, akinél naponta az ebéd után rendbehoztam összepélt gyomromat egy jó forró feketével. Ezzel szemben ő csak azt kérte, hogy küldjem el neki az összes katonai szabályzatainkat!

A polgári lakosság is annyira hozzánk szokott, hogy igen sokan naponta jöttek ki hozzánk, vagy magukhoz hívtak a városba.

Talán legjobban jellemzi a magyar tábor vonzó hatását a következő eset. Egy francia pap aug. 5-én délelőtt a westminsteri érsek által celebrált tábori misén szakadatlanul dirigálta a francia cserkészek latin miseénekeit. A mi zenénket, mely ez alkalomra misedalokkal felkészült, többszöri kérés dacára sem engedte szerephez jutni. Ezért bizonyos feszültség fejlődött közöttünk. Dacára ennek, ugyanez a pap este a magyar táborútnél, két ma-

gyart megölelve, nagy tűzzel járta a csárdást.

Elismerőleg nyilatkozott rólunk a walesi herceg, aki táborunk minden egyes csapatát meglátogatta és végignézte nemzeti bemutatusainkat, végighallgatta nemzeti énekeinket és zenénket.

Naplómnak több helyén találók idegen kéz által bevezetett dicséreteket, mik a magyar táborra vonatkoznak.

Egy francia tanár azt írta: „La meilleur camp est ça de l'hongrie!“ (A magyarok tábora a legjobb!)

Hasonló kijelentést tett Baden Powel, a világ főcserkésze, mikor nálunk járt.

*

Igen sok helyről hozzám intézték a kérdést: „Igaz-e az a sok elismerés, a lelkesedés, a szeretetteljes fogadtatás, amiről az újságok szereplésünk felől írtak?“

Mondhatom, hogy ahhoz, amit az újságírók írtak, ahhoz adjunk hozzá még száz százalékot és akkor fogjuk az igazi képet kapni. Az újságíró csak külsőségeket láthatott, de a belső életéről, különösen a skótokkal, angolokkal való kölcsönös megértésről, megbecsülésről nem írhatott, mert azt csak mi éreztük át, kik benne éltünk.

Jellemző a magyar-skót barátságra a következő igen kedves eset:

Közös táborútnál voltunk. Dánok, norvégok, skótok, magyarok és a polgári lakosság.

Megeredt az eső. Rohant mindenki, amerre látott, még a derék kis szoknyás skójtaink is elszöktek. Mi valahogy nem akartunk elmenni. Zeneszó mellett az esőben tartottunk egyéni, magyar táborútnet és azután víg menetenével indultunk haza táborhelyünkre. A skótok tábora mellett vitt el utunk. Kis barátaink hirtelen sátor alól, fák mögül, kerítéseken át százával megröhantak bennünket. Minden magyar megtalálta kis házi skójtját és megszűnni nem akaró csárdással fejeztük ki kölcsönös szeretetünket.

*

De voltaképpen hol és hogyan is látták a hivatalos közegek, a nép és a többi cserkészek a magyarokat szerepelni?

Táborépítés, táborberendezés (ötletesség és külső csín), tábori élet, reggeli ima, zászlófelvonás, ének, zene, munkaelosztás, főzés, játékok, csatakiállítások, felvonulások, mutatóványok a nagy tribünök előtt, a tábori színházban, a táborútnél, vízicserkészek mutatóványainál, istentiszteleteknél.

Általában azt tapasztaltam, hogy a nagy világ mutatóványai vagy igen naivak voltak, vagy már a professzionista jelleget viselték.

Elgondolhatjuk, hogy pl. egy néger artikulálatlan zenebonával kísért ugrálás után egy díszmagyar palotás vagy toborzó cigányzenével hogyan hatott.

Három táborútnet lehetett megkülönböztetni:

1. A nagy nemzetek: Unió, Brazília, India, Kanada, Ausztrália reklámmunkát végeztek. Mester-

emberek építették barakkszerű táborukat, terített asztaloknál fogyasztották el rendes konyhán főtt ételüket. Üzleteket kötöttek.

2. Az angol robinzoni típus. Jellemezte az igénytelenség, a közvetlenség és játékszerűség.

3. Különleges típust képezett a magyar tábor, mely úgy külső képen, mint belső életben a feltétlen szervezettséggel és jóleső, de nem merev fegyelemmel hatott.

Ez imponált mindenhol és mindenkinek.

*

A július 6—13-ig terjedő hetet, mikor az eső már nem esett, kirándulásokra használtuk föl.

Elrándultunk különféle tengeri fürdőhelyekre, megnéztük Birkenhaed gyárait, különösen a Sunlight-szappangyár tetszett.

Liverpoolban a világ legnagyobb kereskedelmi kikötő dokkjait, egy óceánjáró gőzöst, Chester város régi erődítéseit és műemlékeit. Igen megható volt, mikor a régi gótstílusú dóm orgonájáról elhangzottak a magyar Himnus hangjai.

Mindenütt a legszívélyesebb és közvetlenebb fogadtatásban részesítettek, a közönség és a városi hivatalok egyaránt.

Talán legkedvesebbek voltak az *Oldham*-iek.

Oldham gyárvárosban aznap véletlenül a szövőipar munkásai sztrájkoltak. Kétmillió orsó nem dolgozott. Ezek a sztrájkoló tömegek 6—8-as sorokban álltak az utakon sorfalat és kitörő ujjongással üdvözöltek bennünket.

A polgármestertől kezdve az utolsó rendőrig az egész város díszben állt. Külön emlékérmeket verettek a magyar cserkészek részére.

Megtekintések, lakoma (már amilyen egy angol lakoma lehet), csárdás. A polgármesterné egy aranyéremmel tüntette ki vezetőnket, nekünk email-, bronzérmeket adtak. Ekkor cserkészeink leszedték árvalányhajukat a kalapról — piros-fehér-zöld szalaggal csokrot kötöttek és átadták a polgármesternének, kit ez a hirtelen lovagiasság igen meghatótt.

A jókedv, a kölcsönös megbecsülés oly méreteket öltött, hogy végre a teljes díszbe öltözött, 2.10 m magas városi rendőrőfkapitány a díszsisakjára egy árvalányhajcsokrot tűzött és úgy teljesített szolgálatot.

Az utca népe közénk szorult és ki-ki egy-egy emléktárgyat igyekezett a magyar gyerekeknek adni.

Igy ezüst cigarettatárcát, gyűrűt, dísz tárgyakat, élelmet, virágot, képeket. Az értékes dolgokat leadtuk a rendőrségnek, hogy szolgáltatssa vissza.

*

Igy következett a búcsú ideje. Egy igazi, magyar tábortűz után tábort bontottunk és útra készültünk Londonba.

Megható volt a kis szoknyás skótok búcsúja. Dudászenekaruk, melyet most már megszerettünk, kísért bennünket. Minden magyar karján egy kis

skót, ki kutyahűséggel cipelte bajtársa poggyászának egy részét az autóbuszra.

Még egy Himnus és azután nem egy könnyező szemet láttam...

*

Vasúton vagyunk. Csodáljuk a jellegzetes angol tájat. Legelő, facsoportok, erdőcskék, élősvények, juhnyájak és golfozó angolok mindenfelé. Imitt-amott egy gyárváros kéményei, vörös uniformisházai, füstje, gőze.

Se búza, se kukorica, se répa vagy dohány, — ahogy a magyar szem kívánná.

Most elhiszem, hogy Anglia csak 16 napig tudja a saját erejéből — behozatal nélkül — megélni.

Londonba értünk. Kilenc napig a „magyar lord“ Rothermere vendégei leszünk.

20 darab emeletes autó, magyar színekkel feldíszítve, elvitt bennünket Londonon át egy leánynevelő intézetbe, amely akkor üres volt. Ott szobánként 2—3 cserkész nyert elhelyezést. Minden jóval, amit szemünk-szánk megkívánt, elláttak bennünket. 30 autóbusz állt rendelkezésünkre éjjel-nappal. Be is jártuk egész Londont, a tengerpartot és a környező nevezetesebb városokat, mint Canterburyt, az angol Esztergomot, Oxfordot, a híres egyetemével, mely 28 régi gót stílusban tartott kollégiumból áll.

Voltunk több tengeri fürdőhelyen is. Megnéztük a londoni Tower-t. Egy régi vár a Themse partján, melyben Mária Stuart-ot lefejezték. Jelenleg fegyvermúzeum. A koronakincsek vannak ott elhelyezve. Ott láttam egy gárdaszázad parancskihirdetési foglalkozását. Kétméteres és ennél magasabb emberek zártrendű feszes gyakorlatozása úgy festett, mint valami Marionett-színház bábjainak munkája.

A parlamentben is voltunk és megcsodáltuk azt a jóleső egyszerűséget, mely ebből az egyébként impozáns gótikus épületből kiáradt.

A lordok házának elnöke a gyűlés alatt egy pamutzsákon ül, melyet a gyarmat pamutültetvényesei azzal a kéréssel küldtek el, hogy az elnök ezen a zsákon ülve, ne feledkezzen meg az ő érdekeikről (!)

London város polgármestere és felesége teljes díszben fogadtak bennünket a városházán. Ő maga sajátkezűleg mutatta meg a berámázott alapítólevelet és azt az erszényt, melyre a polgármesterek hivatalbalépésük alkalmával fogadalmat tesznek, hogy a város érdekeit teljes erővel szolgálni fogják.

A Kristálypalotában, egy hatalmas, üvegből és vasból épült kiállítási csarnokban külön ünnepet rendeztek részünkre. Ennek fénypontja a monstre tüzijáték volt. A Himnus hangjai mellett bontakozott ki az éj sötétjéből a tüzes írás: „Magyar cserkészek, Isten hozott!“ Utána a legravaszabb világítási művészetek következtek. Tornázó alakok, mozgó rakétakocsik. Az elébük fogott rakétaszámár makrancoskodik, rugdal, nem akar tovább menni. A kocsis azonban leszáll, fülénél fogja a szamarat és tovább vezeti. A végén egy kb. 150 m kiterjedésű tengericsata. Hajók, csónakok, hullámok, repülő-

gépek, ballonok, ágyúlövedékek, robbanások, elmerülő hajók, lezuhanó repülőgépek. Ez mind rakétákból összeállítva.

Szent István napján istentisztelet volt a Szent György-templomban. Este tábortűz az otthonunkban, melyen a Lord is résztvett. Akkor, a nap emlékére minden magyar cserkészfiút egy ezüst karkötőrával lepett meg. A cserkészszteknak aranyórát akart adni, de mi a magyar cserkészház javára lemondunk.

Augusztus 22-én készültünk haza. Végre augusztus 22-én utoljára lengettük meg árvalányhajás cserkészkalapjainkat.

A kis cserkészek mégegyszer búcsút intenek Nagybritannia meredek agyagpartjainak és a hajó víz bennünket hazafelé.

A fiúk büszkén emlegetik viselt dolgaikat, a nagy dicsőséget; kiki saját élményét meséli. Melyik nemzet cserkésze volt a legjobb, legszebb, mi tetszett neki legjobban Londonban. Sok, sok tarka esemény, ami éppen megkapta fogékony lelkét.

De szép lassan, amint mindig jobban eltávolodunk a ködös Angolhontól és közeledünk a napsugaras, gyönyörű magyar rónához, az angliai élmények egy szép emlékké válnak és mindnyájunk lelkében felmerül egy örömujjongás: „Haza megyünk!”

És amint fölöttünk a ködös, borús ég eltűnik és helyette tiszta, derűs, kék az égbolt, úgy lesz úrrá a cserkész lelkében a legtisztább, legnemesebb érzés, melyet az idegen föld — bármily szép — benyomásai ki nem ölnek: otthonunk, a Magyar Haza szeretete!

Csónákház a Ludovika Akadémia kertjében.

vitész Tavassy Gyula akadémikus felvétele.

A RAJZ MINT KIKÉPZŐESZKÖZ.

Írta és rajzolta: Szabó Gyula Attila főhadnagy.

A katona kiképzésénél minden lehető segédeszközt megragadunk hogy a rövidebbre szabott kiképzési időben a kiképzési célt valóban el is érjük és a harccal kapcsolatos apróbb teendők gyakorlására is sor kerüljön. A háborúban az ezekben való jártasság pecsételi meg a harcos életét. Egy ügyetlen mozdulat és testét éri a gyilkos golyó. Szabályzatunk mondja is: „A jó kiképzés sok véráldozattól kimél meg!”

Az ilyen segédeszközök, melyek a kiképzés tökéletesítését és az eljárások megkönnyítését célozzák, sokfélék: rajzok, fényképek, feliratok, mozgóképvetések, szöveges segédletek stb.

A szemléltetés egyébként a kiképzés legcélszerűbb módja és különösen a kiképzés első időszakában játszik nagy szerepet. Ugyanis ebben az időszakban kell a katona hadrafoghatóságát mielőbb elérni.

Ez azt jelenti, hogy meg kell tanulnia a harcos leg-egyszerűbb, de legfontosabb gyakorlati teendőit, hogy záros határidőn belül hadba vonulhasson.

És ehhez csak a gyakorlati kiképzés vezet, hisz' cselekedni tanul a harcos! — Elméleti oktatással ez el nem érhető.

Ha az így kiképzett katona nem is ismeri fegyverének elméletét, az eszközök nevét stb., mégis megfelelhet, csak jól és helyesen tudja kezelni és alkalmazni ezeket.

Ez különösen a tüzérre vonatkozik, ahol gépek, harceszközök kezeléséről van szó. Itt kézügyességgel meghatározott sorrendben kell az egyes teendőket végezni. Sok elmélettel itt nem élhetünk, hisz' az újonc a mi szaknyelvünket még nem is érti meg. Ebből kifolyólag a példaadás, a bemutatás itt a fontos. Az újonc utánoz, azaz a látottakból tanul.

Így tehát nem az írás, hanem a rajz lép előtérbe. Egy vezényszó végrehajtását nem írjuk le az

Félbalra! (Helyesbítés 3200)
1 (Jobbra mozgó*:) **Gyalogság!**
 Célpont (Iránypont):
 a fehér kő!

2 Oldal 3297
 (: vagy 3200 :)

3 Srapnel
 2-es töltet

4 3-ik!
 Irányzék 25
 Gyújtó 2550

Oldalirányzógépet 200-ra
 jobbra mozgócélnál legnagyobb
 * balra mozgócélnál legkisebb számra

5 Magassági-
 iránycsavar 189
 (: vagy 200 :)
 Lövést!

Fordíts!

1 Durva
 oldal és
 magasság

2 Kereszt-
 szintező **4**

3 Finom
 oldal és
 magasság **5**

6 Szintező 210
 Mutatók?

Szintező?
 Mutatók?

újonc számára, hanem bemutatjuk személyesen vagy lerajzoljuk és most az újonc ránk figyel, vagy a rajzra néz és a látottakat utánozza.

Itt tehát a rajznak jut a legnagyobb szerep, mert olyan jó oktatót tud helyettesíteni, ki tökéletes bemutatásával a legénységet utánzásra serkenti.

De előnye is van a képpel való oktatásnak: ha ugyanis a képet pl. a kezelendő gépre akasztjuk, úgy a gyakorló önmaga is nyugodtan és zavartalanul utánozhatja a rajzon látott teendőket, vagy ha ezeket már ismeri, saját tevékenységét az ábrák alapján ellenőrizheti.

Tehát gyakorolhat az újonc akkor is, ha oktatója nincs. Pedig éppen ez a kiképzés legnagyobb problémája; mert az oktatók száma csekély.

Az ilyen rajz egyébként az oktatók számára is előnyös segédeszköz, mert szabályozza a gyakorlat menetét és gyorsítja az előkészületet.

Továbbá nagy előnye a rajznak még az, hogy egyszerűen csak azt mutatjuk be rajta, ami fontos.

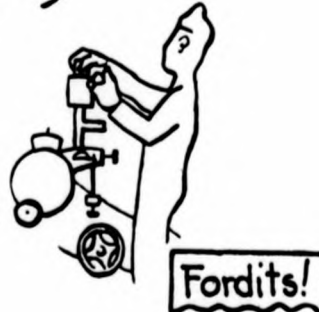

Rajzok használata a löveg melletti kiképzésnél.

A fényképekről rendszerint le nem törölhetők a zavaró hatások.

A mellékelt vázlatok a löveg kezelésére szánt táblák, melyek a vezényszót és az ehhez fűződő teendőket ábrázolják.

I. „Oldalirányt rögzíts!” osztatlan irányzás ellenőrzése

- 1 kereszt-szintező
- 2 Finom oldal és magasság
- 3 „Szintező 210”
- 4 Hol a kiségitőcé?
 Fordíts!

II. „Kiségitőcél-jobbra hátul a kéménny bal szélé!”

- 1 Helyesbitéssel durván keresőn át
- 2 Finoman távcsövön keresztül
- 3 Leolvasás
 „Helyesbités 5231”

A JÓ PÉLDA MINT NEVELŐESZKÖZ.

Írta: Fruttinger János ny. százados.

„A példa ragadós“, tartja a közmondás; természetes és kell, hogy ezt a ragadóságot a jó és a rossz példára egyaránt vonatkoztassuk.

A tömeglélektan bizonyítja, hogy hatást, eredményt elérni csak az tud, aki szóval, tettel, vagy más módon magával ragadja a vezetésre várókat. A katoná, a tiszt — békében és háborúban — sokszor az ügyel szemben ellenszenvet érző tömegek kiképzésére, vezetésére van hivatva. S ennek a feladatnak jól megfelelni, becsülettel eleget tenni nem éppen könnyű feladat.

Az emberi természetben rejlik, hogy új helyzetekben példák után kutat, még ha oly művelt és képzett is. Fokozott mértékben áll ez az egyszerű emberre s az ilyenekből alakult tömegre, a legénységre. Ezek lelkének húrjain játszani a csapatistát egyik legnagyobb feladata, ha ezt megszerezte magának, olyan eredményt ért el, mellyel a vezetésére bízott tömegben való uralmát biztossá tette.

Ennek elérésére csak egy mód és lehetőség van: lenyűgöző, az alárendeltek meghódító, mintaszerű magatartás, vagyis példaadás. Ez szinte fegyver a tiszt kezében, olyan nevelőeszköz, amellyel mindenkor és mindent elérhet, s a teljesítményeket emberfelettié növelheti.

Kérdésként adódik tehát: mikor, miben, hogyan adjunk példát alárendeltjeinknek? A felelet egészen egyszerű: mindenkor és mindenben.

A tiszt életének legnagyobb része sok-sok szem-pár vizsgálódó tekintete előtt játszódik le; mégpedig ellenőrző előljárói és feljebbvalói, valamint példát váró, bíráló, jóra-rosszra egyaránt hajlamos alárendelti és alattosi szemek előtt.

A tiszt hivatás etikája és a katonai szolgálat sajátossága folytán elsősorban a reggeltől estig tartó szolgálati életben kell példát adóan viselkedni. A legszigorúbb köteleességteljesítéstől kezdve ideértek minden, a laktanyai élettel összefüggő cselekvést, legyen az bár egy jelentéktelennek látszó ellenőrzői ténykedés, vagy a legénységgel folytatott fesztelen beszélgetés. Mindig és mindenben példát lássanak az alárendeltek s ne feledjük, hogy az előljáró mintaszerű szolgálatteljesítése az alárendeltek is ugyanarra ösztönzi. Ezekből tevődik össze a hivatással járó — mondjuk — szolgálati élet példákat követelő ezer és ezer apró mozzanata.

Mindjárt ezután a tiszt magánélete az a terület, ahol példaadásával alárendeltjeit még jobban magához kapcsolhatja. Ne gondoljuk, hogy ez teljesen elrejtett mások előtt. Nem. Sok mindent, többet mint kellene, megtudnak a kívülállók, az alárendeltek. A legénységi szobákban sokszor szóbeszéd a tiszt magánéletének egyik vagy másik részlete s ez jó vagy rossz hatást vált ki. A tiszt kiszolgálására ren-

delt emberek révén sok minden bejut a laktanyába, tehát minden mástól eltekintve nevelési érdek is, hogy a tiszt rendezett, nyugodt, mindenben úri magánéletet éljen, melyben tekintélye is nagy támasztékra talál.

A tiszt lakásának rendje, holmijainak állapota, száma stb., mind olyan körülmények, melyekről a vezetésére bízottak előbb-utóbb tájékozást nyernek. Féltékenyen vigyázni kell itt is, mert a csatatérhez hasonló rendetlen otthon, a lábbal begyömöszölt ruhásszekrény, a földön heverő atilla szintén megteszi hatását, de nem a kívánt nevelői irányban.

Egyik vidéki állomáshelyen szolgáló fiatal tiszt híres volt rendetlenségéről. Lakásában tiszt küldönce nem tudott rendet tartani. Amit ma helyre rakott, azt gazdája másnap széjjeldobálta. Megegett ezzel a fiatal tiszttel az a szégyen, hogy különben jóindulatú küldönce felváltását kérte századparancsnokánál azzal az indokolással, hogy a főhadnagy úrnál akármennyit takarít, ott mindig piszok és rendetlenség van. Ő már restelli ezt s nem bírja tovább a háziasszony örökös szemrehányásait. Ehhez a tiszthez nem jelentkezett önként senki tisztogató küldöncknek, hozzá mindig kényszerű alkalmazva kellett kirendelni ilyeneket. Ennek a tisztnek tekintélyéről, a legénység előtti becséről — azt hiszem — jobb nem is beszélni.

Az elmondottakkal egyenértékűnek tartom a példaadás szükségességét a vallási megnyilatkozás terén is. Az előljáró itt is kötelezve van példaadásra. Ne resteljünk a paranccsal templomba küldött alárendeltjeinkkel mi is elmenni, mert alárendeltjeink szívét nyeri meg az az előljáró, aki szolgálatteljesítésben való elsőse mellett, a gondjaira bízottakkal együtt — azoknak jó példát mutatva, azokat nevelve — elsőnek teljesíti a vallási törvényeket.

Élénken él emlékezetemben egy husvétváras ideje, mikor a szent gyónás és áldozásban, úrvacsoraosztásban a legénység élén több tiszt vett részt. A befejező istentiszteleten két fiatal tiszt önként vállalkozva végezte az oltárszolgálatot. A mise befejezése után az ősz táborig alesperes könnyekig megindulva fogta meg a két tiszt kezét s a következőket mondotta: „Uraim, köszönöm nektek az Isten nevében, ti ma prédikáltatok!“

Nem utolsó sorban értékes nevelési szempontból az érzések és érzelmek megnyilvánulásának kérdése sem. A tiszt komoly, de jókedvű arcán a nyugalomnak, kiegyensúlyozottságnak kell uralkodnia, akit egy jó hír nem tud gyerekes ujjongásra bírni, egy rossz hír pedig nem tud arcraülően letörni. Az előljárót alárendeltjei előtt nap-nap mellett érik szolgálatában kellemes vagy kellemetlen benyomások, sőt meglepetések is, melyek után kiváltódó sza-

vak, mozdulatok, érzések mind és önkéntelenül, ha helyesek, nevelnek, ha helytelenek, akkor bomlasztanak.

Békében egy-egy igazságtalannak vélt rendreutasítás vagy kioktatás kiváltotta lelkiállapotot, háborúban a nélkülözés, félelem vagy fájdalom érzését kell legtöbbször leküzdeni. Ilyen tekintetben éppen alárendeltek jelenléte — figyelése — miatt a tisztnek önfeláldozónak kell lennie.

Utolsónak hagytam a rendes, szabályok szerinti tetszetős ruházatkodásnak, a nem piperkőc, de ápoltságnak döntő fontosságát. Nem mindegy, hogy pecsétetes zubbonyban, félig tisztított csizmában, foszlott csillagokkal stb. megy a tiszt legénysége elé, vagy pedig aprólékos gondossággal öltözötten jelenik meg előttük. A legénység előjáróinak ruhadarabjait igen megnézi, azokat ismeri és — ha mindaz tetszik neki — akkor annak mindenkinél való különbségéért parázs veszekedésre is képes. Tudok esetet, mikor pl. egy nagyon kemény, szigorú századparancsnok csizmája mellett az egész század síkraszállott, kijelentve, hogy az a világ legszebb csizmája.

Legyünk tehát mindig tiszták, rendesek, csinosak ruházatunkban s meg lehetünk győződve, hogy alárendeltjeink igyekeznek hozzánk hasonlókká lenni.

Befejezésül — érveléseim súlyaként — az életből merített alábbi eseményt adom közre, bizonyoságul annak, hogy a legnehezebb viszonyok között sokszor a kiváló példaadás lehet a siker titka.

1918 tavaszán ezredünk egyik fiatal tisztje azt a nehéz feladatot kapta, hogy kb. 120 főnyi diósgyőri vasmunkásból alakított menetszázadot — amelyet szuronyok mellett raktak vonatra és kísértek ki az arcvonal mögé — a kiképzőcsoportnál vegye át, fegyelmezze meg, képezze ki, szóval értékes harcosanyagot gyúrjon belőlük. Ez a fiatal tiszt teljes erejével feküdt neki feladatának. Minden elképzelhető mód felhasználásával, de főként mindenkor

következetes szigorával és személyes példájával megszeliidítette, átgyúrta ezt az emberi és nemzeti érzéseiből kivetkőzött tömeget. S a diósgyőrieiből kiképzett, lelkes harcosok lettek. A kiképzési idő elteltével ez a század az arcvonal különböző alakulataihoz nyert szétosztást. A felosztott század emberei másnap volt parancsnokuk fedezéke előtt összegyűlekeztek s kérték régi parancsnokuk alá való együttes beosztásukat, akit pedig nemrég leütéssel fenyegettek meg. Bölcs ezredparancsnokunk kérésüket legnagyobbbésztt teljesítette. E nagy ragaszkodás őszinteségét ebből az eredetileg szuronnal kikísért századból sok derék diósgyőri harcos vérével, hősi halálával pecsételte meg a Piave melletti Monte Tombolán...

Érdekes, hogy ezt a tisztet a háború után következő nehéz idők Miskolcra vetették, ahol régi emberei levett kalappal köszöntötték akkor, amikor a ragaszkodásnak és tiszteletnek ilyen megnyilatkozásával ritkán lehetett találkozni.

*

Soraimmal azt a tényt akartam megvilágítani, hogy a tisztnek minden lépésére ügyelni kell, mert sok szem figyel, példát vesznek róla. A tiszt kivételes tekintélyű hivatása példaadó magatartást és kivételes egyéniséget kíván.

„Előjárói“ elnevezése magában foglalja a vele szemben támasztott követelményeket. Békében mindenkor jó példával járjon elől a tiszt, annál inkább, mert háborúban a fokozott követelmények úgyszólván azt kívánják, hogy a legnehezebb pillanatban, a rohamnál, — szóval a halál előtornácában, — álljon szakasza, csapata élére.

Az az előjáró, aki nemes hivatását mindig példaadóan teljesítette, abban a tudatban tehet eleget e nehéz pillanatban kötelességének, hogy a legénység az övé s ott, ahol ő van, ahol elől jár, az a roham még a poklok kapuján is győzedelmeskedni fog.

A német Reichswehr gyalogsági szemlélője VON PRAGER altábornagy (középen) 1930. IX. 29-én meglátogatta a Ludovika Akadémiát. (Schäffer felv.)

A FERTŐ-TAVON

Gyulassy Elemér akadémikus olajfestménye

„Hazádnak négy vége
mindenütt csonkán áll...”
(Balassi Bálint.)

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök
igazságban,
Hiszek Magyarország
feltámadásában!

LUDOVIKÁS LEVENTÉK!

Ezelőtt tíz évvel ott álltam a Leventekör szegényes bölcsőjénél. A bölcső körül a magyar küzdelem egy-két izzólelkű fanatikusa virrasztott. Vezérlő csillaguk a magyar fiatalság szeretetéből fakadó „ludovikás előretörés” volt. Előretörés az önként vállalt munkában.

A Leventekör életrekeleti magyarabbá akarták tenni a magyart, lángolóbbá a lángot, szívósabbá az elhatározásokat. Lelkében fegyveresebbé és páncélosabbá a ludovikás magyar ifjú szomjas lelkét.

Az aggódó és gyötrődésben is becéző kezek a Leventekört nagyra nevelték. Szárnyaikra bocsátották az első sasokat. Lendülettel suhogással szöktek magasba. Az akarásban megizmosodó szárnyaitok és egyre gyarapodó jóakaróitok nemes munkája bizton felsegít oda, ahová a Magyar Kálvária könnye-búja sóhajt Benneteket. A sziklafészekbe, ahol viharokban is őrállói lesztek a Mélynek!

De addig meg ne szédüljete a napsütéstől! Hízogató simogatások se lágyítsák meg szíveiteket! Szemeiteket élésítse, szárnyaitokat izmosítsa, lelkeiteket edzze viharállóvá a Nemzet iránt érzett hűség

és tántoríthatatlan szerelem. Munkátokban legyetek mindenekfelett magyarok, az ősi röghöz, fajtánkhoz, kultúránkhoz és erényeinkhez hű, elszánt magyarok!

Legyen útjelzőtök a kiáltó magyar lelkiismeret! Lászatok tisztán! Magyarnak lenni ma láncos erőpróba. Tisztátalan vizeken fehér hajót vezetni súlyos feladat. Jövőben bízni, nyílt szemmel, látón hinni nagy lelkeket kíván.

Ez a hitvallás minden magyar hite, de Nektek ezek közt is elsőnek kell lennetek. A ludovikás levente a kötelességtudásban tündököljék! Oly magas fokban, hogy magyar lelkiismeretének legsóhajósabb suttogását is tekintse a legjobb tudása szerint végrehajtandó parancsnak, híven az ősi Ludovika fennkölt hagyományaihoz, előjáróitok és vezetőitek nemes példájához.

Ezt üzenem Nektek, fiatal leventebajtársak és szeretettel üdvözöllek Benneteket.

Budapest, 1930 július hó 8.

Náray Antal vkszt. őrnagy,
a Leventekör első tanártitkárja.

A MŰSZAKI TISZT KORSZERŰ ÖNKÉPZÉSÉRŐL.*

Írta: Mentz Jenő akadémikus.

A rendszeres önképzésnél első lépés a kor, a keret megismerése, amelybe az egyénnek bele kell illeszkednie, hogy ott eredményes munkálkodást fejtsen ki.

Békeszolgálatunk a jelenleg s a közel jövőben adott keretben fog lezajlani. Ma azonban 10 év alatt többet él az ember, mint ezelőtt 100 év alatt. Ami ma korszerű, holnap már ócskaság lehet s így nehéz eldönteni, hogy mit hoz a jövő, milyen lesz a modern háború, a tiszt tevékenységének igazi tere.

A történelem hatalmas erőrendszer, melynek munkája láthatatlan. Törvényszerűségeibe kutatási módszereink gyarlósága miatt nem tudunk betekinteni. Előttünk dolgozik, századokon át hatnak az okok, látjuk az okozatot, a történelem titkos könyvét mégsem tudjuk valójában olvasni. Ahhoz pedig, hogy ennek a hatalmas rendszernek egy parányi erőtenyezője, az egyén, a rendszerben helyét, munkakörét megtalálja, oda bele tudjon illeszkedni, feltétlenül meg kell ismernie a könyv egy lapját, vagyis azt a kort, melyben helyét keresi.

Van ok és okozat, egyik kor összefügg a másikkal. Nincs semmi új a nap alatt, viszont nincs a történelemnek két egyforma lapja. Mi lesz tehát a régi s mi az új a jövő háborúban? Ez a legfontosabb kérdés a tiszt nemzedék számára, mivel számolnia kell azzal, hogy munkájának oroszánrésze a jövő háborújára esik.

Előrelátható, hogy minden nemzet minden erejét latba fogja vetni a nagy leszámolásra s olyan hatalmas erőjátékok lépnek majd fel, amelyekre nem volt példa a világtörténelemben. Hogy részleteiben milyen lesz a jövő háborúja, arra vonatkozólag szaktekintélyeknek következtetésre alapozott jóslatai adják meg a kiindulási pontot saját okoskodásainkhoz.

A korszerű háborút kitörésekor általában jellemző fogják: a tökéletes vezetés, óriási tűzerő s más romboló hatások (gáz stb.) nagy mérete, a döntő helyeken sohasem elég erős, meglepően bevetett s minden elképzelhető, korszerű harceszközzel felszerelt lökőerő kultusza, nagy hadászati s harcászati mozgékonyosság (levegőben s földön), a holt komponensek példátlan térhódítása az élők mellett s az emberfeletti testi s lelki igénybevételek.

Az önképzés első lépésének tehát oda kell irányulnia, hogy a tiszt ilyenformán tiszta képet nyerjen a keretről. A kereten belül a műszaki tiszt kötelességeit, a ráhárulható feladatokat pontosan körvonalazzák a különböző szabályzatok. Ezek ismerete

után mi legyen a következő lépés? Az összes ráhárulható feladatokat — ezek nagyszáma miatt — azonban csak mint feladatsoportot helyezze bele a megismert keretbe s részletesen oldja meg őket. A lényeg az, hogy az eseményeket mindig, mint valami filmet fokról-fokra peregetse le lelki szemei előtt s akkor önképzése reális lesz.

Az önképzésnek I. szellemi } irányban kell haladnia s minden esetben gyakorlatinak kell lennie.
II. erkölcsi }

I-hez. A szellemi önképzés vezérfonala a kép állandó kiegészítése, helyesbítése, tökéletesítése, a modern harc megismerésére való törekvés s a technika mindenkori állásának megállapítása legyen. Mivel nekünk, magyaroknak megkötöttségünk s gazdasági viszonyaink miatt nem lehet lépést tartanunk a korrall, az idegen nagyhatalmakat kell tanulmányoknál alapul vennünk. A kapott benyomásokat ki kell értékelnünk s mindig a mi viszonyainkra vonatkoztatnunk. Az így szerzett világnézet hasonlít minden további ténykedést s akkor azok a korszerűség jegyében fognak lezajlani.

A szellemi önképzés ezután a gyakorlati tevékenységek előkészítését célozza s ezt két irányban kell folytatni:

1. saját továbbképzés
 2. felkészülés az alárendelt kikapcsolására.
- a) harcászati
b) műszaki téren.

I-hez. A műszaki tisztnek magáévá kell tennie a korszerű harcászat lényegét s annak részleteit, viszont a modern technika vívmányait s annak legújabb irányzatait is meg kell ismernie. Elsőrendű feladat a kettőnek összehangolása.

Mit kell megismernie az egyikből s mit a másikkól?

a)-hoz. Az utászcsapatok minden harcmezőben, annak lényeges sajátosságai szerint s rendszerint minden esetben más feladattal vesznek részt. Hogy a feladatot mindig helyesen tudják megoldani, a tisztnek minden egyes harcmezőben lényegével teljesen tisztában kell lennie. Tájékozódni kell a harcászat multjáról s jelenéről. Tudnia kell az idevágó szabályok lényegét. Meg kell ismerni a korszerű harceszközöket, a korszerű fegyverek lövészetét, hatásadatait, különleges harcmodorok (állás-harc, gázharc stb.) mibenlétét, az energia- s anyaggazdálkodás főbb kérdéseit. Mindenütt alaposan tisztázni kell a műszaki szempontból legfontosabb tényezőket: az akadályok (közlekedési lehetőség hiánya) s az élő és holt komponensek közötti viszony szerepét úgy az ellenség, mint a saját szempontunkból.

* Az „M” tanulmánycsoportnak „Milyen irányokban és hogyan kell az utásztisztnek magát továbbképeznie, hogy a korszerű követelmények magaslatán álljon?” című pályázatán díjat nyert dolgozat

b)-hez. A korszerű harccal párhuzamosan halad a modern technika, mely a műszaki tisztnek korszerű eszközöket nyújt az adódó feladatok megoldásához. Természetesen ahhoz, hogy ezt alkalmazni és felhasználni tudja, ismernie kell azt részleteiben is. A nélkülözhetetlen matematika, geometriai, ábrázoló-mértani alapismeretek birtoklása után értse meg az erőnek, minden hatás és ellenhatás, változás és munka alapfeltételének s okozójának tulajdonságait, forrásait s támadási módjait. Kutassa a behatásokat, amelyeket a támadó erők az anyagból épített szerkezetben előidéznek. Keresse ezek között a legkedvezőtlenebbet, a veszélyes behatást a különböző igénybevételeknek (húzás, nyomás, hajlítás, nyírás stb.) megfelelően. Tudjon a hatás és ellenhatás alatt egyensúlyban maradó szerkezeteket alkotni.

A munkatervezés terén is tegyen szert jártaságra a munkaerő, anyag és idő összhangbahozásával és gazdaságos kihasználásával.

E szorosabb értelemben vett elméleti tanulmányok mellett az alkalmazást a Schmoll-féle haditechnikában adott vázra építse fel.

Ily módon egy *általános harcászati és műszaki szakműveltségre, iskolázott katonagyára, műszaki gondolkodásra tesz szert*. Nem lehet cél, hogy egyirányban való tökéletesedés érdekében egy műszaki tiszt a többi elhanyagolja.

E tanulmányoknál induljon ki a mi saját szolgálatusunkban előfordulható esetekből, tehát Nagy-Magyarország területén egy utász szakaszparancsnok, később századparancsnok s általában egy alant tiszt elé kerülő egyszerű harctéri feladatok megoldásából. Jelölje ki a Harcászati Szabályzat azon pontjait, melyek adott helyzetben feladatai lesznek vagy lehetnek s ezeket szerzett alapismereteinek felhasználásával gondolatban a korszerű követelményeknek legjobban megfelelően próbálja megoldani. Hosszabb ideig (2—3 hétig) egyhuzamban foglalkozzék 1-1 feladattal, mert csak így tudja a helyzetet teljesen tisztázni s gondolatait megérlelni, kiértékelni. S azáltal, hogy egyidőben más nagy feladattal nem foglalkozik, ereje szétforgácsolását elkerülve tud majd egész munkát végezni. A napi eredményt mindig jegyezze fel. Célszerű, ha állandóan magánál hordott jegyzőkönyvecskéjébe sétaközben, villamoson, alkotó pillanataiban lefolyt elmefuttatásainak eredményét vázlatosan azonnal rögzíti. 2—3 hét múlva már oly eredményt fog kapni, melyet azideig, míg e témát újra felveheti, lezárhat. Vegyen elő ekkor egy új feladatot.

Igy évek múlva egy általános korszerű szakműveltségre fog szert tenni s komoly tudással felvértezve léphet be a férfikor legtermékenyebb korszakába, a 35—45-ös évekre. Tisztában van már a hatalmas erőrendszer lényeges részeivel megismerte nagyban működési szabályait s felfedezte, megbírálta már előnyeit és hibáit. Ezek után elég erősnek érezheti magát arra, hogy ne elégedjék meg a múlt eredményeivel, hanem új alkotásokkal küszöbölje ki

annak hibáit s mélyítse előnyeit. Mint jól kiképzett magyar utásztiszt megállja már helyét, bárhová is állítják, tehát rávetheti magát valamely égető műszaki problémára, amely neki a legkedvesebb s már kizárólag ennek élhet. S munkája bizonyára gyümölcsöző lesz, ha alapos önképzéssel készült fel rá.

2-höz. A korszerű szellemi önképzés másik ágának az *alárendeltek kiképzésére való felkészülést* tekintem. A tiszt, akinek kezén a magyar nemzet fiainak ezrei mennek keresztül, népoktató s népnevelő is. Békeszolgálatban a saját továbbképzésével párhuzamosan kell haladni az alárendeltek kiképzésénél, mely nagyon fontos, mert az utásztiszt által alkotott tervet alárendeltjei fogják megvalósítani. Korszerű terv végrehajtása pedig a végrehajtótól is korszerű szakképzettséget követel. Az alárendelteknek korszerű erővé való kiképzése a kiképző részéről talán több felkészültséget s előkészületet igényel, mint saját magának a kiképzése. Ebből kifolyólag az önképzés tekintélyes részét kell szentelni önmagának kiképzővé való kiképzésére.

A kiképző elé oktatás közben akadályok merednek, minők a *tudatlanság, közömbösség és a rossz akarat*. Ezeket gyökeres és korszerű eszközökkel kell leküzdenie.

Az oktatónak az alárendelt szellemi állapotába kell az oktatás tartamára behelyezkednie. Fel kell ismernie, hogy minek a megértése lesz nehéz alárendeltjének s hogyan sajátítja el legjobban az előadottakat. Számolnia kell az oktatónak a hallgatók szellemi színvonalával, mert legtöbb nagytudású oktatónak az a hibája, hogy nem az ő nyelvükön beszél. Ha azonban együtt dolgozik velük, akkor meg fogja találni a helyes módszert is.

A tiszt tehát tanulmányozzon, ismerjen meg s tegyen sajátjává célravezető módszereket.

Gyakran fog oktatás közben közömbösséggel, nemtörődömséggel találkozni. Az oktatásnak ezért változatosnak, élvezetesnek kell lennie. Az oktatónak meg kell találnia a módot a rideg kereten belül is arra, hogy a legelfásultabb utászt is a munkába való bekapcsolódásra serkentse, a nélkül, hogy az oktató mesterkedését észrevenné. Minden embernek van olyan Achilles-sarka, ahol hozzá lehet félni. Őszinte nagy emberek (Milton, Newton stb.) pl. bevallották, hogy a hírnév nagyon ösztönző, mely még a nemes elmének is végső gyengesége. Mennyire uralkodik ez az egyszerű emberen (virtus), ha kellő körültekintéssel, ügyesen ezt felszínen tartjuk, anélkül természetesen, hogy ez a beteges törtetés melegágyává változzék.

A nemzet- és katonaelles propagandától vagy más káros befolyásoktól megfertőzött lelkű egyének a tiszt minden munkásságát keresztezik, tönkreteszik. Sok meggondolást igénylő munkaprogramot kell kidolgozni annak a bizonyítására, hogy ők helytelen, romlásbadöntő utakon járnak. Csak így remélhető gyökeres orvoslás.

Igyekeztem röviden megvilágítani, hogy milyen sokoldalú önképzésre van az utásztisztnek szüksége ahhoz, hogy korszerű oktató legyen. Ezt elérheti azáltal, hogy minden napra *pontos tervezetet* készít, mely mindhárom szempontra kiterjed. Alaposan bekapcsolja képzelőerejét s átgondolja a tárgyat, kutat az oktatási módszerek között s minden lehető eszközt megragad, hogy élvezetes, lelkesítő oktatással célját elérhesse.

2-höz. Az egész önképzésnek, továbbképzésnek s minden egyéb ténykedésnek alapfeltétele az *erkölcsi alap*. A tisztet már szilárd, kiforrott erkölcsi alappal avatják fel. Ezen a téren tehát már csak csiszolásról s finomításról lehet szó. Nevelje önmagát, hogy a munkában örömet találja s a munkásság élete szokásává váljon. Nevelje magát szenvedélyes kutatásra s a közöny, elfásulás ellen való elkeseredett küzdelemre. Tegye magáévá Apelles jelszavát: „*Egy nap se múljék el nyom nélkül!*“

Ehhez pedig *akarát* kell. Akarjon ne megelégedni hétköznapi, csekély dolgokkal, hanem kezdjen nagyértékűekbe s azokat még nehézségeken és akadályokon keresztül is kövesse. Így azután, ha fedhetetlen, szilárd erkölcsi felfogását még ily irányban is kiegészíti, akkor eszméi szolgálatában folytatott önfeláldozó és kötelességtudó munkásságának eredménye tett lesz.

*

Az eddig vázolt elveknek gyakorlati megvalósíthatása céljából szükséges, hogy ki-ki *napirendszerűen* határozza meg az önképzésnek idejét és menetét. Legcélrányosabb e végből *táblázatos kimutatást* szerkeszteni, hogy a rendes heti foglalkozás közben mennyi a teljesen szabad idő és mennyi az önképzésre részben felhasználható idő. Természetesen gondolni kell arra is, hogy kellemes munkaprogramot kapjunk, amely az üdülésre és felfrissülésre is ad kellő alkalmat.

Az önképzésre szánt időnek felét az alárendeltek kiképzéséhez szükséges felkészülésre, a másik felét pedig a saját továbbképzésre kell fordítani.

Ha egy-egy napot veszünk alapul, akkor a következő munkaprogramot állíthatjuk össze:

Előző nap este tájékozódni kell a zlj.-parancsnokság által meghatározott foglalkozásról. Az alantost tiszt alaposan gondolja át a következő napi foglalkozást. Ezután válassza meg a kiképzés módszerét. Gyűjtsön példákat s lelkesítő szavak kíséretében emelje ki az egyéni kiválóságok sikereit. (Ezért a tisztnek szinte szónokká kell magát kiképeznie!) Gondolja át, hogy teheti jobban érthetővé és szemléltetővé oktatását. Keressen a tárggyal összefüggő tréfás csattanókat, melyekkel az alárendeltek figyelmét ébrentarthatja s a foglalkozást változatosá teheti. Az így kidolgozott tervet másnap reggel ismételje át.

A déli órákat igen célszerűen fel lehet használni a karkép kiegészítésére és a modern haditechnika mindenkori helyzetének nyilvántartására. Eszközök ehhez a napilapok, valamint a bel- és külföldi szaklapok.

Az alantost tisztnek leginkább a délutáni foglalkozás után nyílik alkalmá a szükséges alapismeretek megszerzésére és alkalmazására. A katonai ismeretek szempontjából különösen fontos a szabályzatok megismerése (főként Harcászati Szabályzat), a Vezetés kézikönyvének áttanulmányozása, hadtörténelmi tanulmányok, hazánk és a környező országok katonai földrajzának megismerése.

A műszaki ismeretek megszerzése szempontjából különösen fontos, hogy az alantost tiszt a Schmollféle haditechnikai ismeretek által adott vázat bel- és külföldi szakmunkák segítségével teljesen, legapróbb részletekig átdolgozza. E közben kényszerül a műszaki tudományok állandó ismételtetésére.

Az alapismeretek alkalmazása azt jelenti, hogy az utásztiszt vegye sorba fontosabb feladatait s 2—3 hétig egyfel foglalkozva, teljesen dolgozza át őket. Ilyenek lehetnek: folyamátkelés, szükséghidépítés, erődítési feladatok, éjjeli munkák stb.

Látókörének és szaktudásának bővítésére külföldi tanulmányúttjait és az idegen nyelvek tanulását is használja fel.

Az ilyen rendszeres, alapos, bár fáradságos, de szükséges önképzés — felfogásom szerint — az utásztisztet feltétlenül felemeli a korszerű követelmények magaslatára.

GONDOLATOK A VILÁGBÉKÉRŐL.*

Irta: Chotvács-Herényi Béla akadémikus.

A világháború utáni évek a háborúkat szükségképpen követő időszak minden jellemző bélyegét fokozott mértékben magukon viselik. Minden háborúnak természetes ellenhatása a háború megismétlődésétől való félelem és ebből kifolyólag a pacifizmus is, amely a háborús borzalmak közvetlen átélésének érthető és észszerű következménye. Az ellenhatás ez alkalommal jóval nagyobb volt a rendesnél.

A külföld összes államai, különösképpen pedig a győztes államok közvéleményének hangulata nagy általánosságban és igen elenyésző kivétellel a legszélsőbb pacifizmus mellett foglal állást. A magasabb politikai előrelátás szempontjából mindenesetre nagyon előnyös állásfoglalás ez azok részéről, akiknek érdekében áll a fennálló határ és egyensúlyviszonyok véglegesítése; de nagyon téved az, aki azt hiszi, hogy ez a hangulat nem érdek nélkül és őszintén uralkodó a nagy tömegben, tekintet nélkül a társadalmi osztályokra, sőt a hivatásra is.

Angliában, Franciaországban, az Egyesült-Államokban, Hollandiában, Belgiumban, sőt Németországban is a pacifista eszmék hirdetői és követői nagyarányú szervezkedést indítottak meg. Az úgynevezett „ligák” tagjainak száma folyton szaporodik és a fogadalmakhoz híven minden alkalmat megragadnak az erőteljes propagandára és befolyásuk bővítésére. A békeszervezetek legnagyobb része a genfi *International Peace Bureau* irányítása mellett működik, ahol ezek nyilván is vannak tartva. Így csak az Egyesült-Államokban 27, Angliában 18 hasoncélú, nagyszabású társadalmi szervezetről tud a kimutatás. Tudtommal már Magyarországon is van egy hasoncélú szervezet, természetesen kevés látható eredménnyel, ami azonban nem hű tükrö a közhangulatnak. A nemrég megjelent Remarque-könyv minden képzeletet felülmúló világsikere figyelemreméltó jelenség az egész világot átfogó eszmék küzdő porondján. A Népszövetség tízéves működése nem ért el olyan eredményt a béke biztosítása terén, mint ez a könyv és tízéves pacifista propaganda alig szerzett annyi fanatikus hívet magának, mint amennyit a megjelenést követő három hónapban az „Im Westen nichts Neues”. A művel kapcsolatban felgyújtott vitákban támadt gondolatok élénk fényt vetnek a kérdés forrongó és zűrzavaros belsejébe.

Mi sem nehezebb tehát, mint valakit éppen a jelenlegi viszonyok között a háború kiküszöbölhetlenségének kétséges voltáról vagy esetleges létjogosultságáról meggyőzni. Mindkettő bizonyítása nagyobbraoszt olyan természeti okoskodás, amely hatásvos és mindenki előtt nyilvánvaló érvekkel nem ren-

delkezik és amelyeknek az alapját olyan gondolatok képezik, amelyeket a küzdelemben kifáradt, megtépázott, meggyötört, de folyton remélő emberi közösség nem szívesen tesz magáévá, sőt riadtan utasít vissza. Ez emberi tulajdonság. Az idealizmus olyan kincs, amelynek birtoka minden biztonnyal felér a józan gondolkodás és fájoan éleslátás viszonylag értékes, sőt kétélű élvezetével. Az igazság gyakran fáj, de főleg az az igazság, amely illuzióktól foszt meg. *Hiszen életünk tele van olyan magunk és mások előtt be nem vallott, tudatalatti gondolatokkal és igazságokkal, amelyek tetteink irányításában tevékeny részt vesznek ugyan és befolyásolják ítéleteinket, de a harmonikus világrend és illuzióinak megóvása érdekében tagadjuk és elítéljük őket.*

Félreértések elkerülése végett előrebocsátom, hogy ezzel a néhány gondolattal nem szándékozom a pacifizmust, mint eszmét lebecsülni vagy akár elítélni. Ez ellenkeznék emberi mivoltunkkal is. Egyedüli célom: a lehetőségek mérlegelésével a háború természetét és a társadalmi rendben való helyzetét körvonalazni, mintegy kutatva a helyes tényállást a háború kiküszöbölhetőségének vagy létjogosultságának kérdésében. Nézetemmel egy szóval sem igyekszem védeni a háborút. Nem is hiszem, hogy nagy volna azoknak a száma, akik az eszközt nézik a célnak, akik a pusztítást, rombolást és öldöklést *l'art pour l'art* szeretnék. Ha pedig lennének, nézeteik semmiesetre sem volnának a mai általános és egészséges felfogással összeegyeztethetők, sőt az észszerű, *modern militarizmus sem azonosítaná magát elveikkel*, mert törekvéseik — azt hiszem — inkább ütköznének a B. T. K.-be, mint a felvilágosodott gondolkodásba. A militarizmus mai értelme „nem jelenti a háború szeretetét, hanem bizalmat a katonai erőben az állam biztonságát, a nyugalmat, valamint a gazdasági és politikai jólétet illetőleg”. Természetesen az utopisztikus világboldogító gondolatok nem mindig egyeztethetők össze a reális valósággal, főleg azonban a katonai szempontokkal nem és valószínűleg soha nem is lesznek megvalósíthatók. *Nagy szempontok gyakran jutnak összeütközésbe alantas érdekek egész seregével.* Az összkép valahogyan azt mutatja, hogy a világ békét akar, de egy láthatatlan kéz működik mindenütt, ami ennek a törekvésnek gátat emel, fegyverkezik, viszályt szít, azután pedig ellenállhatatlan erővel kényszeríti bele a népeket egy újabb kataklizmába. Sokan ezzel a szereppel az önálló utakat járó politikai vezetést gyanúsítják meg és helytelen külpolitikai rendszert em-

* Szemelvény a szerzőnek a Leventekör hadtudományi osztályának 1930. évi pályázatán díjat nyert „A világbéke kialakításai” c. munkájából.

* F. B. Boeckel: *Between War and peace*. New York, 1928. 299. l.

legetnek, vagyis *tőlünk függő, tehát megváltoztatható okokra* vezetik vissza a kérdést. Mások létörvényekre vagy természeti alaptételekre hivatkoznak, tehát *megváltozhatatlan és tőlünk független okok* jelenlétét sejtik. Nehéz a döntés! Valószínű azonban, hogy mindkettő fennforog, bár az első is talán már az utóbbi függvényeképen.

*

A kérdés lényegéhez nagyon sok út vezet, de a kiindulópont helyes megfogásának elsőrendű fontossága van a fejtegetések további sorsára. Egy mindenesetre bizonyos: hogy ezen a területen is fenntartás nélkül érvényes az okviszony. Ha pedig az indítóokokhoz valamiképen oda tudunk férközni, nagy lépéssel jutunk közelebb a célhoz.

A háború indítóokai azonban annyifélek, ahány szempontból egyáltalában hozzáférhetünk a kérdéshez. A nagy összességben két elég határozott csoportot ismerünk fel: az érzelmi és értelmi okok alakjában. Úgy tűnik fel, mintha az érzelmi okok még önmagukon belül is megoszlanának egy egyszerű és egy összetett formára. Az egyszerű alakja jól ismert úgy az ókor, mint a közép- és újkor történelméből, ahol a háborúk jó részének az indítóoka ilyen volt. Végeredményben egyszerű indítóokúnak tekinthetjük a keresztes hadjáratokat, a valaháborúk nagy részét és a dinasztikus háborúk jelentős százalékát. Az ilyen jellegű háborúk napjainkban úgyszólván ismeretlenek. De téved az, aki ebben a megállapításban az érzelmi okok közrejátszásának megszűnését látja. Kétségtelenül ma is szerepelnek érzelmi tényezők az indítóokokban, csak hogy sokkal bonyolultabb formában, olyannyira, hogy természetüknek és törvényeiknek felismerése a lehetetlenséggel határos. A háborút kiváltó érzelmi okok, ha az egyéntől is indulnak ki, amikor is észlelhető formát öltenek, már mint tömegérzelmi jelenségek nyilvánulnak meg. Ezért tekinthetjük a kérdés tanulmányozásánál a tömeglélektanban való jártasságot alaptételnek.

A tömeg érzelmi világáról úgyszólván csak egyet tudunk biztosan: hogy végletekre hajló. Nem tartozik a tárgyhoz, hogy a tömeg ingatag érzékenységét, szélsőséges hajlamait, kezdetleges lelki-világát, rövidlátását és befolyásolhatóságát fejtegessem. Itt sem jutnánk többre a tények megállapításánál és néhány egyszerű, de kétesértékű következtetésnél. Különben is ezzel még úgysem juthatnánk célhoz, az okok felismeréséhez, mert azok a tömegjelenségek, amelyek ezen okok felismeréséhez szükségesek — úgy látszik — még ezzel a fokozattal sem magyarázhatók. *Ehhez a tömeglélektanok egy olyan magasabb, talán a legmagasabb lépcsőfokozata szükséges, amely nem az összeverődött tömegek, nem is kisebb társadalmi csoportok, hanem az emberiség nagy hányadainak mondhatni népközi viszonylatban való lélektani jelenségeivel foglalkozik. Ezeknek felismerése beláthatatlan messzeségben van*

még tőlünk. Mivel pedig a felismerhetetlen okok meg sem szüntethetők, sőt még csak meg sem változtathatók, jó időre le kell mondanunk arról, hogy a nemzetek és népek háborút eredményező érzelmi folyamatait békés, tehát pacifista irányba befolyásolni tudjuk. Ezzel a gigászi, örök, bennünk élő, de kiszámíthatatlan folyamattal szemben tehetetlen az egyén, tehetetlen az egyén jellemzője, az értelem is. Ilyenkor érezzük csak ennek a kifejezésnek ösztönös, mély igazságát, hogy „az események magukkal ragadnak“. Úgyszólván minden válságos időszakban kifejezésre jut az események befolyásolhatatlanságának eme különös jelensége, amelyet szeretnek krízisnek nevezni. Paleologue, volt pétervári francia nagykövet, akinek emlékiratai igen érdekes betekintést nyújtanak a háború kitörésének részleteibe, ezt írja naplójában: „A diplomáciai műfogásoknak ideje lejárt... Mi diplomaták az események folyására minden befolyásunkat elvesztettük; mi legjobb esetben előrelátjuk azokat.“*

Nem kevésbé fontos szerepet játszanak a háborúk előidézésében az értelmi okok. Mozgató, éltető elemük az önzés, az érdek, tehát ösztönös *élettani szempontokra* vezethetők vissza. A létfenntartás minden viszonylatban aránytalanul fölerendelt szerepet játszik a kultúra és civilizáció által kitermelt eszmék felett, amelyek amúgy is szöges ellentétben állanak a tömeg ösztönéletének hatalmas megnyilvánulásival. Nagy a valószínűség, hogy amint a jelen háborút részben, úgy a jövő háborúit majdnem kivétel nélkül *gazdasági kérdések* fogják kirobbantani. Ide mutat a történelem, ide mutat a gazdasági háború fogalma, ide a háttország bevonása a küzdelembe és végül a szakíróknak úgyszólván egyhangú véleménye. Egy angol katonai szaklap vezércikkében nagyon találóan „bread and butter iusse“-nak nevezve a megoldatlan gazdasági problémákat, megállapítja, hogy nehéz elképzelni a háború kikerülését akkor, ha elsőrangú gazdasági kérdések fognak felmerülni a nemzetek között.** Fejtegetéseit pedig azzal a biztató jós-lattal zárja be, hogy egy évszázadon belül egy újabb világháború nemcsak hogy lehetséges, hanem biztos. És hogy a többi államok hogyan vélekednek a békéről, azt a legvilágosabban az a néhány sor fogja megmutatni, amiben a lefegyverezés gondolatáról és kiviteléről számolok be.

Az itt megtárgyalt két csoport (az érzelmi és értelmi) elméletileg nagyon szépen elhatárolható, de nem úgy a gyakorlatban. Egyedül soha nem is jelentkeznek, inkább egymással a legváltozatosabb formában szorosan és többszörösen összefonódva lépnek fel. Elemzésükkel az ember nagyon gyakran kerül végnélküli *circulus vitiosus*-okba és kevés az eshetőség arra, hogy valaki teljes tájékozottságra tegyen szert a nagyon is relatív természetű megállapításokban. A főokok mellett még a legkisebb és *legjelentéktelenebb okok összessége, véletlenszerű összeját-*

* M. Paleologue: Am Zarenhof. I. kötet, 28. l.

** Journal of M. S. I. 1930 January.

szása legyőzhetetlenebb eredőt eredményez, mint a legnagyobb, de világos érdekösszeütközések. Általában a történeti korszakok alapeszméinek összesége: a korszellem szintén nem befolyásolható, mert olyan végtelen számú összetevők eredője, amelyek éppen végtelen mennyiségük és nagy részüknek teljes ismeretlensége, illetve félreismerése miatt egyszerűen megközelíthetetlenek. Sokszor nem is hinné az események néma szemlélője, hogy néha mily nagy mértékben járulhat hozzá egy háború kitöréséhez vagy legalább is siettetéséhez egy kis személyi elfoglaltság valamilyik informáló diplomata részéről, egy lakáj tapintatlansága, egy sajtóhiba a vezércikkben, egy rosszul értelmezett körmondat vagy éppen egy gyorscirkáló félnapos késése.

*

Vessünk rövid pillantást a világ élettörténetére. Miből áll a leíró történelem. Egymásba ágazó háborúk végtelen sorozatából, amelyek az idő múlásával talán látszólag ritkábbak lesznek, de hevességük oly mértékben növekszik, ami komoly aggodalommal töltheti el az emberiséget. A béke csak a háborúk közötti átmeneti és mellékes állapotnak tűnik fel. Sully herceg, a híres diplomata írja emlékirataiban: „Úgy látszik, mi csak azért csinálunk békét, hogy képesek legyünk újra egy háborút csinálni.“ Ugyanezt az örökös küzdelmet látjuk a természetben is a létért, a fennmaradásért. Végeredményben a létküzdelmet olyan természetes jelenségnek kell elképzelnünk, sőt eltogadnunk, amely a világrend szerves részét képezi, tehát amely az életnek, a mozgásnak jellemzőjeként tekinthető. Ami pedig az Életben megvan, az nincs értelem nélkül; aminek a természetes helye megvan, annak megvan a rendeltetése is.

Es úgy látszik, a küzdelemnek, a háborúnak is megvan a maga szerepe a világrendben. Sőt úgy tesszük, hogy esetleges elonyeinek kimutatása sem tartozik a lehetetlenségek közé, csak éppen naias feladatnak nem mondható. Ugyanis a háború tényleges elonyei kifejezetten a fajra, tehát a tomegre vonatkoznak, sőt legtöbbször a jelenben élő, gondolkodó és érző egyén rovására. Mivel pedig a háborúrol alkotott ítéletek sohasem a faj, hanem az egyén szemüvegén át nézve születnek meg, nem is csoda, hogy a faji szempontoktól ösztönösen áthatott jelenségek a gondolkodó és csak a jelennek élő egyénben rokonszenvet soha nem is kelthettek. Pedig a faj akarata ugyancsak fölényes túlsúlyban érvényesül az egyén akaratával szemben. Rideg valóság bár, de fennáll, hogy a túlszaporodás, főleg ha már az életfeltételekben való megrövidülést vonja maga után, minden téren rendkívül káros hatással van a faj, az emberiség fejlődésére.

*

Érzelmi és értelmi világunkba, tehát a háborúk érzelmi és értelmi okainak kikristályodási folyama-

tába láthatatlan, de erélyes kézzel avatkoznak be a természeti jelenségek. Úgy az egyén, mint a tömeg függvénye annak a hatalmas és megbonthatatlan egységnek, amelynek nagyon kevésse kifejező neve a Természet. *A világ folytonos differenciálódásnak, folytonos változásnak és kiegyenlítődésnek, mondhatnánk, örök hullámvásznak a színhelye.* Az adott helyzetekben meginduló kiegyenlítődés végtelen sok új helyzetnek a megteremtője, amelyek mindannyian egy újabb kiegyenlítődésnek kiinduló pontjai. A kiegyenlítődés lehet nyugodt lefolyású is, de legtöbbször kisebb-nagyobb megrázkódtatással jár.

De vajjon történtek eddig egyáltalában lépések ezeknek a nagy megrázkódtatásoknak, tehát a háborúnak a megszüntetésére? Kétségtelenül. Úgyszólván minden összeütközést nagy felbuzdulás és mozgalom követ az újonnan megfogalmazott, de alapjában véve nagyon régi „Nie wieder Krieg“ gondolatának megvalósítása érdekében. A megvalósulásnak természetes útja annak az elismerésével képzelhető el, hogy a háború fölösleges, elkerülhető és erkölcsstelen cselekedet, amely csak pusztítást, nyomort, fájdalmat és becstelenséget hoz a hadviselő felekre. Mindezzel pedig mindenki teljesen tisztában van. Éppen elég tanulságot nyújtott a hátunk mögött levő néhány ezer esztendő, azonban okulást — úgy látszik — már kevésbbé. Érthetetlen. A letúnt századok eszmeforgatagában a vallás s főleg a keresztény vallás volt az, amely már alaptételeiben kiméletlen küzdelmet hirdetett a háború ellen. Igyekezete — még abban a korszakokban is, amikor a hitélet fenntartás nélkül befolyásolta a művelt világ minden lépését — teljes mértékben hajótörést szenvedett. Nehéz volna a szöges ellentétben álló elveknek olyan fonák összeegyeztetését elképzelnünk, mint a kereszties hadjáratok. A középkor egynázi nagyjai egyforma ügyesek voltak a tegyvertorgatasban es a prédikálásban. Hány-szor csillogott a magasratartott kereszt az utközetbe indulo csapatok ellen; hány-szor indultak egymás ellen harcba mindket részrol megáldott tegyverekkel az újabb, sőt a jelenkor hatalmas katonatomegei is. A kivétel természetesen mindig valami szent cél vagy magasztos eszme erakeben történt. Annak a megítélése pedig, hogy a jogalap a kivételhez megvolt-e, sőt egyáltalában a nagyon is relativ igazságerzekünk képes-e a kivetelt megengedő jogalap megállapítására, — mindez tag teret nyujt a legellentetesebb véleményekre, legtöbbször pedig világossa teszi a vallás jelenlegi tehetetlenségét ebben az egető kérdésben. Maradna még az erkölcsi törvények ereje, amelyek — mivel ingadozóok, folytonos differenciálódáson esnek át és gyakran még a természetes keresztény moráltól is eltérnek — még ennyi reményt sem nyujtanak.

Ennek az útnak az elestével, egy másikhoz kell folyamodnunk. A háború, még a nemzetközi joggal megkötözött formájában is anarchisztikus állapotnak tekinthető. Nézzük, vajjon az állami életben

hogyan sikerült az anarchia kiküszöbölése. Ott sem volt egyszerű a dolog és ott sem történt meg a csoda máról holnapra. Régente, ha két egyén között érdekellentét és ezzel kapcsolatban a vitás kérdés fegyverrel való eldöntésének szükségessége merült fel, minden további nélkül egymásnak mentek a felek és az erősebb egyszerűen elpusztította a gyengébbet. A kultúra fejlődésével együtt fejlődött az ember jogi és igazságérzete is és megszervezte a bíróság intézményét. Hogy azonban a bíróság határozatának súlya legyen és hogy az ítéleten tényleg megtörjön a vádlott ellenkezése, arról a törvényes fegyveres erő gondoskodott. Ez a fegyveres erő volt a törvényes rendnek szankciója. Előfeltétele természetesen a törvényes rend eredményes fenntartásának az, hogy a szankció erősebb legyen az alárendelt jogi alanyoknál.

Körülbelül így képzelhető ez el a nemzetközi viszonylatban is, ahol az államok volnának azok a jogi alanyok, amelyek között az érdekösszeütközések szokásszerűen, elkerülhetetlenül és amellet elég gyakran bekövetkeznek. Ha most visszatekintünk az állam szervezetére, máris látjuk azt az utat, amely a háború kiküszöbölésére vezethetne. Ez pedig nem más, mint olyan, még az államok szuverenitásának is fölötté álló nemzetközi fórum, amely az igazságosság és méltányosság alapján az összes felmerülő surlódásokat elintézi, ami által a világbékét biztosítja. A gondolat egyáltalában nem új, mert ilyen nemzetközi hatóság tervének úgy felvetése, mint megvalósítása körül a multban már sok lépés történt. Elég csak a Dubois-féle tervezetet a XIV. századból, a IV. Henrik — Sully — -félét a XVII. századból, a St. Pierret-ét a XVIII. századból, valamint a napoleoni háborúk után keletkezett Szent-Szövetséget említenünk. Mindmegannyi elődje a legújabbnak: a Népszövetségnek. Feltűnő jelenség azonban az, hogy hivatásukat sem régen, sem mostan betölteni nem voltak képesek. Legfőképpen azért nem, mert a szövetségbe csak egyes államok léptek be, ami éppen az ellenkező hatást váltotta ki, mert védő vagy támadó jellegűvé vált és még növelte a háborús alkalmak számát. Nagy akadálya az eszme megvalósulásának azonkívül még az a tény is, hogy az ezen célú szövetségeknek hiányoztak a kezükből azok a hatásos eszközök, amelyekkel a közös akarathoz megfelelő nyomatékot lehetett volna adni.

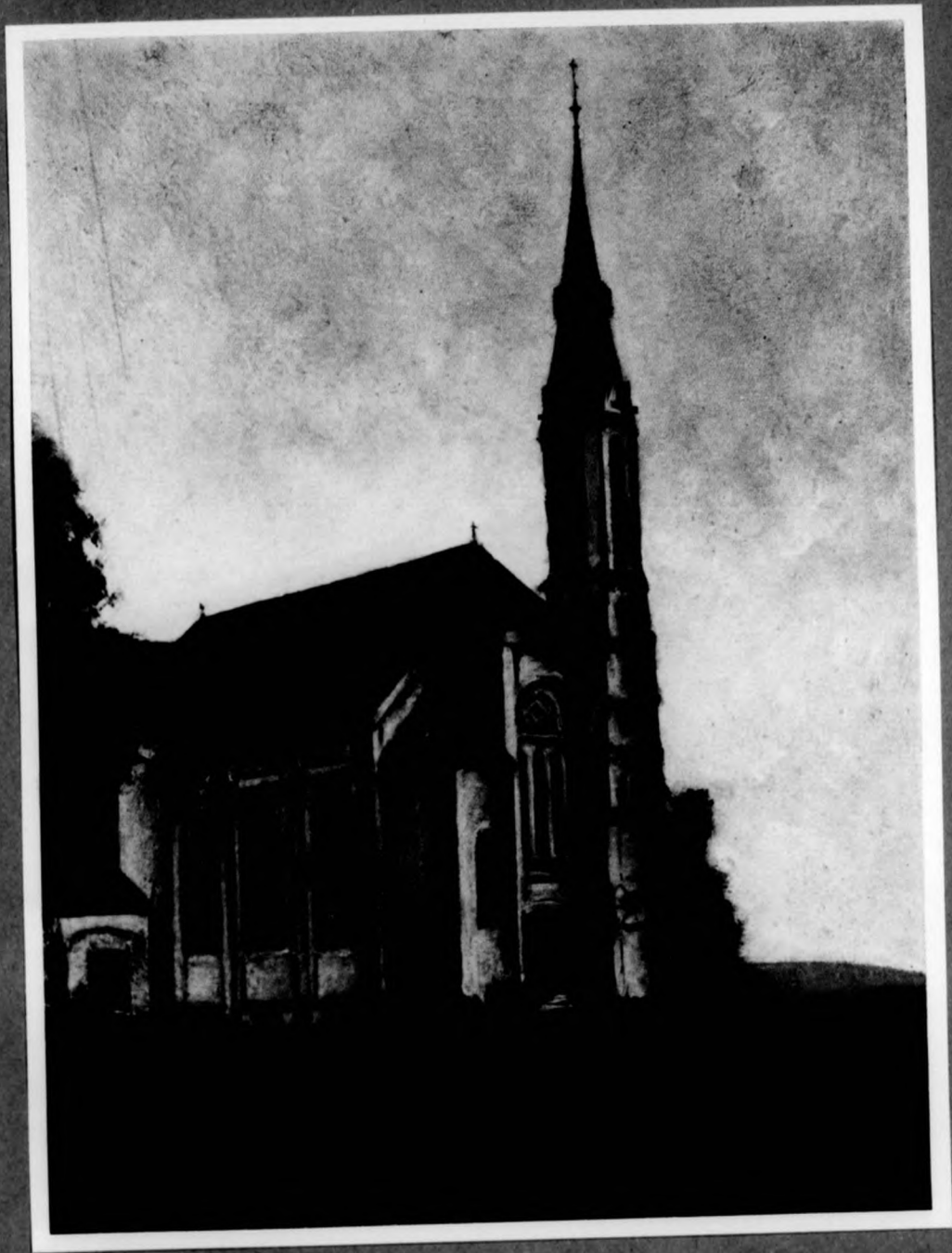
Nagyjából ugyanezek a mai Népszövetség hibái is. A számításba jövő államok nagy része nem látta érdekeit kellően támogatva a Népszövetségbe való belépés által és mindmáig is távortartja magát tőle. Mivel pedig ezen államok jó részének oka is van rá, hogy még formailag se kösse le magát és mivel az sem valószínű, hogy ezek az okok összhangban lennének a Népszövetség világbéke-terveivel, egyáltalában nem is tekinthetjük a kívánatos békés egyetértést biztosítotttnak.

Éppen ilyen kevés eredményt tudna azonban a Népszövetség akkor is felmutatni, ha azon ritka eset következne be, hogy tagjai sorában találnánk azo-

kat a hatalmakat is, amelyek még ma is távollétükkel és ellenállással tüntetnek. A szépen meginduló remények megvalósulásának pedig éppen azok a bizonyos szankciók vetnek gátat olyan circulus viti-osus alakjában, amelyből kivezető utat találni a mai körülmények között a legjobb akarattal sem lehet. A Népszövetség ugyanis vitás kérdésekben magának tartja fenn a döntést, amelyet a kérdéses államok vagy elfogadnak, vagy pedig egy vagy mindkét oldalról ellenszegülnek. Az utóbbi eset pedig az, amire — főleg ha létkérdésről van szó — nagyon gyakran számítanunk is kell. Ezzel pedig elérkezett az a pillanat is, amikor a szankciók életbelépnek. Ezen eshetőséggel a Népszövetség egyességokmánya számol is, mert felsorolja sorrendben a rendbontó állammal szemben életbeléptetendő szankciókat. A 16. cikk szerint a többi tagállamok „az ilyen állammal minden kereskedelmi és pénzügyi összeköttetést haladéktalanul megszakítanak ... személyes összeköttetést megszüntetnek“. Tehát a gazdasági kényszereszközök azok, amelyek elsősorban hivatva vannak az ellenszegülő államot a döntés elfogadására kényszeríteni. Kétségkívül igen hatásos és mélyrenyúló eszköz ez és a mellett igen közelálló maguknak az érdekösszeütközéseknek az indítóokához is, de kérdés, hogy vajjon a gazdasági kényszereszközök nem éppen az ellenkező eredményt fogják-e kiváltani, mint amit várnak tőlük; kérdés, hogy vajjon az amúgy is gazdasági háterű surlódások egy gazdasági nyomással tetézve nem fogják-e a végső eszközhöz való folyamodásra kényszeríteni a létérdekeiben érintett nemzetet.

Előfordulhat tehát az is, hogy ezek a szankciók eredménytelenek maradnak. Erre az esetre vonatkozik azután az a fontos cikk (15. cikk), amely biztosítja a Népszövetség részére azt a jogot, hogy „úgy cselekedjék, amint a jog és igazság érdekében szükségesnek látja“. Már pedig ez nem más, mint aminek az elhárítása éppen a főfeladata a Népszövetségnek: a háború. Sőt a 16. cikk a részleteket is megállapítja, amennyiben „ily esetben a Tanács köteles a különféle érdekelt kormányoknak ajánlatot tenni az iránt, hogy a szövetség tagjai egyenként minő szárazföldi, tengeri és légi haderőikkel járuljanak hozzá azokhoz a fegyveres erőkhöz, amelyek a szövetségi megállapodások betartását biztosítani hivatva lesznek“. Egy kis körutazás után tehát a magasba ívelő nemes törekvések oda kanyarodtak vissza, ahonnan leginkább eltávolodni igyekeztek: a háborúhoz.

Hát jó! Legyen háború. Összpontosítsuk a fegyveres hatalmat a Szent Cél érdekében, sujtson a Népek Szövetségének ökle a rendbontóra és ha kell, vérrel biztosítsa a magasztos feladat megvalósulását: a békét. De vajjon legalább erre képes-e a Népszövetség? Kétséges. A Tanács csak ajánlhat fegyveres közbelépést, de nem rendelkezhet pl. az angol tengeri haderővel vagy a francia szárazföldi haderővel. Kérdés most az, hogy éppen ilyen kritikus időszakokban lesz-e csak egy állam is, amely hajlandó lesz magát hatalmas kiadásokba verve, a hadseregét meg-

osztva vagy egészben a Népszövetségben rendelkezésre bocsátani és ezáltal magát a legnagyobb veszélynek kitenni. A Népszövetség hibáit erről az oldalról a legjobban talán az angol nemzetközi jogászok világítják meg, akik fenntartás nélkül megállapítják, hogy „a Népszövetség magában nem tud semmit sem csinálni”.* Már pedig a Népszövetség eredményes működésének előfeltételei éppen ezek az eszközök, amelyeket a tagjai tekintélyének fenntartása és biztosítása céljából rendelkezésére bocsátanak. A Népszövetség Tanácsa, ami végeredményben egy „new and loose association” soha sem számíthat úgy a tagjai sorába tartozó államokra, mint egy történelmi multú, nemzeti, gazdasági és politikai egységet képező állam az erőforrásaira. Az államok ma még a társadalomnak olyan bonthatatlan, legmagasabb egységeit képezik, amelyeknek legféléltettebb és alapvető jellemzőjük éppen a szuverénitásuk. Vannak bizonyos, világosan felismerhető törvények, amelyek a társadalmak természetére vonatkoznak. Ilyen a társadalmi fennmaradás általános nagy törvénye is, amely megállapítja, „hogyminden társadalom, ha egyszer megalakult, akkor arra törekszik, hogy fennmaradjon.”** Az állam mint társadalmi egység szintén erre törekszik, de még inkább a nemzet és a faj. Még pedig minél erősebbek a fennmaradást akadályozó körülmények, annál hatalmasabb ellenállást fejt ki az illető társadalmi egység. Az akadálytalan, gondtalan fejlődési lehetőség nem mindig a legelőnyösebb körülmény. A magyar nemzetet sokszor csak az elnyomás következtében kifejtett ellenállás tartotta a felszínen a világtörténelem eme nagyon is viharos tájékú tengerén. Ebben a küzdelemben pedig az állam egyik hatalmasabb támasza mindenkor a feltétlen szuverénitása. *Az abszolút szuverénitás azonban merev ellentétben áll az államok nemzetközi kapcsolatainak lehetőségével.* (Kelsen bécsi egy. tanár szerint a kettő együtt „nem egy contradictio in adjecto, hanem „klarer Unsinn.”) A kettő egymással fordított viszonyban áll. Mennél inkább enged az állam a szuverénitása elvéből, annál inkább lehetséges szorosabb nemzetközi kapcsolatok teremtése és fordítva. Erre azonban egyelőre semmi kilátás nincsen, mert ennek az előfeltétele olyan hosszú békekorszak volna, amely — képletesen beszélve — elfeledtetné az államokkal a szuverénitása elvének minden lépten-nyomon való gyakorlását és elhíttetné velük a nélkülözhetőségét és megnyirbálásának veszélytelen voltát. Sokkal valószínűbb azonban az, hogy a nemzetközi kapcsolatok csak egyszerű, szociális jelentőségű kapcsolatok fognak maradni.

*

Van egy kedvelt és gyakran hangoztatott közmondás, amely latinul a „Si vis pacem, para bellum” formában ismeretes. Erre a közmondásra, illetve

* Wilson Harris: The League of Nations. 1929. London, 21. l.

** G. Palente: A szociológia vázlata 87. l.

ehhez hasonló gondolkozásmód rettenetes tévedésére akarom a figyelmet felhívni akkor, amikor ezt a néhány beszélő számot megszólaltatom:

1913-ban a világ hadügyi kiadásai mintegy 1400 millió pengőt tettek ki, ma pedig csak a bevallott adatok alapján több mint 25.000 millió pengőre rúgnak. Ebből mintegy 60% jut az európai államokra, 20% az Egyesült-Államokra, a többi a fennmaradtak között oszlik meg. Ha még figyelembe vesszük azon körülményt, hogy ezen hatalmas összeg a legtöbb államnál átlagosan a költségvetés 20%-át teszi ki, de van állam, pl. Franciaország, ahol ez a %-szám 44-re rúg, akkor megközelítő képet nyerhetünk magunknak az uralkodó pacifista hangulatról. Néhány államnak a hadi légi flottája egységekben így emelkedik:

Év	Franciaország	Anglia	Olaszország	Egyesült-Államok	Csehszlov.	Lengyelország
1922	1500	610	500	1260	180	300
1929	2400	2250	1400	2040	600	780

Ez az esztelen és megakadályozhatatlan fegyverkezés az egyik legbiztosabb út a háború felé! Olyan sok felületen surlódó államok, mint amilyenek körünkben Európában találhatók, különösen a modern „megrohanási hadászati” napjainkban uralkodó elvei mellett, ilyen nagy mértékben felfegyverkezve nem lesznek sokáig képesek békében megmaradni egymás mellett. A felfegyverezett állapot már eleve magában rejt egy fegyveres összeütközésre való hajlandóságot. A fegyverkezés mértékének megfelelően nagyobb befolyásra tesznek szert az államéletben a katonai körök, a politikai vezetés könnyen helytelen irányt vesz fel, átengedve helyét esetleg egy olyan vezetésnek, amely a politikai célok megvalósításához az egyetlen eszközt a hadseregben, az egyetlen megoldást a háborúban véli feltalálni.* Figyelemreméltó az a tény is, hogy a hadügyi kiadások az államok részére olyan hatalmas befektetést képeznek, amely csak egy háború esetén hozza meg a gyümölcsöt. A gyümölcs pedig annál sietősebb, minél nagyobb a befektetés, mert a hadügyi kiadások nagyobbik részét gyakran nem a haderők felállítására, hanem fenntartására képezi. Számolnunk kell tehát azzal is, hogy egy állam sem lesz hajlandó egy hatalmas tőkét hosszú időn át parlagon heverve hagyni. Az alkalom a hasznosításra mindig százával fog akadni.

Mondhatná valaki, hogy semmi sem sikerülhet egyszerre és hogy a Népszövetség, bölcs államférfiak és a pacifizmus kitartó, összefogott és lankadatlan munkájának előbb-utóbb mégis meglesz az eredménye. Ebben nem is kételkedem. Mindenki szeretné remélni, hogy ez a korszak, ha nem is tökéletes formában, de valamikor be fog következni. De hogy ez

* M. Paleologue: Am Zarenhof I. kötet. Sasanov panaszkodik M. P-nak: „A vezérkar türelmetlen, s nekem a legnagyobb fáradtságomba kerül, hogy visszatartsam.”

a korszak nem a jelenlegi szervezetek, nem a jelenlegi életfelfogás, nem a jelenlegi életkörülmények és nem a jelenlegi társadalmi berendezkedés jegyében fog megvalósulni, az valószínű, *Baldwin* egyik beszédében — hogy a Népszövetség 10 éves működésének eredménytelenségét mintegy igazolja — felhozta, hogy a kereszténység is már közel 2000 évet él és küzd eszményi célok érdekében és végeredményben még mindig kezdeti stádiumban van. Vigasztal ugyan e példa még *Baldwin*tól sem valami biztató, de találó. *Mint a kereszténység, úgy a világbéke is azok közé a magasabb eszményi célok közé tartozik, amelyekről tudunk, amelyeket ismerünk, sőt elismerünk; kitartással esetleg meg is közelíthetünk, de elérni soha el nem érhetünk.* A világbéke megközelítése talán már néhány évtized leteltével helyes irányba fog terelődni, talán több évszázad kevés lesz hozzá, sőt talán egy fokkal magasabbrendű emberiség lesz csak képes a nagy feladatra. Egy azonban bizonyos: hogy egyelőre nagyon, de nagyon messze vagyunk tőle.

IRODALOM:

- Le Bon: Mult és jövő. Budapest, 1925.
 H. Wilson Harris: The League of Nations. London, 1929.
 Kurt Hesse: Der Triumph des Militarismus. Berlin, 1923.
 Sir Rennel Rodd: Diplomacy. London, 1929.
 Gratz Gusztáv: Európai külpolitika. Budapest, 1929.
 Balanyi: Világpolitika. Budapest, 1924.
 Leonard Woolf: The way of Peace. London 1928. —
 Imperialism and Civilisation. London, 1927.
 Kármán Mór: Ethika. Budapest, 1921.
 T. B. Boeckel: Between War and Peace. New York, 1928.
 G. Palente: A szociológia vázlata. Budapest, 1920.
 M. Paleologue: Am Zarenhof. München, 1927.
 Dr. Német Alfréd: Diplomáciai okmányok. Budapest, 1915.
 Gr. Andrássy Gyula: Diplomácia és világháború. Budapest, 1922.

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága 1930. aug. 20-án a L. A. kertjében megkoszorúzza I. Ferenc József szobrát.

T. TAKASHIMA százados a japán hadügyminisztériumból 1931. III. 14-én meglátogatta a Ludovika Akadémiát.

A REPÜLŐGÉPEK ÉPÍTŐANYAGA.*

Írta: Békássy István akadémikus.

A repülőgép a modern államok életében nemcsak mint légiforgalmi és sporteszköz játszik nagy szerepet, hanem katonai szempontból is elsőrangú tényező. Ezért a világháború óta minden állam arra törekszik, hogy légi erejét ne csak számban, hanem minőségben és teljesítményben is a legmagasabb fokra fejlessze. A tökéletesítés terén folyó kísérletek kétirányúak. Egyik irány az, amely a legkedvezőbb formákat és a repülőgépnek a levegőben való mozgását kutatja és ezek alapján a gyakorlat számára jól használható elméleteket és számítási módokat dolgoz ki, melyek segítségével a gép repülőtulajdonságai és teljesítményei a célnak megfelelően előre megadhatók. A másik egy ideális anyag előállítására való törekvés, amely anyag a konstrukció szempontjából kívánatos tulajdonságokkal rendelkezik. Ez a hatalmas probléma még napjainkig sem nyert tökéletes megoldást, bár minden téren megfeszített munka folyik a cél elérésének érdekében és ennek a munkának köszönhető, hogy a repülőgépiparban oly nagy a fejlődés, amelyet egyik iparág sem tud felmutatni.

Amint látjuk, az anyag kérdése okozza a legnagyobb gondot. Mielőtt azonban rátérnénk a jelenleg használatos építőanyagokra, szükséges röviden ismertetni a repülőgép főbb alkatrészeinek igénybevételeit.

A repülőgép legfontosabb alkatrészei: a szárny (szárnyak), a törzs, a futómű és a kormányfelületek.

A szárnyak viselik repülés közben a gép egész súlyát. Egyenletes mozgású repülésnél a szárnyakra ható terhelés tényleg csak a gép súlyával egyenlő. Más lesz azonban a helyzet, ha pl. zuhanó repülésből vesszük fel a gépet. Ilyenkor a repülőgép körív alakú pályán mozog, amikor is centrifugális erők lépnek fel. A keletkező centrifugális erő annál nagyobb, minél kisebb sugarú pályán mozog a gép és minél nagyobb a sebessége. Ilyenkor a repülőgépet a levegő torlónyomása által létesített centripetális erő tartja meg pályáján, a szárny tehát az egyszerű gépsúlynál nagyobb megterhelés alatt áll. Hasonlóképpen műrepülésnél a hirtelen kormányozdulatok következtében, vagy viharos időjárás esetén az erős légörvénylések folytán a gép gyakran igen nagy és még ezideig teljesen nem tisztázott természetű és méretű gyorsulásoknak van kitéve. Mivel a repülőgép méreteinek szempontjából igen fontos a keletkező maximális igénybevételek ismerete, gyorsulásmérésekkel igyekeztek azt megállapítani. Az így megállapított tényleges maximális terhelést biztos terhelésnek nevezik.

* A Leventekör AERO-osztályának „A repülőgépek építőanyaga, tekintettel a fellépő igénybevételekre és az építőanyagok szilárdsági tulajdonságaira” című pályatételére beérkezett és díjat nyert pályamunka.

A szárnyak legrégibb, jellegzetes szerkezeti megoldásának lényege a szárnyon végighúzó két párhuzamos főtartó. Ezekre erősítik rá a bordákat, a burkolat pedig a bordákra van kifeszítve. A terhelést tehát a burkolat veszi fel közvetlenül, az átadja a bordáknak, a bordák pedig a főtartónak. Amint látjuk, a terhelést tulajdonképpen a főtartók viselik, ezek tehát a szárny legfontosabb elemei. Szabadonhordó egyfedelű gépek főtartói hajlításra és nyírásra, kimerevített egyfedelű gépek főtartói hajlításra és nyomásra, illetőleg hajlításra és húzásra vannak igénybevéve. A szárnyak a törzshöz csatlakoznak. A törzs repülés közben húzásra, váltakozó irányú hajlításra és csavarásra van igénybevéve, leszálláskor pedig lökésszerű hajlító igénybevételnek van kitéve. A törzs elemei hosszú, vékony rudak, melyek méretezéseinél tehát a kihajlás lesz mérvadó. Részben a szárnyakon, részben a törzs végén vannak elhelyezve a kormányfelületek. Ezeknek elemei hajlításra és csavarásra vannak igénybevéve. A törzs elején alul van a futómű elhelyezve. Elemei hosszú, karcsú rudak, tehát kihajlító igénybevétel alatt állanak. Leszállásnál gyakran igen erős lökésszerű igénybevétel lép föl. Az elmondottakból láthatjuk, hogy a repülőgép elemeinél nagy szerepet játszik a kihajlító igénybevétel.

A felsorolt igénybevételek szem előtt tartásával kell kiválasztani az anyagokat, melyeket a főbb alkatrészek előállításánál felhasználunk. A felhasznált anyagokkal szemben támasztott követelmények a következők:

- a) konstruktív,
- b) gyártási, illetve műhelytechnikai és
- c) légiforgalomra való alkalmasság.

Konstruktív szempontból fontos tulajdonságok: a szakító szilárdság, a rugalmasság, nyúlási és folyási határ, munkaképesség, kifáradó szilárdság, a dinamikus szívósság és a fajsúly.

Gyártási és műhelytechnikai szempontból: a melegen és hidegen való alakíthatóság, hajlíthatóság, dudoríthatóság és az anyag hegeszthetősége játszik szerepet.

Légiforgalomra való alkalmasság szempontjából fontos, hogy az anyag ellenállóképes legyen az idő viszontagságaival szemben és ne legyen tűzveszélyes.

Hogy az anyag megfelel-e a vele szemben támasztott követelményeknek, azt nagyrészt az anyagvizsgáló intézetben döntenek el. A kiválasztott darabokból a célnak megfelelő méretezés alapján készítik el az egyes alkatrészeket. Méretezésnél kiindulásul a megengedett deformáció mértéke szolgál. Ezt azonban nem szabad túlságosan kicsire szabni, mert különben repülőgépipítésnél megkívánt biztonságot nem lehet elérni, viszont túlnagyra sem szabhatjuk, mert ezzel a könnyűsége való törekvés

elve ellen vétünk és a repülőgép teljesítményét csökkentjük vele. A gyakorlatban méretezés alapjául a „nyúlási határt” szokták választani. Ez alatt azt a feszültséget értjük, amelyről az anyagot leterhelve a maradó nyúlás az egész hosszúságnak 0.2%-a. Egy másik, de szigorubb határ a „rugalmassági határ”, mely az a feszültség, amelyről a leterhelt anyagban a maradó nyúlás az egész hosszúság 0.02%-át, gyakran 0.001—0.003%-át teszi ki.

Az anyagok esetleg nem tökéletesen egyenletes strukturája, valamint a megmunkálás okozta szilárdságcsökkenés, továbbá a sűrűlődnak kitett alkatrészeknek a kopása miatt, a megengedett deformáció alapulvételével pontosan kiszámított méreteket még meg szokták növelni. A repülőgépeknél használatos szilárdsági biztonsági tényező általában 2—2.5.

Harmadik szilárdsági tényező a „kifáradási szilárdság”, mely alatt az a legnagyobb feszültség értendő, amit az anyag törés nélkül kibír. Kifáradási szilárdság tekintetében váltakozó irányú igénybevételeknél van az anyag a legveszedelmesebb igénybevételnek kitéve.

Az elmondottakból láthatjuk, hogy az egyes alkatrészeket úgy kell méretezni, hogy bennök csak a megengedett deformáció keletkezhessek a számításba vett maximális igénybevétel alatt.

Fontos még a rugalmassági modulus is, különösen az olyan alkatrészeknél, amelyek kihajlító igénybevétel alatt állanak, mert minél nagyobb a rugalmassági modulus, annál nagyobb erő-túllépése után következhetnek be a kihajlás veszélye.

A homogenitás az anyag megbízhatósága szempontjából fontos. Ezáltal az anyag szilárdsági tulajdonsága az anyag minden egyes pontján egyenlővé válik.

Megemlíthető még a korrózió is, mely a repülőgép konstrukcióknál, ahol sok a vékonyfalú elem, nagy szerepet játszik. A korróziós jelenségek magyarázatában ma az elektrokémiai elmélet az uralkodó, mely szerint, ha egy áramforrás két sarkával fémlapokat kötünk össze és ezeket valamely fémsó oldatába mártjuk, úgy az áramforrás negatív sarkával összekötött lemezen a pozitív elektródot alkotó fém válik ki, a pozitív sarkon pedig a savmaradék. Hasonló jelenség játszódik le a repülőgép konstrukciónál is, ha az érintkező fémrészekhez nedvesség jelenlétében kóbor áram jut.

A korrózió eredményeképpen általában egy oxid keletkezik, mely a korrodált felületen rakódik le. Ha ez a réteg elég tömör, megóvjá az anyagot a további oxidálástól. Ezen a folyamaton alapszik a duraluminium korrózióját megakadályozó anódikus eljárás, melynél a fém felületét egy ellenálló alumíniumoxid-réteggel vonják be. Szokás még a fémet különböző levegőtől elzáró védőrétegekkel bevonní, ezek azonban könnyen megsérülnek és így nem nyújtanak kellő biztonságot.

Az igénybevételek ismertetése után térjünk át az egyes építőanyagok méltatására.

A repülőgépek legrégibb építőanyaga a fa. Szi-

lárdsága az anyag belső szerkezetétől, korától, kezelési módjától függ, nehezen ellenőrizhető és tömeges, sablonszerű munkánál kevésbé megbízható. Az építési biztonság elérésére a fából készült géprészek a számításszerű erősségen felül méretezendők, ami viszont azzal a hátránnyal jár, hogy bár a fa könnyű, a fából készült gépek súlya már nem igen kedvező.

A fa nem idomítható mindenkor kedvező formák szerint. Viszont könnyen és olcsón megmunkálható; a fából készült részek könnyen javíthatók és cserélhetők. Fából készült mintagépek szerkezeti átalakítása ezért könnyű.

A faszervezetű repülőgépeknél a kötési és összeillesztési helyek szilárdsága huzamos, különösen változó igénybevétel mellett könnyen lazul, ami a pontos számítás és formaadást megnehezíti, a biztonságot pedig csökkenti. Az időjárás befolyásai ellen érzékeny, vetemedik és a kötési szilárdság csökken.

A leghasználatosabb fák: az ezüstfenyő, erdei fenfő, oregonfenyő, a hársfa, diófa, mahagóni- és kőrisfa. A nyirfát mint furnirt alkalmazzák.

Az alábbi táblázat a felsorolt fák szilárdsági és rugalmassági jellemzőiről, valamint a fajsúlyokról nyújt áttekintést.

	Húzószilárdság kg/cm ²	Nyomószilárdság kg/cm ²	Hajlítószilárdság kg/cm ²	Rugalmassági tényező kg/cm ²	Fajsúly
Erdeifenyő	350 1200	300 750	500 2000	70.000 200.000	0.45 0.60
Ezüstfenyő	500 1300	280 580	500 1100	70.000 160.000	0.40 0.50
Oregonfenyő	550 1700	350 690	650 1380	103.000 198.000	0.45 0.55
Hársfa	220 1750	210 710	400 1250	60.000 170.000	0.35 0.60
Kőrisfa	300 2150	350 830	500 1780	50.000 180.000	0.45 0.75
Mahagóni	1900	720	1200	190.000	0.70

A táblázat a minimális és maximális értékeket adja meg.

A fának, mint repülőgépépítőanyagának nagy hátránya az inhomogenitás, ami a közölt adatokból is kitűnik. Ugyanazon palló szilárdsága annak egyes helyein nem ugyanaz. Méretezésnél ez szem előtt tartandó s így az anyagot nem tudjuk tökéletesen kihasználni, ami pedig főelv a repülőgépépítésnél.

Előnye az, hogy nincs folyási határa, tehát nem kell meg nem engedett nagy nyúlásokkal számolni. Ennek következtében méretezésnél a minimumként megkövetelt szakító-hajlító- és nyomószilárdságok szolgálhatnak alapul. Kis fajsúlyánál fogva pedig

különösen kihajlásra való igénybevételnél előnyös.

Kísérletek bizonyítják, hogy ugyanazon igénybevételekre méretezett faalkatrészek súlya sokkal kisebb, mintha azt fémből készítenék. Ez olyan tény, ami sok esetben a fa használata mellett döntene. A gyakorlatban azonban nemcsak tömör keresztmetszetű alkatrészeket használnak, hanem az egyes gépalkatrészeket nagy ható keresztmetszettel bíró csöves, szekrényes elemekből készítik, ami — amint látni fogjuk — nagy súlymegtakarítást jelent. Ilyen elemek fából való előállítására nem volna gazdaságos, mert sem a falvastagságot csökkenteni, sem pedig a keresztmetszetet tetszés szerinti alakítani nem lehet.

Láthatjuk tehát, hogy a fa nem felel meg minden tekintetben a korszerű követelményeknek, miért is ma már majdnem minden állam — Németország példájára — mindinkább előnyben részesíti a fémből épült gépeket.

A tisztán fa- és fémgépeken kívül készítenek még vegyesépítésű gépeket is, melyeken a kevésbé igénybevett és formálásra nem szoruló alkatrészeket fából készítik.

A fémanyag, bár nehezebb, mint a fa, a repülőgépkonstrukciókban mégis előnyösebben alkalmazható.

Mivel a szilárdsága nagy és az anyag minden részében egyenlő, ezért a számításoknál biztos tényező. A fémrészek méretei ugyanazon teherbírás mellett a fához viszonyítva jóval kisebbek, ennek folytán a fának kisebb fajsúly adta előnye csökken. A fém minden irányban megmunkálható és a számításoknak megfelelő kedvező formákba idomítható. A fémrészek kicserélése viszont nehézkes és fémből készült repülőgépek szerkezeti részleteikben utólagosan nehezebben javíthatók. A fém az időjárás befolyásai iránt sokkal kevésbé érzékeny; eső, hó, fagy az egynemű fémszerkezetre hatással nincs.

A fémek közül a legfontosabb építőanyag az acél, amely mint cső, lemez és rúd nyer alkalmazást.

I. A csöveket összetételeikben rejlő tulajdonságaik szerint három csoportba soroljuk. Úgy mint:

1. jól hegeszthető;
2. nem, illetve rosszul hegeszthető és
3. jól hegeszthető speciális ötvözetű csövek.

1-hez. A jól hegeszthető acélcövek összetétele általában — maximális értékeket véve: —

C	0.13%
S	0.03%
P	0.05%
Mn	0.4—0.6%

Amint látjuk, igen kevés szén tartalmaznak.

A forgalomba háromféle állapotban kerülnek:

a) kilágyított, b) normál- és c) húzásfényű állapotban.

A kilágyított állapotú csövek előnye az, hogy hegesztés után szilárdságukból nem veszítenek és nem szorulnak utólagos hőkezelésre.

A normálállapotú csövek azok, amelyek húzás

után nincsenek teljes mértékben kilágyítva. Ezek szilárdsága 45—50 kg/mm² és nyúlása legalább 15%. Kilágyítás, illetőleg hegesztés után természetesen szilárdságuk veszíteni, míg nyúlásuk növekedni fog.

A húzásfényű csövek húzás után hőkezelésben nem részesülnek. Ezek hegesztés után még inkább vesztenek szilárdságukból, mint a normálállapotúak. Ezt a körülményt méretezésnél figyelembe kell venni, mégpedig úgy, hogy a kilágyított rész szilárdságával számolunk.

Az előbb említett összetételen kívül még nagyobb széntartalommal bíró acélt is használnak, de ennek hegesztése már nagyobb körültekintést igényel.

2-höz. A rosszul, illetve nem hegeszthető csövek chromnikkel-acélből készülnek. Szilárdságuk igen nagy (60—140 kg/mm²) és ezért olyan alkatrészek készítésére használják, ahol hegesztés nem szükséges és az igénybevétel nagy.

3-hoz. A jól hegeszthető, emellett speciális nagyszilárdságú csövek anyaga chrom-molybdän acél. Összetételük általában:

C	max. 0.35%
Mn	„ 0.6%
Cr	„ 1.1%
Mo	„ 0.25%

Szilárdságuk 70—90 kg/mm². Ezt az értéket még hegesztés után is csaknem változatlanul megtartják. Alkalmazásának hátránya, hogy a hazai gyárak kis szükséglet miatt jelenleg nem gyártják; árak aránylag magasak.

II. Az acéllemezek gyártásánál kétféle követelményt állítunk föl. Egyrészt, hogy hajlításkor ne repedjenek meg, másrészt, hogy jól hegeszthetők legyenek. Ezeknek a követelményeknek legjobban a chrom-molybdän acéllemezek felelnek meg, általában azonban kétszer dekapírozott (recerétegtől mentesített és kilágyított) acéllemezeket használnak.

Ezek jól hegeszthetők és szilárdságuk is megfelelő (kb. 40 kg/mm², 20% nyúlás mellett).

Vannak repülőgépek, melyeknek főtartói, törzsgerincei és részben a bordái is nagyszilárdságú acéllemezekből készülnek. Erre a külön célra készült lemezeket lehet húzással vagy hengerléssel előállítani.

III. A rúdacél főként mint csavar és csap nyer alkalmazást. Mivel nagy szilárdságot követelünk meg, a szén-acélok kevésbé, míg a chromnikkel-acél nagyobb mértékben alkalmazható. Ez utóbbiak kifáradási szilárdsága is magasabb lévén, alkalmasak váltakozó irányú igénybevételnek kitett csavarok készítésére.

Az acélok mellett nagymértékben alkalmazzák a könnyű fémeket is, melyek közül különösen a duraluminiumot, a lautált és az elektront említhetjük meg. (Tiszta aluminiumot csak igénybe nem vett borítólemezként alkalmaznak.)

1. A duraluminium Mg tartalmú ötvözet. Összetétele:

Mg	0.5%
Cu	4%
Mn	0.75%

Legelőnyösebb tulajdonsága, hogy nemesíthető, azaz szilárdsága hőkezeléssel nagymértékben növelhető. A nemesítés abban áll, hogy áthengerlés vagy átkovácsolás után 500 C°-ra felhevítik, majd hideg vízben lehűtik. A maximális szilárdságát szobahőmérsékleten 4—5 nap alatt éri el. Ha nagyobb átalakítást kell rajta végezni, kb. 400 C°-on ki kell lágyítani és lassan lehűteni. Az átalakítást azután 1—2 órán belül el kell végezni.

Az utóbbi években minden államban megindultak a kísérletek egyrészt abban az irányban, hogy új alumínium-ötvözeteket készítsenek, másrészt hogy a duralumíniumot tökéletesítsék. Ez utóbbiak sikerrel jártak, amennyiben ma már a gyakorlatban igen jól használható duralumíniumot tudnak előállítani.

2. A lautal Mg-mentes ötvözet. Összetétele:

Cu 4%
Si 2%

a többi Al.

A duralumíniumtól annyiban különbözik, hogy az alakításhoz kilágyított lautált az alakítás után ismét hőkezeléssel kell nemesíteni, ami az előállítási költségeket megnöveli.

A duralumínium és a lautal nemesített állapotban kerül forgalomba, mikor is szilárdságuk (38—42 kg/mm²), fajsúlyuk (2.8) és rugalmassági moduluszuk (E=7000 kg/mm²) egyenlő. Nyúlás tekintetében a lautal előnyben van, amennyiben 18—25% nyúlása van, míg a duralumíniumnak csak 18—21%.

3. A harmadik használatos könnyű fém az elektron. Összetétele különböző lehet. Legnagyobb részét Mg alkotja. (Többi alkotórésze Mn, Al, Zn stb.) Hátránya, hogy csak kismértékben nemesíthető, hidegen, nem alakítható és erősen hajlamos a

korrozóra. Előnye, hogy némely ötvözetnél igen kis fajsúlyt értek el (1.8) megfelelő szilárdság mellett, habár rugalmassági moduluszuk kicsi (4500 kg/mm²), ami miatt aránylag csekély terhelést bírnak el.

Az elektron még nincs teljesen kikísérletezve és így nem lehetetlen, hogy a jövőben nagy haladást fog mutatni.

Az említett fémeken kívül használják még a sárgaréz, feszítőszárhüvelyeket, üzemanyagtartályokat készítenek belőle. A vörösréz alkalmazási tere igen kicsi, mert csak benzin-, olaj- és hűtővízvezetékeket csinálnak belőle.

A fán és fémeken kívül, az igénybevételeket tekintetbe véve, megemlíthetjük még a vásznat és a cellont.

A vászonnal szemben meghatározott követelményekkel lépünk föl, mégpedig azért, mert a vászon tágulása következtében a keresztmetszetek alakja megváltozna. Így például a szárny profilja is megváltoztatná számítással megadott formáját. A megfelelő szilárdság mellett még megköveteljük, hogy ne legyen nagy nyúlása, mert különben a bevonásra használt cellon, melynek nyúlása 6—8%, megreped.

Az elmondottakban felsoroltuk a repülőgépipítés legfontosabb anyagait és azok szilárdsági tulajdonságait, tekintettel az igénybevételekre. Mint már említettük, a modern technika célja nemcsak a legkedvezőbb formák megadása, hanem folyton újabb és újabb építőanyagokat keres. A fokozódó követelmények miatt a fa mindinkább háttérbe szorul és így minden valószínűség szerint a fémeké és fémötvözeteké lesz a diadal, különösen a katonai gépeknél.

Vitéz Galánthay tbk. felvétele.

K. OTANI ezredes (balról) a japán katonai akadémia hadapród-ezredének parancsnoka 1931. II. 2-án meglátogatta a Ludovika Akadémiát.

TÖRTÉNELEM.

Írta: Lakatos Dezső akadémikus.

*Az idő álmos, százados mélyéből
Felidézett képben kavargott a mult
És életre kelt ezer öröm, bánat
S rom, fény sírva-áldva szívemre borult:*

*Valahol messze vágynak, élnek,
Húnszemű legény áll a Tátrán,
Pogányőr az új haza bérécn,
Lent a völgyben áldoz a Sámán.*

*Új képet látok... Koszorús völgyben
Barázda gyül az új ugaron,
Ósi verejték kalászbá szökken,
Életigéret minden halom...*

*Aztán forró, bús, letarolt mezőn
Ozmánnal küzd a magyar Mária,
Félholdas hatalom sáppad, remeg,
Győz a kereszt és győz: Hungária.*

*Álmos őszi est ablakomra téved,
Szél köszönt be egy bús melódiát.
Bár ébrednék az álmos álmodásból,
De kósza lelkem álmodik tovább...*

*Talán a fölsebzett emlék küldte?...
Ősz Európa szobámba lépked,
Homlokán nagy tövises térkép
Öleli által a messziséget.*

*Hulló könnyem szívemből egy darab,
Rácsöppen az új térképmezőre.
Vadul nézek Európa arcába,
Nagy-fekete bánattemetőbe.*

*Minden szava egy új történelem
S fekete betű a homloka,
Oláhok földjére sápadtan néz:
„Látod? Ez a Balkán ostroma!”*

*És ez itt körül mind új hatalom,
Égre sírva nagy hegyek szegik,
Fojtó bilincs a keleti naptól
Messze le... a véres tengerig!*

*Szédülten hallgatom s félve kérdem:
— Mik ezek a piros vonalak,
Mi ez az árva, izzó pusztaság,
Hol könnye van csak a folyónak?...*

*Vén Európa sápadtan néz rám,
Szemembe mélyed: „Ez ujjal vont határ!...”
...Elég volt, elég! Ne mondd tovább!
S szívembe sikolt vadul, lázadón:
...Ez az én Hazám!*

POZSONYI NAPLÓRÉSZLET.

Írta: Hamvas József akadémikus.

1921 október 25-én délelőtt 10 óra. Borús az égbolt. A házfalakon hatalmas hirdetések. Utcáról utcára halad egy szakasz, minden sarkon megáll s a tiszt, a felhívó trombitaszó után, kihirdeti a mozgósítást. Mindennemű gyülekezést, csoportosulást szigorúan megtilt: a csehszlovák köztársaság nevében.

*

Ugyanazon nap csendes délutánján apa és fiú sétálunk, hogy e történelmi időket táguló szemmel lássuk s e napok minden keservét elrejtve, a magyar fájdalom poharát cseppenként töltjük, töltjük... A Duna partján állapodunk meg. Itt jobbkéz felől Fadrusz János mellszobra áll. Szeme fájdalommal teli, hiszen nagy műve, művészi kezemunkája: Mária Terézia királynő nagy lovasszobra, vele szemben bedeszázottan áll. Még áll! Apám magyaráz. Halkan, s érzem, hangja fájó, szinte bánt: ... és bedeszázották ezt is, meg ott túl Petőfi szobrát is, mert ők még a szobortól is félnek. — De mintha az állítását a sors meg akarná cáfolni, mintegy parancssóra nagy tömeg gyülekezik a hatalmas szobor köré, éktelen kiáltozással, hadonászva. Csodálkozva nézzük: Mi ez, hiszen ma nem szabad gyülekezni? Miért? — Jer fiam, menjünk! — Ekkor azonban már annyian körülvesznek, hogy nem tudunk szabadulni. Elvegyülünk hát a tömegben. Találkozunk néhányan magyarok. — Mi lesz itt? Mi történik itt? — A gyűrű csak nő, a sok fej kíváncsiskodva ágaskodik. Megkérdezzük az ott posztoló rendőrt, mi lesz? Nem ad feleletet. Néhány lompos, borotvátlan legionárius is ott röhécsel a szobor deszkázatának dőlve, őket kérdezzük. Öntelten, kidüllesztett mellel böfögik a szavakat: „Terezkát küldjük a Karolko után Magyarországba, de csak gyalog, mert előbb leszállítjuk a lóról.“ Megdöbönt rémülettel lépett hátra apám, magához húzott. Láttam, aggódva néz körül: hogyan lehetne segíteni? A tömeg nőtt, csak nőtt. Gépkocsi robog elő s néhányan hatalmas asztalt cipelnek róla a szobor elé. Erre egy munkaruhás alak mászik fel s szónokol, felolvassza: Az állam a Habsburg-szobrok ellen hozott határozatának nem tud érvényt szerezni. Ők — jogosítottnak érzik magukat, hogy ennek tekintélyt szerezzenek, döntő érvényt: — ledönteni! A tömeg tapsol. — Csak nem? Ledönteni? Miért nem jönnek ide karhatalommal megakadályozni ezt az otromba pusztítást? Miért engedik a vezetők, hogy a tömeg kénye-kedvére tomboljon? Hiszen könnyen megakadályozhatják. Már eddig is legalább háromnegyed óra telt el. És itt a szomszédban a laktanya, két zászlóalj katonasággal. Az utász laktanya alig öt percnire, három zászlóaljjal. Istenem, hát nem jönnek? A volt „Hungária“-kávéház ablakaiban ott ülnek a cseh tiszt urak. Hiába. Ott a telefon! Van

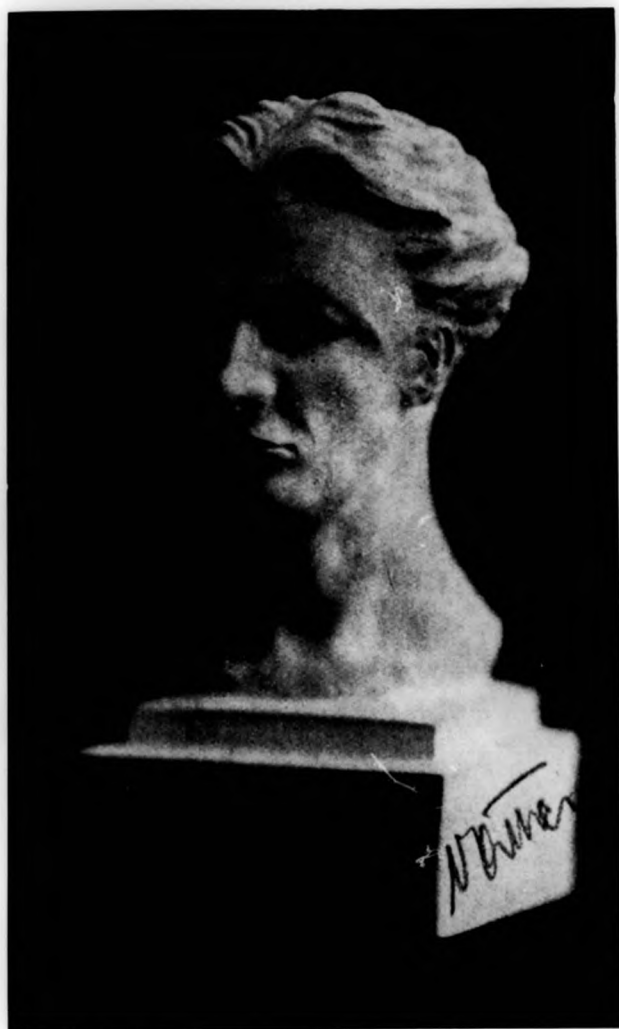
idő! Senki egy tapodtat! Várják a nagy bosszú teljesülését...

Midőn a szónokló alak befejezte dicstelen beszédét, mintegy gombnyomásra két tehergépkocsi tör utat a tömegben s megáll a Hungária előtt. Az autókön létrák, csákányok, kötél, drót, emelőgép, vasrudak. Kié az autó, kié a szerszám? Felelőtlen elemek hol kapnak ilyen felszerelést? Lehorgasztott fejjel, lemondással sóhajtunk fel: „Vége!“ A vezérek a gépkocsin lévő munkásruhákba bújnak és megkezdi a nagy bosszú művét. Nagy láрма, biztatás, röhögés közben a legionisták hozzálátnak a faburkolat lebontásához. Csákánnyal, ásóval feszegetik a deszkákat, de olyan ügyetlenül és félelemmel, hogy reménykedünk: nem a szobrot bántják, csak ijesztgetik a kormányt vagy a pozsonyiakat. A rombolásnak azonban alig van határa. Itt is, ott is enged a deszka és recsegge hull a földre. Leleplezik a szobrot, immár másodszer. Kivillan a fehér márvány s a talapzaton az aranybetűs írás: „*Vitam et sanguinem!*“ A pozsonyiak leveszik a kalapot s csendes fájdalommal nézik a tomboló ördögtáncot. A körülálló buzdíttják a „dolgozókat“: Ne engedjete! Ha már megkezdtétek, csak rajta, le vele! — Már csak a főalak van tető alatt. Vadállatok módjára rángatják a burkolatot tartó oszlopokat, a tető a királynő fejére süpped s — letöri a szent korona keresztjét. Az első sérülés, az első seb! Porba hullott a kereszt... valaki mindjárt zsebre is tette. Ekkor már talán az egész város talpon volt és sietett a szoborhoz. Új arcok, összegörnyedt öreg urak, kik látták Pozsony e díszének születését. Hullámszik a tömeg. Látom, milyen kevesen vagyunk! Látom a rémült arcokat, érzem az összeszorult szívek remegését, ökölboszorul mindnyájunk keze. Édesapám mereven maga elé néz s égő szeméből lassan leperreg egy könnycsepp a kezemre.

Létrát támasztanak a szobor talapzatához, két legionista felmászik rajta. (Az egyik alacsony, fekete, görbelábú volt, — sohasem felejttem el!) Vaskampós kötelet akasztanak a tetőzet sarkára. A kötél végét ledobják s a tömeg fékevesztetten rángatja, tépi. A gyenge faburkolat lezuhan és esés közben letöri a baloldali alak, a magyar főúr kinyújtott karját. Még talán a földre sem ért, máris elvitte valaki. Újabb létrát támasztanak és a szabad szoborra többen felkapaszkodnak. Az alacsony felmászik a lóra, szembehelyezkedik a királynő alakjával a ló nyakán. Kötelet nyujtanak neki. Vigyorogva akasztja az acélhurkot a királynő nyakába; jobbról-balról megpofozza a holt márványt, szemén köpi. A tömeg tapsol, éljenez! Mi pedig némán állunk, könnyeinkkel küzdve. Látom, apám kimondhatatlan

ANYAI SZERETET

Gyulassy Elemér akadémikus agyagtanulmánya

FEJTANULMÁNY

Vatter László akadémikus műve

nul szenved! Most minden magyar remény pusztulását látjuk e szoborban, érezzük, mindennek vége.

Valamennyien leszálnak és megkezdődik a „munka“. Erőlködnek, rángatják, feszítik a kötelet, de emberi erő nem elég! Elő az emelővel! A fogas gép hengerére csavarják az acélsodronyt és neki-rugaszkodnak: gép, ember. Zsivaj, taps, buzdítás, a fogaskerék csikorgása, a megfeszített kötélpengése, a fájdalom tompa egyhangúságba ejt. Szinte nem érez semmit a testem. Fásultan nézem a hóhérmunkát, csak néha rándul meg karomon apám összeszorított keze. A szobor nyakán feszülő kötélpengés alatt szikrázik a márvány, oly nagyon, hogy a babonás nép fél folytatni a romboló munkát. De a nagy biztatásra újra meg újra nekifeszülnek... A festői alak derékban kettétörve, nagy robajjal, tompán zuhan a földre... Örömrivalgás, röhej! Itt néma sóhaj! Felébrednek a kábulatból, rosszul vagyok már! Nagyon összeszorítanak; fojtogat valami. Sírok!

A részeg tömeg odarohan. Kalapácsütésekkel, fejszékkel lefejezik. Egy csákányütés roppan az elguruló koronás fej arcába s felismerhetetlenségig eltorzítja a finomvonású, nemes főt. Az ádáz tömeg rúgdalja a márványt, izléstelen, durva megjegyzések röpködnek; hahota, röhej.

S ott szemben Fadrusz szobra, a mesteré, a művésze. Úgy látom, mintha erőlködne, hogy lesüttesse ércszemhéját, a kintől eltorzul arca... nem akar látni, nem akarja látni.

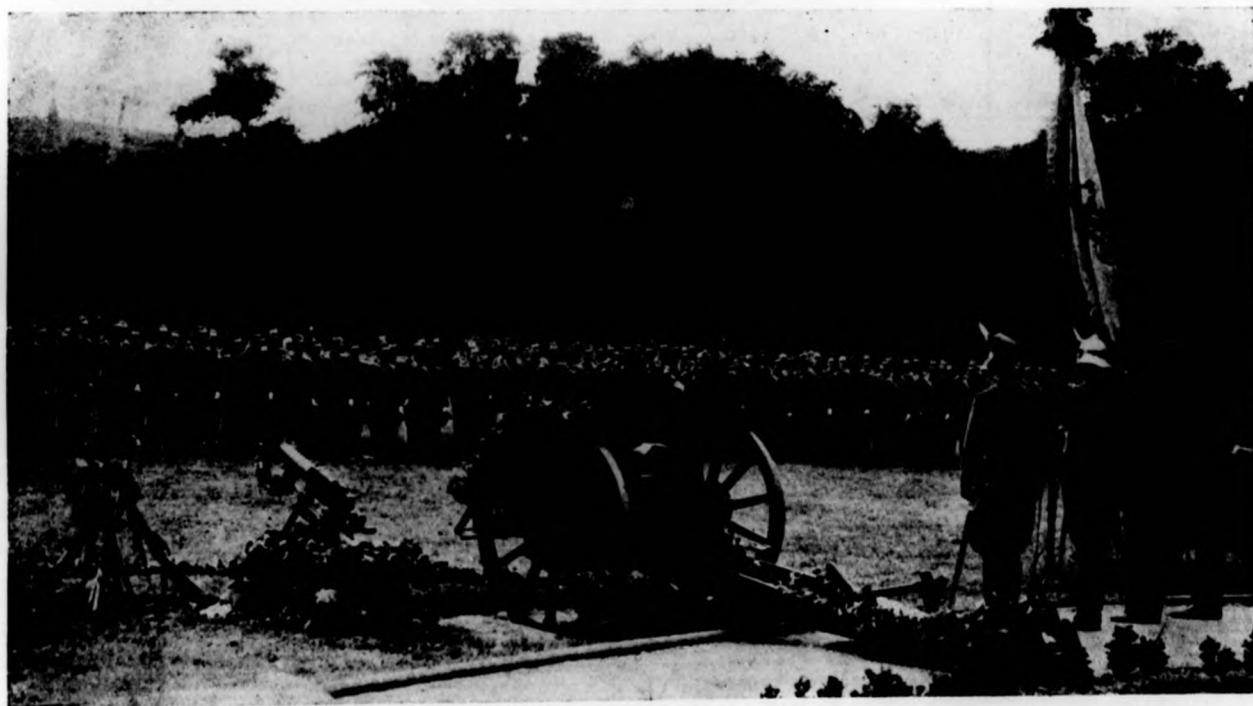
Valaki elájul mögöttem. Fadrusz nyolcvanhatéves édesanyja esett össze. Két hónappal utóbb meghalt. Nem tudta túlélni fia művének halálát.

A szoborhóhérok újból létrát támasztanak a

talapzathoz, most a főúr és a kuruc kerülnek sorra. Látszik a merénylőn, hogy idegei túlfeszítettek, mert reszket a keze, a főúr nyakába már nem tudja beakasztani a hurkot. A csőcselék türelmetlenkedik, nógat! Örömdítás! Sikerült! A kuruc büszke nyakán is hamar ott feszül az acélkötél. A hóhérok lemásznak. Jobbról is, balról is feszül a kötélpengés, de áll a kuruc és áll a főúr. Szikrázik a fehér márvány, még ellenáll. A sápadt arcokon halvány örömpír: mégsem sikerül olyan könnyen. Többen ragadják meg a kötelet. Hosszas erőlködés után a kuruc egészben, a főúr törött lábbal zuhan a földre. Sor-suk ugyanaz, mint a királynőé, leköpi, összerúgdoskák őket, végül fejüket veszik. Meggyalázták a magyart ábrázoló hideg, élettelen tetemet. S mint a Megváltó ruháin, itt is összevesznek, kockát vetnek, áruba bocsátják. Tíz, húsz, majd száz, kétszáz koronáért árusítják a letördelt darabokat. Vevő sok van! — Most a lóra került volna a sor, de a sötétség miatt másnapra halasztják a munka befejezését.

S folytatták! A ló lábait fejszékkel elvagdosták, fejét letörték s ezzel a munka befejeződött. Győztek! Diadallal porba sujtottak művészi értéket, gyaláztak magyar emléket, összetörték szíveket. Nem a tömeg, nem! S a romhalmaz mellől rendőr kergeti el az emléket kutatókat! Míg állt, nem volt, aki megvédje, most, hogy a földön hever, őt kell neki!

Az arany felírás még ott ragyog a talapzaton. Édesapám s még sok más apa rámutat s csendesen kérdi fiától: „Érted? Megtartod?“ Esküre emelt kézzel mondjuk: „Igen!“ S halkán imádkozzuk a Magyar Hiszekegyet...

Az 1930. évi hadnagy-avatásról. — Eskü.

(Schäffer felv.)

ELESETT HŐSÖK, ÉBREDJETEK!

Szövegét írta: vitéz RÓZSÁS JÓZSEF.

Zenéjét szerzette:
S SCHACK MANKA.

Lassan, himnuszszerűen.

TENORI I-II

BASSI I-II

mf

1. Éb- red- je- tek. kik száz- e- zer cea- tá- ban Hi-
2. Éb- red- je- tek. ha majd az új cea- tak- ra Szó-

á- ba hal- ta- tok meg a szent ho- nért! Test- vé- rek, hő- sök,
lít ben- nün- ket a réz- kúr- tók sza- va! Test- vé- rek, hő- sök,

cresc. *f*

ka- to- nák, Ti- nék- tek ad- juk a ba- bért. Test- vé- rek, hő- sök,
ka- to- nák, Majd ak- kor jő- je- tek ha- za! Test- vé- rek, hő- sök,

Az előadás joga megszerezhető: vitéz Rózsás József ny. századosnál
Budapest, Ludovika Akadémia.

ka-to-nák, Ti-nék-tek ad-juk a ba-bért.
 ka-to-nák, Majd ak-kor jöj-je-tek ha-za! 3. Se-

git-se-tek a vég-ső győ-ze-lem-re, Mert vagy

is-mét nagy-gyá s bol-dog lesz ho-nunk, Test-

vé-rek, hő-sök, ka-to-nák, Vagy ér-te mi is meg-ha-lunk! Test-

vé-rek, hő-sök, ka-to-nák, Vagy ér-te mi is meg-ha-lunk!

EMLÉKBESZÉD.

Írta és 1931. június 24-én az ellenforradalmi emlékűnnepélyen elmondta:

JÓS FERENC akadémikus.

Ma összegyűltünk itt, hogy emlékezzünk. Ide zarándokoltunk erre a néma helyre, hogy egyhangú, csöndes világát a dicsőség templomává szenteljük. Az áhítat magasztos pillanatában felemel reszkető kezem a mult földjéről egy elfonnyadt levelet, amely az évek koszorújáról pergett oda. Megnézem. Ez nem olyan, mint az utána következők. Ez nemcsak fonnyadt, kiszáradt, — halott; hanem megtépett, megszagattott... és véres! S a vérnyomok fátyola alól ijesztően mered előmbe ez a fölírás: „1919.“

Ezerkilencszázötvenkilenc...! Félelmetesen vágat agyamban ezernyi gondolat. Ezernyi képet látok. A feledés kárpítja szerteszét hull. Mögüle jajszó tör elő. Vajudik a hörgés. Zordarcú emberek törnek előre. Agyonkínzott halottak hevernek, vöröslük minden... Mintha vér hullna az égből és azt inná a föld! Pusztulás az élet, tülekedés — gyötrelmem — és a vérszagtól kábultan, elbódulva jár a vörös rém. Kaszája alól emberfejek gördülnek tova. Megkínzott, könnyfátylas emberfejek.

És ott, ahová a legtöbbje gördült, hirtelen megpattan a véres föld! Felhasadt torkán át emberek törnek elő. Összezárt ajkukon dicsőül az elszántság. Szemükben gyémánttá mered a hit. Jönnek, rohannak szuronyt szegezve. Megremeg a világ... A kaszás rém összetiportan fetreng lábuk alatt s az alkonyat vörös napgolyója fáradtan hull bele a mult ködébe, hogy vakító, új fényével mosolyogva ragyogjon a reggel zsolozsmás csendjébe.

Ez volt 1919!... A levél lehullt. Ma, tizenkét év multán már csak az emléke kísért. Eldobtunk mindent, ami maradt belőle — csak ezt a kőoszlopot vontuk be a szeretet s a hála mirtuszágával.

Mert ez szomorú hirdetője az utmaradt valónak. Ez, csak egyedül ez kiáltja a világnak, hogy voltak hősök, akiknek az a vérvörös napgolyó nem csillogott többé a reggel vakító örömevel; akiknek az a véres alkonyat, az örök alkonyat szürkülő fátyla maradt, amelyet nem vált fel, csak a sír sötét, szomorú éjszakája.

Ezek közé tartozott az is, akinek dicső nevét a lelkébe temette minden ludovikás. Ilyen hős volt a mi bajtársunk, POGÁNY JENŐ is, akinek életét kioltotta a vergődő vörös sátán, gyilkos golyót küldve íjju szívébe.

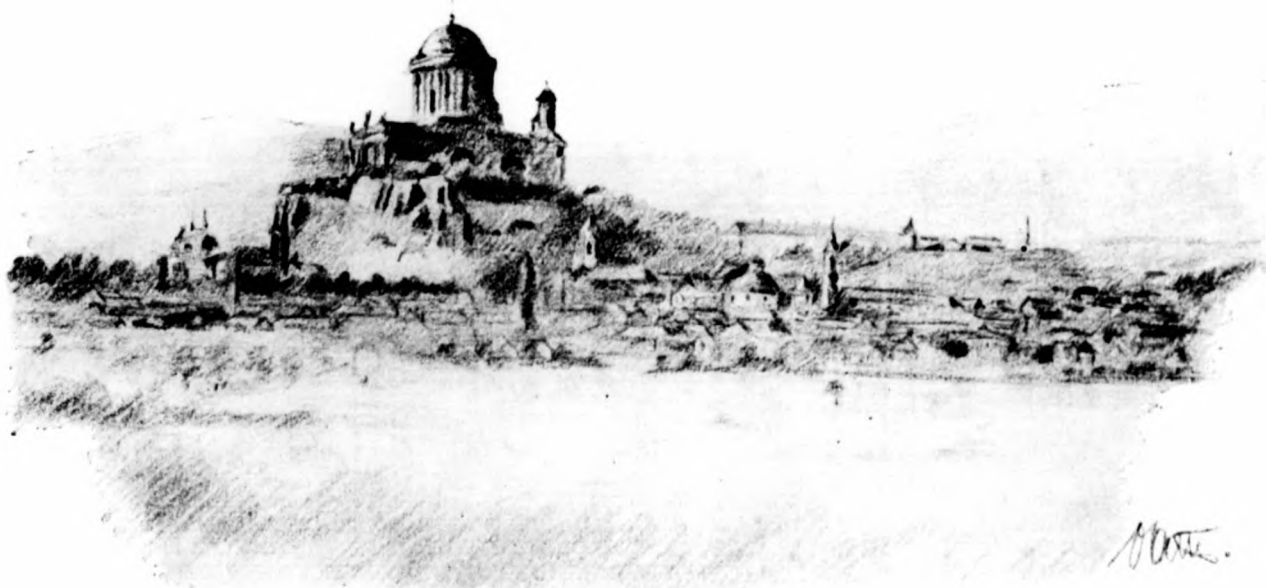
Bajtársaim! Én azért álltam ide, hogy babérral övezzem az Ő martirfejét.

Ő már porlad. Pihen csöndesen. De emléke örök fákljaként ragyogja előnkbe e két szót, amely jelmondatunk s amely gyűrűnkbe vésvé esküre emelt kezünkön lesz majd: „A HAZÁÉRT MINDHALÁLIG!“ Tudjátok, mit jelent ez? A Hazáért mindhalálig!... Élni a halált becsülettel s utolsó véres lehelletteddel megcsókolni a Haza rögét.

A mi megboldogult bajtársunk tanított minket erre. Hajtsuk meg hát szelleme előtt büszke, magyar fejünket, mert ezzel Ő jelszavunk apostola lett.

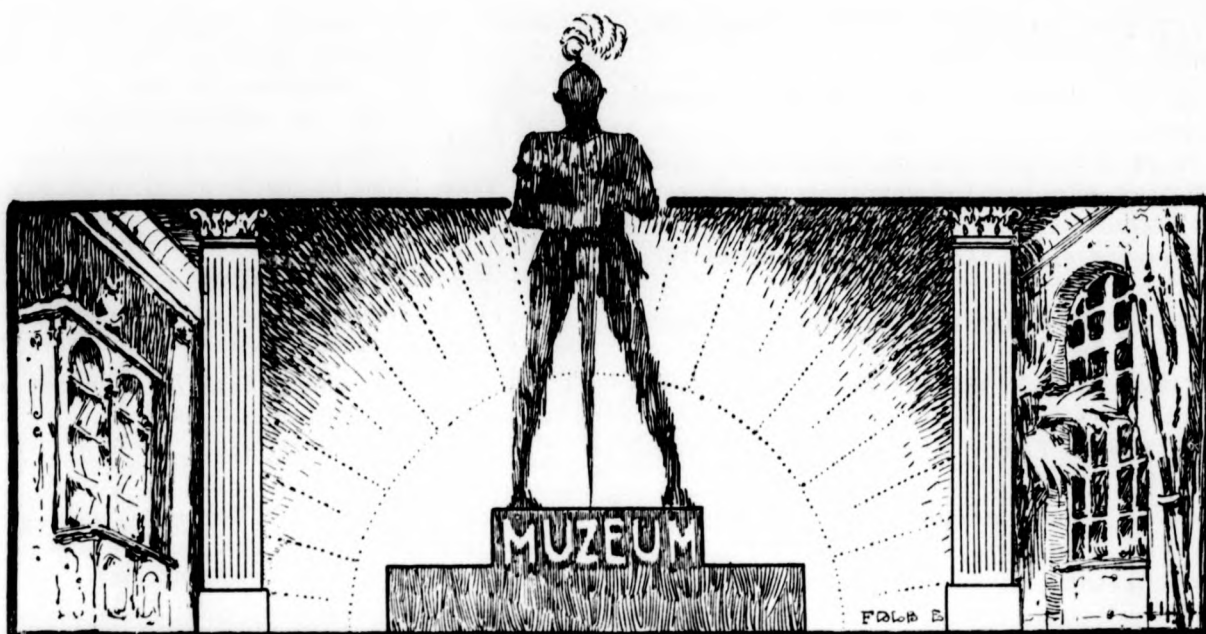
S amikor életünk szekere dőcögve indul útnak innen az öreg falak közül, aztán... ha majd mint deresedő fejű ludovikások meg-megállunk a nagy vándorúton, lebegjen előttünk az Ő dicsőséges élete, izzó bizonyosságául annak, hogy nincs szentebb dolog, mint a mi valónk — a mi hivatásunk:

„Élni a hazáért MINDHALÁLIG!...“

Esztergom.

Vatter László akadémikus krétarajza.

ADALÉKOK A LUDOVIKA AKADÉMIA TÖRTÉNETÉHEZ.

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia története az elmúlt esztendőben, az akadémia alapkövetésének 100. évfordulójára megjelent. Ez a mű az akadémia történetét 1808—1930-ig foglalja magában. Az 1930. évtől kezdve az akadémia parancsnokság hónapról-hónapra iratja meg az akadémia történetét, s ezt a kézirati anyagot az akadémia múzeuma őrzi.

Mivel az akadémiának érdeke, hogy a történetével kapcsolatos újabb kutatások eredményei napvilágot lássanak, valamint az is, hogy a kiadott műre vonatkozó ismertetések, helyesbítések és egyéb hozzászólások a későbbi történetírás vagy az esetleges kiadás számára egy helyen gyűjtve kéznél legyenek, ezen a helyen állandó rovatot nyitunk olyan közlemények számára, amelyek a tárgyi igazság tisztázására alkalmasak.

Szívesen és köszönettel vesszünk tehát minden idevágó közleményt. Különösképpen pedig arra kérünk minden volt és jelenlegi ludovikást, hogy a napilapokban, folyóiratokban vagy más sajtótermékekben a Ludovika Akadémiával vagy történetével foglalkozó — bármely csekély — közleményre hívja fel figyelmünket.

Valóban eredményes munkát csak akkor végezhetünk, ha mindenki közös ügyének tekinti az ősi Alma Mater történeti és jelenlegi sorsát!

I.

NÉV- ÉS ADATHELYESBÍTÉSEK.

1. *Posztóczky Pál* ezredes az akadémia parancsnokához intézett, 1931 március 20-án Székesfehérvárról keltezett levelében közli, hogy a történethez kapcsolt névjegyzékben (1899-es évfolyam) az ő nevét tévesen írták: nem *Pocztóczky*, hanem *Posztóczky*.

Ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy ez a név azonos a 48-as vértanúnak, *Posztóczky Gyula* kapitánynak a nevével, akit 1851-ben Gyöngyöshalászi-ban felakasztottak.

2. Hasonlóképp az ő közlése alapján javítani kell *Tobicza Iván* nevét *Torbicza Ivánra*.

3. *Garay Géza* ny. áll. ezredes 1930 október

20-án Abonyból a Ludovika Akadémia parancsnokságához intézett atiratában az 1895-ben felavatott ludovikások háborús veszteségeire vonatkozólag a következőket jelentette:

a) A hősök emléktábláján felsoroltak közül *Tardy Emil* és *Morvay Béla* nevei törlendők volnának. Az előbbi ugyan meghalt, de még a háború előtt s Budapesten, a kerepesi-temetőben van eltemetve. Az utóbbi él, a pestmegyei Irsa községben lakik.

b) *Artner Sándor* mint százados Przemyslben 1914 október elején tüdőgyulladásban, a háborúban szerzett betegségében halt meg. Ha nem is *elesett* hős, mégis ezek közé számítható.

c) A többi ludovikás hősi halottra vonatkozólag a következő adatokat közölte:

Bosznay Ferenc százados elesett Rarancenél 1915-ben.

Patak Artur hadbiztos (zlj. parancsnok) elesett Kirlibabától délre levő Cokanistie magaslaton, 1917. VIII. végén.

Énekes Ágoston százados elesett Citicinél 1915. VII. 15-én.

Bukovszky Péter százados elesett Kulisténél 1914. X. 1-én.

Zakariás Oszkár százados elesett Ivangorodnál 1914-ben.

Br. Kemény Elemér százados elesett Gorodoknál 1914. VIII. 17-én.

Elekes Antal százados elesett Dobrovicénél 1915. VII. 26-án.

Békéssy Béla százados elesett Galuziánál 1916. VII. 6-án.

Schmidt Imre százados elesett Janownál 1914. IX. 7-én.

4. *Seltenreich Ervin* v. tart. főhadnagy 1931. február 23-án Budapestről keltezett és az akadémia-parancsnoksághoz címzett levelében a következőket közli:

Wünschendorfer Kálmán, aki az akadémiát az 1914/15. tanévben végezte és a volt dési 32. honvédszázados kötelékében szolgált, nincs az akadémia elesett hősei közé felvéve. 1916. július 16-án az orosz harctéren, Helenovkánál egy támadás alkalmával

fejlövést kapott és meghalt. Mivel a támadás meg-
híusult, csak a szürkület beálltával tudtak az elesett
hős után kutatni. Időközben azonban az oroszok
elvittek és eltemették. Így sírhelyét közelebről nem
tudták megállapítani.

5. *Hazai Ödön* ny. hadbiztos tábornok közlése
szerint az elesett ludovikás hősök közé felvett
Mihálffy Jenő százados neve nem: *Mihályffy*,
hanem: *Mihálffy*.

6. Egyéb forrásokból a hősök emléktáblájára
vonatkozólag beérkezett helyesbítő adatok:

Az 1893. évfolyamban *Buza József* őrnagy nem
a harctéren esett el, itthon halt meg.

Az 1894. évfolyamban Méhkereki *Dalmy Tibor*
százados neve elé be kell szúrni a „vitész“ szót.
Viski *Lator Gábor* és vitéz Dobfenkei *Sipos Miklós*
százados nem a háborúban halt meg, tehát az elesett
hősök névsorából törölni kellene nevüket.

Az 1896. évfolyamban vitéz *Farkas Ferenc* a
háború után két évvel halt meg s nem mint száza-
dos, hanem mint őrnagy. Vitéz Giczy-, Assa- és
Ablánczkürti *Ghyczy Béla* őrnagy, valamint *Szántó*
Béla százados a háború után halt meg; nevüket a
hősök emléktáblájáról törölni kellene.

Az 1898. évfolyamban *Tomory Béla* nem had-
nagy, hanem népfölkelő főhadnagy.

(A 3—6. pontban felsoroltakra vonatkozó ere-
deti iratok a Ludovika Akadémia gazdasági hivata-
lában a „Hősök emléktáblája“ című csomagban
találhatók.)

II.

SAJTÓKÖZLEMÉNYEK.

1. A BUDAPESTI HIRLAP 1930. november 1-én megjelent számában „A LUDOVIKA AKA-
DÉMIA MUNKÁJA ÉS KÜZDELMEI 100 ÉVEN ÁT“ című alábbi közleményében ismertette a Ludovika
Akadémia történetét:

1830. június 28-án délután tették le *József nádor*-
nak, a Ludoviceum első főigazgatójának jelenlétében az ősi
Alma Mater alapkövét.

És ma ezt írja a Kormányzó a Ludovika Akadémiához
intézett üdvözlésében:

„Alapköletételének századik évfordulóján üdvözlöm a
magyar tisztképzés otthonát.“

Ez a száz esztendő talán a legsúlyosabb száz év nemze-
tünk történetében. Benne foglaltatik 1848 és 1914, benne fog-
laltatik Világos és Trianon! Ennek a száz esztendőnek a tör-
ténétét tárgyalja az a gyönyörűen kiállított, arannyal díszí-
tett vörös könyv, amelynek címe:

„A magyar kir. Honvéd Ludovika Akadémia története.“

Végiglapozgatva a kitűnően szerkesztett könyvet, a
Ludovika történetét ismerjük meg belőle 1808-tól kezdve,
amikor is kimondották a rendek egy magyar tisztképző-iskola
megalapításának a szükségét.

HONNAN ERED A LUDOVIKA AKADEMIA NEVE?

Az 1808-i országgyűlés célja *Mária Ludovika*
királyné megkoronázása volt, a tisztképzőintézet megalapítá-
sának elhatározása után a királyné volt az intézet első alapít-
ványtevője azáltal, hogy az 50.000 forintos koronázási aján-
dékát az intézet céljaira ajánlotta fel.

1809-ben már készen voltak a tervek, kinevezték a ta-
nárokat és 1809 és 1912 között nyolcan pályáztak összesen
mint növendékek alapítványi helyekre. A Ludoviceum meg-
nyitását azután a francia háború miatt elhalasztották. Azután
különböző tervek merültek fel. *Vácott* akarták felállítani a
Ludovikát, majd ezt elvetve, újra Pesten való felállításának
terve merült fel. Végül is ez a terv győzött. *Pollák Mihály*
építész 1829 december 22-én terjesztette a nádor elé az épület
tervét. *Pollák* 500.000 kitűnő téglát a pomázi tégláégetőtől
vásárolt és 500 köböl követ vett a tétényi bányatulajdonosok-

tól. A munkát egy pallér egy felügyelővel és 12 napszámosal végezte. Az építkezés nehezen ment, mert alig lehetett munkást kapni a nagyarányú pesti építkezések és a járvány miatt. A monumentális munka 1836 végén mégis befejeződött s az épület 366.859 ezüstforintba és 24 krajcárba került a tervezett 444.052 forint 48 krajcárral szemben. Megtakarítottak tehát 77.193 forint 20 krajcárt.

A LUDOVIKA A SZABADSÁGHARC ALATT ÉS UTÁN

A megnyitás azonban egyre késett. Az udvari haditanács gáncsolta el az akadémia megnyitását és azt műegyetemmé akarták átalakítani.

1848. május 29-én Mészáros Lázár hadügyminiszter intézkedett, hogy a Ludovika Akadémia felállítására a javaslat elkészíttessék és Lubberth ezredest nevezték ki igazgatóvá. Csakhamar meg is nyitották az akadémiát, de azt a szabadságharc bukása az ország függetlenségével együtt maga alá temette.

Ezután elmelegítőintézetet akartak belőle csinálni, majd az osztrák katonaság foglalta el és végzett rajta különféle átalakításokat és javításokat, azután hadapródiskolának a felállítását tervezték benne és végül kórház is volt.

I. Ferenc József király a honvédség felállításával azután úgy döntött, hogy megnyitja a Ludovika Akadémiát is. 1872–73. tanévben a hallgatók száma mindössze 85 volt, 1879–80-ban már 140 volt a növendékek száma.

A millénium esztendejében azután az akadémia is bemutatva fejlődését az ország és a király előtt. Az ünnepségek színtere a kerti gyakorlótér volt, mely erre a célra a háttérben lévő parkrésztelével kiválóan alkalmasnak bizonyult. Az ünnepély 1896 június 12-én délután 1 óra 30 perckor kezdődött. Ófelsége pontosan érkezett. A mutatványok körülbelül egy óra alatt peregtek le, úgyhogy a király egyik jelenetről a másikra szegezve tekintet, meglepetten állott, majd a csapatok közelébe ment és úgy nézte őket. A pompás mutatványoknak is megfelelő gyakorlatok nagyon tetszettek a királynak és a közönségnek. A király kijelentette, hogy a testedző gyakorlatokat a tökély ilyen magas fokára emelve, katonai intézetben még nem látta.

A Ludovika Akadémia rendszere az 1897. törvény kö-

vetkezében nagy átalakuláson ment keresztül. A magyar hadsereg számára magyar tisztet neveltek benne s az ebben a szellemben nevelt első akadémikusokat 1901 augusztus 18-án avatták tisztekké. A Ludovikát ezután évről-évre fejlesztették s a magyar hadsereg legkiválóbb tisztjeit nyerte ebből a kiváló iskolából, akik a világháborúban is a legelső között állták meg helyüket. A nemzeti akadémia ünnepélyes megnyitása 1901. május 8-án volt, amikor I. Ferenc József jelenlétében szentelték fel a Ludovika Akadémia zászlaját.

A LUDOVIKA A FORRADALOM IDEJÉBEN

A sok vihart és szomorúságot látott akadémia legszomorúbb ideje a proletárdiktatúrára esik, amikor a csöcselék teljesen kifosztotta. Bartha altábornagyot felmentették, Stromfeld ezredest kinevezték parancsnokká. Megalakult a bizalmi rendszer, a legénységi esküdtszék. Stromfeldet is felmentették, a parancsnokságot Kirchlechner Károly alezredest, majd Binder Ferenc vette át. A tanácsköztársaság megszüntette az akadémiát és vörösparancsnokképző-intézetnek nevezte ki. Politikai megbízottak jelentek meg az iskolában és ők irányították a növendékek nevelését. Az ellenforradalomnak mégis itt volt a főfészke, itt tartották magukat legtovább a fehérek a vörösök ellen. Sok halott és sebesült volt az emlékezetes akadémiai harcoknál, ahol végül is a vörösök túlereje győzött. Megrázó erővel írja meg a könyv ezeket a harcokat, amelyekben a Ludovika nevelésének tiszta hazafias szelleme nyilatkozott meg.

A bolsevizmus bukása után visszaállították a régi állapotokat, az átszervezés megindult s azóta az akadémia nyugodt békében neveli és bocsátja szabadjára a honvéd-hadsereg elitjét, a kitűnően képzett, hazafias szellemű tisztet.

Íme, egy iskola röviden vázolt története. Talán egyetlen iskola történetében sem tükröződik annyira vissza a nemzet története, mint a Ludovika Akadémiáiban. A nemzet szenvedéseiben ez az iskola is mindig résztvett, hol megnyitották, hol becsukták, aszerint, amint a nemzet története azt parancsolta.

A könyvet dezséri Bachó László szerkesztette és vitéz nemes Szinay Béla tábornok irányítása mellett írták: Ajtay Endre, Koschovitz Gyula, Marczinfalvi Benda Gyula, Materny István, vitéz Czékus Zoltán, Lenkei Géza, vitéz Balsay László dr. és vitéz Rózsás József.

2. A NEMZETI UJSÁG 1930. november 9-i számának mellékletében Matolcsy Andor aláírásával „EGY IZGALMAS OLVASMÁNY” címen a következőkben ismertette a Ludovika Akadémia történetét:

Mikor valaki kezébe kap egy új könyvet (különösen, ha az illető könyv díszmű, aranyozott, pompás vörös vászonkötésben, csontpapírra nyomva, műnyomó papírra, pazarul illusztrálva, ára 28 pengő), kétségtelenül a legelső, reflexszerű mozdulata az lesz, hogy futtában, rendszertelenül végiglapozza azt. Ötperces tanulmányt végez a könyvön (amennyire öt perc alatt tanulmányozni lehet ezeroldalas kiadványokat) és kitalálja belőle azt a vágyat, hogy ezt a kötetet azonnal el kell olvasni, vagy kitermeli magából a sokszor egészen indok és alap nélkül való idegenkedést, melynek eredője, hogy a könyv hónapokig is olvasatlanul hever.

E sorok írója bevallja, a tallózás előtt idegenkedéssel nézte az előtte fekvő dús kiállítású, albumszerű könyvet, melynek címe: A Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia Története.

A könyv túlságosan gazdag kiállítású és ezzel provokálja, hogy nyílt helyre, könyvtár vagy szalonsztra helyezzék, már pedig az igazi olvasó inkább szereti a szerény, polcokra kívánczó, a többi igénytelenséggel meghúzódó kötetet. Az asztalra tett könyveket nézik vagy lapozzák, a polcokon meghúzódókat olvassák, élvezik. Ez dísz tárgy, bútordarab, az rokon, cimborá.

A reflex, az első találkozás reflexe azonban nem gondolkozik, nem mérlegel és nem logikus. Épen ezért reflex.

Mikor e sorok írója az albumot felütötte, az a 706-os és 707-es oldalak közt nyílt szét. A 707-es oldalon ez a cím ütközik nagyobb címszedéssel a szembe: A József központ elfoglalása és az ottani harcok.

Közvetlenül a cím előtt, az előző cikk végén több beszédjel. Szaggatott, gyors párbeszédet ígérnek a beszédjelek.

Ez áll a könyvben:

„Lemberkovicsot ekkor sem hagyta el lelkiereje. Három sebből vérzett és mégis volt ereje a tettetéshez. Eszméletlenséget színlelt és figyelte a körülötte történeteket. A rendőrorvos, amikor megjelent az áldozatoknál, Filipecz vallomása szerint a következőket mondta:

— Mind a kettő él... Még egyszer föbe kell őket löni!

Az egyik vörösőr félbeszakította:

— Maga orvos, teljesítse kötelességét!

— Ugyan kérem — méltatlankodott az — voltam én már ilyen esetről, tudom hogy szokott lenni...“

*

Az apró, drámai lüktetésű rész horog, mely megfog és odafűz a könyvhöz, hogy ezt a részt el kell olvasni.

De a cikk végig ilyen izgalmas, a következő meg a folytatása ennek, az előbbi meg magyarázatul szolgál hozzá.

És lassan azon veszem észre magam, hogy az ideges, izgatott felcsigázott érdeklődés közben összelapozom az egész könyvet.

Mint egy izgalmas regény. Minden fejezet, minden alcím, minden oldal kínál valami új, érdekes, megkapó részt, melyet el kell olvasni.

Sajátságos munka.

Nem regény és nem történetkönyv.

A kettőnek a kombinációja. A valóságtól soha, egyetlen sorral, szóval sem tér el, de mindent olyan formában tálal fel, hogy egy percre sem válik unalmassá (amit nem minden történelmi munkáról lehet megállapítani).

Legkönnyebben így lehetne körülírni műfaját: igen sok színes, eleven riport gyűjteménye az utolsó száz év eseményeiről, kapcsolatban a Ludovikával, de olyan riportok gyűjteménye, melynek valamennyiét a valósághoz görcsösen ragaszkodó és a hű visszaadást semmiért fel nem áldozó riporterek írták.

*

Az egyes részeknek a címe és írója a következő:

I. A váci Ludoviceum története. Írta: Ajtay Endre (25—122. old.).

II. A pesti Ludoviceum története 1830-tól 1848-ig. Írta: dezséri Bachó László. (123—186. old.)

III. A Ludovika a szabadságharc alatt. Írta: dezséri Bachó László. (187—288. old.)

IV. A Ludovika Akadémia Története a szabadságharctól a honvédség felállításáig. Írta: dezséri Bachó László. (289—336. old.)

V. A Ludovika története az alkotmányos korszak helyre-

állítását után. Írták: Koschowitz Gyula, Matterny István, marcinfalvi Benda Gyula. (337—456. old.)

VI. Az újszerű Ludovika története az 1918. évi összeomlásig. Írta: vitéz Czékus Zoltán. (457—662. old.)

VII. A Ludovika Akadémia története a forradalom idejében. Írták: Lenkei Géza és dezséri Bachó László. (663—762. old.)

VIII. A Ludovika története 1919-től az alapkövetel százéves évfordulójáig. Írták: vitéz Rózsás József és vitéz Balsay László dr. (763—899. old.)

*

Ez a nyolc korszak vonul végig a Ludovika százszentendős történetén. A nyolc korszak valamennyije bővelkedik küzdelmes, fordulatos, felrázó, hősiés, szép és mindvégig érdekes epizódokban, amit még csak csodálni sem lehet, ha figyelembe vesszük az utolsó százszentendős politikai történetét. A Ludovika százszentendős politikai történetében folyt le és természetes, hogy a róla írt történelmi munkának következőképp lebilincselőnek kell lennie, ha íróik mertek vállalkozni a keretül szolgáló kor arcának megrajzolására is.

És a Ludovika történetírói mertek vállalkozni. Sőt ennél tovább mentek. Ők a Ludovika apró és nagyobb, de mindenképp egyéni küzdelmeit állandóan az ország nagy közös érdekű küzdelmei mellé állítva rajzolták, azokba kapcsolták bele és így nem az a helyzet, hogy a Ludovika homlokterében ágaskodó története mögött látunk egy kis kortörténelem-sziluetet, hanem az, hogy országos küzdelmek prizmáján át figyelhetjük a tradíciós intézet vajadásait.

*

Ezeroldalas könyv vázlatát pár sorban adni szinte lehetetlen feladat. A százév történetéből jellemzőképp csak a következő részeket szakítom ki: „hosszú kínlás után végre az 1802-es és az 1918-as törvényhozás kimondja egy m a g y a r hadi főtanoda felállításának szükségét. Az intézet alapkövet ennek ellenére csak 1830-ban tudják letenni. Az épület elkészül 1836-ban. Az intézetet megnyitják 1872-ben. Átszervezik mai formájára 1901-ben. Kirabolják, felosztatják, felforgatják, kéthónapos vörösparancsnok-képző tanfolyamot állítanak fel benne 1918—19-ben. Újra a régi alapokra helyezik 1920-ban.

Ezek csak évszámok De ha figyelmesen átnézi valaki az évszámok között mutatkozó tátongó üröket, azonnal következtethet rá, hogy a dátumok eltolódásának nagy okai lehetnek. A pár évszám között lázongó, indulatos, forróhangú országgyűlések, nyugodt, királyi tónusú uralkodói leiratok, sötétben, szövődő intrikák, nagy, dicső gesztusok, kirobbanásig feszült atmoszférák sűrűsödnek.

*

Még talán az írókról lehetne valamit mondani és munkájukat külön-külön méltatni. De ez szinte képtelenség. És felesleges is. Nagybárá egyértékű, elsőosztályú munkát produkáltak. Mindnek legfőbb ambíciója volt a legigazabban legérdekesebb formában adni. Ez pedig hiánytalanul sikerült.

A könyvet a Stádium adta ki nagyon gazdag külsővel.

Matolcsy Andor.

930. Meidinger Föhns.

3. 1931. január hó 4-én a NEMZETI UJSÁG ifj. Kerekes József aláírásával hosszabb cikket közölt az akadémia történetével kapcsolatban, amelynek főcíme: „MEGFELEDKEZTEK A LUDOVIKA LEGNAGYOBB ALAPÍTVÁNYTEVŐJÉRŐL“, alcíme pedig: „Marczibányi Istvánnak nincs emléktáblája az akadémián — Marczibányi és a többi alapítók“.

Mult hónapban ünnepelték a Ludovika Akadémia alapkövetésének 100. évfordulóját. A köztudatban úgy él a történet, hogy I. Ferenc császár-király 3-ik neje, Mária Ludovika, odaajándékozta nászajándékát, hogy abból egy magyar tisztképzőintézetet létesítsenek. Kétségtelenül nemes és nagy horderejű tény. De legnagyobbreszt megfelelnek arról, hogy a Ludovikát tulajdonképpen a magyar nemzet alapította. Magát azt az összeget is, amelyet Ludovika királyné adott, a magyar nemzet adta össze és ez egymaga bizony nem lett volna elég egy ily méretű tisztiiskola felállítására. Ezért országos gyűjtés indult meg Magyarországon, amelynek során sokkalta nagyobb összeg gyűlt össze, mint amekkora az eredeti alapítási összeg volt. Az egész magyar társadalom kivette részét az adakozásból. A magyarérezelmű főhercegek, zászlósúruk, országos dignitáriusok, főpapok, főurak, latifundiumos és a kisebb birtokú nemesség sietett az ujjászülető haza oltárára tenni a maga adományát, mert az egész ország átlátta, mily nagy horderejű volna és mennyi bajt szüntetne meg, ha magyar nevelésű tiszteket tudnának a császári armádia színmagyar ezredeinek élére állítani.

ADOMÁNYOK A LUDOVIKÁRA

Mutassunk be egynéhány adatot, ki mekkora összeggel járult hozzá a Ludovika felállításához, annál is inkább, mert ez támpontot ad a pénz akkori értékéről.

Mária-Ludovika császárné—királyné 50.000 forint, József főherceg, nádor 10.000 forint, Károly főherceg 20.000 forint, Urményi József v. b. t. t. országbíró, fejéri főispán 5000, Gyulai Ignác gróf Dalmát-, Tót- és Horvátország bánja 5000, Nádasdy Mihály gróf főajtónállómester, v. b. t. t. komáromi főispán 5000, Brunswick József gróf tárnokmester, v. b. t. t. nógrádi főispán 5000, Zichy Ferenc gróf főpohárnokmester, v. b. t. t. veszprémi főispán 12.000, Széchenyi Ferenc gróf (a Nemzeti Múzeum alapítója) aranygyapjas, v. b. t. t. soproni főispán, a testőrség kapitánya 8000, Haller József gróf főlovászmester, v. b. t. t. máramarosi főispán 2000, Splényi József báró koronaőr, v. b. t. t. 2000, Koháry Ferenc herceg (az utolsó Koháry) v. b. t. t. honti főispán 10.000, Illésházy István gróf (szintén az utolsó) v. b. t. t. lipcsei és trencsényi főispán 20.000, Apponyi Antal gróf v. b. t. t. tolnai főispán 8000, Podmaniczky József báró v. b. t. t. bács-bodrogi főispán 2000, Eltz József gróf v. b. t. t. szerémi főispán 5000, Vécsey Miklós báró v. b. t. t. septemviri, szatmári főispán 2000, Grassalkovich Antal herceg csongrádi főispán-helytartó 10.000, Szányi Ferenc rizsnyói püspök 1000, Somogyi Lipót szombathelyi püspök 1000, Király József pécsi püspök 2000, Rudnay Sándor (a primás) püspök és főhelytartó 1000, Erdődy József gróf kancellár, főasztalnokmester, nyitrai főispán 11.000, Teleki Sámuel gróf erdélyi kancellár, bihari főispán 5000, Széchenyi Sándor gróf kincstárnok, a magyar kamara prézese, v. b. t. t. kőrösi főispán 3000, Breczenheim László her-

ceg kir. kam. 5000, Zichy Károly gróf aranygyapjas, v. b. t. t. miniszter, győri főispán 8000, Esterházy János gróf v. b. t. t. 5000, Ferraris Kajetán gróf marsall, v. b. t. t. 6000, Sauer Kajetán gróf arbei püspök 2000, Cziráky Antal gróf esztergomi főispán-helytartó 4000, Debrecen 10.000, Buda 8000, Ghyllányi János br. 100, özv. Kray Borbála báróné 200, Pongrácz János gróf 200, Pongrácz Antal báró 200, Vidák Péter verseci püspök 500, Pongrácz Adám gróf 200 forintokat.

MARCZIBÁNYI ADOMÁNYA

És amikor az ország óriás birtokú vezetői átlag 2000—4000 forintos adománnyal járulnak hozzá a Ludovika felállításához, előáll egy magyar nemes úr és egymaga ad ugyanakkora összeget, mint a névadó, alapító császárné-királyné, ötször annyit, mint az első magyar ember, a nádor és akkora összeget, amelyhez még csak foghatót sem adott senki az egész országban. Marczibányi István a neve ennek a különben is közismert filantrópnek és mecénásnak, aki egymaga 50.000 forintot adott a létesítendő Ludovika Akadémiára, amint ezt az országgyűlés különben törvénybe is iktattatta. De nem elég ennek a pusztá ténynek a konstatálása.

Távol áll tőlünk, hogy akár a császárné-királyné, akár a Ludovika többi mecénásának elévülhetetlen érdemeit kisebbítsük, de egybe kell vetnünk néhány körülményt, hogy Marczibányi szerepét a maga teljes nagyságában lássuk.

1. Ami az iniciatíva érdemét illeti, itt is Marczibányi a pálmá, mert ő már előzőleg felajánlotta a kormánynak, hogy a maga költségén felállít egy tisztiiskolát; egyetlen kikötése az volt, hogy a tanítás nyelve magyar legyen. De a budai helytartótanács érdemes konziliáriusai — felsőbb intencióra — nem fogadták el ajánlatát, csak azért, mert Marczibányi ettől az egy kikötéstől nem akart elállni.

2. A többi adakozók közül igen sokan nem a magánvagyonukból adakoztak, hanem a főpapok például jórészt az egyházi birtokok jövedelmeiből, a főurak a hitbizományi jövedelemből; némely közületnél, például a városoknál egyáltalán nem is lehet ily értelemben magánvagyonról beszélni. Hisz maga a királyné-adta összeg is a magyar nemzet koronázási ajándéka volt és így ez sem volt eredetileg magánvagyon.

3. Marczibányi különben is magánember volt, legalább is ekkor már visszavonult a közszerépléstől és így nem kellett volna nevének hivatalos presztízsokból ott állania az ország vezető funkcionáriusainak adományai között és így természetesen erre őt senki sem presszionálhatta.

4. Marczibányi érdeme annál is nagyobb, mert hisz egyébként is majd egész vagyonát és életét kultúrcélokra szánta.

KI VOLT MARCZIBÁNYI?

Mintha Jókai valamely regényéből lépett volna ki ez a szerény, fennkölt gondolkozású, hihetetlen széleslátókörű XVIII. századbeli nagy magyar. 1752-ben született Makón. Fiatalon elvesztette szüleit és így már ifjan maga intézkedett vagyona felett. Már az 1779-iki porosz háborúban maga-állította lovas- és gyalogkatonákkal, lovakkal, terményekkel és készpénzzel segítette a hadsereget. Nagy érdemei voltak a temesi bánság Magyarországhoz való visszakapcsolatásában is és noha hivatalt viselni nem akart, az előlött tárgyaló bizottság ajánlatára 1780-ban a temesi bánságban tartományi biztossá nevezték ki. Hivataloskodása alatt nemcsak feljebbvalóinak, hanem a közigazgatási és katonai hatóságoknak legnagyobb meglegedésére járt el. Így aztán királyi tanácsos, Csanád vármegyének alispánja, aranyarkantyús vitéz, végül valóságos belső titkos tanácsos lett. Kora előrehaladtával Pestre, majd Budára tette át székhelyét és törődött egészsége dacára is a legnagyobb odaadással és buzgalommal jótékonykodott. Budán az Erzsébet-apácáknak tágasabb lakhelyet építtetett és náluk 18 beteg és 12 szegény számára alapítványt is tett. A tanügyet Budán 600 frt-nyi adománnyal mozdította elő. Nem lévén pedig akkor Budán célszerű kórház, a behozandó irgalmas szerzet részére megvette a Császárfürdőt, a közelfekvő házakkal, ezt nekik ajándékozta s ezenfelül a klostromuk felépítésére még tetemes összeget adományozott. Nagyszerű drágaság- és régiséggyűjteményét javarészt a Nemzeti Múzeum kapta meg. Léván gimnáziumot alapított, Puchón pedig 4 elszegényedett nemes részére tett alapítványt. Ezenkívül Csanád, Nyitra, Szerém, Torontál és Trencsén vármegyékben a szegények gyámolítására és az iskolai oktatásra tekintélyes pénzt rendelt. Az egyháznak is nagy összegeket juttatott. Pest megyében a vörösvári és solymári, Szerém megyében a kamenicai templomnak a megújításáról és szépítéséről gondoskodott. De nevét leginkább a róla elnevezett „Marczibányi-Intézettel” tette közismertté. Ugyanis 50 ezer frt-nyi adományt tett a magyar tudományos és szépirodalmi művek jutalmazására és nyelvészeti pályatételek kitűzésére. Ezt 1847 óta a Magyar Tudományos Akadémia kezeli, miután azt a család több tagja még tekintélyes összeggel növelte. Marczibányi 1810-ben halt meg. Nejétől, Majthényi Máriától, ki Madách Imre anyjának nagynénje volt, nem maradt gyermeke.

A BUTTLER-ALAPÍTVÁNY TÖRTÉNETE

Ha, felvéve az elejtett fonalat, tovább vizsgáljuk Marczibányi érdemének nagyságát, még a következőkre kell kitérnünk:

Marczibányi az összeget tényleg le is fizette. Aki a helyzettel nem ismerős, talán kissé furcsának fogja találni, hogy ezt a magától értetődő ténnyt külön érdemeként említjük meg. De az Országos Levéltár kúriai és táblai osztályának fasciculusai tanuskodnak róla, hogy hány család jutott — többé-kevésbé kényszerítő okok folytán — abba a hely-

zetbe, hogy képtelen volt a vállalt kötelezettségének eleget tenni.

Fel kell említenünk, hogy például a Ludovika másik, jóval később nagy mecénásánál, Buttler grófnál az alapítvány megtételénél egész más, speciálisan familiáris okok is közrejátszottak. Ugyanis köz-tudomású, hogy Buttler úgy esküdött örök hűséget nejeinek, hogy közben jövendőbeli apósa vadászpuskáját fogta rá. Szerencsétlen házasságának tragédiája aztán végigkísérte egész életén, mert nem választotta el nejétől. Marczibányi ellenben boldog családi életet élt és így nála ilyes momentumok nem motíváltak a legteljesebb mértékben ideális tettét.

Buttler különben is családjának utolsó sarja volt, Marczibányinak ellenben voltak örökösei: úgy fiági, mint leányági unokaöccsei és húgai.

Marczibányi nem végrendeletileg hagyományozta az összeget a Ludovikának, hanem még életében adta azt oda.

Marczibányinál különben sem játszott közre semminemű önzés. Neki magának sem unokaöccsei, sem egyéb rokonai nem voltak katonák és semmiképpen nem voltak rászorulva arra, hogy ingyen helyen nevelkedjenek. Ő maga sem származott katonacsaládból, mert a Marczibányiak azidő óta, amióta Istvánunk dédapja, Marczibányi Ádám a török elleni csatákban elvesztette féllábát és így az ellenség fogságába esett, nem mentek katonai pályára. Magának Marczibányi Istvánnak volt ugyan még egy ezredes nagybátyja (Szuhányi), meg egy Mária Terézia-rendes tábornok sógora, de ezek mind csak Marczibányi-leányok férjei voltak. A Marczibányi-fiúk közt egy katona sem akadt.

A MARCZIBÁNYI VAGYON

Honnan volt ekkora vagyona Marczibányinak? Bizony nem egy generáció szerezte. Már Hollós Mátyás király erősíti meg 1469-ben István fia Puchói Mártont a trencsénmegyei, puchói és nimiczi kuriális birtokokban. Ötöle ered a család neve is, mert a tótok „Marcsi pán”-nak, Márton úrnak hívták és ez a név rajtaragadt utódain is. Ezek jó gazdálkodással, vitézkedéssel, ügyes házasságokkal folyton szaporították az ősi birtokot, úgy, hogy később már nemcsak Trencsén, de Csongrád, Csanád, Torontál, Szerém- és Arad vármegyékben terültek el sokezer holdas uradalmaik. Mindeme birtokok Mária- Terézia idejében Marczibányi István apjának, Marczibányi Lőrincnek a kezében összpontosultak. Ez igen jó gazda lévén, belátta azt, hogy a töröktől elpusztított, néptelenebb déli vármegyékben az élet rohamosan fel fog lendülni és ezzel együtt természetesen az akkor aránylag olcsóbb földek ára is emelkedni fog. Marczibányi Lőrinc tehát főleg csanád-megyei, tornyai kastélyában tartózkodott és innen vett részt a vármegyei élet igazgatásában, mert Csanád megyének követe és alispánja is lett, sőt a király utóbb kir. tanácsosi méltósággal is kitüntette. Neje, Kvassay Judith révén szerezte a kameniczai és tornyai uradalmakat.

Marczibányi Lőrinc és feleségének korai halála

után megoszlás fenyegette az összpontosított és szépen rendbentartott vagyont. Ugyanis házasságából majd féltucat gyermeke született. De a Gondviselés magasabb rendeltetést szánt a Marczibányi-vagyonnak és nem engedte azt szétforgácsolódni. Mindjárt meglátjuk, hogyan.

Már előbb említettük, hogy a testvérek közt a legidősebb, Marczibányi István, gyermektelenül halt el. Így csak két Marczibányi-fiú alapított családot, tehát a vagyon már csak kétfelé oszlott, de ez is megmaradt Marczibányi-kézen. A nővérek közül pedig csak egy ment férjhez, Judith. És mennyi csodálatos rendeltetészerűség nyilvánult meg ebben is: Judith ifjan meghalt és így a férjének, Kerekes Zsigmond báró csász. kir. kamarás, tábornoknak kiadott leánynegyed rész, amely a Marczibányiak számára már veszendőbe ment, váratlanul ismét visszazállott családjukra. De ezenkívül a Marczibányiak egyes tagjai is állandóan újabb és újabb birtokokkal szaporították a család javait, így öccsei: Imre kir. tan. az aradmegyei, nádasi és Antal, csász. és kir. kamarás, trencsényi főispán a kocsóczi uradalmaikat birtokolta. Ezek különben szintén igen nagy jótékonytételt fejtettek ki. Az utolsó puchói és csókai Marczibányi 1850-ben halt meg. Ez Marczibányi Livius volt, Márton és Wrede hercegné Grochowska Jozefa grófnő egyetlen fia. És annak a családnak a javait, mely büszke lévén magyar ősnemességére, soha nem fogadott el rangemlést, túlnyomórészt idegen főrangú családok örökölték, mert az utolsó Marczibányi-leányok, — mint az ország legjobb

partie-jainak egyikei, a Rozumowsky gróf, Weiss báró, Migazzi gróf és Karácsonyi gróf családokba mentek férjhez.

Tehát a Marczibányiak rég kihaltak és csakis így érthető meg, hogy a mai személyes kultusz inséges világában feledésbe merült a nagy Marczibányi István emléke. Mert a polgári társadalom lerotta ugyan kegyeletét és háláját e nagylelkű férfiú emlékével szemben. Szobra ott áll Budán, a róla elnevezett Marczibányi-téren. De a nagy feladatok előtt álló és nagy elődök példáján buzduló honvédség Alma Matere: a Ludovika Akadémia nem méltányolta eme nagy alapítójának érdemeit. Semmiféle arckép, szobor vagy emlékmű nem tartotta fenn az utódoknak emlékét. Semmi sem emlékeztet rá a tisztképző Ludovika Akadémia épületében vagy kertjében és így érthető csak meg, hogy képe a többi mecénás és a Ludovika körül egyéb érdemeket szerzett személyek nagyszámú arcképe közül, úgy a reprezentációs termekben, mint a Ludovika Múzeumból kimaradván, az ifjú tisztnevezdek alig ismeri őt. Pedig könnyű volna megszerezni arcvonásait. Nemcsak a Marczibányi-téren hirdeti emlékét életűen mintázott mellszobra, hanem a Tudományos Akadémiában elhelyezett Magyar Történelmi Képcsarnok is őrzi az V. teremben, 348. szám alatt, vászonra festett egykorú olajképét. Ezenkívül a fő Marczibányi-örökösök: a Karácsonyi grófok budai palotája is őrzi igen sok idevonatkozó értékes relikviát.

Ifj. Kerekes József.

4. A NEMZETI UJSÁG-nak a 3. pontban szövszerint idézett cikkére vitéz Szinyai Béla tábornok, a Ludovika Akadémia parancsnoka, ugyancsak a NEMZETI UJSÁG-ban 1931. január hó 8-án „A MARCZIBÁNYI ALAPÍTVÁNY ÉS A LUDOVIKA AKADÉMIA” címen a következőkben válaszolt:

Kaptuk az alábbi levelet:

Igen tisztelt Szerkesztő úr!

A „Nemzeti Ujság” 1931 január 4-iki számának 12. oldalán ifj. Kerekes József aláírással „Megfeleltek a Ludovika legnagyobb alapítványtevőjéről” cím alatt hosszabb cikk jelent meg, amely Marczibányi Istvánnal, mint a Ludovika Akadémia legnagyobb alapítványtevőjével foglalkozik. Ismertette a Marczibányi-féle adományt, a nagylelkű magyar mecénás életrajzát, vagyona keletkezésének és a Buttler-alapítványnak rövid történetét, a cikk végül azt a következtetést vonja le, hogy a m. kir. honvédség Alma Matere, a Ludovika Akadémia, nem méltányolta eléggé nagy alapítójának érdemeit, mert emlékét az intézetben semmi sem őrzi.

Elismerés illeti a cikk íróját azért, hogy útmutatással szolgál, honnan lehetne Marczibányi István arcképét és egyéb, a magyar tisztnevelés történetében tényleg fontos szerepet játszó nemes adatokra vonatkozó relikviákat beszerezni. De mivel cikkéből a Ludovika Akadémia címére intézett olyasféle szemrehányás is kicsendül, hogy többek között a tradíciók ápolására is hivatott intézet nem ápolja

eléggé azok emlékét, akiknek létét köszönheti, legyen szabad a következőket leszögezmem:

1. A Ludovika Akadémia, alapkövetelményének évfordulója alkalmából és éppen a tradíciók ápolása végett, azzal állított örök emlékművet alapítói és nagyjai emlékének, hogy több mint ezeroldalas hatalmas kötetben kiadta az intézet részletes történetét, amely többek között az összes alapítókról is megemlékezik és érdemeiket részletesen méltatja.

2. Ebben a műben részletesen fel vannak sorolva az összes alapítványok, sőt a törvénykönyvbe becikelyezett legkisebb adományok is. A Ludovika Akadémia története természetesen nem feledkezett meg a cikkíró által ismertetett Marczibányi-adományról és a család egy másik tagja, nevezetesen Marczibányi Imre által tett és törvénybe is iktatott 1000 forintos adományról sem. Kellően kidomborítja ez a hiteles adatok alapján készült munka azt a nevezetes eseményt is, hogy még mielőtt a Ludovika Akadémiát megalapították volna, puchói Marczibányi István 50.000 forintot ajánlott fel a magyarnyelvű tisztképzés céljaira. Erről az adományról az említett munka 29. oldalán a következő áll:

„Később (azaz az 1802. évi IV. t.-c. törvénybeiktatása után) puchnói Marczibányi István 50.000 forintos alapítványt tett az egyetemen szervezendő katonai tanszék céljára, mégpedig azzal a kikötéssel, hogy a katonai pályára törekvő ifjak magyarnyelvű oktatásban részesüljenek. A helytartótanács nem fogadta el ezt a feltételt s így a felajánlott összeget nem lehetett a neki szánt nemes célra fordítani.“ Ezt a cikkíró különben maga is megemlíti.

3. A történeti hűség kedvéért meg kell jegyezni azt is, hogy Buttler János gróf, akinek a Ludovika Akadémia megalapítása körül szerzett érdemeit a cikkíró Marczibányi István érdemeinek kiemelése végett talán akaratlanul is tompítja, a Ludovika Akadémiára nem 50.000, hanem összesen 126.000 forintot kitevő alapítványt tett, melynek történetét a fentebb említett jubileumi munka szintén részletesen ismerteti.

4. Buttler János grófnak, az Akadémia kétségkívül legbökezűbb alapítványtevőjének, az intézet kertjében az a tizenkét magyar vármegye közönsége (Ung, Bereg, Ugocsa, Heves stb.) állított szobrot,

amelynek fiai az alapítvány jövedelméből tényleg katonai nevelésben részesültek.

Csak örömmel üdvözölhetem azt a körülményt, hogy az ország tisztképzőintézetének története iránt való érdeklődés a napi sajtóban is napvilágot látó érdekes tanulmányokban is kifejezésre jut. A Ludovika Akadémia multjára vonatkozó adatok felkutatásával foglalkozó urakat pedig arra kérem, hogy a birtokukba jutott adatokat, legyenek azok látszólag bármilyen jelentéktelenek is, a Ludovika Akadémia parancsnokságának megküldeni szíveskedjenek. S ha a „Nemzeti Ujság“ cikkének hatása alatt akadnak családok, amelyeknek adományt tevő elődeitől emlékeik vannak, azt hiszem, ezek sehol sem volna kegyeletesebben megőrizhetők, mint a Ludovika Akadémia múzeumában.

A nagy nemzeti hagyományok ápolása mindnyájunk feladata, ez pedig teljesen csak úgy sikerülhet, ha ebben a törekvésben a nagyközönség legszélesebb rétegei is résztvesznek.

Budapest, 1931 január 7-én.

Vitéz Szinay Béla tábornok,
a Ludovika Akadémia parancsnoka.

5. A KATONAI SZEMLE 1931. január 1-én megjelent számának 269—270. lapján az alábbiakban ismertette a Ludovika Akadémia történetét:

A magyar kir. Ludovika Akadémia története. Az akadémia alapkövetelének százéves évfordulója alkalmából vitéz nemes Szinay Béla tábornok, akadémia parancsnok irányítása mellett írták: Ajtay Endre, Dezséri Bachó László, Koschowitz Gyula, Marcinfalvi Benda Gyula, Matterny István, vitéz Czékus Zoltán, Lenkei Géza, Dr. vitéz Balsay László és vitéz Rózsás József. 1004 lapoldal, számos műmelléklettel. Budapest, 1930. A Lud. Akad. kiadása.

F. évi október 19-én a régi és mostani ludovikások számainak jelenlétében, meghitt családi körben ünnepelte a Ludovika Akadémia főépületének századik évfordulóját. Az egyszerű, mégis jelentőséges ünnepély kimagasló eseménye a főépület falába beépített emléktábla leleplezése volt, de még méltóbban jelzi a centennáriumot az Akadémia történetének ez alkalommal kiadott hatalmas kötete.

Az európai államok első katonai tisztképző intézeteinek nagy részét a XVIII. században nyitották meg. Ezek között magyar intézet nem volt, mert hiszen akkor magyar hadsereg sem volt. A kiváltságuk biztosításával megelégedő, rövidlátó magyar rendek, akiknél még egy félszázad előtt Zrinyi Miklósnak az állandó magyar hadsereg felállítását sürgető szavai süket fülekre találtak, az állandó hadsereget biztosító 1715. évi törvényben idegen hadsereg számára szavaztak meg újoncjutalékot és hadiadót. Magyar tisztnek a császári hadseregben ugyancsak kevés kilátása volt a boldogulásra.

A XVIII. század végén azonban II. József császár központosító politikájának bukása után a magyar közvélemény mindinkább hangosabb szót emelt a magyar szolgálati nyelv és a magyar tisztképzés érdekében, amíg végre 1808-ban törvénybe iktatták az I. Ferenc király feleségének nevére keresztelt Ludovika Akadémia alapítását. Nem a nemzetlen múltot, hogy az intézet működését még sokáig nem kezdhetette meg.

Az intézet céljaira a magyar rendek áldozatkészsége által felajánlott pénzüsszegnek az 1811. évi devalváció következtében beállott értékcsökkenése, a háborús zavarok, majd a Napoleon részéről állandóan kísértő háborús veszély megszüntése és főként a bécsi köröknek a magyarok iránti hagyományos bizalmatlansága folytán — sajnos — ez az alapítás még igen sokáig csak papiroson volt meg. A boldogemlékű József nádor elévülhetetlen érdeme, hogy a Ludovika épülete 1830—36-ig végre felépült, de rendeltetésének a politikai viszonyok miatt nem lehetett átadni akkor sem. Csak az 1848-as események nyitották 1849. január elején meg a magyar tisztképzés első otthonának kapuit, azonban a sors keze pár nap múlva ismét szélnek eresztette a növendékeket.

Végre a kiegyezés és a m. kir. honvédség felállítása meghozta a Ludovika eszméjének megvalósítását. 1872-ben az időközben katonai kórházul használt épületet vissza lehetett adni eredeti rendeltetésének és a Ludovika Akadémia azóta fokozatosan fejlődve, minden porcikájukban derék magyar tisztek ezreit nevelte a magyar haza és honvédség számára, akik becsülettel állották meg helyüket a világháború hősiesség küzdelmeiben és a forradalom nehéz megpróbáltatása alatt is.

A kiállításában is a Ludovikához méltó kötetet a Kormányzó Úr arcképe és e jubileum alkalmával a Ludovika Akadémiához intézett sajátkezű üdvözlő irata vezeti be, majd vitéz Szinay Béla tábornok, jelenlegi akadémia parancsnok előszava következik.

Az első rész a váci Ludoviceum történetével foglalkozik. I. Ferenc király ugyanis 1808-ban a Mária Teréziáról „Terezianum“-nak nevezett váci konviktus épületét, amelyet akkoriban katonai raktárnak használtak, ajándékozta az intézet céljaira. Az épület átalakításához hozzá is fogtak, de hosszas huza-vona után mégis azt határozták, hogy a Ludoviceumot Pesten állítják fel, mire a váci épületet eladták.

A második rész a pesti Ludoviceum történetét 1830—1848-ig s főként a jelenlegi főépület építését ismerteti.

A harmadik rész címe: a Ludovika Akadémia, mint magyar hadi főtanoda a szabadságharc alatt. A felállítás előkészületei, az intézet szervezete, megnyitása és feloszlása.

Negyedik rész: a Ludovika Akadémia története a szabadságharctól a honvédség felállításáig. Az osztrák hadseregnek 1849 elején Pestre való bevonulása után a Ludoviceum épületét katonai kórházzá alakították át s ezt a célt szolgálta 1872-ig.

Ötödik rész. A Ludovika Akadémia története az alkotmányos korszak helyreállítása után 1872—1901. A honvédség felállítását követően a Ludovika épületét is át lehetett eredeti rendeltetésének adni. E korszakot két részre lehet osztani. Az első korszak 1872—1882-ig az úgynevezett „hallgatók korszaka”, amikor besorozott honvédeket képeztek ki tisztekké, akik már szab. áll. tisztképző tanfolyamot végzett szab. áll. hadapródok voltak. 1883—1901-ig tartott a „növéndékek korszaka” melyben a hadköteles kort még el nem ért 14—16 éves ifjakat képezték ki négy éven át hivatásos tisztekké, illetve hadapródokká és tiszthelyettesekké.

A hatodik rész tartalma az újszerű Ludovika Akadémia története 1901-től az 1918. évi összeomlásig. Az 1897. évi XXIII. t.-c. emelte a Ludovikát végre a közös hadsereg akadémiaival egyenlő színvonalra, mikor is 3 évi kiképzés után

hadnagyi rangban kerültek a csapathoz. 1912-ben az eddigi gyalogsági és lovassági kiképzés mellé, a honvéd tüzérség felállítását követően, a tüzérségi kiképzést is fölvtették az akadémia tantervébe. A világháború nagy tisztszüksége folytán a Ludovikán is rövidített háborús kiképzéssel és középiskolát még nem végzett ifjak felvételével kellett beérni.

A hetedik rész a Ludovika Akadémiának a forradalom alatti történetéről és a közismert ellenforradalmi szerepeléséről szól.

A nyolcadik rész az Akadémiának 1919-től napjainkig terjedő történetét írja le, amikor mint csonka hazánk egyedüli tisztképző intézete honvédségünk valamennyi fegyverneme számára nevel tiszteket.

Az I. függelék a Ludovika Akadémia fennállása óta felavatott különféle rendszerű hallgatók időrend szerinti névjegyzékét foglalja magában. Külön függelékek tartalmazzák az akadémia tiszti és tanári karát 1872—1930-ig, az Akadémia hősi halottait s végül az 1930-ig vitézzé avatott ludovikások névsorát.

14 színes és sok feketenyomású műmelléklet és szövegkép élénkíti a Stádium Sajtóvállalat R. T.-nél készült, egészen vászonba kötött s a ludovikás gyűrű címerének bronzplakettjével díszített pompás könyvet, amelyet a Ludovika Akadémia parancsnoksága tiszteknek és hasonállásúaknak 20 pengőért árusít.

Cs.

III.

VITÁS KÉRDÉSEK.

1. A **mant Zoltán** ny. főhadnagytól, a Magyar Hadimúzeum osztályvezetőjétől kaptuk és közöljük a Ludovika Akadémia régibb történetére vonatkozó következő közleményt:

NÉHÁNY SZÓ A LUDOVIKA AKADÉMIA TÖRTÉNETÉHEZ

Már ludovikás koromban különös kedvvel foglalkoztam a Ludovika Akadémia régibb történetével. Ezért nagy örömmel vettem kezembe és élvezettel olvastam ősi Alma Materünknek 1930-ban megjelent történetét, amely a magyar tisztképzés olyan nehezen megszületett, de azután annál dicsőségesebb pályát megfutott büszkeségét nemcsak a magyar katonatársadalom, hanem az egész művelt nagyközönség elé tárja.

A történetírás hasonló olyan hatalmas épülethez, mely belsejével praktikus célokat szolgál — lakások, irodák, üzemhelyiségek vannak benne. De egyben külsejével, építőmódorával jóízűsünet, stílus-érzékünket is kell, hogy kielégítse. Az új épületnek mindkettőt kell nyújtania. Nem vehetjük az építész-től rossznéven azonban, ha tíz—húsz év múlva már a falakat helyenként javítgatni kell; ha száz év múlva már lakhatatlan s csupán művészettörténeti szempontból gyönyörködhetünk benne; ha ötszáz év múlva pedig csak romjaiban rekonstruálhatjuk hajdani alakját és csak mint régészeti emléket tartjuk nyilván. A történetírásnak is ilyen elveken kell felépülnie. A mű megjelenése idejében tökéletesen ki kell elégítenie a saját korának olvasóit és szakembereit. Tíz-húsz esztendeig megtámadhatatlan legyen alapvető kérdésekben és korfelfogásban, leg-

feljebb itt-ott felvetődött újabb adatok módosíthatják. Száz év múlva már alapvető kérdésekben is megdőlhethet, de kútfő jellegét és értékét még akkor sem vesztheti el. Ötszáz esztendő után azonban nem baj, ha már csak nyelv- és stílustörténeti bizonyíték gyanánt említhető.

Fenti elgondolás alapján közvetlenül a mű megjelenése után kell a jóakarató hozzászólásokat megtenni, hogy ezek szervesen a műhöz tartozzanak, ezt kiegészítsék és megtámadhatatlanná tegyék.

A II. rész „A pesti Ludoviceum története 1930—1848.” írója megállapítja, hogy Kossuth Lajos és Széchenyi István látva a Ludoviceum megnyitására folyó meddő küzdelmet, polytechnikummá akarták átalakítani. (182—184. l.) Szerinte e terv az országban visszhangra is talált. A történelem azt mutatja, hogy ha egy intézményt fel akarnak osztlatni, rendesen nemcsak egy igénylő jelentkezik. Ép ezeket a többi igénylőket kellett felkutatnom, akik eddig homályban voltak, mert Kossuth közismert cikke¹ még nem meríti ki a témát jelen esetben.

Távolabb álló források tanulmányozása ráveztett arra, hogy ugyanakkor a Ludoviceum tőkéjét *hadtudományi könyvek népszerű kiadására* szerették volna megszerezni. *Raksányi Imre* volt cs. kir.

bombavető 1848-ban a *Honvédelmi Szövétnekben*² így emlékezik meg erről:

„... Ugyanazon évben egy tekintélyes magyar lapban hatalmas cikk³ jelent meg, hogy a Ludoviceumot legjobb lesz polytechnikummá alakítani át. Én ismét összecsaptam kezemet s mégegyszer összeszedtem minden erőmet egy replica megírására. Már a honvédelmet a kisedővásnál sem akarják kezdeni, gondolám, már a leendő kisedővóintézetet is eltörlik. E cáfolatomban elfogadtam az intézet eltörlését, mert valóban embereket pusztán katonai célra nevelni nemcsak fölösleges és nemcélszerű, hanem veszedelmes is és szinte bűn. De emellett prókatori czikornyákkal iparkodtam megfoghatóvá tenni, mikép a Ludoviceum tőkéje a hadi értelmiség meghonosítására lévén szentelve, azt hadtudományi könyvek népszerű kiadására lehet és kell felhasználni.“

Raksányi szerint fenti cikke nyomtatásban csak „legyőzhetetlen akadályok miatt“ nem jelent meg, mi alatt a cenzurát értette. Mindazonáltal szavaiból a hadtudományi könyvek népszerű kiadására vonatkozó törekvésekről értesülünk.

A polytechnikum-üggyel kapcsolatban nem tártam említést, hogy akadt-e csak egyetlen magyar hazafi is, ki az elárvult Ludoviceum eszméjét magáévá tette volna. Pedig nem kisebb ember, mint maga *Kisfaludy Sándor*, az ekkor már öregedő nagy költő, emelte fel hatalmas szavát a Ludoviceum érdekében. Értekezést is írt a Ludoviceum megtartása mel-

lett, amely azonban a cenzura miatt ugyancsak nem látott nyomdafestéket.^{3/a} Kisfaludy fellépése érthető, hiszen annak idején lelkes lovastiszt, majd az utolsó nemesi fölkeléskor a nádor jobbkeze volt. Örüljünk, hogy egy olyan kiváló férfiúnak, mint Kisfaludy volt, Alma Materünk történetében helyet biztosíthatunk!

Ugyanebben a fejezetben (182. l.) a Ludoviceum épülettörténetével kapcsolatban „A Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene“ című munkából idézve ezt közli a szerző: „... a könyvek és képek részint az egyetem épületébe, részint a Ludovika Akadémiába vitettek... hol azoknak egy része rögtönözve felállított, a többi pedig ládába csomagolva maradt 1847. tavaszáig“. Úgyszintén idézi Horváth Mihály: „Huszonöt év Magyarország történetéből“ című művéből a következőt: „... És valóban a nagyszerű palota... még 1848-ban is üresen álla...“ (184. l.)

E két forrás, meg a kormánynak az 1848-i Ludoviceumot berendeztető rendelete alapján abban a hitben marad a figyelmes olvasó, hogy a Ludoviceum épülete 1847. tavaszától 1848. télég, tehát közel két évtendeig teljesen üresen állott. Pedig én találtam olyan adatot, amely rávezetett, hogy a Ludoviceum ebben az időben nem volt épenséggel teljesen elhagyatott.

Minden bővebb fejtegetés helyett alább ideállítom a koronatanut, az alábbi egykorú kimutatást:

Orsége

Május 23-ára 1848

örhöfye

	abrig	örse	tanári	öfve
<i>Ludoviceumi örség</i>	1.	1.	6.	8.
<i>Felöghát</i>	1	1.	9	11
<i>Örség</i>	2	2	15	19.
<i>Örség</i>				

1848. május 23-án

A ludoviceumi örség táblázatos jelentése 1848. május 23-áról.

(Vitéz Aggházy Kamill ezredes gyűjtése.)

Tehát 1848 május 23-án már okmányilag bizonyítható, hogy a Ludoviceumban őrség volt! Tehát nem állott üresen! Először magam is arra gondoltam, hogy ezen őrség talán csupán a város egyik külső pontjára kitett közbiztonsági vagy katonarendészeti felállítás volt. Azonban megállapítottam, hogy a pestvármegyei nemzetőrség IV. zászlóaljának első százada sem ferenc-, sem józsefvárosi alakulat nem volt, hanem *belvárosi*; határai a Kecskeméti-utca, Egyetem-utca, Szent Ferenc-tér,⁴ Hatvani-utca⁵ és az Országút⁶ voltak.

Bár nem tartozik szorosan ide, mégis érdemesnek tartom megemlíteni, hogy ez a belvárosi század a legelőkelőbb nemzetőri alakulás volt. Ebben a században találjuk: *Petőfi Sándor*, *Jókai Mór*, gróf *Károlyi György*, gróf *Ráday Gedeon* és gróf *Erba-Odescalchi Lajos* és sok más nagy személyiség neveit. Lehet, hogy ép közülük is volt egy-kettő a Ludoviceumban őrségen, amit azért nem lehet bizonyossággal megállapítani, mert a fenti század „Őrség jegyzőkönyve“ csak 1848 Szent Iván hava (június) 15-étől vezetett.

Tehát mivel nem valószínű, hogy ezen század a külső Józsefvárosban rendészeti szolgálatot végzett, ebből az következtethető, hogy a Ludoviceumban ezidőben vagy közjavak voltak felhalmozva, vagy még inkább, hogy valamely katonai parancsnokság vagy újoncalakulat volt elhelyezve. Az a feltevés, hogy az egyetemi haditanfolyam szigorúan vett katonai oktatásai a Ludoviceumban folytak le. Ezt alátámasztja egyrészt az, hogy úgy *Petzelt József*, mint *Hartmann-Keményfi* százados előadtak a nevezett tanfolyamon és mégis buzgón részt tudtak venni a Ludoviceum felállításának előkészítő munkálataiban. Ez pedig azon időben, mikor villamos és autóbusz még nem röpítette a külső Józsefvárosból a Belvárosba az egyetemhez az utasokat, csak úgy volt lehetséges, ha a két működési terület egybeesett. Felvethető lenne az a kérdés, hogy a haditanfolyam miért nem adta önmaga a saját őrségét? Erre magyarázat az, hogy míg a nemzetőri alakulások majdnem minden tagja katonailag ki volt képezve — vagy fiatalkori sorkatonai vagy a nemzetőrség felállítása által megszünt polgárőrségi szolgálat révén — addig az egyetemi tanfolyam *csupa 18—25 éves* fiatalember hallgatója szinte egytől-egyig kiképzetlen volt. Így szemlélve a dolgot, természetesen fogjuk találni, hogy az egyetemi század,⁷ mely ezidőben még nem volt önálló alakulat, hanem a nemzetőrség kötelékébe tartozott, őrségét a már kiképzett testvérszázad is adta ideiglenesen. Hangsúlyozom, hogy *ideiglenesen*, mert már a június közepén megkezdett „Őrség jegyzőkönyvben“ sehol nem találtam a ludoviceumi őrség kirendelését. Tehát ezidőben az egyetemi század már annyira ki lehetett a gyorsított kiképzés folytán képezve, hogy már maga tudta az őrséget kiállítani. Még egy érv szól az egyetemi hadi tanfolyamnak a Ludoviceumban való elhelyezése mellett. Utánanézem a fenti őrségtáblázatot aláíró Sztrókey Béla személyi adatainak⁸ az 1. század „Alapkönyvében“. Meglepetéssel tapasztaltam, hogy nevezett május

23-án még nem is volt e század állományában, csak augusztus 10-én osztották be. Addig pedig, 1848 március 15-étől kezdve, az egyetemi században szolgált! Tehát a fenti táblázat egy őrségigénylés, melyet Sztrókey, mint az egyetemi haditanfolyam helyettes segédtszjtje írt alá. Látszólag ez ellen szól, hogy a táblázatban a zálogházi őrség is szerepel. Ez a tény azonban legfeljebb csak arra utalhat, hogy a IV. zászlóaljparancsnokság a segédtszjt mellé berendelt az intelligens egyetemi századból egyes nemzetőröket (hallgatókat). Én azonban inkább az előbbi feltevést tartom helyesebbnek, mert az is lehet, hogy az akkori rendezetlen parancsnoksági viszonyok közt az egyetemi század a fenti két őrség kiállítására parancsot kapott a kiképzési viszonyokkal tisztában nem lévő térparancsnokságtól, melyet aztán az egyetemi századparancsnokság, helyettes segédtszjtje aláírásával, jelentés kíséretében — amely nincs birtokunkban — megküldött szószertint — tehát a zálogházi őrséget is belevéve — az 1. századparancsnokságnak.

1848. októberétől kezdve az 1. század „Őrség jegyzőkönyvében“ találunk egy őrséget, amelyet az Orczy-majorba rendeltek ki. Amennyiben a pestkörnyéki számos Orczy-major közül a Ludoviceum közelében lévő értendő ez alatt, akkor ez az őrség már feltétlen rendészetinek tekintendő. Ugyanis ezidőben már a pesti nemzetőralakulatok közül számosat mozgósítottak és az ittmaradt alakulatok is alaposan megfogyatkoztak, mert a harctéri szolgáltra alkalmasak már régen különböző kötelékekben, különböző harctereken küzdöttek. Ekkor tehát már indokolt volt a belvárosi nemzetőröket is külső-józsefvárosi szolgáltra vezényelni.

Mivel *Petzelt Józsefnek*, az 1848-as „Magyar Hadi Főtanoda“ aligazgatójának pályafutását igen érdekesnek tartom, közlöm az alábbi adatokat: Született Weisskirchenben, Alsó-Ausztriában 1805-ben. 1810-től kezdve már Magyarországon nevelkedett és pedig Székesfehérvárott. 1823-tól 1824-ig a cs. kir. 5. tüzérezrednél altüzér, 1824-től 1831-ig bombász a cs. kir. bombászkarnál, 1831-től 1834-ig zászlós és alhadnagy a cs. kir. 54. gyalogezrednél, 1834-től 1841-ig főhadnagy a cs. kir. 44. Albrecht-gyalogezrednél s egyben tanár az olmützi hadapródiskolában. 1841-ben kilépett s elfogadta a pesti egyetemi tanzéket.

Szabadságharci adatai az alábbi részletességgel talán nem is szükségesek a Ludovika története számára, de jellemzők a korra. 1848. június 15-én osztották be a pestmegyei nemzetőrség elit IV. zászlóaljának 1. századába, ahol ugyanakkor tizedessé választott. Július 1-én főhadnagynak *választatott*. A nemzetőri esküt július 31-én tette le. Szeptember 14-én a nemzetőri tüzérüteg parancsnokának és nemzetőr tüzér főhadnagynak *kineveztetett*. Nemsokára ugyanott kapitánynak neveztetett ki. Lakása ebben az esztendőben — tehát ludoviceumi igazgatósága alatt is — Szent Ferenc-tér 469. szám.¹⁰ Képe, sajnos, nem maradt fenn, de alakjára következtethetünk abból az adatból, hogy magassága 5 láb, 2 hüvelyk és 3 vonal volt.

Nemzetőrtisztsége alatt a következő szolgálato-

kat teljesítette: Július 10. és augusztus 20-án térfelügyelés." Éjjeli őrszolgálat: július 13., szeptember 8. és 9. Ferencváros. „Rendkívüli nagyobb szolgálat“: szeptember 6-án őrtanyák vizsgálása, „szolgálat kibébi-tése“ (?). „Rendkívüli kisebb szolgálat“: július 6-án éleltöltések átvétele az Újépületben.

A szabadságharc időszakának összeállítója megállapítja, hogy a lelkészi állások — melyek miatt pedig az országgyűléseken annyi felesleges szó esett — betöltetlenek maradtak. Ha az előbbi kornak történetében még azokat a növendékjelölteket is felemlítették, akik a Ludoviceumba pályáztak s már magának az intézetnek a meg nem születése miatt sem vétettek fel, feltétlen érdeklődésre tarthatnak számot azok a lelkészek, akik szerették volna elnyerni a hirdetett állást. — Ezért ideiktatom az egyik pályázó lelkészre vonatkozó adatokat:

A Ludoviceum római katolikus lelkészségére *Vidasics Ede* jászó-premontrei kanonok, nagyváradi rendi gimnáziumi tanár pályázott, kinek három tanítványa már októberben Pestre utazott, hogy amint a Ludoviceumról hivatalos hírt hall, a tűzhöz közel foghasson hozzá a bejutás küzdelmeihez.¹² Vidasics 1848. december 9-én jelentette a rend prelátusának, dr. Richter Lajos prépostnak, hogy a következő év január 7-én megnyitandó Ludoviceumban az egyházi, vagyis a lelkészi állásért óhajtott folyamodni. Doggenfeldi Vetter Antal tábornok, a táborkar főnöke — kit még mint a nagyváradi 37. sorjalogezred tisztjét jól ismert — megígérte neki, hogy illetékes helyen pártfogolni fogja.¹³ Ez a kinevezés idő hiányában már nem jelenhetett meg, azonban Vetter tábornok szavainak következtében 1849. január 22-én sokkal magasabb állásba nevezték ki: hadi főlelkészé és a hadügyminisztérium hadlelkészi osztály főnökévé.¹⁴

A Ludovika 1849. január 7-iki megnyitásával kapcsolatban (280. l.) vitéz Aggházy Kamill ny. ezredesnek, a Hadimúzeum igazgatójának véleménye szerint a megnyitást január 7-én, hozzá még ünnepélyes keretek között, semmi esetre sem tarthaták meg.

A január 7-iki megnyitás ténye ellen szól:

1. Windischgrätz herceg csapataival 5-én bevonult Budapestre. Ez a bevonulás nemcsak a Belváros passzív megszállása volt, hanem a felderítés még aznap bevezetett a különböző irányokban visszavonuló magyar csapatok felé, főképpen Vác, Cegléd és Kecskemét vonalában. Ezen felderítő-részek egyikének feltétlenül érinteni kellett a Ludoviceumot. Azonkívül, ha Windischgrätz seregeit csakis a Belvárosban helyezte volna el, ami nem valószínű, mert több hadtest befogadására az akkori Belváros még kevésbé lett volna képes, mint ma (a legnagyobb befogadóképességű épület a Károly-kaszárnya volt), a szállásörsöknek mégis csak a város legkülsőbb pontjain kellett volna elhelyezést nyerniök. Azonban hogy az egész város még aznap megszállott és az esetleg ottmaradt ma-

gyar katonai egyének után nyomozás folyt, bizonyítom egy kiragadott tragikus példával. Szöl Vítális őrnagy, a tiroli vadász szabadcsapat parancsnoka, a magyar seregek kivonulása után merész vállalkozással visszatért segéd tisztjével, Pohl Edével Pestre, bizonyos ügyeket elintézni, 6-án hajnalban a Váci-utcában, legnagyobb meglepetésére már osztrák tisztek korzóztak. Szölék erre ügésben mentek a Vác felé elvonult csapatuk után, azonban az osztrák tisztek által utána küldött dzsidások Dunakeszinél utóérték, a Várba hozták s Szölét rövidesen agyonlőtték, Pohl pedig várfogságra vetették.

2. Elképzelhetetlen az, hogy a Ludoviceum parancsnoksága ne értesült volna a magyar csapatok kivonulásáról, sőt az is, hogy ne kapott volna felriasztási vagy kiürítési parancsot;

3. hogy ne értesült volna a bevonulás megtörténtéről;

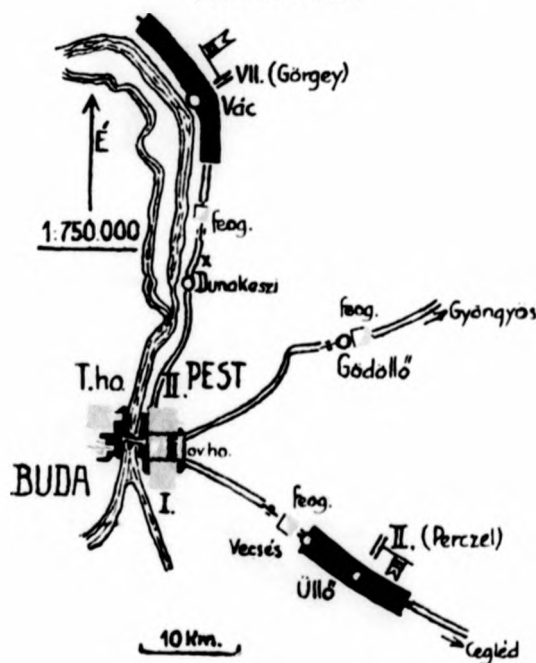
4. hogy az osztrákok bevonulási örömeivel szemben és a magyarok lesújtottsága idején a Ludoviceum, mint a magyar nemzeti haderő tisztképző intézete, ünnepélyes megnyitásra gondolhatott volna is.

5. Hogy az ünnepies megnyitáson a Ferenciek-terén lakó Petzelt igazgató honvéd díszegyenruhájában kocsizott volna végig az Egyetem-utcán, Kecskeméti-utcán és Üllői-úton január 7-én.

6. Hogy az osztrákok túrték volna mindezt, holott tudomásuk volt a Ludovika-épület létezéséről, a Közlönyből pedig az intézet szervezetéről stb.

Helyzet 1849. január 5-én este.

(A szerző vázlata)

Megjegyzés:

A pontozott halvány kockák az osztrák sereg jelzései. 4-én vonult el a Ludoviceum előtt az Üllői-úton a Perczel hdt. és 5-én az egyik, üldöző feladattal is megbízott osztrák feog. (tűzérséggel megerősített felderítő osztag).

¹⁴ Itt fogták el 6-án reggel Szölét örgyöt és Pohl fhdgyot.

LESÁLLÁSBAN

Kurucz György akadémikus felvétele az 1929. évi nagy-gyakorlaton

TŰZ!

Kurucz György akadémikus felvétele az 1930. évi nagy-gyakorlaton

A fenti véleményt kiegészítem még az alábbiakkal:

1. A Debrecenbe menekült tanárok és hallgatók legkésőbb január 2-án hagyták el Pestet.

2. A Vác felé elvonuló Görgei-hadtestbe belépő ludovikások — esetleg tanárok is — legkésőbb 4-én este jelentkezhettek már a fenti hadtestnél.

3. Valószínűleg sok hallgató egyáltalán be sem vonult még s a bevonult pesti fiúkat is a kiürítéskor szüleik hazavitték.

Ezek alapján 7-én legfeljebb 1—2 tanár és 1—2 hallgató tartózkodhatott az intézetben, akik kedvéért még békés viszonyok között sem tarthattak megnyitó ünnepélyt. S ha Windischgrätz bevonulásakor mégis a maga szervezettségében állott és működött volna az intézet, akkor bizonyosan okmány-szerű nyoma lenne a megszálló csapatok főparancsnokának feloszlató intézkedésének.

Petzelt ismeretes megnyitó beszéde nem bizonyítja a megnyitás tényét. Petzelt nem volt hivatásos szónok, de még híres szónokok is előre elkészítik beszédeik fogalmazványait. Gyakran megtörténik ma is, hogy egy délutáni lapban olvassuk már valamilyen gyűlésen csak este elhangzó beszédeket, de már megtörtént tény alakjában.

Valószínűleg már december utolsó napjaiban behívták a pályázók, nem nyomtatott körelevellettel, hanem névre címzett levelekkel, az egyre súlyosbodó helyzetre való tekintettel. Ném korábbi megnyitásra, hanem internátusi elhelyezésre! (Ilyesmi még az én főrealista koromban is megtörtént: az 1916-i román háború kitörésekor jóval az iskolaévköze megkezdése előtt ott voltak már a felveendő növendékek.)

Hogy egy ilyen előzetes internátusi elhelyezés kilátásban volt, bizonyítja az is, hogy nagyatyám a két Follinus testvérrel együtt már október végén Pestre jött s nem is tértek bevonulásukig haza, még a karácsonyi ünnepekre sem. Már pedig nem tételezhető fel, hogy 14 éves gyermekek nagyvárosi szórakozás címén maradhattak otthonuktól távol.

A korábbi bevonulás tényét igazolja az, hogy nagyváradi származású nagyatyám Palkovicsal — ki esztergomi fiú volt — csak a Ludoviceumban ismerkedett meg és barátkozott össze; ha Palkovics csak a január 4-i felvételi vizsgán lépte volna át először a Ludoviceum küszöbét, akkor ez a barátkozás nem történhetett volna meg, mivel — mint fentebb említettem — a Görgei-hadtesttel elvonuló növendékeknek legkésőbb 4-én este csapatjuknál jelentkezniök kellett.

*

A szabadságharci Ludoviceum feloszlásával kapcsolatban (285. l.) a Ludovikás Levente 1929. évi számában megjelent „Az első ludovikás” című közleményem forrásként való felemlítése mellett a következők állnak:

„... Amant Béla elbeszéléséből vált ismeretessé az az okmányilag szintén nem bizonyítható adat, hogy a hadi főtanoda néhány hallgatója az intézet feloszlatása után több tanár kíséretében Debrecenbe

menekült és a 37. sorozrednél katonai tanulmányokat folytatott... De mikor ez a remény szintén meg hiúsult, a Debrecenben gyülekezett néhány fiatalember is elszéledt...”

Ez a kitétel: „a Debrecenben gyülekezett néhány fiatalember is elszéledt” egyáltalán nem szerepelt idézett közleményemben. Ezt sem boldogult nagyatyám, sem én nem állítottam sohasem. Ez a tévedés cikkem idevágó részének helytelen megrövidítéséből keletkezhetett. A cs. és kir. Mihály orosz nagyherceg nevét viselő 37. sorozalozred különben sem volt sohasem Debrecenben, hanem alapítása óta — 1741-től egészen az 1918-i összeomlásig — Nagyvárad házierede volt. Tehát Debrecenben nem lehetett a 37. gyalogezrednél katonai tanulmányokat folytatni. De egy főiskola egy ezrednél nem is folytatható katonai tanulmányokat! Ez már csak azért is lehetetlen lett volna, mert mint köztudomású, a magyar ezredeknek csupán a harmadik zászlóaljai voltak a szabadságharc alatt Magyarországon s akkor sem otthon a békehelyőrségben, hanem a harctéren, míg az ezredparancsnokságok a két első zászlóaljjal és a gránátos osztállyal az osztrákoknál voltak. 1929-i cikkemben világosan megírtam, hogy a hadi főtanoda hallgatói a nagyváradi 37. sorozalozred nevelőintézetében folytatták tanulmányaikat.

De mindennél jobban bizonyít szóbanforgó közleményemnek idevágó része:

„Windischgrätznek a fővárosokba történt bevonulása megszüntette a Ludovikát. A hallgatók részint elszéledtek, részint néhány tanár kíséretében Debrecenbe menekültek, ahonnan azután Nagyváradra kerültek. Itt a számukra átengedett 37. sorozred nevelőintézetében úgy-ahogy folytatták tanulmányaikat...”

A fenti elnézés további tévedésre adott alkalmat. Ugyanis az alábbi idézet, mely a következő (286.) lapon foglal helyet, megerősíteni látszik azt a téves feltevést, mely szerint Debrecenben is és Nagyváradon is működött volna a Ludoviceum.

„... Van adat arra, hogy a Magyar Hadi Főtanoda pótlására 1849. januárjában Nagyváradon katonai nevelőintézetet alapítottak, amelyben ugyanazon feltételekkel, mint a Ludoviceumba, növendékeket vettek fel. Ebbe az intézetbe jött néhány növendék azok közül, akiket a Magyar Hadi Főtanodába felvettek és akik néhány tanár kíséretében Debrecenbe utaztak. Ennek az intézetnek a felügyelete és ügyeinek vezetése Kiss Károly alezredesre, a belügyminisztérium nemzetőri osztályának elnökére volt bízva. Az intézet ügyeivel a nemzetőri szakban alkalmazott Vándory Gyula fogalmazó foglalkozott. De ismeretlen az, hogy ez az intézet milyen eredménnyel működött és hogy mikor, miért oszlott fel.”

Ha még ezek után is kétséges volna a két adat azonossága, akkor még felsorakoztatom Hegyesi Márton: „Biharmegye az 1848/49-i szabadságharcban” c. művének idevágó szakaszát:

„... S volt N.-Váradon katonanövélde is, hol sok biharmegyei zsenge korú gyermek kezdett megismerkedni a katonai tudományokkal, az a 37. gya-

logezred nevelőintézete volt, mely ezrednek, valamint a 4-ik huszárezrednek is, itt volt hadfogadókörmánya, illetve tartalékszázada. Ez intézetet a Windischgrätz által beszüntetett Ludoviceum helyébe alkalmazták s abba a tanítványok azon feltételek mellett fogadtattak fel, mint a Ludoviceumba. Ide küldettek azon növendékek is, kik az előbbi intézet hallgatói voltak s kik néhány tanár kíséretében Debrecenbe leutaztak.“

Tehát Hegyesi is a 37. gyalogezred nevelőintézetéről beszél. Ami különben logikus is. Ha a pesti Hadi Főtanodát nem tudták egy hónap alatt megnyitásra tökéletesen elkészíteni, megfelelő számú munkaerővel, az ország fővárosában, meglehetősen békeviszonyok közt, akkor hogy létesíthettek volna a pesti Ludoviceum megnyitásának hónapjában (január!) katonai nevelőintézetet egy agyon-beszállásolt erdélyi¹⁵ és déli harctérhez közeleső vidéki városban.

*

A legtöbb ezrednek volt ezidőben még katonai nevelőintézete (Regiments Erziehungshaus), mely mai katonai kifejezéssel élve, az ezred egyik közvetlen alosztálya volt. A választás helyesen esett a nagyvárdira, mert Nagyvárad az egész szabadságharc alatt ment volt ellenségtől. Ezen intézet érintetlen tanfelszerelése lehetővé tette a megcsökkenett létszámú Hadi Főtanoda gyors megnyitását.

Ennek a nagyváradi intézetnek az ügyét érdemes bővebben tárgyalni. Januárban nyílt meg s semmi okunk nincs arra a feltevésre, hogy az oroszok bevonulása, tehát a szabadságharc vége előtt megszűnt volna.

A 37. gyalogezred nevelőintézetének cs. kir. parancsnoka, Swoboda főhadnagy, még 1848 végén vonakodott elfogadni a neki felkínált századosi rendfokozatot. Először Budára szökött, onnan pedig a császári seregekhez.¹⁶ Mivel nem valószínű, hogy még egy tiszt lett volna beosztva az intézetbe, de az egész váradi 37-es főhadfogadó kormányznál sem találtam ottmaradt tisztet — a jóérzésűek az ezred III. zászlóaljával, vagy új alakulatokkal a mi oldalunkon folytonosan a harctéren küzdöttek, a többiek pedig az osztrákokhoz szöktek —, azt következtetem, hogy az el nem széledt növendékek — kik közt fiatalabban is voltak természetesen, mint a Hadi Főtanoda 14 éves hallgatói — nemcsak egyidőben, hanem valósággal együtt is tanultak és nevelkedtek a ludoviceumi növendékekkel. Tehát ezek is az első ludovikásoknak tekinthetők.

Az intézet régi hallgatói közt volt nagyatyám tizenegy és fél éves testvére, Amant Sándor is, ki még a szabadságharc előtt vétetett fel oda, mint hallgató (Erziehungs Knabe). Ő is mesélt bátyjának azon intézet további sorsáról, melyből Amant Béla oly hamar kényszerült beállni honvédnek. Amant Sándor a nevezett intézetben maradt még a szabadságharc után is, nevét csak 1858-ban találjuk először a 37. gyalogezred tiszti névsorában. Itt jegyzem meg, hogy a nagyváradi ezrednevelőintézet 1854-ben oszlott fel.

Amant Sándor

37. gy. e.-beli hadnagy arcképe 1859-ből.

A nagyváradi nevelőintézet hallgatója volt 1849-ben.
(A kép eredetije a m. kir. Hadimúzeum tulajdona.)

Növendékei az újonnan felállított különböző katonaiskolák megfelelő évfolyamába osztattak be. Utolsó parancsnokuk — 1850 tavaszától — a szabadságharc alatt az osztrákoknál küzdött Papp János főhadnagy volt.¹⁷

Az alosztályoknak akkoriban még önálló ruha- és étkeztetésük volt, amiből az következtethető, hogy a 37. gyalogezred cs. kir. ruháit viselték a Hadi Főtanoda nagyváradi hallgatói is ugyanazon elv szerint, mint azt a cs. kir. gyalogezredek nálunk szolgáló zászlóaljai.¹⁸

Hogy a nevezett intézet még márciusban feltétlenül működött, azt bizonyítja, hogy még e hónapban is vettek fel oda új növendékeket. Erre adat a Közöny 47. számában megjelent hadügyminiszteri kiadvány:

„Ad. e. 3982. sz.

Hegedüs János szováti lakos felszólíttatik, hogy Kádár András, Hegedüs András és Csizmadia Mihály nevű 3 fiút azonnal hozza be a hadügyminiszterium elnöki osztályába, hol azok egyikének a n.-váradi katonai nevelőintézetbe leendő bevételére iránti intézkedés meg fog történni.

Kelt Debrecenben, mart. 7. 1849.

Mészáros Lázár
hadügyminister.“

Érdekes, hogy Hegyesi munkájában e három fiú felvételét már mint megtörtént tény tárgyalja, de forrásul csupán fenti hadügyminiszteri kiadványt jelöli meg.

Az a tény, hogy a hadügyminisztérium egyetlen más nevelőintézetbe való új felvételről nem intézkedett az egész szabadságharc alatt, a nagyváradinak mindenesetre az egyetlen, a központi katonaiskola jelleget adja. S mint ilyen feltétlenül a Ludoviceum jogutódjául tekinthető.

Ebbe az intézetbe is ajánlottak az egyes várme-gyék ifjakat. Sajnos, csak Bihar megye, még a híres, élő archivumnak nevezett *Jakab Mihály* által meg-rendezett levéltára nyújt idevágó adatokat. Bihar megye 1849-i jegyzőkönyvének 142. sz. szerint, a maga részéről Halász József fiát, Gyulát, Józsa Péter fiát, Andrást, Ercsey Zsigmond képviselő fiát, Kál-mánt és Kovács József ügyvéd fiát, Menyhértet aján-lotta felvételre.

Itt fel kell még említeni a nagyváradi Ludovi-ceum legnagyobb pártfogóját, *Galántai Jakab Mi-hályt*. *Jakab Mihály*⁹ a puritánság és a szerénység megtestesülése volt, ezért nem közismert országszer-te a neve. A reformkorszak szellemi vezére volt Beöthy Ödönnel együtt „Biharországban“, azonban nem fogadott el semmiféle nyilvános vezetőállást, megelégedett a megye főlevéltárnokságával. A szabadságharc alatt tulajdonkép ő volt a megye lelke és minden közigaz-gatási, szervezési és katonai ügyeinek hallgatólagos, de erélyes intézője. Természetesen Világos után ha-lálra ítélték, amit kegyelem folytán 15 évi várfog-ságra változtattak. Tisza Kálmán három férfiút neve-zett meg Bihar megye legnagyobb fiának, melyek közé méltán sorolta *Jakab Mihályt*.

Kedves kötelességemnek tettem eleget a fentiek elmondásával. Adja Isten, hogy soraim ugyanolyan szolgálatot tegyenek a Ludovika ügyének, amilyen jó szívvel iparkodtam megírni őket.

Amant Zoltán
ny. főhadnagy,
a Leventekör örökös tagja.

2. Az előbbi cikkre Dezséri Bachó László ny. őrnagy, a Ludovika Akadémia Története szóba-hozott fejezeteinek szerzője a következőkben foglalta össze válaszá-t:

A cikk lényegére vonatkozóan teljesen osztom a cikkíró ama nézetét, hogy a Ludovika Akadémia Történetének hiányosságai vannak. Sajnos, a feldol-gozott anyag nagysága és helyszűke miatt nem tud-tunk minden aprólékos részletre kiterjeszkedni, mert különben a mű nem 1000, hanem talán 2000 olda-las lett volna. Ezt a hiányosságot különben maga az akadémia-parancsnok úr, a műhöz írt előszavá-ban a 9. és 10. lapoldalon, a szükséges megokolás-sal tárja az olvasó elé és egy hasonló felszólalás-ra adott válaszában a Nemzeti Ujságban is megírta annak hozzáadásával, hogy minden, az akadémia tör-ténetére vonatkozó adatot szívesen fogad.

Amit a cikkíró a polytechnikummá való átala-kítás tervére vonatkozóan megjegyez, előttem, a mű szerkesztője előtt sem újság. Sajnos, az e miatt tá-madt vitát a fentebb említett okok miatt részletesen ismertetni nem volt módomban. Arról, hogy Kis-faludy Sándor a Ludoviceum megtartása mellett sza-vát felemelte volna, nem tudok. Hogy ez mikor és

LÁBJEGYZETEK.

- ¹ Pesti Hírlap, 1843. 270. szám.
- ² Szerkesztette Raksányi és „több katona“ Megjelent Pozsonyban, 1848-ban, Schmid Ferenc és Busch J. J. betűível.
- ³ Pesti Hírlap fenti száma.
- ^{3/a} Honvédelmi Szövetség.
- ⁴ Ma: Ferenciek tere.
- ⁵ Ma: Kossuth Lajos-utca.
- ⁶ Ma: Múzeum-körút.
- ⁷ Az egyetemi hadi tanfolyam, mint nemzetőr alakulat hadrendi elnevezése.
- ⁸ Született Pesten, 1829-ben. 1848-ban kir. táblai jegyző volt a polgári toglalkozása.
- ¹⁰ Abban az időben nem utcánként volt a házzámozás, hanem az egész városban folytatólagosan.
- ¹¹ Ma: Helyőrség ügyeleti tiszti szolgálat.
- ¹² Ludovikás Levente: 1929. „Az első ludovikás“ című közlemény.
- ¹³ A jászó-premontrei rend jubileumi névtára. 1901.; Katolikus Szemle január 1-i szám.
- ¹⁴ Közlöny, 1849. Debrecen.; Katolikus Szemle, 1931. január 1-i szám.
- ¹⁵ Csucsai csata, zarándi havasi hadjárat stb.
- ¹⁶ Oberst Finke: Geschichte des k. u. k. ungarischen Infanterie Regiments No. 37.
- ¹⁷ U. o.
- ¹⁸ Fehér szijjak befeketítve stb.. Az ezred egyenruhája az 50-es években máskülönben Amant Sándor arcképén lát-ható.
- ¹⁹ Szül. 1799. Biharkeresztes. † 1856. Nagyvárad. Iro-dalom: Szinnyey, Hegyesi, Biharmegye monografia stb.

támasztott igényeinek mértékét. A cikkírónak különben nem logikátlan következtetése alapján az eddigi okmányok alapján megírtakon változtatni nem lehet, de nem is szabad, mert a cikkében állítottak még bővebb és alaposabb bizonyításra szorulnak. Az őrségről s felállításának okairól sejtések és egyéni kombinációk alapján írt cikkreszlet igen szolgálhat ösztönzésül arra, hogy ezt a cikkíró felfedezései után is még mindig homályos dolgot valaki alapos kutatások alapján teljesen hitelt érdemlő módon felderítse, de ez a munkában megírt tényeken semmit sem változtat. De igenis alkalmas arra, hogy az intézet története iránt érdeklődőket alapos utánjárásra serkentse, viszont arra nem, hogy mintegy helyreigazítsa a műben megírt és bebizonyított tényeket.

A cikkíró harmadik kifogása szóváteszi a végzett kutatások mélységének elégtelenségét és Petzelt Józsefről ad további adatokat a nevezetes férfiú magassági adatainak pontos közlése mellett. Sajnos, Petzeltől sem tudtam megírni mindazt, ami hiteles adatok alakjában rendelkezésemre állott.

Kifogásolja a cikkíró azt is, hogy nem foglalkoztam azzal a szerinte nagyon fontos eseménnyel, hogy valamelyik lelkészi állásra X. Y. pályázott. Ezt valamikor, ha a Történet 2. kiadását megéri, esetleg lábjegyzetben megírhatja majd a történetírója, de egyelőre mégis csak fontosabbnak tartottam annak a részletes megírását, hogy hazánk törvényhozó testületének tagjai milyen szempontok szerint foglalkoztak a magyar tisztképző intézet felállításának akkor különösen fontos kérdésével. De az igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy Vidasics kanonok pályázatáról csak a főhadnagy úr cikkéből szereztem tudomást.

Vitéz Aggházy Kamill ezredes úr következtetései, hogy a Ludoviceumot 1849. január 7-én meg sem nyitották, bár nagyon érdekesek, de Petzelt József aligazgató állításával szemben, hogy az intézetet beszéddel nyitotta meg, bizonyítékul nem fogadhatók el. Elképzelhetetlen előttem, hogy a Magyar Hadi Főtanoda aligazgatója valótlan állított volna. Különben a mű 281-ik lapoldalán felsoroltam az okokat, amelyek a megnyitás tényének megtörténtét Petzelt határozott kijelentése nélkül is valószínűsítik.

Végül azt kifogásolja a cikkíró, hogy az Amant-család egyik tiszteletreméltó tagjának szájhagyomá-

nyok után fennmaradt, sehol és semmiféle okmány-nal nem bizonyítható szerepét nem domborítottam ki olyan mértékben, amint azt ő annak idején a Ludovikás Leventében megjelent, különben igen érdekes tanulmányaiban tette. A történeti hűség szempontjainak megfelelttem azért, hogy a cikkíró elbeszélését adatnak elfogadtam annak megemlézése mellett, hogy ez csupán szájhagyomány. Ennél többet a komoly történetírónak nem is szabad tennie írásbeli adatok nélkül, mert hiszen ez már a minden történeti munka megírásához szükséges, teljesen pártatlan tárgyilagosság rovására menne. Különben is a szabadságharc alatti rész megírásánál nem idézek a cikkíró adataiból, hanem a cikkében foglaltak rövid megemlézése mellett írok. Én mondom s nem az ő szája adom azt, hogy a Debrecenben gyülekezett ludovikások elszéledtek, mint ahogy meg is történt. Az ezredeknél működött iskolák pedig egyáltalán nem érdeklik a Ludovika Akadémia történetét, legfeljebb abból a szempontból érdekesek, hogy miként próbálta a 49-es kormány a feloszlatott Ludoviceumot ideiglenesen pótolni. A cikkírónak ama következtetése pedig, hogy az első ludovikások „szét nem széledt” része tovább tanult a többiekkel, lehet igen logikus következtetés, de nem támasztja alá semmiféle olyan hiteles adat, amely az oknyomozó történetírás mértékét teljesen megütné. Mert amit Amant Sándor az intézet további sorsáról elmond, az lehet egy magyar család nagyon tiszteletreméltó és mindenképen megőrzésre méltó szép hagyománya, de ilyenek alapján oknyomozó munkát talán még sem lehet írni.

A Mészáros hadügyminiszter aláírásával megjelent, a 3 fiúnak a nagyváradi intézetbe való felvételét tárgyaló kiadvány azonban igen érdekes adat, amely minden figyelmet megérdemel s csatolandó is volna ahhoz, az akadémia múzeumában őrzött adattömeghez, amely helyszűke miatt a könyvben nem láthatott napvilágot. De az nem újság, hogy ebbe az intézetbe is ajánlottak a megyék ifjakat, mert hiszen a megyéknek az ajánlási joga változatlan maradt abban az időben is.

Mindezeket összefoglalva, a főhadnagy úr cikke alig mond újat, bár figyelemreméltó adatokat is közöl.

Bachó László.

IV.

BIBLIOGRÁFIA.

1. Rombányi István: „Az Orczy-kert.” A szerző eredeti forrástanulmányok alapján kimerítően és érdekesítő módon tárgyalja az Orczy-kert régibb történetét.

Megjelent a „HISTORIA” című folyóirat 1930. decemberi (7—9.) számának 117—132. lapján. (Ludovika Akadémia tanári nagykönyvtára: S—30.)

2. Rombányi István: „A másfél százados Orczy-kert.” Rövidebb közlemény a szerzőnek fentebb feljegyzett tanulmánya alapján.

Megjelent a BUDAPESTI HIRLAP 1930. november 16-i számának képes mellékletében. (Ludovika Akadémia múzeuma: újságalbum 114. lapján.)

AKADÉMIAI ÉLET

A LUDOVIKA AKADÉMIA ALAPKÖLETÉTELÉNEK 100. ÉVFORDULÓJA.

Díszes és bensőséges ünnepség keretében ünnepelte meg 1930 október 19-én a Ludovika Akadémia alapköletételének 100. évfordulóját. Az ünnepség főpontja az akadémia homlokfalába beépített emlékmű leleplezése volt. A valóban díszítő hatású emlékművön — mely *Turi Jobbágy Miklós* szobrászművész alkotása — balról egy legrégebbi, jobbról pedig egy legújabb ludovikás dombormű alakja áll tisztelgő helyzetben, mint örök díszőrség, a dicső emlékü Mária Ludovika királynőnek az emlékmű központjában elhelyezett bronz mellszobra előtt.

Az ünnepségre egymásután érkeztek a katonai előkelőségek: báró *Hazai Samu* vezérezredes, ny. honvédelmi miniszter, vitéz báró *Uzsoki Szurmay Sándor* gyalogsági tábornok, ny. honvédelmi miniszter, a legidősebb ludovikások, báró *Balázs György* tábornok, az akadémia legrégebbi tanárainak egyike,

vitéz *Livnói Hadffy Imre* altábornagy, vitéz *Kulistei Tabajdy Kálmán* altábornagy, volt honvédelmi államtitkár, *Sepsiszéki Nagyborosnyói Bartha Lajos*, vitéz *Dombóvári Révy Kálmán* és vitéz *Sipos Árpád* altábornagyok, a Ludovika Akadémia volt parancsnokai, vitéz *Shvoy Kálmán*, vitéz *Pávai Mátyás Sándor*, *Kratochwill Károly*, vitéz *Doroghy Sámuel*, *Röder Vilmos* altábornagyok, *Hász István* tábori püspök és számosan mások.

Amint a felvonulás és a vendégek fogadása befejeződött, az akadémikusok énekkara a *Magyar Hiszekegyet* adta elő. Ezután vitéz *Szinay Béla* tábornok, az akadémia parancsnoka lelkes, katonás beszéd kíséretében leleplezte az emlékművet, amely előtt korhű jelmezekben a különböző korszakok ludovikásai állottak.

Közönség és az akadémikusi zászlóalj az akadémia 100 éves jubileumán.

(Schäffer felv.)

Vitéz nemes Szinay Béla tábornok ünnepi beszédet mond az akadémia 100 éves jubileumán. (Tóry Ferenc felv.)

Az akadémia parancsnoka nagyszabású beszédében visszapillantott a 100 év előtti időkre, az akadémia alapításának és felépítésének körülményeire. Megkapó erővel ábrázolta a Ludovika Akadémia

megalapításáért és fejlesztéséért vívott küzdelmeket. Végül is a legmélyebb tisztelet hangján emlékezett meg a Ludovika Akadémia volt tanáraitól, akik nemzedékről-nemzedékre kifejtett szervező, nevelő és

Díszmenet fogadása az akadémia 100 éves jubileumán.
Jobbról-balra: vitéz Szinay Béla tábornok, báró Szurmay Sándor ny. gyalogsági tábornok, a zászlótól balra báró Hazai Samu ny. vezérezredes, vitéz Révy Kálmán altábornagy. (Goszleth felv.)

oktató munkájukkal naggyá tették a magyarságnak ezt a dédelgetett intézményét s örökségül hagyták a kipallérozott és ma is félve őrzött ludovikás szellemet.

A magasszárnyalású leleplező beszéd után *Röder Vilmos* altábornagy a m. kir. honvédség nevében; báró *Hazai Samu* vezérezredes az összes volt ludovikások és ludovikás tanárok nevében; a 35, 30, 25, 20, 15 és 10 éves évfolyamtalálkozóra ezen a napon összesereglett volt ludovikások nevében *Kozmovszky József* altábornagy; a Ludovika Akadémia jelenlegi tiszti- és tanárikara, akadémikusai, altisztjei, polgári alkalmazottai és munkásai nevében vitéz *Szinay Béla* tábornok; a jelenlegi ludovikások szülői nevében pedig *Pettko-Szandtner Aladár* államtitkár távollétében ugyancsak az akadémiaparancsnok helyezett koszorút az emlékműre. Kozmovszky altábornagy itt elhangzott szavai szerint: ez az emlékmű a trianoni gyászesztendők fátyla alatt is azt hirdeti, hogy a nemzet élni fog s hogy a magyar katonalélek nemesége, vitézsége és kiválósága megtöri Trianont és fölemeli nemzetünket arra a piedesztálra, amelyet mártiri önfeláldozásával, hősiességével s a tűz- és vízkereszttségben megtisztult lelkével méltán kiérdemel a világ minden népe előtt.

A koszorúzás befejezése után az akadémikusok énekara a Himnust énekelték el. A felemelő hatású ünnepséget a kivonult ludovikások díszmenete zárta be.

KOZMOVSKY altábornagy beszéd kíséretében megkoszorúzza az akadémia alapköletételének 100-ik évfordulójára állított emlékművet. (Goszleth felv.)

LUDOVIKÁS TÁNCESTÉLY

1931. január 31-én.

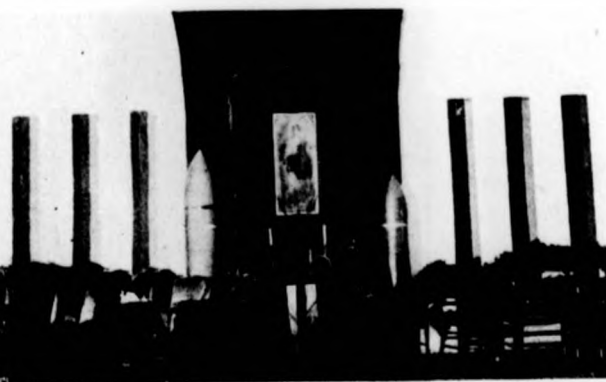
Az 1929. évben megtartott ludovikás-bál tapasztalatai alapján az akadémiaparancsnokság elhatározta, hogy az Alma Materünk ezt a hagyományos, szép mulatságát — a látogatók megnövekedett számára való tekintettel — teljesen új alapokon, nagyobb stílusban fogja megrendezni.

1929-ben a főépület I. emeleti folyosójának felét a hozzátartozó díszteremmel, tisztikaszinóval és tantermekekkel használták fel a bál céljaira. Ezek közül a díszterem és a tanári szoba szolgált tánctermül.

Az összes helyiségekben és a folyosón a nagy tolongás miatt a közlekedés, tánc, kiszolgálás, étkezés és pihenés majdnem lehetetlen volt.

Alapos szervezőmunkára volt szükség, hogy ezen a bajokon gyökeresen változtassunk és eleget tudjunk tenni a nagyszámú és előkelő közönség igényeinek.

A feladat nem volt egyszerű: Egy épületet, melyet tanítás és nem szórakozás céljaira építettek és rendeztek be, melynek termeiben ma még komoly vizsgáztatások folynak, holnap pedig táncolni és mulatni akarunk, be kellett úgy rendezni, hogy 2500—3000 embert tudjunk elhelyezni, ellátni és mulattatni. A rideg folyosóból, puritán módon berendezett tantermekből máról-holnapra díszes és kellemes tánc- és éttermeket kellett varázsolni.

Borbála-táncterem az 1931. évi ludovikás táncestélyen.

Előkelőségek az 1931. évi ludovikás táncestélyen. (Schäffer felv.)

Így 1930-ban a következő újításokat vezettük be:

Az egész I. emeletet összes helyiségeivel (kivéve a múzeumot) a bál céljaira használtuk fel.

Három ruhatárt létesítettünk, miáltal a közönség bevezetését és elosztását megkönnyítettük.

Három teremben táncoltunk.

Vendégek fogadását, kísérését, elhelyezését külön-külön bizottságok végezték.

Fűtést, világítást, termek díszítését, ellátást teljesen új alapokra fektettük, továbbá beléptdíjakat nem szedtünk a vendégektől.

1931-ben — tekintettel az ország súlyos gazdasági helyzetére — csak táncestélyt rendeztünk bál helyett. Ugyanakkor a jelmezes báli megnyitót is elhagytuk, amely az előző években külön látványossága volt az akadémia báljának. Ez alkalommal négy tánctermet rendeztünk be és az éttermek számát is szaporítottuk.

A tánctermekek berendezésével a Gyalogsági, Tüzér- és Műszaki csoport-parancsnokságokat, az

éttermek berendezésével pedig az egyes alosztályokat bízta meg a bálrendezőség.

Ez az intézkedés igen jól bevált, mert versengést váltott ki az egyes csoportok között.

Az aks-i fantázia gyönyörű ötleteket szült, melyeket azután fürge aks-i kezek úgyszólván percek alatt valóra váltottak.

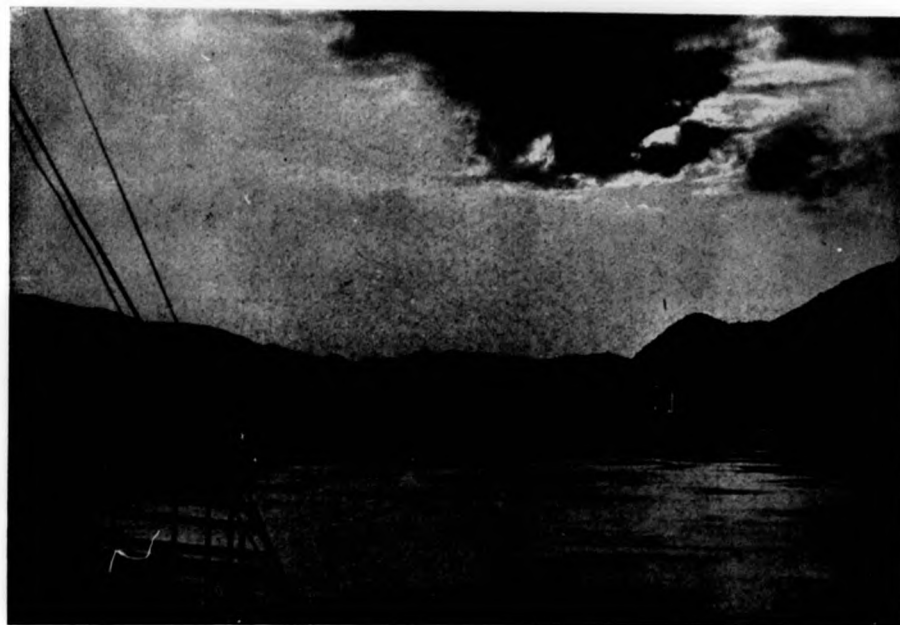
A gyalogosok által berendezett „Szt. László” tánctermet fegyverek, kardok, pajzsok, sisakok, szobrok, girlandok művészi elhelyezése jellemezte. A tűzterek „Szt. Borbála” termében a Borbála kultusz szimbolumai és modern falidíszek igen jóleső harmóniában párosultak.

Szorgos műszaki aks-aink pedig különös szakértelemmel alkalmazták a legravaszabb világítási reflexeket bárszerűen, kellemesen berendezett „Szent Gellért” tánctermeükben.

Az éttermekben láttunk fali freskókat az aks-i „hivatalos” és „magán” életből, szebbnél-szebb papírgirlandokat, színpompás zászló- és virágdíszeket egyaránt.

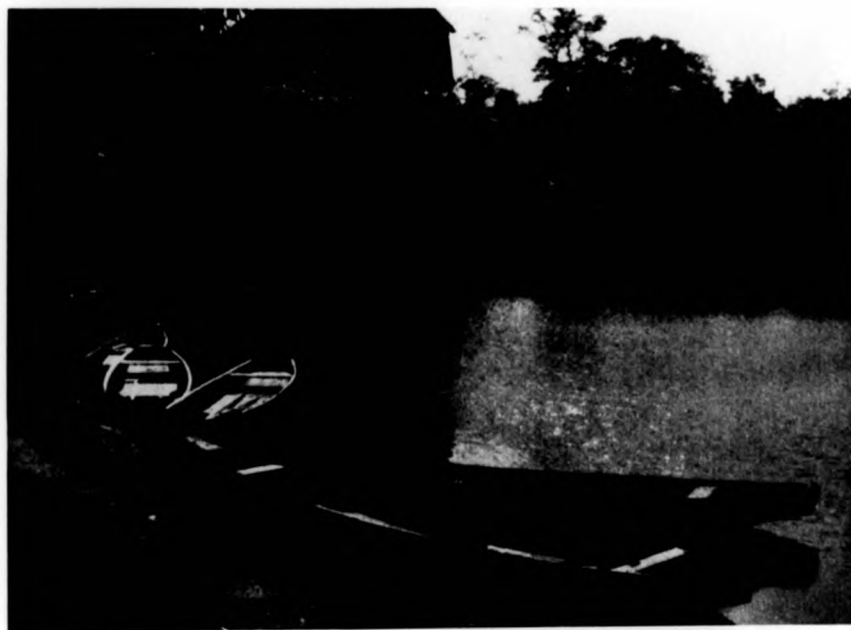

Társaság a Borbála-étteremben az 1931. évi ludovikás táncestélyen. (Schäffer felv.)

AZ ALDUNÁN

Moravcz Imre akadémikus felvétele

CSÓNAKOK A LUDOVIKA AKADEMIA TAVÁN

Moravcz Imre akadémikus felvétele

A munka mindenütt zárt ajtók, elfüggönyözött ablakok mögött folyt, hogy egyik csoport ne lesse el a másiktól a jó eszméket. Igaz, hogy külön e célra megszervezett „hírszerző” és „anyagyszerző” különítmények veszélyeztették a környéket és igyekeztek a szomszéd titkait ellesni, a bálrendezés által kiutalt anyagokat pedig (csakis a nagy cél érdekében!) megszerezni.

Így hát egészséges humorral, tiszték és aks-ok szeretetteljes együttműködésével, valamint az akadémia altisztjeinek és polgári munkásainak buzgó segítségével méltó ünnepi díszbe öltöztettük ősi Alma Materünket és vártuk kedves vendégeinket.

A főkapus szobájában működő sajtóbizottságnak 257 asszony és 270 leány, összesen tehát 527 hölgy nevét sikerült följegyeznie.

Minden táncteremben az ezen célra felkért bálanyák és kísérő hölgyeik nyitották meg a táncot.

Szép, boldog órák.

A díszteremben vitéz nemes Szinay Béláné, a Szt. László teremben vitéz Zalay Károlyné, a Szt. Borbála teremben Vincze Andrásné, a Szt. Gellért teremben vitéz Nagy Géjáné.

A katonazene két részlege és két cigánybanda adta a zenét.

Vendégeink igen jól érezték magukat; az aks-ok minden tekintetben megtették „házifiú” kötelességeiket oly szempontból, hogy leányok, mamák, papák egyaránt ne kívánozzanak túlkorán haza.

Az ügyeleti közegek csak kitartó munkával tudtak reggel 6 óra helyett 8 óra tájban a zárórának érvényt szerezni...

Fájdalmas szívvel néztük mindannyian kedves vendégeink távozását, de — egy igen kellemesen eltöltött éjszaka után ismét hívott a kötelesség.

Előkészületek.

Rövid pihenő után, mint boszorkánykonyhában sürgölődtek, forgolódtak aks-aink.

Ki padot cipelt, ki szekrényt emelt, ki képeket hordott, ki létrán, széken, asztalon mászkált, ugrált, rontott, bontott, ki szőnyeget gurított, lámpát szerelt; parancsok, vezényszavak, futkosás, kalapácsütések, ajtódorombölések, — kiáltások... néhány kesergő aks-i vicc... egy pár sóhaj... mámorosan kandikáló szemek és az Alma Mater öreg falai, termei egy kedves álmom után ismét méltóságteljesen fogadták magukba kedves fiaikat, mintha mi sem történt volna.

A következő napokban már csak a postás altiszt érezte a báli hangulatot az igen nagy mértékben megnövekedett aks-i levelezésén...

Markóczy János örgy.

Finita la Comedia!

(A cikkben előforduló karikatúrákat Révay Kálmán akadémikus rajzolta.)

BESZÁMOLÓ A LEVENTEKÖR 1930/31. ÉVI MUNKASSÁGÁRÓL.

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia Leventeköre immár tizenegyedszer alakult meg azzal a nemes célkitűzéssel, hogy az önképzés és a bajtársi támogatás útján neveljen oly ifjakat, akik erős támaszai tudnak lenni megtiport Hazánknak. Immár tizenegyedik éve küzd törhetetlen akarattal. Ez az akarat pedig újra megteremtette a maga becsülendő eredményét.

A kör alakuló közgyűlését 1930 október hó 27-én tartotta meg. Az akadémiaparancsnokság intézkedése alapján a tanári vezetőség a következőképpen alakult meg: Tanárelnök: *Dálnoki Veress Lajos* vkszt. alezredes, tanártitkár: *Friedrich Alfréd* ny. alezredes, tanárkönyvtáros: *Kukits László* főelőadó, tanárpénztáros: vitéz *Rózsás József* főelőadó.

Vezetőtanárok: az irodalmi osztályban: vitéz *Rózsás József* főelőadó, a hadtudományi osztályban: *Perlaky Mihály* főelőadó, a műszaki osztályban: *Darvas István* altanácsnok, a képzőművészeti osztályban: vitéz *Galánthay Tivadar* ny. tábornok és *Szabó Gyula* főhadnagy, az aero-osztályban: *Orosz Béla* főelőadó, a tereptani osztályban: *Benda Gyula* ny. ezredes, a német nyelvgyakorló csoportban: dr. *Moser Sándor* alesperes, a francia csoportban: *Dálnoki Veress Jenő* alesperes, az angol és olasz csoportban: *Dezséri Bachó László* altanácsnok, az ének- és zenekar vezetője pedig *Reich Egon* százados volt.

A tagok választása útján ifjúsági elnök lett: *Jós Ferenc*, helyettese: *Chotvács-Herényi Béla*, ifjúsági jegyző: *Halmay Tihamér*, helyettese: *Vass Ferenc*, ifjúsági pénztáros: *Koncz Sándor*, helyettese: vitéz *Tóth-Halmay József* akadémikus.

Az alakuló ülés után minden osztály megválasztotta a saját akadémikusi tisztikarát. Az egyes osztályok hetenként egyszer (hétfőn 18—20 óráig) üléseztek. A tagok ilyenkor felváltva tartották meg előadásait vagy nyújtották be bírálatra önálló alkotásait. Minden tagnak évente legalább egyszer kellett nyilvánosan szerepelnie, miáltal az előadóképesség tökéletesítése jutott előtérbe. A rendes heti ülések tárgysorozatán minden osztályban az „eseményfal” megszerkesztése volt az első. Ennek keretében a tagok az elmúlt hét eseményeit megvitatták, közülök a fontosabbakat, a mindenkit érdeklőket felírva vagy felrajzolva kifüggesztették oly helyre, ahol mindenki tudomást szerezhetett róluk. Ez a hely volt az eseményfal, a főépület I. emeletének a szárnyépület felé eső folyosóján.

Legérdekesebbek voltak az év folyamán az aero-osztály hirdetései, kiváltképpen az olasz repülő-

flottáról kiírt, nagy vázlatokkal kísért közlemények. De hogy a kör tagjai részletesen megismerjék a változásteli kornak világában előfordult eseményeket s hogy be tudjanak kapcsolódni az új irányzatok menetébe, rendelkezésükre állt az olvasóterem, ahol a napilapokon kívül minden osztály részére megfelelő folyóiratok voltak találhatóak. Az aero-osztály részére ezeken kívül még a Magyar Aero Szövetség volt szíves egy magyar és hat külföldi szaklapot átutalni.

A rendes működésén kívül a tagok rendszeresen látogatták az „Országos Tiszti Kaszinó” ismeretterjesztő előadásait, továbbá résztvettek más alkalommal rendezett ünnepségeken is, mint például a „Gyóni Géza-émlékünnepély”-en, a „Bakó László-émlékünnepély”-en, Oxilia olasz ezredesnek az olasz légiflotta útjáról tartott előadásán, stb. Az ének- és zenekar programjában szerepeltek a fontosabb hangversenylátogatások, a képzőművészek pedig megtekintették az év folyamán rendezett összes kiállításokat és tárlatokat.

A Leventekör vezetősége tagjainak színházjegyekedvezményt is biztosított és így lehetővé tette, hogy a tagok olcsón járhasanak színházba.

Az év folyamán összesen 7343 drb. jegy fogyott el, ami a tavalyi 1012 drb-hoz viszonyítva, lényegesen többet. A jegyek ára kedvezmény nélkül 20.324 P 40 fill. Ez azonban a Leventekör által biztosított kedvezménnyel csupán 10.874 P 92 f.-nyi összegre rúgott. A megtakarított összeg tehát: 9454 P 48 fill., szemben a múltévi 1687 P 95 fillérral.

A jegyek kezelését *Perlaky Mihály* főelőadó irányítása szerint *Juhász János* főmester végezte dicséretreméltó buzgósággal.

ÜNNEPSÉGEINK a következő alkalmakkor voltak:

1930 november hó 24-én az irodalmi osztály *Kisfaludy Károly* halálának 100. évfordulója alkalmából díszülést tartott az alábbi műsorról:

1. „*Kisfaludy Károly élete és méltatása*” címen szabadelőadást tartott *Illy Gusztáv*.
2. *Kisfaludy Károly* „*Honvágy*” c. költeményét szavalta: *Hamvas József*.
3. *Jós Ferenc* és *Csepreghy K.* *Kisfaludy „Irène”* c. tragédiájából szemelvényeket adtak elő.
4. *Kisfaludy „Rákosi szántó dala”* és „*Szülőföldem szép határa*” c. verseit saját szerzeményű dallammal előadta: *Roediger Endre*.
5. *Kisfaludy „Tollagi Jónás viszontagságai”* c. elbeszélésből „*Tollagi házassága és hivatala*” c. részt felolvasta: *Leölkes László*.
6. „*Katonák a nemzeti irodalomban, különös tekintettel Kisfaludy Károlyra*” címen előadást tartott vitéz *Rózsás József* főelőadó, vezetőtanár.

December hó 6-án „*MIKLÓS ÜNNEPÉLY*”-re gyűltünk össze, amelynek műsora a következő volt:

1. „Hol vagy Horthy Miklós?” című karéneket előadta az énekkar. 2. *Ünnepi beszéd-et mondott* Jós Ferenc ifjúsági elnök. 3. *Szózat*. Előadta a zenekar. 4. Benyovszky Pál: „*Hadak útja*” c. költeményét szavalta Hamvas József. 5. *Himnus*. Előadta az ének- és zenekar. Az ünnepélyt az irodalmi osztály rendezte.

Az 1848—49-i szabadságharc emlékére MÁRCIUS 15-ÉN a hadtudományi osztály ünnepi előadást rendezett a következő műsorról:

1. *Talpra magyar!* c. karéneket előadta az énekkar. 2. *Világos*. Ünnepi beszéd keretében méltatta Chotvács-Herényi Béla ifj. elnökhelyettes. 3. *Kossuth induló*. Előadta a zenekar. 4. Petőfi Sándor: *Élet vagy halál* c. költeményét szavalta Lakatos Dezső. 5. *Himnus*. Előadta az ének- és zenekar.

A Leventekör évi munkásságát az 1931. évi május hó 27-én DÍSZKÖZGYÜLÉS zárta be, amelyen megjelentek: az akadémiaparancsnok, a tiszti- és tanárikar, valamint az összes akadémikusok. Az ifjúsági elnök részletes beszámolója és az ezévi pályázatok eredményének kihirdetése után a tanárelnök kiosztotta a nagyszámú és értékes pályadíjat és jutalmat. A közgyűlést az akadémia-parancsnok buzdító szavai szánták be. A közgyűlés dísztaggá választotta: *Marczinfalvi Benda Gyula* ny. ezredest, *Dálnoki Veress Lajos* vkszt. alezredest és *Orosz Béla* főelőadót.

A közgyűlés után a vívóteremben MUSOROS ÜNNEPÉLY következett, amelyen szépszámu meghívott közönség jelent meg. Az ünnepség műsora a következő volt:

1. Nyitány. Erkel: *Bánk bán (egyveleg)*. Előadta az akadémikus nagyzenekar. 2. *Jós Ferenc ifjúsági elnök beszámolója* a Leventekör 1930/31. évi munkásságáról. 3. Popper: *Magyar rapszódia*. Gordonkán játszotta: Szentiványi Ervin. 4. *A Leventekör legújabb verseiből* felolvasott: Hamvas József. 5. a) Kisfaludy Károly: *Szülőföldem szép határa* című, Roediger Endre akadémikus által megzenésített dalát énekelte: Illykovits Imre. b) *Régi magyar dalokat* énekelte: Karkecz András, zongorán kísérte: Pórfy György. 6. „*Szent István napja a Bükkfa-utcában*”. Többnyelvű tréfás jelenet. Összeállította: Wettstein György. Szereplők voltak: Magyar gazda: Skublics Márk, pesti rendőr: Rajnoga Dénes, tiroli paraszt: Eltér Kornél, skót utazó: Chotvács-Herényi Béla, olasz fascista: Podhradszky Ádám, francia úr: Simon László. 7. „*Budapest légvédelme*” című díjnyertes pályamunkájából felolvasott: Hegyeshalmi Fischer István. 8. *Himnus*. Előadta az ének- és zenekar.

Az ünnepségre a képzőművészeti osztály ezévi műveiből kiállítást rendezett a vívóterem előcsarnokában.

A Leventekör 1931. évi február hó 9-én, 16-án és 23-án VITAVERSENYEKET rendezett. 9-én folyt le az előkészített, 16-án és 23-án pedig a rö-

tönzött vitaverseny. A tagok lázas igyekezettel készülődtek és derekas eredményeket mutattak fel.

Az előkészített vitaversenyek az egyes osztályok keretén belül zajlottak le. Résztvettek: az irodalmi, műszaki, hadtudományi, képzőművészeti, aero-osztályok, a zenekar és a nyelvcsoporthok. Az alábbi vitakérdéseket a kör vezetősége két héttel a vita előtt tette közzé:

a) Irodalmi tétel volt: „*Van-e esztétikai értéke a világháborús tárgyú szépirodalomnak?*” (Hazai és külföldi példákkal igazolva.) 1. Illy Gusztáv, 2. Jós Ferenc, 3. Örley István.

b) Műszaki tétel volt: „*A völgyzáró gátak jelentősége az államenergia-gazdálkodás szempontjából.*” 1. Kovács Ferenc, 2. Wolkóber László, 3. Moravec Imre.

c) Hadtudományi tétel volt: „*Háború esetén kié legyen a döntőszerep, a hadvezéré vagy az államfőjé?*” 1. Fehér István, 2. vitéz Tóth-Halmay József, 3. Kovács László.

d) Képzőművészeti tétel volt: „*Melyik képzőművészeti iránynak van jövője?*” 1. Utczás András, 2. Gyulassy Elemér, 3. vitéz Szathmáry Lajos.

e) Aero-tétel volt: „*A fa- és fémrepülőgépek közül melyiknek van nagyobb katonai értéke és miért?*” 1. Jakabos Rezső, 2. Marek László, 3. Balássy Miklós.

f) A zeneművészeti tétel volt: „*Ipar vagy művészet a modern tánczene?*” 1. Papp László, 2. Utczás András.

g) A nyelvcsoporthok tételül „*A világháború bármelyik csatájának az elmondása idegen nyelven*” volt kitűzve.

Angolul: 1. Chotvács-Herényi Béla, 2. Belezna István, 3. Jós Ferenc.

Németül: 1. Putz Jakab, 2. Vödrös Miklós.

Franciául: 1. Simon László, 2. Ujhelyi Szabolcs.

Olaszul: 1. Lovász Olivér, 2. Podhradszky Ádám.

A rögtönzött vitaversenyre a díszteremben gyűlt össze a kör. A vitát végighallgatta az akadémiaparancsnok is. Az osztályviták sorrendje sorsolás útján dőlt el. Feltételek ugyanazok voltak, mint az előkészített vitaversenyen, de a tételeket csak a helyszínen közölték. A képzőművészeti osztály azonnal megkapta a tételét. Feladat volt az „*Andrássy-út végét a milléniumi emlékművel emlékezetből lerajzolni*”; kidolgozási időtartam 30 perc.

Ezután elsőnek a nyelvcsoporthok vitája következett. Tétel: „*Trianon igazságtalanságai német, angol, francia és olasz nyelven*”. Vitázott 12 aks. Jutalomban részesült a németnyelvű vitázásért: Mocsáry Frigyes, angolért: Chotvács-Herényi Béla, franciáért: Pünkösdy László. Dicséretet kaptak: br. Stipsicz Károly, Marek László és Ujhelyi Szabolcs.

Az irodalmi téma volt: „*Miben és hogyan hatott az ország megcsönkítése a szellemi életre, közelebről pedig az irodalomra?*” Vitázott: 6 aks,

hozzászolt: 10 aks. Jutalmat: Schick László, dicséretet pedig Utczás András, Orley István és Vass Ferenc kaptak.

A hadtudományi osztály témája volt: „Lökőerő vagy tüzerő? A harc döntő tényezői közül melyik a fontosabb?” Vitázott 9, hozzászólt 8 aks. A jutalmat Fehér István kapta, dicséretet nyertek: vitéz Tóth-Halmay József, Chotvács-Herényi Béla, Kövess Ferenc és Vass Ferenc akadémikusok.

A műszaki osztály témája volt: „Milyen legyen a mesterséges világítás helyes alkalmazása egészségi és takarékosági szempontból?” Vitázott: 8, hozzászólt: 7 aks. Jutalomban részesült: Moravec Imre, dicséretet kaptak: Kiss Ernő, Braxatorisz Oszkár és Molnár István.

Az időközben beszédett képzőművészeti munkák elbírálása alapján a jutalmat Vatter László nyerte, kiváló rajzaikért pedig dicséretet kaptak: Révay Kálmán, Dókus István, Oesterreicher György és Utczás András. Mind a két versenyen a résztvevők tudása kimagasló volt és ezzel bebizonyították, hogy igyekezettel és szorgalmas munka árán bármilyen téren kifogástalanul helyt tudnak állani.

Az egyes osztályok működéséről az alábbiakban számolok be:

1. IRODALMI OSZTÁLY.

Vezetőtanár: vitéz Rózsás József főelőadó. Osztályelnök: Illy Gusztáv, jegyző: Jakabos Rezső, könyvtáros: Uzony Jenő akadémikus.

Az osztály az év folyamán megvitattott és pelengére állított minden olyan törekvést, amelyet nemzetiségünkre veszélyesnek tartott; védője és hirdetője volt az igazi magyar irredentizmusnak; az egyéniség fejlesztésére törekedett és foglalkozott a modern művészetekkel is. Ezévből különösen a bírálatok szakszerű és logikus felépítésében mutatkozott lényeges haladás.

A tagok által benyújtott 14 verses munka közül egyet érdemkönyvbe való beírásra, nyolcat dicséretes fokon, ötöt egyszerűen fogadott el az osztály, kettőt pedig félretett. A prózai munkák közül négyet dicséretre érdemesített, négyet egyszerűen fogadott el. Szabadelőadás 3 volt: egy a Kisfaludy-ünnepélyen hangzott el, egyet egyszerűen elfogadtak, egyet félretettek. Az elhangzott öt szavalt közül kettőt egészben, három részben sikerültnek nyilvánított az osztály.

Szabadelőadást, illetve felolvasást tartottak: Hiolló Sándor „Zene és fantázia”, Vass Ferenc „Ady: Utolsó hajók”, Wettstein György: „Karácsonyfa” (paródia) címmel. Elfogadott novellát olvastak fel, illetve nyújtottak be bírálatra: Kruchina: „Mozaik”, Jakabos Rezső: „Krizantém” címmel. Az eseményfal szerkesztését Illy Gusztáv, Leölkes László és Jakabos Rezső végezték, adatokat gyűjtöttek még hozzá: Holló Sándor, Leszczinszky Kornél és Orley István.

Az osztály vezetőtanára az év folyamán több

előadást tartott azzal a céllal, hogy a tagok irodalmi és művészeti tudását kiszélesítse. Előadásainak címe: „Európa szellemi és politikai válsága”; „Magyar katonák a nemzeti irodalomban, különös tekintettel Kisfaludy Károlyra”; „A modern művészet témái és formái”. Mind a három előadás gazdagon át volt szöve hasznos példákkal és irányadó szelleméből hallgatóság igen sok tanulságot merített.

2. HADTUDOMÁNYI OSZTÁLY.

Vezetőtanár: Perlaky Mihály főelőadó; osztályelnök: Chotvács-Herényi Béla; jegyző: Fehér István; könyvtáros: Kovács László akadémikus.

A tanév folyamán a vezetőtanár előadást tartott „Az 1916. évi romániai hadjárat katonajelöltkérdései” címmel, az ülések alatt pedig az előadásokhoz fűzött megjegyzéseivel emelte az osztály tudományos színvonalát.

A tagok közül előadásokat tartottak: Fehér István: *A marnai csata, A skagerraki tengeri csata*; Chotvács-Herényi Béla: *Tengeralattjáró-harc a világháborúban, Hírszerzés és kémiszolgálat, Az anyagi ellátás eszközei a középső és felső vezetésnél, Elem*; Karleusa Iván: *A löveg történeti fejlődése a világháborúig*; Maróthy Géza: *Az anyagi ellátás eszközei a középső és felső vezetésnél. Műszaki anyag*; Molnár János: *Az anyagi ellátás eszközei a középső és felső vezetésnél. Lőszer*; Rajnoga Dénes: *A modern francia erődítés*; Szacsuvay Tibor: *Az anyagi ellátás eszközei a középső és felső vezetésnél. Egészségügy*; Szőnyi László: *A gázharci fejlődése a világháború után* címmel. Továbbá egy előadás-sorozatban számolt be vitéz Tóth-Halmay József „Az 1916. évi romániai hadjáratról”.

Az ülések állandó anyagát képezték az időszzerű kül- és belpolitika, valamint a gazdasági kérdések és események, amelyek az osztály tagjai által felváltva kerültek feldolgozásra és képezték megbeszélés tárgyát. Különösen kitűntek ezirányú munkásságukkal: Fischer István, Fehér István és Petneházy Zalán. Újítás volt az idén a külföldi — német, angol és francia — szakfolyóiratok anyagának időnkénti ismertetése. Az eseménytábla anyagáról Dienes Ödön gondoskodott. Az osztály tagjai az Országos Tiszti Kaszinó előadásait különösképpen látogatták.

3. MŰSZAKI OSZTÁLY.

Vezetőtanár: Darvas István altanácsnok; osztályelnök: Kovács Ferenc; jegyző: Wolkóber László; könyvtáros: Hammer Géza.

Az osztály anyagát főképpen a haditechnika képezte. A főtörekvés ezáltal nemcsak a tagok általános műszaki tudásának az emelése volt, hanem a modern hadviselésben mindinkább nagyobb tért hódító műszaki tudományok elsajátítása.

A tanév folyamán előadásokat tartottak: Moravec Imre: *Az elektroncsövek készítése, A rövidhullámú amatőrizmus, A kaucsukgyártás, Hangerőségmérés*; Zakariás Zoltán: *Vízművek és turbinák,*

A bánhidai centrále; Kovács Ferenc: Vasbetonszerkezetek; Wolkóber László: A ferencvárosi helyikikötő építése, Röntgen anyagvizsgálat; Heintz Ádám: Légvédelem; Juhász Bálint: Hangosfilm; Mattyasovszky Jenő: Sínméretezés; Mentz Jenő: Energiagazdálkodás a hadrakelt sereg utászcsapatainál; Braxatorisz Oszkár: A harckocsik fejlődése. Modern harckocsik. Harckocsi-elhárítás címmel.

Ezekon kívül az ülések érdekességének emelése céljából az osztály rövidebb, időszerű tárgy megbeszéléseket is folytatott. Ilyenek voltak: *Az építészet újabb csodái. A Bánki-féle turbina.* Vezette: Zakariás Zoltán. *A dunaföldvári híd.* Vezette: Házos György. *A Flettner-féle rotor.* Vezette: Moravec Imre. Az osztály tagjai a vezetőtanárral az élükön megtekintették egy alkalommal az óbudai gázgyárat, ahol hasznos tanulmányokat végeztek.

Az eseménytábla vezetésében Juhász Bálint, Kovács Ferenc, Zakariás Zoltán és Wolkóber László akadémikusok fejtették ki dicsérendő munkásságot.

4. AZ AERO-OSZTÁLY

ebben a tanévben alakult meg.

Vezetőtanár: *Orosz Béla* főelőadó; osztályelnök: *Szy Tibor*; jegyző: *Felleg Róbert*; könyvtáros: *Marck László*; heti krónikás: *Boskovits Sándor*; eseménytábla-vezető: *Balássy Gyula*.

Az osztály főként a tárgykörébe tartozó újabb irányok és találmányok megmagyarázására terjeszkedett ki. Kitűzött célját: hogy a tagok önképzés útján ismerkedjenek meg az őket érdeklő aviatikai kérdésekkel, — jól elérte. Az év folyamán az aéroosztály igen eleven és változatos munkát végzett.

Az egyes tagok a következő előadásokat tartották: *Vass Ferenc: Góliát-gépek, Műrepülés, Az univerzális repülőgép.* *Marck László: Az aéro-Diesel-motor, Egy- és kétüléses vadászgépek, Miért tartom Bleriot-t a világ legnagyobb repülőjének?, Hefty Frigyes naplójából.* *Szy Tibor: Összefogásunk adja az erőt, Az olasz légiflotta tengerentúli útja, Modern benzinnmérő.* *Felleg Róbert: Lélekkel és testtel kell szolgálni az aviatikát, a hazát és egymást.* *Baumann Gedeon: A madárrepülés gépi átvitelben.* *Mocsáry Frigyes: Mentőkészülékek.* *Surányi Elemér: Beszámolás a Do. X.-ről.* *Balássy Miklós: Egy- és kétüléses gépek tüzrendszere.* *Szotyori Nagy Zoltán: Káros ellenállás, Felhajtó erők keletkezése.* *Ádám Lóránt: A repülőgépek rádiója.* *Páthy Károly: A repülőgépek támadása harckocsik ellen.* *Jakabos Rezső: Technikai kérdések.* *Jugovits István: Elektromos magasságmérő.* *Mészöly Lóránt: Állítható emelkedésű légszavarak.* — Az osztály testületileg résztvett az Országos Tiszti Kaszinóban és a Vigadóban tartott aviatikai előadásokon. Munkásságát nagyban elősegítette az Aero-Szövetséggel létrejött kapcsolat, minek következtében a tagok a Magyar Aero-Szövetség könyvtárát is használhatták.

5. KÉPZŐMŰVÉSZETI OSZTÁLY.

Vezetőtanárok: vitéz *Galánthay Tivadar* ny. tábornok és *Szabó Gyula* főhadnagy; osztályelnök: *Vatter László*; jegyző: vitéz *Szathmáry Lajos*; könyvtáros: *Máder Béla*.

A vezetőtanárok az osztály számára ezt az irányt jelölték ki: „Becsületes művészetet adni és erre becsületesen készülni.“ Hogy ebben a szellemben haladjon a munka, vitéz *Galánthay Tivadar* ny. tbk., vezetőtanár előadást tartott: *A festészet alapelveiről, A művészi perspektíváról*; továbbá bemutatta az arcképfestést olajjal és pasztellel, valamint a ruházatfestést is.

Jelentős haladás volt az osztály működésében a lófestés oktatása. A lóról általában és a ló mozgásáról *Szabó Gyula* főhadnagy kiváló szemléltető rajzokkal tartott előadást.

Ez évben a szobrászmunka is fellendült.

Megalakult még az osztály keretén belül a *fényképezők* csoportja igen nagy taglétszámmal és a művészi fényképek készítése terén nagy haladást mutatott fel.

6. A NYELVGYAKORLÓ CSOPORTOK.

a) Német csoport.

Vezetőtanár: *dr. Moser Sándor* alesperes; osztályelnök: *Putz Jakab*; jegyző: *Varga Sándor*.

Az osztály tagjai, érezve a német nyelv tudásának fontosságát, minden igyekezetükkel azon voltak, hogy tudásukat minél tökéletesebbé tegyék. Ezért az üléseken előadásokat tartottak, melyeknek témáját minden előadó a saját fegyvernemének valamilyen tárgyköréből vette. Ilyen előadásokat tartottak: *Putz Jakab: A képtáviróról; Varga Sándor: A folyamórség történelmi létjogosultsága; Michailovits Ervin: A gáz* címmel.

Ezekon kívül foglalkozott még az osztály a külpolitikai eseményekkel, miáltal a diplomáciai szolgálatban szükséges beszédmodot igyekeztek a tagok elsajátítani.

b) Angol csoport.

Vezetőtanár: *Dezséri Bachó László* altanácsnok; osztályelnök: *Hausner József*; jegyző: *Eltér Kornél* akadémikus.

A csoport ülésein *F. W. Nagel* német százados *Der Englische Dolmetscher* című munkájának egyes fejezetei alapján a harcászat elemeivel ismerkedett meg angol nyelven, de működésének célja főképpen az volt, hogy tagjait a tolmácsvizsgára előkészítse. Eredményképpen a vizsgára jelentkeztek: *Hausner József, Chotvács-Herényi Béla és Belezny István.*

c) Francia csoport.

Vezetőtanár: *D. Veress Jenő* alesperes; osztályelnök: *Simon László*; jegyző: *Burits Imre* akadémikus.

A vezetőtanár több ízben tartott előadást francia nyelven a mindennapi életet érintő mai problémákról, amivel alapot adott a tudományos szókincs fejlesztésére. A tagok évközben társalgás útján igyekeztek csiszolni nyelvi készségüket, erre kiváló alapot nyújtott a „*Paustians*“ folyóirat. Ezenkívül még „*La France d'aujourd'hui*“ című könyvet használták vezérfonalul, melynek segítségével a társadalmi érintkezések témáit dolgozták fel.

d) Olasz csoport.

Vezetőtanár: *Dezséri Bachó László* altanácsnok; osztályelnök: *Szakvály László*; jegyző: *Sellner Lajos* akadémikus.

A csoport működésében főleg az olasz katonai nyelv elsajátítására törekedett. Olasz katonai szaklapok és folyóiratok segítségével igyekezett célját elérni. A magyar Harcászati Szabályzat egyes részeit is lefordították olaszra.

7. TEREPTANI CSOPORT.

Vezetőtanár: *Benda Gyula* ny. ezredes; osztályelnök: *Durkó András*; jegyző: *Lőrincz Sándor*; könyvtáros: *Mátyássy Miklós* akadémikus.

Az osztály működésének irányát a vezetőtanár szakszerű előadásai szabták meg, a tagok főként térképészettel és technikai tanulmányokkal foglalkoztak.

8. ZENE- ÉS ÉNEKKAR.

Vezetőtanár: *Reich Egon* százados; zenekari dirigens: *Fodor Sándor*; énekmeister: *Illykovich Imre* akadémikus.

A zene- és énekkar működésével különösképpen kitűnt a már felsorolt ünnepélyeken való szereplésével. Ezenkívül 1931. évi február 7-én egy *nyilvános hangversenyt* rendezett, amely a teljes siker jegyében zajlott le.

Műsora a következő volt: 1. Faulvetter A.: *Éljen a haza*. Zenekar. 2. Zvarinyi aks.: *Tűnődés*. Előadta a szerző. 3. Erkel: *Bánk bán ábránd*. Zenekar. 4. Wiedofft: *Magyar tánc*. Saxophonon: Pap László, zongorán kísérte: Pórfy György. 5. *Régi magyar nóták*. I. gordonka: Szentiványi E., II. gordonka: Somorjay L., nagybőgő: Fűke S., saxophon: Pap L. akadémikusok. 6. Schubert: *Moment musical* és Boccherini: *Menuette*. Vonósnégyes. 7. *Tánczene*. Szalonzenekari részleg. 8. Leoncavallo: *Pagliacci ábránd*. Zenekar. 9. Grieg: *Ase halála*. Zenekar. 10. Sousa: *Stars and Stripes*. Zenekar.

Ezenkívül az énekkari osztály rendezésében folyt le május hó 22-én az alosztályok közötti *énekversenyt*, amelyet a bírálóbizottság Sugár Viktor öméltségének döntése alapján az útegek egyesített énekkara nyert meg. Kudela: *Jeruzsálem* c. karéne-

kével és ezzel birtokába vette a műszaki század által oly sokáig védett vándordíjat.

A felsorolt osztályokon kívül a Leventekör ebben a tanévben még a *gyorsíró-csoport*-tal bővült, amelyben 18 haladó és 43 kezdő nyert kiképzést az egységes magyar gyorsírásban. A haladók csoportját dr. *Bálint Dániel*, a kezdőkét pedig *Kökény Lajos* országgyűlési gyorsíró urak vezették. Mindkét csoportra *Friedrich Alfréd* ny. alezredes ügyelt fel.

Az 1931. évi országos gyorsíróversenyen részt vett 4 akadémikus közül *Kozma Ferenc* a 200 szótágú egyéni versenyben oklevelet nyert.

JUTALMAK ÉS DICSÉRETEK:

A tanév folyamán kifejtett buzgó és eredményes munkásságukért jutalomban részesültek:

Az *irodalmi osztályban*: *Orley István*, *Bencsik Gergely*, *Kovács Ferenc*, *Csepreghy Károly*, *Holló Sándor*, gróf *Hoyos György*, *Hamvas József*, *Leölkes László*, *Leszczinszky Kornél*, *Uzoni Jenő*, *Jakabos Rezső*, *Roediger Endre*, *Kruchina Béla*, *Láncz István*, *Avemaria Brunó*, *Keményfy József*, *Jós Ferenc*, *Illy Gusztáv*, *Wettstein György*, *Nagy Kálmán*, *Vass Ferenc* és *Bajzáth János*.

A *hadtudományi osztályban*: *Chotváts-Herényi Béla*, *Tóth-Halmay József* és *Mádi Kovács László*.

A *műszaki osztályban*: *Kovács Ferenc*, *Braxatorisz Oszkár*, *Moravec Imre* és *Wolkóber László*.

A *aero-osztályban*: *Balássy Miklós*, *Boskovits Sándor*, *Nagy Zoltán*, *Surányi Elemér*, *Felleg Róbert*, *Balássy Gyula*, *Szy Tibor* és *Vass Ferenc*.

A *képzőművészeti osztályban*: *Vatter László* és vitéz *Szathmáry Lajos*.

A *nyelvcsoportokban*: *Simon László* és *Beleznay István*.

A *gyorsírás* terén elért legjobb eredményért *Kozma Ferenc* akadémikus 40 pengőnyi jutalomban részesült.

A Leventekör elnöksége részéről a következő akadémikusok részesültek jutalomban buzgó és eredményes tisztviselői munkásságukért: *Jós Ferenc* ifj. elnök, *Halmay Tihamér* ifj. főjegyző, *Koncz Sándor* ifj. pénztáros és vitéz *Szathmáry Lajos*.

Im' ez az elmúlt év története! Áldásos gyümölcs termett a munka nyomán. A kitűzött eszményi célnak igyekezettel és szorgalommal való megközelítése dicsőségére válik a mi kis összefogásunknak, ennek a kicsi, de lelkes magyar erőnek és ősi *Alma Mater*ünk hagyományos szellemének előretörését hirdeti.

Legyetek hát, *Bajtársaim*, büszkék erre!

Legyetek büszkék arra, hogy *ludovikás leventék* vagytok. Küzdjete, dolgozzatok tovább, egy jobb jövő reményében!

Én — távozóban — munkátokra az Isten áldását kérem.

Jós Ferenc ifj. elnök.

JELENTÉS A LEVENTEKÖR 1930/31. ÉVI PÁLYÁZATAIRÓL.

A Leventekör elnöksége az 1930. évi 269. sz. akadémia napiparancsban ismét különféle pályatételeket hirdetett. A pályadíj összege általában 50 pengő volt, jutalmakat pedig, nagyobb részben könyveket, kisebb részben pedig emléktárgyakat kaptak az arra érdemesítettek. A tanári bírálóbizottságok véleményezése és a Leventekör elnökségének döntése alapján a következő eredmények alakultak ki:

1. *Irodalmi osztály:* a) *Hazafias költeményre* beérkezett 3 munka. A pályadíj nem volt kiadható. Jutalomra érdemesítette a bírálóbizottság Lakatos Dezső „Történelem” című versét. Dicséretet kaptak: Simon László és Dósa József.

b) *Tetszés szerinti lírai költeményre* beérkezett összesen 36 vers. A pályadíjat vitéz gróf Haller Alfréd „Gazdátlan ladik” című költeménye nyerte. Jutalmat kaptak: Roediger Endre, Jós Ferenc és vitéz gróf Haller Alfréd egy-egy versükért. Dicséretben részesültek: Simon László, Jakabos Rezső, Lakatos Dezső, Halmay Tibor, Jós Ferenc és vitéz gróf Haller Alfréd.

c) *Novellára* beérkezett 13 pályamunka. A pályadíjat felerészben Vass Ferenc „A gépmadár lezuhant”, felerészben pedig Mikolás Dezső „Az ötkoronás” című novellájával nyerte. Jutalmat kaptak: Illy Gusztáv és vitéz Szathmáry Lajos. Dicséretben részesültek: Nagy Kálmán egy és Jakabos Rezső két novellájáért.

d) *Értekezésre* beérkezett 2 pályamunka. A pályadíj nem volt kiadható. Jutalmat kapott: Labanc Gyula „Művészet és hőbort” című tanulmányáért. Szentmiklósy István pályamunkája pedig dicséretben részesült.

e) Dr. Csebi Pogány Géza ügyvéd úr által kitűzött „Pogány Jenő ellenforradalmi emlékbeszédre” beérkezett 6 pályamunka. A 100 pengőnyi pályadíjból 60 pengőt kapott Horkay László, 40 pengőt pedig Jós Ferenc. Dicséretben részesültek: Labanc Gyula, Lakatos Dezső és Durkó András pályamunkái.

2. *Hadtudományi osztály:* a) „A katonai szellem megteremtésének állami és társadalmi eszközei” című pályatételre beérkezett 3 munka. A pályadíjat Chotvách-Herényi Béla nyerte; Oesterreicher György és báró Stipsicz Károly pedig jutalomban részesültek.

b) „A motorizált hadsereg hadműveletei” című pályatételre beérkezett 1 munka, amely dicséretben részesült. Szerzője: vitéz Tóth-Halmay József.

c) „Budapest légvédelme” című pályatételre 6 munka érkezett be. Ezek közül a pályadíjat Hegyes-halmay-Fischer István munkája nyerte; Kovács Barnabás és Vass Ferenc pályázatai jutalomban, vitéz Szatmáry Lajos és Lakatos Dezső dolgozata pedig dicséretben részesült.

„A jövő gyalogsága és annak gépei” és az

„Anyag és ember kölcsönvonatkozásai a raj-ezred szervezésében” című pályatételre nem érkezett be pályamunka.

3. *Műszaki osztály:* a) „Magyarország bauxittelepei, azok ipari fontossága; a bauxit feldolgozása építő- és hadianyag szempontjából; jelentősége az állam- és állandó erődítésben” című pályatételre 4 munka érkezett be. A pályadíjat Kovács Barnabás nyerte; Zakariás Zoltán és Noszky Tamás munkái jutalomban, Utczás András pályázata pedig dicséretben részesült.

b) „Az ábrázoló mértan szerepe a gyakorlati tüzer-lövésstanban, különös tekintettel a lövés meg-

A főkapus szobájában működő sajtóbizottságfigyelésére” című pályatételre beérkezett 1 munka, amely dicséretben részesült. Szerzője: Liedemann Vilmos.

c) „Az elektro-, illetőleg rádiótechnikai találmányok a világháború utáni években” című pályatételre beérkezett 1 munka, amely a kitűzött pályadíjat elnyerte. Szerzője: Juhász Bálint.

4. *Aero-osztály:* „A repülőgépek építőanyaga, tekintettel a fellépő igénybevételekre és az építőanyagok szilárdsági tulajdonságaira” című pályatételre 4 munka érkezett be. Ezek közül a két első, mégpedig Marek László és Békássy István egyenlő értékű dolgozata a Légügyi Hivatal, illetve a Leventekör pályadíját nyerte, Jakabos Rezső jutalomban, Szy Tibor pedig dicséretben részesült.

5. *Képzőművészeti osztály:* Beérkezett 9 olajfestmény, 12 pasztell, 14 vízfestmény, néhány szobrászati munka és nagyszámú fénykép. a) Pályadíjat nyert: Révay Kálmán, jutalomban részesült: Gyulassy Elemér és Molnár Károly, dicséretet kapott: vitéz Szatmáry Lajos egy-egy olajfestményéért.

b) A vízfestésben Utczás András nyerte a pályadíjat.

c) Pasztellfestésben Vatter László nyerte a pályadíjat, Kelemen Tibor jutalmat kapott, Mikolás Dezső pedig dicséretben részesült.

d) Szobrászati munkáikért jutalomban részesültek: Gyulassy István és Vatter László.

e) Fényképeikért jutalmat kaptak: Moravec Imre, Kurucz György és Demjén Károly. Dicséretben részesültek: Kriegl Vidor, vitéz Tavassy Gyula, Zsidy Béla, Molnár Károly, Szentmiklósy István és Lengyel Ferenc.

6. *A nyelvcsoporthoz* pályatétele a következő volt: „Idegen nyelvek tudásának fontossága a magyar tisztre nézve”.

a) Német nyelven beérkezett 3 munka. Putz Jakab jutalmat, báró Stipsicz Károly és Köves Ferenc pedig dicséretet kapott.

b) Angol nyelven beérkezett 2 munka. Jutalmat kapott: Chotvách-Herényi Béla és Hausner József.

c) Olasz nyelven beérkezett 2 munka. Jutalmat kapott: Lovász Olivér és Podhradszky Ádám.

d) Francia nyelven beérkezett 1 munka amely jutalomban részesült. Szerzője: Baumann Gedeon.

7. *Zeneművészeti pályatétel volt:* a) „*Elmélet, gyakorlat és szív a zenében*“. Beérkezett 1 pályamunka, amely dícséretben részesült. Szerzője: Papp László.

b) „*Ludovikás csárdás dallam szöveggel*“ című pályatételre 1 munka érkezett be, amely jutalomban részesült. Szerzője: Braxatorisz Oszkár.

„*Magyar motívumokon alapuló 4-5 perces vonósnegyed hangú megírása (partitúra)*“ című pályatételre nem érkezett be munka.

8. *Térképező csoport pályatétele* a következő volt: „*Milyen térképekkel legyen egy korszerű hadsereg ellátva?*“ Beérkezett 3 pályamunka, mindegyik jutalmat kapott. Szerzők: Durkó András, vitéz Tóth-Halmay József és vitéz Szatmáry Lajos.

9. Vitéz *Szinay Béla* tábornok, akadémia-parancsnok a következő pályatételt tűzte ki: „*Az önfegyelmzés befolyása az akaratra*“. Beérkezett 4 pályamunka, melyek közül Papp László nyerte a pályadíjat, Halmay Tihamér, Jankovich Pál és Vass Ferenc munkái pedig dícséretben részesültek.

10. *Dálnoki Veress Lajos* vkszt. alezredes pályatétele a következő volt: „*Az 1848/49-i szabadságharcból a jövőre meríthető katonai tanulságok*“. A beérkezett 2 pályamunka közül az egyik (szerzője: Mádi-Kovács László) megnyerte a pályadíjat, a másik pedig (szerzője: Köves Ferenc) dícséretben részesült.

11. *Perlaky Mihály* főelőadó a következő pályatételt tűzte ki: „*A vezető és harcos lélektana*“. Pályamunka nem érkezett be.

12. A „*Gy*“ tanulmánycsoport pályatétele egy *vezetési harcgyakorlat tervezése és kidolgozása* volt. Erre sem érkezett be pályamunka.

13. Az „*L*“ tanulmánycsoport által hirdetett „*Gondolataim a világháború legnagyobb lovascsatájáról, Jaroslavice 1914*“ című pályatételére 1 munka érkezett be, amely dícséretben részesült. Szerzője: Crettier Ferenc.

14. A „*T*“ tanulmánycsoport a következő pályatételt tűzte ki: „*A gyalogság (lovasság) és tüzér-*

ség együttműködésének alapelvei“. A beérkezett két pályamunka közül az egyik (szerzője: Papp László) megnyerte a pályadíjat, a másik pedig (szerzője: Utczás András) dícséretben részesült.

15. Az „*M*“ tanulmánycsoport „*Milyen irányokban és hogyan kell az utásztisztnak magát továbbképeznie, hogy a korszerű követelményeknek magaslatán álljon?*“ című pályatételére 2 munka érkezett be. A pályadíjat Mentz Jenő munkája nyerte, Kovács Ferencé pedig dícséretben részesült.

Az „*M*“ tanulmánycsoport másik két tételére nem érkezett be pályamunka.

16. A „*H*“ tanulmánycsoport a következő pályatételt tűzte ki: „*A magasfrekvenciájú távbeszélés műszaki lényege és katonai jelentősége*“. Beérkezett 3 pályamunka. A pályadíjat Eltér Kornél nyerte, Juhász Bálint és Köves Ferenc dolgozata pedig dícséretben részesült.

A kitűzött 31 pályatételből 24-re érkeztek be munkák. A pályázatokon 90 akadémikus vett részt, összesen 179 munkával. E szerint a Leventekör összes tagjainak közel 25%-a vett részt a pályázatokon.

A beérkezett pályamunkákból 20 (közel 10%) nyerte el a kitűzött pályadíjat, 29 jutalomban részesült, 43 dícséretet kapott, 87 munkát pedig felretevésre ajánlottak a bírálóbizottságok.

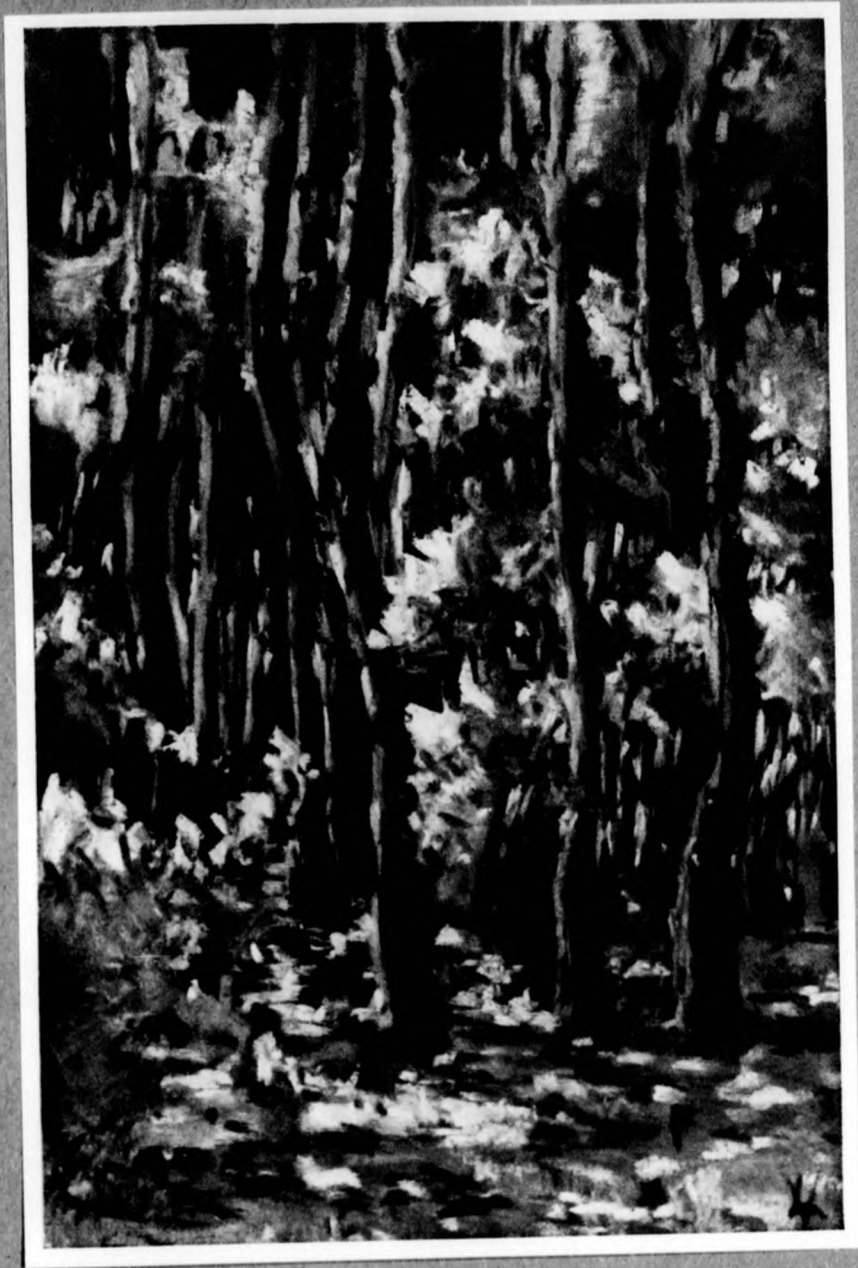
Az eredmény alosztályok szerint:

	pályadíj	jutalom	dícséret
1. század	3	3	5
2. század	1	5	3
3. század	3	3	4
M. század	2	4	6
1. üteg	—	5	6
2. üteg	11	9	17

A legjobb eredményt tehát a 2. üteg érte el, amelyből 9 pályadíj, 7 jutalom és 13 dícséret a tüzérkiképzésben részesülő akadémikusokat illetve, 2 pályadíj, 2 jutalom és 4 dícséret pedig a híradókiképzésben részesülőket. Ezért a szép eredményért a Leventekör elnöksége a 2. üteg kötelékébe tartozó leventeköri tagokat még külön elismerésben is részesítette.

Friedrich Alfréd
ny. alezredes, tanártitkár.

A Ludovikás Levente 1930. évi számában Amant Zoltán tollából megjelent: „*Emlékezés Jekelfalussy Lászlóról*“ c. értekezésben közölt arckép aláírása kimaradt. Az aláírás: *Jekelfalussy László képe*. Eredeti olajfestmény Csányi vitéz Wollenhoffer Emil, maltai lovag, huszáralezredes birtokában.

FEGYVERNEMI ÜNNEPSÉGEK.

SZENT LÁSZLÓ ÜNNEP

1930. június 25-én.

A gyalogos kiképzésben részesülő akadémiuk-saink immár ötödízben ünnepelték vezérlő eszmény-képük, Szt. László király ünnepét.

Az ünnepnek az a célja, hogy a gyalogos szelle-met, valamint bajtársi együttérzést ápolja és fej-lessze.

Lényegéhez tartozó részei: istentisztelet, emlék-beszéd, serlegbeszéd, Szent László emlékérem kiosz-tása a IV. évfolyambeli gyalogos kiképzésben része-sülő aks-oknak.

Természetes, hogy ezen részeket azután fűsze-reztük irredenta-énekekkel, szavatokkal, színdarab-bal, valamint mókás jelenetekkel és a kedves „Lő-rinc néni“ jó konyháján készült ünnepi kosztal, kis-sörrel, zamatos borral.

Mi, gyalogosok, — a szabad természet dédelge-tett fiai, ez alkalommal a méltóságteljes falak közül kikíváncoztunk a szabadba, Alma Materünk gyö-nyörű kertjébe ünnepelni.

Úgy éreztük, hogy a fák, a víz, a rét a szabad ég közelebb hoz bennünket egymáshoz és vezérlő eszményképünk gondolatához.

Így hát a tó partjára emeltünk színpadot, a tó vizére hatalmas hidat építettünk mint nézőteret, fű, fa, bokor közé raktunk asztalkákat, székeket.

Díszítettünk mindent zászlóval, lombbal, virá-gokkal, lámpákkal, lampionokkal; fényszórókkal ér-tünk el különféle hatású világitást és így tettük kel-lemessé a lakoma színhelyét.

Szent László képét pedig, melyet a zászlóalj parancsnokság irodájában kegyelettel őrzünk, egy hatalmas fa törzsére erősítve díszítettük és dicsfény-szerűen világitottuk meg.

Ünnepünk a Szt. László Himnusszal kezdődött, melyet egy vegyes aks-i énekkar a Szt. László kép köré csoportosítva adott elő.

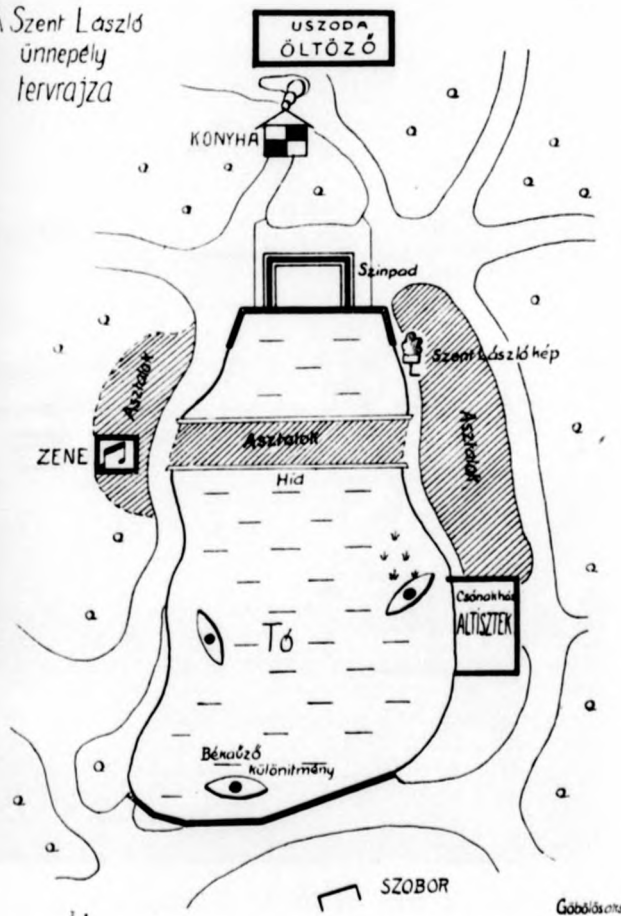
Műsorunk ez volt:

1. *Ünnepi beszéd.* Mondta vitéz Németh Jenő aks.
2. *Magyar bakák dicsősége.* Melodráma, írta:

Az 1930. évi Szt. László-ünnepen előadott „Mult, jelen és jövő“ c. színjátékból.
Szent László meggyógyítja a vak rokkantat. (Schäffer felv.)

A Szent László ünnepély tervrajza

A „Végzetes randevú“ c. vidám jelenet szereplői az 1930. évi Szent László-ünnepen. (Schäffer felv.)

Tavi színpad az 1930. évi Szt. László-ünnepen.

Eordögh Zoltán akadémikus tollrajza.

vitéz Rózsás József. Szavaltta Mihálovits Botond aks. Saját szerzeményű zenével zongorán kísérte Zvarinyi Andor aks.

3. *Mult-jelen-jövő.* Három Szt. László vonatkozású és irredenta színpadi kép. Írta és rendezte Gajzágó Elemér aks.

4. *Himnusz.* Előadta a honvédszenekar.

Ezután következett a vacsora, mely közben Bersuder István aks elmondta a lelkesítő serlegbeszédet.

A beszéd után a színpadon megjelent kíséretével Szent László király. A IV. évfolyambeli aks-ok felmentek a színpadra és ott átvették a Szent László emlékérmét a király egyik apródjától.

Az ünnep színpadi részét víg jelenetekkel fejeztük be. Ezek között Mócsi Aba aks. „Végzetes randevú,” című vígjátéka igen nagy sikert aratott és megindította a víg hangulatot.

Ünnepünkön résztvett a m. kir. honvédség főparancsnoka és még sok magas katonai előjárónk, valamint az Akadémia tiszti- és tanári karának zöme. Bajtársi szeretettel hívtuk meg egyéb fegyvernembeli kiképzésben részesülő aks. bajtársaink külödségeit.

Altisztjeink is ott voltak. Részükre a csónakház terraszán terítettünk.

Mikor pirkadatkor a nap ezüstsugarai átragyogtak a hatalmas fákon, ott találták még a tavon az ünneplőket, kik szeretetteljes együttlétben egy haj-

nali halk csárdással ringatták meg a hadihíd pontonjait.

Később már csak néhány aks. magyar nótákat pengetve és dalolva — csónakokon élvezte a friss hajnali szellőt.

A másnapi r. kat. istentisztelettel, melyet dr. Hász István tábori püspök öméltósága fényes papi segédlettel celebrált és a református lelkész által tartott ünnepi beszéddel, méltón fejeztük be nagy gyalogos ünnepünket.

Markóczy János örgy.

A SZENT LÁSZLÓ ÉREM.

LOVASNAP

1930. május 21-én.

Mint minden évben, a szokásos keretek között ülte meg a Ludovika Akadémia május hó 21-én lovas fegyverneme ünnepnapját.

Az ünnepély a délután megtartott lovasmérkőzéssel vette kezdetét, majd este a „Simonyi“-emlékvacsorával fejeződött be.

A lovasmérkőzést a megjelent előkelőségeken kívül, kik között ott láttuk a honvédelmi miniszter urat, gróf Andrássy Gézát, az összes fegyvernemek szemléelőit és még számos magasrangú katonát — igen nagyszámú meghívott közönség nézte végig. Az érdekes és kitűnő ugratásokat, amint az a sűrű tesszényilvánításokból megállapítható volt, élénk figyelemmel kísérte mindenki.

Három ugrószám került lebonyolításra az akadémia tüzérkülönítményének ez alkalomra különös dísz öltött nyitott lovardájában.

Először a gyalogos és műszaki negyedéves akadémikusok mérkőztek egy 10 akadályból álló ugrópályán.

Első lett *Kern Károly*, második *Pomezvánszky Ervin*, harmadik *Fülöp István*. Mindhárman a gyalogshoz törekvő akadémikusok.

Második szám a harmadéves lovas-, vonat-,

tüzér- és hiroadó-akadémikusok ugrómérkőzése volt hasonló pályán.

Első *Debreceny Pál* lovas-kiképzésű, második *Illy Gusztáv* tüzer-kiképzésű, harmadik *Juhász Bálint* tüzer-akadémikus.

Harmadik és utolsó számként a negyedéves lovas-, vonat-, tüzer- és hiroadó-kiképzésű akadémikusok mérkőztek jóval magasabb, immár 12 akadályból álló pályán.

Első, egyúttal 1930. évi bajnok *Várkonyi Tibor* lovas-kiképzésű akadémikus lett, második *Konok Pál* tüzer-kiképzésű, harmadik *Agotha Aladár* tüzer-kiképzésű akadémikus.

Este 20 órakor vette kezdetét a „Simonyi“-emlékvacsora, melyen az akadémia parancsnoka, vitéz Havassy Jenő tábornok, az 1. lovasdandár parancsnoka, az összes lovastanárok és lovassághoz törekvő akadémikusokon kívül a tanulmánycsoportvezetők, alosztály- és különítményparancsnokok, lovaglótanárok, az akadémia összes alegységeinek és hivatalainak vezetői, valamint a többi fegyvernemek akadémikusainak képviselői is résztvettek.

A vacsora folyamán először vitéz *Szinay Béla* tábornok, az akadémia parancsnoka, rövid beszéd keretében a kormányzó úr ő főméltóságát éltette,

majd *Hager Ottó* alezredes, olvas-tanulmányvezető az évente legjobb összeredményt elért lovas-kiképzésű akadémikus részére alapított ezüst sarkantyút *Lorx Vidor* akadémikusnak átadva és a *Barbácsi és Vitézvári báró Simonyi József* óbester, a legvitézebb magyar huszár emlékére 1928. évben alapított „*Simonyi*“-serleg alapító oklevelét felolvasva, *Lorx Vidor*

akadémikust felszólította az emlékbeszéd megtartására.

Ezután *Lorx Vidor* akadémikus, kezében a *Simonyi-serleggel*, szép gondolatokban gazdag, tartalmas beszédet mondott.

A vacsora ezután a legjobb hangulatban folytatódott s csak a késő éjjeli órákban ért véget.

LOVASNAP

1931. május 21-én.

Akadémiánk a lovassághoz törekvő hallgatói részére ezeréves történelmünkéből, mint követésre méltó elődöt vitéz *Simonyi óbester*t jelölte meg.

Illy Gusztáv akadémikus, az 1931. évi lovasmérkőzés győztese ugratás közben.

Az ő dicső emlékének szenteltük május hó 21-ikét. Délután folyamán a zászlókkal és délszaki növényekkel gazdagon díszített fedett lovardában zajlott le előkelő és díszes közönség előtt a III. és IV. évfolyambeli akadémikusok díjugratása. A szeszélyes

időjárás közbejötté miatt a fedeles lovarda falai között tartottuk meg nemes mérkőzésünket s így történt, hogy az érdeklődők nagyrészt nem tudtuk oly módon fogadni és elhelyezni, ahogyan szeretnénk volna. A közönség megértő gondolkodása azonban segített nehéz helyzetünkön.

Maga a verseny tanuságot tett arról, hogy a lovaglás nemes sportját nagy előszeretettel és lángoló tudnivágyással űzi fiatal nemzedékünk és hogy nem csupán pusztá szó az, hogy lóratermett a magyar

A lovasmérkőzést este bajtársi vacsora követte, ennek keretén belül lepleztük le a lovasság patrónusának, *Szent György lovagnak* képét, melyet *Révay Kálmán* akadémikus látomászerű elgondolással, megragadó és minden ízében magyaros megnyilatkozásban festett vászonra.

Az akadémia parancsnokának, vitéz *Szinay Béla* tábornoknak legfőbb hadurunkra történt felköszöntője után, a lovas tanulmánycsoport vezetője az intézet által alapított ezüst sarkantyút nyújtotta át *Debreczeny Pál IV.* évfolyambeli akadémikusnak azon reményben, hogy a beléje helyezett bizalomnak a jövőben is minden tekintetben meg fog felelni és mintaképe lesz a nemesen gondolkodó lovasistátnak.

Az ünnepi beszédet *Debreczeny Pál* akadémikus mondta, ki kezében a „*Simonyi Serleg*“-gel, lelkes szavakban emlékezett meg a magyar huszár eszményképéről, *Simonyi óbester*ről. Beszédében a dicső elődök lángoló hazaeszeretét, kemény akarat- és tetterejét állította követendő mintaképül az ifjú lovasnemzedék elé.

Kedveskedés.

vitéz *Szatmáry Lajos* akadémikus rajzai.

Az akadály előtt.

SZENT BORBÁLA ÜNNEPE

1930. december 3—4-én.

Szent Borbála tisztelete a tüzérségnél a tüzér fegyvernem megszületésével egyidejű. Ez a tisztelet — a vallási vonatkozásokon kívül, bár ez az ideális tüzerlelkület kialakulásában döntő fontosságú — katonai szempontból is bámulatos eredményeket mutatott és mutat fel: létrehozta a tüzerszelmet, mely minden időben a legnagyobb ereje volt e hatalmas fegyvernemnek s melynek értékét őszinte csodálattal ismerték el mindig a többi testvérfegyvernemek is.

A tüzer-szellem bensőséges családdá kovácsolta össze a tüzereket, melyben az igaz bajtársiasság, az idealizmus, a halálig önzetlen küzdés és munka volt a jelszó, a fegyvernem, a hadsereg, a Haza dicsőségéért.

A fiatal honvédtüzérség is a hagyományos Szent Borbála-tiszteletből táplálkozott, tüzerszellemben nevelkedett s hozzáfűzött ehhez a szellemhez még valamit: a magyarságot.

A m. kir. honvédtüzérség Szent Borbála tiszteletének mintegy letéteményese a Ludovika Akadémia tüzeresportja. Itt nevelkedik a jövő tüzernemzedék s az itt magukba szívott érzelmeket ők lesznek majd hivatottak a rájuk bízott tüzerek szívébe csepegtetni.

Szent Borbála ünnepét — december 4-ét — ennek a hivatásnak megfelelőleg ünnepelték meg a tüzerképzésben részesülő akadémikusok minden évben, így az 1930. évben is.

Az előkészítés jóformán az előző évi Borbála-ünnepség lezajlásával megkezdődött. A IV. évfo-

lyambeli akadémikusok, mint az ünnepély hagyományos rendezői, az egész elmúlt tanév folyamán gyűjtötték az anyagot s az 1930/31. tanév kezdetén a legapróbb részletekig átgondolva került már megvalósításra. A kevés szabadidőben szorgalmasan folyt a munka, a nemes versengés, hogy ha lehet, még tökéletesebb legyen az ünnepély, mint az előző években. Ének, zene, színpadi próbák igényelték a kimenő napokat, — a tüzerszellem dicséretére legyen azonban mondva, — itt buzdításra nem szorult senki.

December hó 3-án zajlott le a nagyszerű ünnepély az akadémia vívótermében, mely ez alkalomra ünnepélyes díszet öltött. Az ízlésesen felterített asztalokon, mint névkártyák, művészies kivitelű műsorok szerepeltek, melyek Vatter László akadémikus hivatott kezét dicsérték. A felavatásra kerülő II. évf. akadémikusok 1-1 karikatúrában ismerték fel önmagukat és legszembetűnőbb hibáikat.

Az ünnepély fényét emelték magasrangú vendégeink: *Bezegh-Huszágh Miklós* országos főkapitány, *Scholtz Gusztáv* ny. altábornagy, nemes vitéz *Kozma Ferenc*, vitéz *Szombathy József*, *Milosevits Dániel*, *Kurucz Károly*, *Kéler Ödön*, vitéz *Galánthay-Glock Tivadar* tábornok urak, nemes vitéz *Szinay Béla* tábornok, akadémiaiparancsnok úr vezetésével a tüzerképzésben részesülő akadémikusok tisztánarai.

Pontban 20 órakor kezdődött az ünnepély, melynek műsora a következő volt:

A „Gábor Áron ágyúí“ c. színjáték szereplői az 1930. évi Szent Borbála-ünnepen.

(Schäffer felv.)

I. rész:

1. *Nyitány*. Előadta az aks. ütegek zenekara.
2. *Ünnepi beszéd*. Mondta Vatter László aks.
3. *Jőjj, Szent Magyar Igéret!* Írta dr. Mentés Mihály. Szavalta Simon László aks.
4. *Gábor Áron ágyúí*. Történelmi kép 2 felvonasban. Írták Isépy Dezső és Simon László akadémikusok.

A műsorból ki kell emelni Isépy és Simon akadémikusok történelmi színjátékát: „Gábor Áron ágyúí“-t. Ez a darab azzal a szándékkal íródott, hogy ez évtől kezdve minden évben 1-1 honvédtüzérszállás elnevezési alakját fogjuk Borbála napján életrekelteni. Szent Borbálát Eszenyi Olga úrleány személyesítette meg tökéletesen, de a színdarab minden egyes akadémikus-szereplője is kiválóan alakította szerepét, ami a szereplők lelkesedésén kívül Egry István úrnak, a Magyar Színház kiváló rendezőjének köszönhető, aki több próbán résztvett s tapasztalatát önzetlen lelkesedéssel bocsátotta az akadémikusok rendelkezésére.

Az I. és II. rész közötti szünetben felszolgálták a vacsorát, miközben az akadémiaparancsnok a kormányzó úr ő főméltóságára mondott rövid felkösöntőt, majd *Vatter László* aks. mondta el a Borbála-serlegbeszédet. Ezután vitéz nemes *Szinay Béla* tábornok dicsőítette Szent Borbála emlékét s a fegyvernemek igaz bajtársi együttműködése jeléül virággal áldozott Szent Borbála oltárán. Ezt a jelenlévő tüzérszettek virágáldozata követte. Ezután *Vincze András* ezredes, a tüzérszettek parancsnoka, mondott köszöntőt a tüzérszettekre s emelkedett beszéde végén átnyújtotta a Borbála-díszkardot *Vatter László* akadémikusnak, kit a tanári kar ítelt ezen kitüntetésre legméltóbbnak.

A szünetet dr. *Papp Bertalan* ezredorvos úrnak a lövőgyakorlatokról készített mozgóképfelvételei töltötték ki s az ünnepség résztvevői pompás hangulatra derültek a II. rész elsőrangú számain.

Egyedül.

II. rész.

1. *Akadémikus revue*. Közreműködött: Mr. Brown-jazz, Lewis Stop és 6 válogatott Ar-Tiller girl fellépésével.

2. *Aktuális strófák*. Előadta: Schmidt Miklós aks., zongorán kísérte Szőke Barna aks.

3. „Tíz perc szünet.“ Bohózat.

Nagy érdeklődés fogadta a hagyományos *Borbála-tekeres* felolvasását. A korszerű jelmezekben öltözött komoly bírák közel 10 m-es tekerese először a tanári kar tüzérszettekét bírálta el találó, de seholy bántó versikékkal (írta: Heinz Ádám aks.), majd az avatásra váró II. évfolyam kapta meg kellőszámú botütés kíséretében vétkeiért a büntetést. A megjelent vendégek között ekkor került szétosztásra a meglepetésként szerkesztett „Csont“ című akadémikus élelclap, mely szép kiállításával, tartalmával mindenki tetszését megnyerte. A főszerkesztő, egyben az egész ünnepély egyik legbuzgóbb rendezője *Jós Ferenc* aks. volt.

A megbüntetett II. évesek boldogan vették át Borbála kezéből a felavatott tüzérek jelvényét, a Borbála-érmet.

Az ünneplő közönség az akadémikus jazzzenekar és egy elsőrangúan működő zenegép muzsikája mellett a legjobb hangulatban maradt együtt a késő éjjeli órákig.

December 4-én ünnepélyes *Borbália-mise* volt az akadémia kápolnájában. A misét dr. *Hász István* táborigazgató úr pontifikálta. Az aks. ütegek ének-és zenekara, *Pórfy György* aks. vezetésével, ezen is közreműködött.

*

Sic itur ad astra! Csak fel a szívekkel! Ez az eszmevilág ez a lelkesedés kiegyenlíti a számbeli és anyagi túlsúlyt! Adja az Isten, hogy mihamarább a a Kárpátok bércéről hirdesse Nagymagyarországnak ágyúink szava: „Szent Borbála megsegített!“

Almay Béla ny. százados.

Harcászati kiránduláson.

vitéz Szathmáry Lajos akadémikus rajzai.

MŰSZAKI ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLY

1930. augusztus 9-én.

A műszaki csoport folyó évben augusztus 9-én rendezte szokásos évzáró ünnepélyét Szentendrén.

Különös jelentőséget adott az ünnepélynek Szent Gellértnek az akadémia műszaki csoportjának patrónusává való avatása.

Az ünnepély a következőképp folyt le:

8 óra 30 perckor a szentendrei plébános a vizigyakorlótéren tábori misét mondott, melyen megjelentek a műszaki csoport tisztjei, akadémikusai és legénysége. A mise keretében lendületes beszédben méltatta Szent Gellértet.

12 óra 30 perckor ünnepi ebédre gyűltek össze a meghívott vendégek, valamint a műszaki csoport tisztjei és akadémikusai a m. kir. központi rendőr-újjonciskola tisztí étkezdéjében. Az ebéd alatt a Kormányzó Úr Ó Főméltóságának az akadémia parancsnok úr által történt felköszöntése és az ünnepély rövid méltatása után vitéz Nagy Géza ezredes, a műszaki csoport parancsnoka a következő beszédben ismertette az okokat, melyek Szent Gellértnek eszményképül való választására vezettek.

„Amikor az igen tisztelt vendégeinket a csoport nevében igaz bajtársi szeretettel melegen köszöntöm és őszinte hálaikat tolmácsolom, amiért megjelenésükkel ünnepélyünk fényét nagyban emelni szívesek voltak, egyben egy kérdésre szeretnék feletet adni.

Egy kérdésre, amelyet a délelőtti folyamán már többen intéztek hozzám, akik pedig ezt még nem tettek, azok közül többeknek a szeméből látom ezt a kérdést felém sugározni.

És ez a kérdés így hangzik: „Miért éppen Szent Gellértet választottátok patrónusotoknak?”

Erre óhajtok röviden válaszolni.

Választásunknál elsősorban az vezetett bennünket, hogy Szent Gellért magyar szent volt; a magyar történelemnek egyik kimagasló, általánosan ismert alakja. Kiválóan alkalmas tehát arra, hogy törhetetlenül magyar katonaszívünk és lelkünk érzelmeit ezáltal is kifejezésre juttassuk.

Szent Gellért katona is volt, a hit, az eszme lelkes és bátor katonája, aki ugyan nem karddal a kezében küzdött, de annál eredményesebben harcolt a szellem erejével, Hazánk mindennemű ellenségeivel szemben.

Gellért püspök vértanu-halált halt meggyőződéséért, a kereszténységért és a magyarságért. Követendő példakép hát minden ifjú honvéd számára, akik ugyancsak helyesnek ismertelve mellett való rendületlen kitartásban, a vértanuságban érik el legnagyobb értéküket és dicsőségüket.

Vértanuhalálával Szent Gellért szoros kapcsolatba jutott a Dunával, a műszaki honvédek fő működési terével.

Budai szobra az ország egyik legszebb, legtökéletesebb művészi és technikai alkotása. Helyzete folytán mintegy jelképezi az örök aggódást a magyar sors, magyar jövő felett, az őrködött a magyar főváros és azon keresztül az egész világ felett, de jelképezheti az őrködést a Duna s az azon veszéllyel járó gyakorlatokat végző műszaki honvédek felett is.

Ezek voltak hát az okok, melyek választásunknál szerepet játszottak. Szent Gellértnél megfelelőbbet vagy méltóbbat sem a hazai, sem az idegen nemzetek szentjei közt nem talál-

tunk, mert eltekintve minden egyébtől, egy sincs köztünk, ki a technikával, a műszaki étellel szorosabb kapcsolatban állott volna; legfeljebb valamely primitív iparággal.

Csupán a görögöknek van egy-két mérnök szentje, de számunkra nehezen kiejthető idegen nevekkal.

Mindezeknek kellő megfontolása után elhatároztuk tehát, hogy a mai naptól kezdve Szent Gellértet fogjuk az akadémia műszaki csoportjának patrónusaként tisztelni.

Az ő dicső védnöksége alatt fejlődjék a műszaki tisztikar egy olyan testületté, melynek minden egyes tagja Gellért püspök vértanu-képével szívében igyekszik hozzá hasonlóan eleget tenni Hazája iránti kötelemeinek s úgy őrködik a Haza épységének gondolata felett, ahogyan Szent Gellért őrködik és áll szilárdan, megingathatatlanul, imponálóan és egyben biztatóan a hegy ormán, Buda magaslatán.“

Ugyancsak az ebéd alatt mondta el Barra Zsigmond legidősebb IV. M. osztálybeli akadémikus a „Ludovika-Serleg“ beszédet, amelyben küzdelemre és munkára buzdította bajtársait.

A vendégek szórakoztatásáról a műszaki akadémikusokból alakított zenekar, valamint aktuális strófákat előadó akadémikusok gondoskodtak.

„In hoc signo vinces!“ SZENT GELLÉRT.
vitéz Galánthay (Glock) Tivadar ny. tábornok tollrajza.

Ebéd után a meghívottak levonultak a Dunaparra, ahol 16 óra 30 perckor kezdődő víziünnepélyre már szépszámu közönség gyűlt össze.

Az ünnepélynek, mely alatt a zenét az 1. honvéd gyalogezred zenerészlege szolgáltatta, sorrendje az alábbi volt:

1. *Versenyvezetés* háromrészes pontonban: Indult a II., III. és IV. évfolyam egy-egy pontonja. Győzött a IV. évfolyam pontonja.

2. *Úszóverseny* a Dunaágon át: 1. Wáginger György, 2. Kiss Ernő, 3. Jakabos Rezső.

Műugrás: 1. Vitéz Pottyondy Gusztáv, 2. Janik Dezső, 3. Szervánszky Gábor.

3. *Látványos robbantások*, ú. m.: a) érintő akna, b) úszó akna, c) harckocsi csapda, d) vasbeton gerenda, e) táglafal, f) cölöpvető akna, g) követő akna, h) könnyű szükséghid, i) 12 m magas figyelő, j) földgáz robbantása.

4. *Atkelés csónakban hajtószerelék nélkül*, mint versenyszám. 1. Vajgel László és Kűchler Ákos csónakja.

5. *Verseny sportcsónakkal* (két pár evezős, kormányossal, 1000 m ármentén): 1. Muics Egon, Maróthy Géza (kormányos Klits László, 2. Burány Pál, Zboray Dezső (kormányos Barra Zsigmond).

6. *Kedélyességek a vízi életből*. Ez a humoros szám a következőképp folyt le:

Pontonokból, papírkulisszák segítségével összeállított kirándulóhajó karikatúrája közeledett a parthoz. A fedélzeten jazz-zenekar fülsértő hangjaira néger táncosnő lejt groteszk táncot. Nagy nehézségek árán, mint vízbeesés, életmentés, hatalmas füstfelhőt okozó kéménnyel végre sikerül a hajónak kikötnie, hogy az ötletesnél ötletesebb jelmezbe (Chaplin, Lysoform, Zoro és Huru stb.) bujtatott akadémikusok kiszállva, kedves, vidám mókáikkal a közönséget szórakoztassák.

7. *Díjkiosztás*. A díjakat vitéz Nagy Géza ezredes rövid beszéde után vitéz Nagy Géza ezredesné ömlesztősége és vitéz Szinay Béla tbk. akadémia parancsnok osztották ki.

Magas figyelő
az 1930. évi műszaki záróünnepen.

Díjat nyertek az előbbi pontok szerint lezajlott versenyek győzteseinek kívül a már előző napokban közönség nélkül megtartott versenyek győztese is, úgymint:

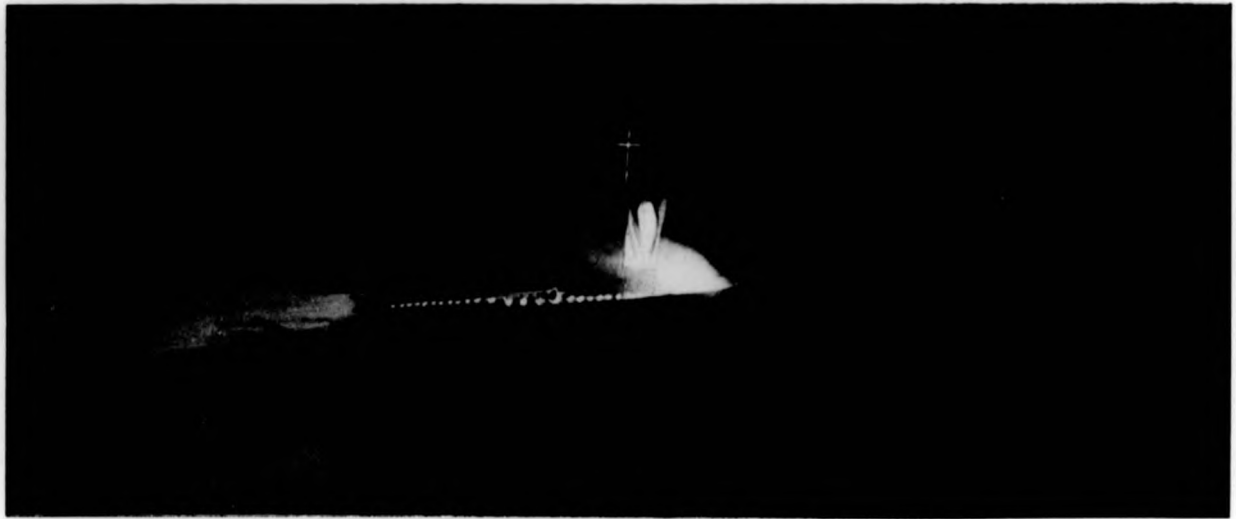
Mesterkormányosok: Burány Pál, vitéz Pottyondy Gusztáv, Janik Dezső, Mentz Jenő, Szervánszky Gábor és Maróthy Géza akadémikusok.

Ladik kettesével: 1. Vödrös Miklós és Varga Jenő, 2. Létz József és Maróthy Géza.

Csónálás pontonban: 1. Burány Pál, 2. Vödrös Miklós.

Evezés kettesével, pontonban: 1. Burány Pál és Zboray Dezső. 2. Vödrös Miklós és Varga Jenő.

Díjakat adományoztak: Honvédség főparancsnoka műszaki szemlélője, akadémia parancsnokság,

Az 1930. évi műszaki ünnep zárójelenete.

az összes utászászlóaljak, a rendőrújonciskola, 1. vegyesdandár parancsnokság, 6. vegyesdandár parancsnokság, Ludovika Akadémia műszaki csoport-parancsnokság és a műszaki csoporthoz tartozó tisztek nejei.

8. A díjkiosztást követő szünetet a vendégek az ünnepély színhelyén a rendőrújonciskola markotányosa által felállított büffében töltötték.

9. Szünet után hatalmas mesterséges ködfelhő lepte el a Duna-ágot, melynek leple mögött, alig néhány perc alatt az akadémikus műszaki század 9 mezős hadihidat vert a túlsóparti folyórészen. A ködfelhő eloszlásával már állt a híd, ami a közönség körében élénk tetszést aratott.

Közben besötétedett.

A sötétség leple alatt hirtelen mintha láthatatlan kezek munkája lett volna, a hidat tagonként lebontották. A közönség előtt leúszó tagokon számtalan apró gyertya lángja gyúlt ki és a vezető első tagon bengáli fényben megjelent Szent Gellért, a keresztet magasan tartó alakja. A levonulás festői szépsége mély nyomokat hagyott a nézők lelkében és így méltó befejezése volt a szép ünnepély hivatalos részének.

Este 21 óra 30 percnél kezdett a csoport a városi pincében zártkörű táncmulatságot rendezett, ahol a nagyszámú vendég a m. kir. 1. honvéd gyalogezred zenerészlegének zenéjére a hajnali órákig táncolt.

Reich Egon százados.

Prechlich János ny. őrnagy tollrajza.

LORELEY.

(Heine költeménye.)

Nem is tudom, hogy mit jelentsen,
Olyan szomorú, bús vagyok.
Régi kis mese jár eszemben,
Mit elfeledni nem tudok.

A lég hűvös, leszáll az alkony,
A Rajna csendben folydogál;
A hegycsúcs csillog ott a parton
Az esti nap sugárinál.

A sziklaszirten ül csodásan
A leggyönyörűbb ifjú lány.
Haja csillog a napsugárban,
Arany fésű arany haján.

Haját arany fésűvel bontja
És gyönyörű dalt énekel,
Melynek csodás, lágy, zsongó hangja
Az esti szellőn szárnyra kel.

A csónakos szívét a nóta
Vad fájdalommal járja át,
S nem néz többé a szirtcsomóra,
Hanem csak fel a csúcsra lát.

És a hajós kis csónakával
Végül hullámba süllyed el;
Ezt tette bűvös szép dalával
A csodás hangú Loreley.

Fordította: Kovács Ferenc akadémikus.

BOCSÁSD MEG A MI VÉTKEINKET!

Írta: Nagy Kálmán akadémikus.

— Rácsaptunk a labancra, mint a sas a kígyóra, porzott, döngött a föld, ha megszólaltak a szakállas rézagyúk, az ordasok üvöltő rajtá-ja felcsapott a fellegekig, mint a viharzó tenger hullámtornya.

— Ennek nem állhat senki ellen: se Isten, se ember! És mi lett a vége?! Bús, szégyenletes szatmári béke! Hej, Károlyi Sándor!...

A fejedelem szigorú orcája elkomolyodik, majd mosolygásra simul a mély vonás a szája szögletében.

— Gyerek vagy te, jó Kelemen fiam! Hogy másképp fordult a dolgok rendje, nem az ember az oka, hanem az élet! — Itt már szomorú lemondás csengett bársonyos hangjában.

Az ifjú is elszégyelte magát.

— Nem is egészen úgy gondoltam én, nagyságos jó uram, csak felháborodik a lelkem, ha az otthonvalókra gondolok, meg a szívem fáj!

Mikes mesél, a fejedelem hallgatja... Kint zúg a tenger, a parti szél csapkod valahol egy nyitva hagyott ajtót. Néma meghajlással beszállingóznak a bújdosó urak.

Alázatos kopogás. Az ajtó félve kinyílik, rajta betántorog egy ember poros arccal, sáros, tépett gúnyában.

Amikor meglátja a fejedelmet, csak térdreomlik, megered a könnye, sír, mint aki eszét vesz-tette.

Az urak közül ketten is odaugranak, hogy fel-emeljék, maga a fejedelem is lehajol. De az ember zokog leborulva.

— Uram, nagyságos Rákóczi fejedelem! — veti föl a fejét —, bocsásd meg, bocsásd meg az én nagy bűnömet!

— Nyugodjál meg, fiam — szól hozzá jószá-gosan a fejedelem —, beszélj el, hogy mi bántja a lelked! — A szemével int a többieknek, halkán be-hajlik mögöttük az ajtó.

— No, beszélj!

Az emberből felcsuklik a sírás.

— Uram! Nagy az én bűnöm, megöltem... egy katonádat, egy kuruc vitézt! Uram, a testvéremet öltem meg! Az öcsémet...!

Néz maga elé, mint a rémlátó.

— Orsovától futok, Kállótól futok!... Üldöz

az öcsémnek véres árnya! Uram, megbocsáthatod-e az én nagy bűnömet?

Elkeményedik a hallgató arca.

— Folytasd!

— Hol is mondjam?... Szegény ember fia voltam, elvittek katonának, felesküdttem a császárnak... Akkor tört ki a kuruc fölkelés. A pajtásaim csúfolódásából tudtam meg, hogy az öcsém felcsapott kurucnak odahaza. Aztán mi is haza kerültünk. Az irigyeim azzal vádoltak, hogy az én szívem is a fölkelőkhöz húz, csak kém vagyok a labanctáborban.

— Még a kapitányom is elövelt, hogy mi van az öcsémmel. A végén azt mondta, hogy csaljam át a labancokhoz, a falumbeliekkel együtt. Kértem, hogy ne kívánjon ilyet tőlem, erre rámkiáltott, hogy megvesszőztet, ha nem hozom át őket! Uram, a kapitány az életemet mentette meg egyszer és most spiónnak nevezett!... Átszöktem a kurucokhoz. Megkerestem az öcsémet, könyörögtem neki, hogy jöjjön át, mert megvesszőztet a kapitányom. Ott nem maradhattam, kötött az esküm. Hiába könyörögtem! Végül labanc kutyának, árulónak nevezett és kidobott a csárdából, ahol találkoztunk.

— Két régi pajtásom megkönyörült rajtam, meg tán rosszul is ment a soruk, azok jöttek át velem. Így kerültem el csak a vesszőfutást.

— Aztán harcoltunk, harcoltunk... Nem is tudom, hol volt, tán a hegyek közt, Kassa táján egyszer rajtunk ütöttek a kurucok.

— Elő a szablyával! Parázs verekedés, lövöldözés támadt. Az én kapitányomat, akinek az életemmel tartoztam, leütötte egy kuruc, lebukott a lováról. Odarohantam, beledöftem a szuronyomat... S akkor láttam, hogy az öcsém volt!...

— Uram! Nagyságos fejedelem! Most is látom a szemét, csak rámnézett szomorúan, aztán azt mondta: Bátyám!

— Kállótól üldöz a szeme... Amikor hazahoztam, nem mertem bevallani, mikor az apám szemébe néztem, ott volt az öcsém szeme. Azóta nem merek az emberek szemébe nézni, mégis egyre látom!

— Kerestem a bűnhődést, a bocsánatot. Kálló-

tól idáig minden templomot térden jártam végig, de pap még nem tudott megvigasztalni. Egy kuruc pap tanácsolta, hogy jöjjenek el a nagyságos fejedelemhez Rodostóba.

— Most itt vagyok, uram, bocsáss meg! Bocsáss meg!

Rákóczi arca gondolkodó lett, a homlokán összehúzódtott két mély vonás.

— Szegény, szegény ember! — mondta magában.

LÁTTAM GALAMBTOJÁSON VÉRCSÉT KÖLTENI.

Írta: Panyigay Sándor, a Leventekör örökös tagja.

*Krisztusnak kellene itt lenni
annak, aki megtalálja, hol itt a szeretet,
aki megérzi a tűzben a meleget,
aki hiszi, hogy a galamb élete béke
s aki bízik abban, hogy tavasz jön télre,
aki talál fertőzetlen ajkat
s hiszi, hogy van ember, aki jót akarhat...*

*Én nem hiszem, mert
láttam virágmagból csalánt hajtani,
galambtojáson költeni vércsét,
gazdag alamizsnán az érem két képét...
Éreztem, hogy megütött az áldás,
simogató kezek szárnyamat levágták
s összeroskadt lelke a szemétre hányták...*

— Én nem bocsáthatok meg neked — szólt meg. — De kérted-e már igazán, a szívedből az Istent? Tudod-e az Úri imádságot?

— Hát majd megtanítalak rá!

És a besurranó Mikes csodálkozva látta, hogy a fejedelem letérdelt a bujdosó labanc, a koldus, a testvérgyilkos mellé.

„Mi atyánk!... Bocsásd meg a mi vétkeinket!”

Fent a felhők fölött két nagy meleg szem, Krisztus szeme boldogan nézett le Rodostóra.

HOL?

(Heine költeménye.)

*A vándor pihenni hol fog,
Hol végződnek álmai?
Sírja fölött pálma susog,
Vagy a Rajna hársai?*

*Tán vadidegen kapar be,
Míg a pusztán szél dalol,
Vagy a tengernek fővénye
Lesz a sírom valahol?!*

*Mindegy! Szemfedőm az ég lesz,
Isten ege, ott vagy itt,
S mint pislogó halottmécsek
Rám egy csillag világít.*

Fordította: Dósa József akadémikus.

„VIRIBUS UNITIS”.

Írta: Jakabos Rezső akadémikus.

1918 október 1.

Sompolygó mormolással csobbannak az Adria tarajosfejű hullámai a pólai hadikikötő hullámtörőin. Az éj rojtos szemfedője mögül csak néha-néha pislog ki a hold fakó korongja. A horgonyláncok ütemes csörömpölésén kívül alig-alig vegyül valami kis zaj a tenger egyhangú monológjába.

A tenger pedig ma haragos...

Feketén sötétlő hullámai makacsul csapkodják a lehorgonyzott szürke hadihajó acélfalát.

A hajó hatalmas teste holt anyagként himbálódzik a haragos hullámokon.

De talán van mégis valaki a hajón, mert néha-néha kicsillan valami kis fénysugár a rádiófülkéből.

Bent egy fiatal fregatthadnagy hajol a Hughes-gép fölé. Ujjai a billentyűkön járnak. De híreket

már nem vehet, mert az esti szürkület beálltával megszűnt minden összeköttetés Pólával és a flotta-parancsnoksággal.

Az utolsó parancs a következő volt: ... „Az ellenségeskedés ma reggel a szövetségesek és az entente-hatalmak között megszűnt. A „Viribus Unitis” legénységét le kell szerelni és útbaindítani haza. A szállítmány 8 óra 30 perckor indul Pola—Klagenfurt — Laibach — Nagykanizsa — Budapest felé és ugyanakkor Triest—Wien felé. A Viribus Unitis-t a legénység eltávozása után a jugoszláv kormány megbízottainak át kell adni...”

A hadnagy összegyűri a táviratot.

Mesél a csönd...

A letűnni készülő hadidicsőség sok szép emléképe számonkérően mered reá.

A hajó még tegnap vasököl volt, tele győzni-akarással, fűtött nekifeszüléssel. Ásítótorkú ágyúival az ütni kész „akarat“ remekbe készült öntvénye volt s ma éjjel már a szárnyaszegett lemondás tanyája lett a fedélzet.

A pólai harangok már rég elütötték az éjfélt. A szállítmány pedig 9 órakor indul.

A hadnagy ráhajol az asztalra. Kis kerek fénykép fekszik előtte. Kacagó leányszemek mosolyognak rá. Pesten is bizonyára nem úgy várják a reggelt, mint ő itt Pola előtt, éjbe temetve a Viribus Unitis acéltestén. A leány csak mosolyog és mosolyából kikacag a fiatalság vágya a tavasz minden ígéretével.

A hadnagy ráborul a hideg asztalra...

Kint sötét mormolással dobálják a hullámok habkoronáikat a partnak.

Ezalatt egy siklócsónak karcsú teste símul a hadihajó sűrű acélfalához. Sűrű ködfoszlányok kergetik egymást a vizen. Két szürkeruhás férfi árnyékképe táncol az acélfalon. Halk csobbanással merül egy láda a víz felszíné alá.

Néhány perc múlva két siető férfi lépteinek zaja veri fel a fedélzet halotti csöndjét.

A hadnagy felneszel ábrándjaiból.

Jól tudja, hogy ő az egyetlen szolgálatban lévő közeg a hajón, hisz már összeroppant a fegyelem és rend gerincoszlopa. Nincs szolgálatkezelés, nincs felelősség. A legénység kénye-kedve szerint töltötte a napot, most pedig mély álmát alussza a hajófenéken.

A lépések zaja mind közelebb jön. A hadnagy felriad, kilép a hajón és látja, amint két szürke esőköpenyes, tányérsapkás férfi sietve eltűnik a parancsnoki fülke ajtónyílásában.

Kusza gondolatok villannak át a hadnagy agyán. Az árulás balsejtelme kiül sápadt arcára. Felugrik és rohan a parancsnoki kajüthöz. Elfojtott hangzavar szűrődik ki onnan. A hadnagy gondolkodás nélkül lenyomja a kilincset.

...Az egyik olasz tiszt látható felindulással igyekszik éppen a parancsnok tudomására adni, hogy a hajó alá van aknázva és 15 perc múlva menthetetlenül elpusztul minden rajtalevő: riadóztassa tehát a parancsnok a legénységet, hogy az idejében partot érhessen.

A parancsnoknak ez a vakmerőség nyilván igen valószínűtlennek tűnhetett föl — vagy talán azt hitte, hogy az olaszok a szokott csellel akarják a hatalmas hajót Jugoszláviának való átadása előtt kezükbe keríteni — mert karbatett kézzel, mozdulatlanul állt a két olasz tiszt előtt.

Már csak nyolc perc... a helyzet kezd kétségbeejtővé válni... a parancsnok pedig csak némán és mereven áll íróasztala előtt.

A parancsnoki fülke nehéz ajtaja ebben a pillanatban nagy robajjal bevágódik a hadnagy mögött és néhány másodperc múlva belezúg az éjszaka csendjébe a riadóharang.

A tarajos hullámokon úszó ködfoszlányok halk tánca méltó zenét kap. A harang belezúg az ólmos hajnal ébredésébe.

De ez az ébredés pokoli volt.

Néhány pillanat múlva 600 főből álló, hiányosan felöltözött tömeg pánikszzerű rohanásának színhelye a fedélzet. A mentőcsónakok lebecsátása körül valóságos közelharc dúl. A gomolygó tömeg üvölt, káromkodik, egymást tapossa...

A riadóharang mellett a fiatal tiszt mozdulatlanul áll a nagy fináléban, mintha a pompeji katona ércbeöntött mása volna.

Már csak három perc. A hadnagy eltűnik a rádiófülkében és a következő pillanatban az Adria sűrű hullámai felett a hajó villamos-halálkiáltása süvít végig. A hadnagy ujjai lázas gyorsasággal járnak a Hughes-gép billentyűin: S. O. S!... S. O. S!...

Még csak néhány másodperc...

A hadnagy tekintete reáesik az asztalra, a kis kerek fényképre. Rákacag az „élet“, egy mosolygó szempár: az ő egész világa — most, most, a halál pillanatában.

Eltorzul az arca és melléből tompa zokogásban tör fel a tehetetlen indulat... Ráborul az asztalra...

*

Aztán elcsendesültek a felajzott idegek és a haragvó hullámok, csend lett a rádiófülkében, halálos örök csend...

8 óra 30 perckor pedig a szállítmány — néhány főnyi veszteség hiányával — elindulhatott Pólából hazafelé...

VITÉZ GRÓF HALLER ALFRÉD VERSEIBŐL.*

KÓCSAGOK.

Beröpültünk a náderdőbe,
lengő ruhájú, fehér kócsagok,
hogy megóvjuk a zajtól az álmot.
a harmatot.

Az ingovány befogadott minket,
megsímogatom lágy hajadat
és áldom az Isten szerelmét:
a nádon a napsugarat.

A horizontunk csupa márványfelhő
s bársonyos ködbe hamvad az ég.
Ma a nap is fehérebb, szentebb:
nagy szerencsekerék.

És álombhintőn köszönt ránk az este,
míg kócsagruhánkat átöleli a nádas
s mi felröpülünk a ragyogó éghez,
megköszönni az új csodákat.

SÁRKÁNY.

Fekete felleg úszik az égen.
Atszúrta a nap, a vére pereg,
vörösre fest ezer holt levelet
s viszi valamerre a végzet.

Rút, tüzes sárkány.
Nyitva van a torka,
s libeg, libeg az alkonyi égen...

Éjbefutó szomorú árnyék,
felhő a hervadás jegyében.

Tépett sugarak kísérik délre,
suhogó szélben vagdal a farka.
Fekete ördög lovagol rajta.

És száll komoran az esti égen
s a szélviharral harcol zord csatát.

A szemében még parázslik a fény
s lángajkaival a végtelent dalolja
s előtte áll a mesebeli út,
de vállára az elmúlás jegyében
már szürke, tépett ködpalást borult.

Bujdosó felhő, csavargó lélek, —
sokáig, sokáig utána nézek...

MUZSIKÁL A VÉRÜNK.

Szemedben végtelen csodák sora lángol
s csókodban mesévé színesedik az élet,
s mint ezüsthúrú aeolhárfa,
dalol a véred.

Ma a lelkünk is csupa kacagás
és csupa verőfény minden álmunk.
Szent, ünnepi hangulat takar be minket
s szívünkben habfehér a vágyunk.

Mámoros, nagy öröm minden szavunk
s a testünk boldog ájulásba bágyad,
halkan egymáshoz érünk:
az ajkunk lágyan összetapad
és muzsikál a vérünk.

GAZDÁTLAN LADIK A TISZÁN.

Fenyő volt, s bámult a habok felé...
Örök féltéssel, szent szerelemmel
s viharos, lázas, nagy éjszakákon
meg-meglátogatta a tenger.

Zaj tört az erdőre egy napon:
baltaszó, asszonykacagás, élet,
csónakot ácsoltak a fenyőből;
mesehajót, szépet, merészket.

S egy lilapálás hajnalon
a sorsa valahogy eloldotta
s a hideg, bódult áradásban
rábízta a futó habokra.

Azóta egyre délfelé rohan,
Üldözi ezer átok, bánat,
gazdátlan, elhagyott ladik,
sorsosa ködnek, hervadásnak.

S szent partok között,
Zúgó folyón fut új csodák után,
kormánytalan, halk, könnyes játék
s lángol körülötte a nyár.

Ladik, aminek már nincsen álma
s a vitorlája: megbocsátás,
ladik, az elmúlás legénye;
örök kétely és örök fájdalom...

Úszik fáradtan a Tisza vizén,
tele van bánattal, sebbel...
S várja valahol utolsó csókra,
örök szeretője, a tenger.

* Szemelvények a szerzőnek nemrég megjelent „MUZSIKÁL A VÉRÜNK” című, általános figyelmet keltett verseskötetéből.

A GÉPMADÁR LEHULLT.

Írta: Vass Ferenc akadémikus.

A végtelen rónát sűrű, gomolygó ködök ülik meg. Fáradt madárként libben az alkonyat, kis emberparányok mozognak a halódó mezőn. Kanyargó, hosszú vonal, csupa szürke, kicsi púp és egyre csak vonaglanak előre, „támadnak“.

Valami villan hátul s felzendül rá a halálhiénák észbontó kardala. Itt is, ott is dörrenés. Sikongva jár a tér felett a víjjogó, kaszás halál. A harci orkánban viharzanak a gyilkos elemek, láng szakít bele a homályba; pattog, kattog, sissereg minden s meglapulnak szerteszét a pici, szürke púpok...

Valahol fent, több ezer méterrel magasabban, lassan, fenségesen kóvályog az emberi diadal. Túl a ködök tengerén, túl a kicsinyes, parázsló láрма hangkörén, büszkén, szabadon kereng egy gépmadár. Fölötte acélosan csillog az éjbe készülődő éteri magány és a lebukó nap bíbor sugara fürdeti a néma vándort. Mint az óceánon a hajó, úszik a repülő a párák felett és isteni nyugalomhoz csak néha csap fel a gyűlölség robbanó, halálos szava...

Fogy a fény. Közeleg az éj. Lent tetőpontra hág az enyészet orgiája. Már remeg minden, a fa, a folyó, a föld, már nem pukkanak gúnyos ágyútorok, már egyetlen titánként bög a rengeteg ércgigász. Lángvörösre gyúl az ég alja s feketén, lesve hallgatnak a kis ember-dombok...

Szédítő fagyos magasban még kering a gépmadár, kicsinyke fényszeme riadtan néz a bomlott éjszakába, valamit keres.

Fénykéve vágat át a hörgő feketeségen, fehér halál, vakító halál keresi az ég vándorát. Szorul körülötte a tűzgyűrű, sok éhes fény tapad rá, alatta bűgva, dongva megindulnak a vérszomjas gépkarvalyok.

Kettő, négy, rengeteg sok, mint csattogó fogú farkasok vicsorognak feléje s a nagy fehér gép ijedten, fáradtan mind magasabbra száll. De jönnek, — jönnek és fent a légben megindul a szörnyű harc. Megszólalnak a géppuskák, füttyül a golyó, lángkévéje sugárzón szalad utána, míg ijesztő orkánba vész.

...Kialszik a lámpa ott fent a magasban, szárnysegetten hull lefelé egy eltévedt, sebzett gépmadár. Mintha elvágták volna, lenn is megáll a bögő, szörnyű viadal, majd véstjósón, láthatatlanul üvöltöni kezd ezer meg ezer elvadult torok és megmozdulnak, rohannak a kicsiny ember-púpok. Csillog a szurony, ha villan a fény; rémületbe részegedett szemmel, kitégült vak szembogárral rohannak előre a katonák. Görcsösen szorul a kéz a vértől sikamlóssá vált puskanyakon, remeg, reszket minden megbomlott ideg, ordít, öl a fegyveres tömeg.

De győz a hideg vas, a nehéz fémszörnyek elmés rendszere. Visszazuhan az előretolt emberhullám s visszatámolyog egy-két szürke alak, de mozdulatlanul, holtan gubbaszt a csendesre való éjszakában egy nagy púp-rengeteg; mint vakondtúrás a mezőn, sötétlenek szerteszét s elhaló nyögés, piros, meleg vér szakad ki belőlük.

Megállt a harc. Itt-ott dörren még egy késő puskalövés s rútan vigyorogva tovaszáll a halál...

Valahol hátul csilingel a telefon. Kiegett, száraz hang keserűen mondja be: Megakadt a támadás!

Reggelre kél a nap. Még a tájon ülnek a tegnapi ködök, de sokan nem bámulják már a pirkadást, akik még tegnap erőlködtek az életért, sokan már halott mosollyal köszöntik a megtépázott győzöt...

A vonalak mögött kis temető van, mellette fekszik roncsaiban a tegnap még büszke, fehér gépmadár. A kis falu népe, amely itt őrizte halottait, messze elmenekült. A sírokon kegyeletük jeléül sok fehér virág pompázik; bánatos őszirózsák fejcskékét lassan ingatják s amerre látni, mindenütt fehér a halott magány.

Öreg sírásó tipeg az úton. A nagy égzengés alatt a kis kápolnában reszketett s könyörgött a csodatevő Máriához s ím megkímélte a nagy emberharag.

Most bandukol lassan előre; itt tegnap üstökös hullt le a magas égből, fénycsóvát vont maga után! Keresi s rettenve látja az üszkös, fekete roncsokat. A paraszti együgyűség félelmével bámul a romjaiban is nagyszerű csodára.

Felfoházkodik: — Nagyhatalmú Szűz, a Te szent haragod verte le az égből a bűnös, gőgös csodát!

Odébb kocog, bogarászó léptekkel, de most megint megáll. Néz, s mit lát? Fehérvirágú sírhantton fekszik egy fehéarcú, véres, fiatal katona. Bőrkabátos teste elnyúlik a fehér szirmok között s élettelen arcába ijedten hullanak a virágok.

Barna ruha, sápadt arc s hideg, merev minden rajta. Meghalt szegény! Reszketve tapogatja a jó öreg, de az élet már rég elszállt belőle. A halott ökle görcsösen összeszorítva, fehér lap van benne. Forgatja, bámulja, nem érti a sok rejtélyes betűt.

Elteszi a zsebébe szépen és sirt ás, lassan megfontolva és belefekteti az ifjú, fehér katonát. Sok virágot hint rá, míg barázdás arcán egy könnycsepp pereg le. Hisz' oly fiatal, erős és szép volt, minek is ment oda, ahonnan csak így, némán lehet visszatérni?

Merevarcú katona fogadja, arcán a kötelesség és gyöttelelem.

— Mit hoz, öreg?

— Kérem alássan, ott a sírkert alatt találtam egy szép, fehér halottat, az égből jött az elmúlt éjszaka. Megsajnáltam, sírt ástam neki, szépet. Sok-sok fehér virágot hintettem rá, hisz' oly fiatal volt szegény. Gémberedett karja ezt az írást szorongatta, elhozta, hátha hasznát veszik az urak, mert én, szegény, de nem tudom a bétűt.

Nézik az írást. Parancs, hátulról hozta a gép-

madár: „Ma nem szabad végrehajtani a támadást“ — s ott van alatta a tegnapi dátum.

Könny szökik a bajtársak szemébe. valaki az égen át hozta ezer és ezer ember életét és most az a valaki is sápadt, hideg halott...

... A köd némán borong az őszi csend felett, lent új emberbuckák szoronganak s fent új gépmadár kereng. A fehér virágok ijedten bölíngatnak...

ÉJFÉLI TÁNC.

Írta: Holló Sándor akadémikus.

Fekete sziklákon, csillagok tövében
Táncolunk örvények kacagó vad száján...
És mi holdkórosok visszahatózunk.
Nem félünk az éjtől, nem félünk a széltől,
De hátra se nézünk, szédülünk az úttól
S előre se nézünk, ott a borzalom vár.
Csak egymásra nézünk és repül a lábunk.

Fekete sziklákon táncolunk a szélben,
Kacaghat az örvény, mert mi eszelősök
Semmitől se félünk, fenn ragyog a holdunk,
Életet lehel ránk, amíg tart az éjjel.

Eljő majd a hajnal, kakas kukorékol.
Meztelenül állunk, fázós tagjainkon
A szél dudorássza az éjszaka végét.
Akkor mit csinálunk? Hátra nincs menekvés,
Előre ha néznénk, akkor megboroznánk.
Alattunk a mélység, mindenütt sötétség.
Másoknak hajnalpír, nekünk a halálhír.

De most csak táncoljunk, fenn ragyog a holdunk
Pillanatnyi ritmus... örökkévalóság...
S ezért érdemes lesz fekete sziklákról
Fekete szemednek lámpatüze mellett
Szürke napok után csillagként lebukni.

KETTŐNK ROKONSÁGA.

Írta: Roediger Endre akadémikus.

Tegezőbe' vagyok a sorssal
és semmi, semmi tisztelet.
Én nagyokat nevetek rajta
és ő végigvág engemet.
Mégférünk...
Egy kivetett,
meg a hajója
s nem vagyunk jók semmi jóra.

Tegezőbe' vagyok a sorssal,
sírnitánító felejtővel.
Szeretünk kacagni jókat
s megdobáljuk egymást kövel.
Mégférünk...
Egy kivetett,
meg a hajója
s nem vagyunk jók semmi jóra.

Tegezőbe' vagyok a sorssal,
bánattengeren bolygó megtagadott,
aki a kivetettségemben
százszor és százszor tagadó vagyok
s az maradok...
Egy kivetett,
meg a hajója
s nem vagyunk jók semmi jóra.
Tegezőbe' vagyok a sorssal.

AZ ÖTKORONÁS.

Írta: Mikolás Dezső akadémikus.

Két fia volt a Búzásnének, a Pista meg a Laci. Amikor ez történt, Pista nyolcéves volt, Laci meg elmúlt hat. Afféle parasztgyerkőcök. Egyedül éldegéltek otthon, a Bodrog partján az édesanyjukkal, az apjuk valahol messze harcolt már a harmadik éve, Tirolban vagy Oroszországban. Nem lehetett tudni.

Megnehezült e miatt a kis család élete. Eddig sem ették ezüsttányérból a levest, de legalább ették. Volt dolgos kéz a kapa, meg a kasza nyelére. De akkor kiestek az apjuk kezéből és a puskatus került a helyükbe. Először csak éldegéltek valahogy, ami még megmaradt a kamrában, tartotta őket szép lassan, ám ez is fogyott, a gondok meg

éppúgy nőttek. A végén beosztották a kenyeret, a krumplit, soványan éltek, már-már nyomorogtak. Volt is szomorúság! Búzásné sírt, egész nap a szemét dörzsölte, a gyerekek is vele tartottak. Szomorú volt minden. Hát még, amikor az apjuk tábori levelezőlapjai is elmaradtak és nem lehetett tudni, mi van vele. A legrosszabbtól tartottak persze, el-siratták már az apjukat. Mintha a háború minden kínja-búja az ő házukat ülné!

Ekkortájt történt, hogy a két gyerek a falu másik végén járt. Pityeregtek-szomorkodtak akkor is. Útközben a Laci megbottlott, elesett. Felúzta a két térdét a kavicsos úton, úgy, hogy vérezett. A Pista fel akarta segíteni, lehajolt hozzá. Egyszerre

csak megszakadt a lélekzete. Nézte a helyet, ahova az öccse esett, nézte nagy fekete szemével s a könnytől még csillogóbbnak látszott, amit annyira nézett: a szép, kerek ezüst ötkoronást! Abban a pillanatban felfogta a dolog jelentőségét. Egy kis öröm, több kenyér, jobban lehet majd birni az életet. Hisz' nagy pénz volt még akkor ötkorona. Erre gondolt a Pista, amikor hirtelen felkapta és a zsebébe süllyesztette. Sohasem volt még abban ilyesmi.

Egy szem cukor is elveszi az ember keserű szájaízét s felejtet mindent. S hogy egy ötkorona pottyant a sírdogáló, éhező apróságok kezébe, egyszer elfelejtették azt, amitől még nedves volt mindkettőjük szeme. Fellobbant kis örömük fénye beragyogott mindent. Az apjuk helyzetét is más-kép' látták. Emlékeztek arra, hogy a tábori lapok — mint valaki magyarázta az anyjuknak vigasztalásul — a nagy rendetlenségben gyakran eltűnnek, nem kerülnek kézbe. Írt az ő apjuk — reménykedtek — csak valami ilyesmi miatt nem juthat el tőle a hír hazáig. De egészséges, egészen biztosan az, sokat gondol a családjára s egyszer csak itthon terem. Hisz' olyan messziről még az emberek is el-tévednek, nemcsak a levelek.

Elmult a szomorúság, úgy elmult, mint a vízbe-dobott gyújtó lángja. Örült a két gyerkőc, nem tudta, örömeiben hol a feje. Egyszer az egyiknél volt az ötkorona, máskor a másik kötözte be zsebkendőjébe. De nem tudták, hogy mihez kezdjenek a pénzzel, amit azért találtak, hogy agyonüssék vele szegénységüket. Majd csak este felé lepik meg vele az édesanyjukat, addig náluk marad. Hadd örüljék át vele a délutánt.

Ugráltak, viháncoltak a faluban mindenfelé. Csak úgy nevetett körülöttük minden! Percegett széjjel a májusi napsugár az égről, fényben fürdött a levegő, apró szemecskéi gyors muzsikára ropták a táncot egymással. Vakító fehérén ragyogott a házak fehér fala, csillogtak a kis ablakszemek s a fákon is aranykarikák ragyogtak, amelyeket a nap aggatott oda. Messziről idelátszott a határ. Ott is zuhogott a napfény. Gyönyörűnek láttak mindent. Pedig asszonyok fogták a gyeplőszárat és Homokos-né sírva-ríva ment a község házára bejelenteni, hogy valakije messze valahol arccal bukott a földre és onnan fel sem kelt többé...

Végre hazafelé tartottak. Alig maradt valami nagy örömeikből, annyira kiörülték magukat. A templom előtt nagy csődületre figyelmeztek. Felfelé nézett ott mindenki, a toronyra. A zsalugátért kiemelték, tátongó ür sötétlett a helyén. A két gyerek elvegyült a nép közé. Hallgatott mindenki és igen komolyak voltak az emberek. Nem tudtak semmiről semmit.

Pista egyik iskolapajtását kérdezte meg:

— Mi készül itt, pajtás?

— Az öregharangot szedik le a toronyból. Hát te ezt nem is tudod?

— De miért szedik le, hiszen jól szól az!

— Mert ágyút öntenek belőle és háborúba viszik.

Meglepődtek. Ilyen nagy újság és ők semmit sem hallottak erről. Persze az ötkorona miatt... Hogy többet tudjanak meg, odahúzódtak az öreg harangozóhoz, aki a torony alatt ült a kőlépcsőn. Utánaérdeklődtek a dolognak:

— József bácsi, igaz, hogy leszedik az öreg harangot és ágyúnak viszik a háborúba? — kérdezte meg Laci.

— Igaz, fiam.

Kelletlen felelet volt ez és szomorú.

De nem lehetett tőle zokon venni. Az öreg már valami harminc éve gondozta a harangokat. Azt hitte, hogy nála nélkül már meg sem szólálnának. Ugy összeszoktak. Most meg ledobják az öreg harangot a toronyból, felvirágozott kocsira rakják és elviszik az ágyúgyárba. Szép a búcsúztató, igaz, de ez amolyan végtisztesség. Az meg kijár mindenkinek, megkapja majd ő is, de mégis csak élettársának tekintette a harangot, s ha az embernek az élettársát viszik a temetőbe...

Mikor körülbelül ennyit végiggondolt, a Pista megszólalt:

— József bácsi, miért nem valami mást visznek ágyúnak, ami vasból van?

— Mi van, fiam? Nincs semmi. Elfogyott, szegények vagyunk.

Nem értették ezt: szegények vagyunk.

De az öreg annál jobban tudta, hogy mit mondott. Két fia volt oda, sokat tudott tőlük erről a szegénységről s beszélt róla bőven a gyerekeknek. Azok csak szítták magukba ezt a kibugyogó szomorúságot, elfelejtették előbbi nagy jókedvüket, egészen elfelejtették. Új dolgokat hallottak az öregtől, először valamit a hazáról, amit értettek. Értették, hogy az is tud örülni, szomorkodni, lehet nagy, éppúgy, mint kicsi, lehet szenvedő, lehet gazdag és lehet szegény. De a kettős keresztet, meg a hármast halmot nem értette kis koponyájuk. S amikor megtudták, hogy az ő hazájuk nagy és régi; szenvedő és szegény, — most, egynek érezték magukat vele s úgy érezte mind a kettő, amint pajtások közt szokásos, egymás vállára csapják a kezeket és mennek együtt, összefogódzkodva, mindenüvé.

Az ötkorona ott feküdt a Laci zsebe mélyén. Nem törődtek most vele.

De mégis: annak a másik szegénynek van-e öt koronája? Hogy a harangot viszik el ágyúnak. S a gondolatban vállracsapott karokkal melegebben szorították azt a vállat.

Az öreg beszélt még sokat. Elmagyarázta, hogy a nagy háborúnak nem lesz vége egyhamar, a magyarok most már igen szegények, elfogyott a sok kincs a három év alatt, mindent a harctérre visznek, itthon semmi sem marad. Ezért viszik el a harangot is, mert másból már nem készülhet ágyú. Nincs más. Segíteni kell a hazán mindenkinek, mert nincs olyan szegény, aki ne tudna adni

FEJTANULMÁNY

Nemes Molnár Károly akadémikus olajfestménye

ÖNARCKÉP

Révay Kálmán akadémikus olajfestménye

ELTÜNT AZ ÉN NÓTÁSKEDVEM...

Szövegét és zenéjét írta:
Nemes MOLNÁR KÁROLY.

Hallgató.

El-tűnt az én nó-tás-ked-vem, hogy el-hagy-tál en-gem.
Min-den es-te ha-rang-szó-ra i-mád-ko-zom Ér-ted,

Nem nyil-nak már vad-vi-rá-gok töb-bé a szi-ve-m-ben. Meg-fa-gyott a ka-ca-gá-som
A Szűz A-nya fe-hér ke-ze áld-ja meg a lel-ked. De mi-kor majd es-kü-vöd-re

s hej, de fáj a bá-nat, Mint a bim-bó nap-fény u-tán úgy vá-gyom u-tá-nad.
ha-ran-goz-nak szé-pen: Meg-kon-dul egy lé-lek-ha-rang a te-me-tő-szé-len.

neki. Ő is elég nyomorult, egyik fia már elesett, de ha a haza akarja, hát még egy kint van a fronton. Pár fillért tesz félre mindig, napról-napra. Lemond a féldeciről, pedig az ugyancsak régi kenyere. Kell a hazának, mert ha most nem győz, akármi-lyen nehezen is, elesik, mint az András fia. De most kitartunk, akkor... no, akkor hamar vége lesz mindennek.

Felkiáltott:

— Ez meg megér öt koronát is! Úgy-e?

Laci önkéntelenül a zsebébe nyult. Ott volt az ötkoronás.

Józi bácsi mélyen a szemébe nézett a gyermeknek, minden szándék nélkül, de szívből beszélt. Nagyobb is volt a hatása, mint a ráolvasásnak. Ismét visszatértek a gyerekek szomorú gondolatai. Az apjukra gondoltak, aki valahol messze jár és szenved, az édesanyjukra, aki otthon sír, mert nincs mit enni s apjuk felől sem jön semmi hír. Arra is gondoltak, hogy milyen szegény lehet a haza, aki mindenkitől alamizsnát vár. Olyan lehet, mint a Bodó bácsi, aki már koldulni sem tud és a többi koldus tartja el, hogy éhen ne haljon.

A sokaság szétnyílt a torony körül. Utoljára megzúgatták együtt a két harangot. Majd az öreg, egyedül. Onmagának zúgott a temetésére. Egyszerre megjelent a zsalu szélén, fordult párat a levegőben és nagy zuppanással földet ért. Nagy darab lehasadt belőle. Irtózatossá csend volt. A karok a szíven pihentek, mikor esett a harang, hogy Istenem, ver-e még? És zsebkendők fehérlettek a szemek alatt.

Nem lehetett megállni sírás nélkül.

Pista is, Laci is sírt.

Mindenki bement a templomba, hogy a búcsúztatót meghallgassa. Hej, itt volt csak nagy a szomorúság! Nem is hinné az ember, hogy ezek az öreg Gábor, József és András bácsik így el tudnak lágyulni. Eddig talán nem is tudták, hogy szívük is van, vagy elfelejtették az első szerelmük óta, most meg annyira érzik a mellükben! Akkor van arra szükség, ha kiürült a kamra. Nem is ember-

nek való dolog az. A gerlicének fáj folyton a szíve. De most ilyesmit nem lehetett gondolni, mert fájhatott bátran mindenkinek. A kamra is üres volt, meg ott messze... valahol... Üzenetet visz a harang, hogy élünk még, látod, segítünk és várunk. Győzz és gyere! Meghallja-e még ezt, akinek szól, megérti-e? Nem éppen most borul-e az is arccal a földre, mint a Homokosné fia...

Messzire tekintettek a könny mögül a csontba árkolt kemény magyar szemek.

Pista és Laci a harangozó mellett hallgatták a búcsúztatót, amelyet perselyezés fejezett be. Ami összejön, együtt megy a harctérre a haranggal. Üzenetnek ez is. Megindult a nép kifelé s szép egyformán kopogott a vasláda fenekére. Egyforma, gyenge kopogások. Nem akadt sehol nagyobb pénz. De azért adott kiki a tehetsége szerint.

Kifelé mentek a gyerekek is. A harangozó volt még odabent. Tett-vett.

A fiatalabbik megszólalt:

— Pista, mindenki tett a perselybe.

Az nem felelt. A pénz Lacinál volt. Csak úgy odaszólt neki:

— Vedd elő!

A zsebkendőt kivette, kibogozta. Előcsillogott az ötkoronás. A zsebkendőt visszagyömöszölte.

Egyakaratúak voltak.

Odaértek a persely elé.

Megállottak. Otthonukra gondoltak. Az édesanyjukra, aki sír, mert nincs hír az apjukról, nincs vacsorára való sem, semmi és másképp' is kéményig ér a nyomorúságuk.

Álltak.

Pista felemelte a kezét, Laci nézte.

Kopp!

Az ötkoronás eltűnt a perselyben, nekiütődött ez is a vasláda falának.

Nem volt már az övük. De az a délutáni nagy örömük megint felújult.

Mikor kiértek a templomból, a bokrok tövéből kezdett fölemelkedni az este.

A LUDOVIKÁS GYÜRÜ.

A Ludovika Akadémia parancsnokának az az elgondolása, hogy az akadémia címerét az akadémia végzett növendékei és tanárai *emlékgyűrű* alakjában a bajtársi összetartozás jelképéül viseljék és állandóan figyelmeztesse őket az elhagyott ősi Alma Materre, — szerető és megértő visszhangra talált.

A parancsnokság rendelete értelmében az 1929. évben alapított „Ludovikás gyűrű“ tudvalevőleg *Szigethy Árpád* akadémikus díjnyertes címertervének alapján, *Turi-Jobbágy Miklós* szobrászművész által készített dombormű nyomán, a *Szent György Iparművészeti Műhelyben* készül.

Szinte megható az az igyekezet, amellyel az akadémia régi, sőt legrégibb növendékei és tanárai —

közöttük sok-sok olyan, aki ma is díszre hadseregünknek — jelentkeztek a gyűrű átvételére. Örömmel tapasztaljuk, hogy egy-egy összejöveteleken sok kézen csillog már az Alma Materhez tartozás jelképe: a ludovikás gyűrű.

Hisszük és reméljük, hogy a legrövidebb időn belül már valamennyi volt akadémikus és tanár szeretettel és büszkén fogja viselni az akadémiához való jussának ezen külső jelét.

Itt közöljük, hogy a gyűrűrendelés átvételével a parancsnokság az *Országos Iparos Szövetség műipari osztályát (Szent György Műhely)* bízta meg. A szövetség hivatala: Budapest, IV., Apponyi-tér 1. szám alatti királyi bérpalotában van, hol részletes felvilágosítás nyerhető.

TEST-EDZÉS

ZAVAR A SPORT FOGALMA KÖRÜL.

Írta: dr. vitéz Ublyarik Jenő ny. százados.

Korunk a változások, az átalakulások, az új teremtések kora. Szemünk előtt máról-holnapra alakultak át, változtak meg és keletkeztek dolgok, fogalmak, felfogások, melyek egyrészt tegnap még a legbiztosabb, megdönthetetlen alapokon látszóttak nyugodni, s melyek másrészt tegnap még az alig éledő sejtelem látóhatárán derengtek. Az utóbbi jelenség igazolja Lamartine aforizmáját: az utópiák gyakran csak túlkorai igazságok.

A hirtelen, a még meg nem allapodott átalakulásoknak, új keletkezéseknek természetes kísérője az a bizonytalanság, zavar, eltolódás, mely bizonyos fogalmak körül érezhető és tapasztalható. Nagyon sok fogalom van, mely ma már nem fedi, nem fejezi ki azt a tartalmat, melyet eredetileg hivatva volt jelenteni. E téren sok módosításra, átformálásra, helyesbítésre és tisztulási folyamatra van szükség, amit azonban az emberi természetben rejlő kényelmeskedő s gyakran nem őszinte és struccpolitikát űző konzervativizmus akadályoz.

Az említett tartalmi, fogalmi eltolódás és bizonytalanság állapítható meg a „sport” szó körül is.

A „sport” szónak, mint fogalomnak klasszikus tartalmát azon lelki, szellemi, erkölcsi és fizikai jelenségek, cselekvések és erő kifejtések harmónikus összessége adja, melyek eszközök azon cél elérésére, hogy: mens sana in corpore sano.

A sport eszköz, melynek segítségével a test egész izom-, ideg- s agyrendszerével azon legkedvezőbb, legegészségesebb erőállapotba kerülhet, mely egyedül alapja az egészséges, erőteljes lelki, szellemi, akarati magasabbrendű életnek és az értékes, szilárd jellem kialakulásának. A sport végeredményben segítőeszköz legyen ahhoz, hogy az ember, különösen a férfi élethivatását a legjobban, a legeredményesebben betöltsse, hogy a velejáró fáradalmakat, nehézségeket, gondokat a legkönnyebben elviselhesse és a vele kapcsolatos küzdelmeket a legjobb sikerrel megvívhassa.

E cikk kerete nem engedi meg azt, hogy pontról-pontra haladó boncolgatással kimutassam a sport

klasszikus és mai értelmezése, valamint gyakorlati megnyilvánulása közötti eltolódásokat és különbségeket, csak a jellemző és kirívó jelenségekre fogok az alábbiakban rámutatni.

A sport — klasszikus értelemben — hivatva volna tehát mint eszköz elősegíteni az emberi élethivatás legteljesebb, legtökéletesebb, legkönnyebb betöltését. Ma éppen fordított a gyakorlat és az irány. A közönséget legjobban érdeklo „star”, „versenyző”-rendszer mellett az egyén mindenféle, sokszor igen jelentős könnyítésekben, kedvezményekben, felmentésekben részesül a komoly élethivatás rovására. A sport elveszti eszköz jellegét s hovatovább öncéllá, hivatássá válik.

Ezt az átalakulást többek között az is magyarázza, hogy a sport rohamos fejlődése következtében a magasabb sporteredmények elérése oly hatalmas követelmények, erő kifejtések elé állítják a versenyzőt, melyek egész embert, teljes odaadást igényelnek, melyek a régi felfogású, úgynevezett „amatőr” keretek között nem elégíthetők ki. Nem lehet tagadni, hogy ez a változás tulajdonképpen a szűkebb értelemben vett sport szempontjából fejlődést jelent, hiszen a sporteredmények, teljesítmények fokozása e rendszerrel biztosítható a legjobban. A színművészet is, ha csak a műkedvelői keretek között maradt volna meg, sohasem érte volna el azokat a magasságokat, melyekbe mint hivatás felemelkedett.

A sportot képező sok összetevő között ott kellene találnunk mint fő és elmaradhatatlan tényezőt a szórakoztatás, a játékszerűség és a testet-lelket üdítés elemeit. Ezzel szemben az öncéllá fejlődött sport magával hozta a rendes, egyszerű, átlagos józan életmódtól is eltérő, speciálisan beállított, olykor aszketaszerű különleges tréningéletet, az előbbutóbb testet-lelket ölő, unalmas, robotszerűvé váló edzéssel.

A sportnak egyik kimagasló, közvetett feladata és célja volna azon morális és nemesebb érzéseknek a megerősítése, fejlesztése, melyek az általa-

nos hazafiúi, állampolgári, felebaráti és társadalmi életet irányítják. A ma sportja e téren is elvesztette segítő, erősítő eszköz jellegét. A hivatásszerűség felé fejlődő sport lassan megteremti a fentebb említett általános irányoktól eltérő sajátos etikáját, erkölcsi légkörét, mint ahogy az a már előbb példaként felhozott színművészetnél is történt, amely etika és erkölcs az általánosabb és magasabb szempontoknak, követelményeknek nem mindenben és nem mindig felel meg.

Azt a pszichoanalitikust, aki bármely téren a sportnak, de mondjuk akár a legnemesebb, legférfiasabbnak mondott sportágban, a vívásban versenyző sportoló lelki, érzelmi életét vizsgálgatná a verseny előtt, alatt és után, s keresné és figyelné a nemes sportjában például felfedezte a nem valami váltódását, megszületését, — szörnyű csalódás érné, mert nagyon kevés kivétellel nem nemesebb érzések ébredését, hanem egyszerű, mondhatni közönséges indulatok lappangó, többé-kevésbé jól leplezett jelenlétét, sőt olykor botrányos kitörését is állapíthatná meg. Ezen jelenségeknek oka részben abban található, hogy ily versenyek alkalmával egy-egy centiméteren, tusson, a másodperc egy-egy tizedrészen stb.-in a sportcél és értéket messze felülmuló erkölcsi (kitüntetés stb.) és anyagi értékek (díjak), lehetőségek (külföldi utazások stb.) dőlnek el, melyeknek csak a közelébe is a legtöbb versenyző különben soha sem jutna.

A nemes és lovagias érzéseknek, érzelmeknek felkeltése, a helyes sportfelfogás kialakítása a napi és sportszakajtó elsőrangú feladata, annál is inkább, mert a nagy nyilvánosság számára beszél, azt befolyásolja és neveli. A sporttudósító tolla azonban néha véletlenül félrecsúszik. Nem mindig azt olvassuk a versenytudósításokból, hogy itt vagy amott gentleman versenyzők nemes, férfias fegyverekkel és módon, lovagias versengésben vetélkedtek egymással és győzedelmeskedtek egymáson, s azután férfiasan kezefogtak azon gondolattal, hogy hodie mihi, cras tibi. Ellenben sokszor arról értesülünk a közleményekből, hogy itt és ott bizonyos ellenfelek „megverték” egymást, néha „pocsékká” is, a „lehengerlés”-t és „letiprás”-t is elkövetik. S vannak ellenfelek, akik métereket és egyebeket is vernek egymásra, stb. stb. Az egyik napilap egy alkalommal a vívás nemes sportjában például felfedezte a nem valami lovagiasan csengő „fenyítő vágás” fogalmát. Jellemző az egyik sportlap tudósítása azon alkalomból, midőn nemrégiben francia teniszjátékosok jártak Budapesten. A tudósító bizonyos költői lendülettel a bevezetésben a teniszt „féhér sport”-nak említette, de sorait kövér betűkkel szedve, már azzal zárta, hogy a magyar játékos „leterítette” (!) a franciát. Mindez a sportnyelv és ezen át a sporterkölcs eldurulására vezet.

Az úgynevezett sportkedvelő és értő közönségnek a versenyekkel, a sporttal kapcsolatos gondolkozásmódját, viselkedését és modorát meg kell változtatni, megfelelő közönséget kell nevelni s erre leginkább a sajtó a hivatott. A mai versenyeken

már a római cirkuszok és amphiteátrumok légköre, a gladiátorok véres élet-halálharcának árnyéka kísért, a felkorbácsolt indulatok, artikulátlan ordítások, ízléstelen megjegyzések, biztatások és fenyegetések vihara tombol.

És a sportértő, kedvelő közönség kegyetlen is. Csak a győztes érdekli, az a kedvence, a „megvertek”, a „letiportak”, a „lehengereltek” stb. majdnem gúnyos nevetésének a tárgyai. — Vae victis! — E cirkuszi képből még csak a föld felé fordított hüvelykujjak és a „pollice verso” vérszomjas kiáltása hiányzik.

Sajnos, úgy a versenyzők, mint a sportértő és kedvelő közönség soraiból is hiányzik általában a „fair play” felfogás. A vázolt jelenségek semmire sem alkalmasak arra, hogy lovagias, nemes sportszellem és jellem fejlődhesse ki.

A sport mellett gyakran hozzák azt is, hogy az együvértartozást és bajtársi érzést fejleszt ki. A mai sztár, versenyzőrendszer ellenkezőleg különbségeket, osztályokat, megkülönböztetetteket, bajnokokat nevel, akik mint egyeduralkodók emelkednek a többiek fölé s ők az egyedüli részesei és élvezői a sportsikerekkel járó összes előnyöknek, kiváltságoknak.

Sokáig és messze lehetne még folytatni és fűzni ez irányban a fejtegetéseket, de talán annak a megérzőkítésére, hogy a sport fogalma körül ma tényleg zavar van és e fogalom körül bizonyos megkülönböztetéseket kell tenni, a fenti tények felsorakoztatása is elég.

Két fő irányt kell megkülönböztetnünk: a sportolást és a versenyzést, a versenyszerű sportot.

A versenyző sport nem az ideál, mert feltartóztatlanul a dolog természeténél fogva az öncélúság, a hivatásszerűség felé rohan. A versenyzők már ma is többé-kevésbé az egyesületi és egyéb sportpolitikák eszközei, mely sportpolitikák mögött gyakran alig leplezett anyagi és más érdekek húzódnak meg. A sok hangzatos jelszó, frázis és a tagadhatatlan pillanatnyi konjunkturális lehetőség és távlat nem szabad, hogy elhomályosítsa a tárgyilagos szemléltető és kritikus tiszta látását. Egyenes őszinteséggel le kell szögezünk azt, hogy a versenyző sport által a túlságba fejlesztett, majdnem mindent megelőző testkultusz dekadens jelenség, (lásd a római történelmet, szemben az angollal). Meg kell látnunk, hogy e téren a mai időkben oly gyakori túlértékelés jelenségével állunk szemben, dacára a sok látszólagos, igazoló sikernek és általános felfogásnak. Meg kell állapítanunk, hogy egy nép komoly, valódi belső és külső, nemzetalkotó értékét nem egyedül és kizárólag sportbajnokainak az indexszáma fejezi ki. Ezt el kellett mondanunk akkor is, ha ma még e megállapítások talán nem tetsző hatást keltenek is.

Végeredményképen a versenyzéssel, a versenyszerű sportolással szemben első helyen említett sportolás alatt a bevezetésben klasszikus értelmezéssel körülírt sportúztást értem, melynek gyakorlati formája a tömegsport. Örömmel és megnyugvással kell

megállapítanunk, hogy e téren is jelentős lépésekkel haladunk előre, ha e lépéseket nem is kíséri harsogó lármá. A tömegsport fejlesztésére, művelésére hivatott nagyszerű, ideális szervezetek: a cserkészlet, a leventeintézmény és a honvédség. A tömegsportolás a fontos szociális szükséglet, mely aktív nemzeti erőket teremt és növel. Ezen legyen a súlypont. A versenyszerű sport álljon ennek szolgálatában és legyen javára a propagatív eszköz. Ily viszonyban megállhatnak egymás mellett.

Van a sportnak egy kísérő jelensége, kinövése: a sportot csak kedvelő, csak értő, csak tapsoló és minduntalan hangoskodó *nézők*. A sportot nem nézni, nem tapsolni, hanem űzni és cselekedni kell. Ezeknek, az igazán sportolókat 10.000-es számokkal felülmúló csak *nézőknek*, csak tapsolóknak, — akik párnázott autójukban s a tribünök páholyaiban való sok üléstől és nézéstől teljesen elpuhulnak, divatkorzójukkal, hisztérikus kiabálásukkal, véres szenzációkra is éhes szomjúságukkal s összes „sportman“-eikkel és „sportlady“-ikkel együtt semmi közüik sincs az igazi sporthoz, ezek csak cirkuszt keresnek.

Csak erőszakos, álokoskodással lehet amellet érvelni, hogy pl. a lóversenyek alsóbb nézőhelyein tolongó és szorongó s utolsó filléreit is a fogadásokban kockáztató tömegek gondolat- és eszmevilágának valami köze volna a lótenyésztéshez, a lósporthoz. Maholnap már a sportversenyekben is megjelenik majd a totalizátor... A mindenféle és fajta versenyek nyilvános megrendezése legtöbbször csak az anyagiak szempontjából való ügyes kihasználása a tömegek szerencsét próbáló, játék- s izgalmat hajhászó szenvedélyének, amely azután a kielégülési alkalmak között nem igen válogat.

*

A magyar nemzet elkerülhetetlen, nagy feladatok előtt áll, melyeknek megoldása egészséges lelkű, szilárd jellemű, sportban megedzett férfiakat kíván majd meg. Tehát a sportolók nagy tömegére lesz majd szükség, nem pedig a tapsolókra. S félő, hogy ez utóbbiak akkor is, amikor az egekig viharzik majd a villámvilágította, mennydörgéskísérte, eget-földet rázó, de hazátszerző isteni színjáték, majd akkor is csak fogvacogva jajgatni és tapsolni tudnak és fognak.

BESZÁMOLÓ A „LASE” 1930—31. ÉVI EREDMÉNYEIRŐL.

Egyesületünk működését az 1930 október hó 23-án tartott szokásos évi rendes közgyűléssel kezdette meg, melyet a LASE új elnöke, vitéz *Zalay Károly* alezredes lendületes szavakkal nyitott meg.

A közgyűlés folyamán az új tisztikar megválasztása került sorra. Ifjúsági elnök lett *Kovács László* akadémikus, majd az egyes szakosztályok ifjúsági elnökeit választották meg.

A sporteredmények mérlegelése után megállapíthatjuk, hogy teljesítményekben, eredményekben a múlt évvel szemben határozott fejlődés mutatkozik, s főképpen az a tény örvendetes és biztató, hogy a fiatalabb évfolyamok nagy akarattal, szívós küzdelemmel igyekeznek a győzelem felé.

Azt a célt pedig, hogy az akadémikusokból a honvédség részére kiváló sportoktatókat és nevelőket

képezzünk ki, nagyrészt elértük, mert az oktatások keretén belül nemcsak a gyakorlati végrehajtásra, hanem a végrehajtás módszerének oktatására is kiterjedt a figyelmünk.

Ha a sporttársadalomban való szereplésünket elevenítjük fel, meg kell állapítanunk, hogy ha részleteiben kimagasló eredményeket sportolóink nem is mindenhol értek el, de a tömeg átlagában a fejlődés útján járunk.

A lezajlott versenyek nem mindenkor nyújtották hű képét a fejlődés elért fokának, de ez természetes is, hiszen a versenyek egészen mást követelnek a versenyzőtől, mint a sport a katonától s ha a versenyekben nem mindenhol termett a versenyzők részére babér, csüggedésre, sem velejáráo lehangoigtságra ok nincs, mert a sport minden ágazatában elért eredményeink mindenhol elismerést vívtak ki.

A 400 m-es síkfutás döntőfutama 1931-ben. — Első: Maróthy Géza.

Eredményeink 1930/31. tanévben:

Vívás: Ifjúsági elnök: *Bujnovszky István*. Budapest Székesfőváros Elektromos Művei Tessedző Egyesülete által 1930. XII. 14-én rendezett orsz. juniorversenyen 5 aks. és Kőszeghy Attila hdgy. indultak. Döntőben Kőszeghy Attila hdgy. 5. lett.

A BEAC által 1931 február 15-én rendezett ifj. Halász Zsiga-émlékversenyen (kardsapat) a LASE I. csapattal résztvett.

A LASE csapata 3. helyezést ért el. A csapat tagjai: Bujnovszky István, Gyulassy Elemér, Réthy Antal, Szervánszky Gábor és Gerő Pál.

A Pécsi AC 1931 ápr. 5—6-án rendezett junior kardversenyén Bujnovszky István 5. helyezést ért el.

A Salgótarjáni VC által 1931 ápr. 19-én rendezett junior kardversenyén Gerő Pál 6. helyezést ért el.

A főiskolai vívóbajnokságokban a tör egyéni vívásban Gyulassy Elemér 4., Meiszlinger Róbert 6. helye-

zést értek el, míg Szervánszky Gábor 8. helyezett lett.

A főiskolai tör csapatbajnokságban a szerencse nélkül dolgozó LASE csapata 2. lett (Máder Béla, Meiszlinger Róbert, vitéz Ujfalussy Ákos és Koós György).

A kardsapatbajnokságban, hol a győzelemre nagy esélyeink voltak, a tudáshoz a szerencse nem párosult s így különben kiváló csapatunknak csak a 2. helyezéssel kellett megelégednie.

A kard egyéni bajnokságban pompás küzdelmek után Kőszeghy Attila veretlenül szerezte meg a bajnokságot, míg a döntőbe jutott Skublics Viktor és Koncz Sándor 1—1 győzelemmel a 9., illetve 10. helyre jutottak.

A LASE házi vívóversenyeinek eredménye:

I. Tör egyéni: 1. vitéz Ujfalussy Ákos, 2. Szervánszky Gábor, 3. Gerő Pál, 4. Máder Béla, 5. Bujnovszky István, 6. Meiszlinger Róbert.

II. Kard egyéni verseny: 1. Bujnovszky István, 2. Gyulassy Elemér, 3. Gerő Pál, 4. Réthy Antal, 5. Sellner Lajos, 6. Csegezy József, 7. Koncz Sándor, 8. Jós Ferenc.

III. Kardsapatbajnokság: A mult évekkal szemben a bajnokságért való küzdelemben az I. és II. évesekből, valamint III. és IV. évesekből összeállított junior-, illetve seniorcsapatoknak kellett együtt küzdeniök és mindkét csoport győztesének egymással kellett megmérkőznie. A nagyszámú vívót bekapcsoló versenyből a győzni akaró és jobb ide-

gekkel rendelkező juniorcsapat került ki győztesként, megszerezve a kardsapatbajnokságot. A győztes csapat tagjai: vitéz Ujfalussy Ákos, Gerő Pál, Koós György és Blascsó László I. századbeli akadémikusok voltak.

Atlétika: Ifjúsági elnök: *Gersy Károly*. Az atlétikai év nagy szorgalommal indult meg, s a csendes téli előkészületek jótékony hatásukat éreztették a ludovikás atléták között. Bár a hosszúra nyúlt tél a pályamunka megkezdését nagyon későre toltta ki, az atlétikai eredmények érték tekintetében nem maradtak el a mult évek teljesítményeitől.

Hogy az atlétika még nagyobb tömeget nem vonzott a pályára, annak oka abban keresendő, hogy az atlétikai foglalkozásra aránylag kevés idő állott rendelkezésre.

Atlétikai eredmények:

1930 október 6-án Kegyeleti stafétában a LASE csapata 2. helyezést ért el.

1931 március 22-én zajlott le a 3 km-es mezei futás a Népligetből az akadémia parkjába. Győztes lett az 1. század C) csapata 251 ponttal. A csapat tagjai: Gersy Károly, Knoblauch László, Kisgyörgy Lajos, Balássy Miklós, Koncz Sándor, Németh Bertalan, Mátyássy Miklós, Pásthy Károly és vitéz Tóthalmay József akadémikusok. A bajnoki címen kívül az 1. szd. részére a Hadviselt mérnökök, építészek és műszaki tisztviselők Nemzeti Szövetsége által alapított és 1923-ban felajánlott örökös vándordíját nyerték.

A verseny egyéni győztese Gersy Károly lett. Ideje 9 p 54.3 mp. Elindult 120 futó és mind a célba érkezett.

A LASE házibajnokságai 1931 április 19-én kezdődtek és a sok versenyszám lebonyolítása több napot vett igénybe. Eredmények:

100 m síkfutás: Bajnok: Nosek Ferenc 12 mp, 2. Tövisházi-Ferjentsik Ottó 12.2 mp, 3. vitéz Maróthy Géza 12.3 mp.

200 m síkfutás: Bajnok: vitéz Maróthy Géza 24.3 mp, 2. Binczberger Gyula 24.6 mp, 3. Tövisházi-Ferjentsik Ottó 25.4 mp.

3 km-es mezei csapat-futóverseny a Népligetben. (1931.)

400 m síkfutás: Bajnok: vitéz Maróthy Géza 53.6 mp, 2. Nosek Ferenc 55 mp, 3. Gersy Károly 55.2 mp.

800 m síkfutás: Bajnok: Gersy Károly 2:09.4 mp, 2. vitéz Maróthy Géza 2:11.9 mp, 3. Honthy György 2:15.5 mp.

1500 m síkfutás: Bajnok: Gersy Károly 4:46.7 mp, 2. Csengey Pál 4:52 mp, 3. Kisgyörgy Lajos.

110 m gátfutás: Bajnok: Arany Mihály 16.2 mp, 2. Vozáb József 19.1 mp, 3. Zsögön Tibor 19.2 mp.

4x100 m stafétafutás: Bajnok: 1. század csapata 47 mp. A csapat tagjai: Arany Mihály, Tövisházi-Ferjentsik Ernő, Nosek Ferenc és Tövisházi-Ferjentsik Ottó, 2. a 3. század csapata 47.1 mp, 3. a Mü. század csapata 47.5 mp

Növekvő staféta: Bajnok: 1. század A) csapata, 8:41 mp. A csapat tagjai: Balássy Miklós, Arany Mihály, Nosek Ferenc, Kisgyörgy Lajos, Gersy Károly, 2. az 1. század B) csapata 8:56 mp, 3. a 3. század csapata.

Magasugrás: Bajnok: Nagy-Gergelyffy László 170 cm, 2. Balássy Miklós 165 cm, 3. Arany Mihály 165 cm.

Távolugrás: Bajnok: Arany Mihály 6.31 m, 2. Nosek Ferenc 6.11 m, 3. Gersy Károly 5.98 m.

Hármasugrás: Bajnok: Arany Mihály 12.60 m, 2. Nosek Ferenc 12.19 m, 3. Török Pál 12.13 m.

Rúdugrás: Bajnok: Noszky Tamás 2.80 m, 2. Nyárády László 2.80 m, 3. Tar Károly 2.70 m.

Súlylökés: Bajnok: Arany Mihály 13.20 m, 2. Nagy-Gergelyffy László 12.19 m, 3. Kiss Zoltán 12.16 m.

Diszkoszvetés: Bajnok: Arany Mihály 37.29 m, 2. vitéz Maróthy Géza 32.94 m, 3. Dosoudil József 31.94 m.

Gerelyhajítás: Bajnok: Arany Mihály 48.09 m, 2. Vödrös Miklós 46.25 m, 3. Nyárády László 41.00 m.

Kézigránátdobás: Bajnok: Nyárády László 53.95 m, 2. Tóth Béla 53.89 m, 3. Blascók László 52.79 m.

Pentatlon: Bajnok: Arany Mihály 2734.49 pont, 2. Gersy Károly 2447.46 pont, 3. Kiss Zoltán 1508.80 pont.

1931 május 14-én küzdöttek a budapesti főiskolák ujoncai a dr. Laky Dezső örökös vándordíjért, melyet a LASE ujoncai nagy fölényrel újra megnyertek. Összpontozás eredménye: LASE 54 pont, 2. Közg. EAC 17 pont.

Részletes eredmények:

100 m síkfutás: 1. vitéz Bartha Rezső 11.9 mp, 2. Vozáb József 12.2 mp, 3. Tövisházy Ferjentsik E. 12.5 mp

1000 m síkfutás: 3. Püskösty László 2:58.8 mp.

3000 m síkfutás: 1. Knoblauch László 10:39.5 mp.

Magasugrás: 1. Nagy-Gergelyffy László 170 cm.

Távolugrás: 2. Nagy-Gergelyffy László 6.15 m.

Súlydobás: 1. Nagy-Gergelyffy László 12.73 m.

Diszkoszvetés: 1. Demján Zoltán 33.54 m.

Svédstaféta: 1. LASE csapata (Sanics Sándor, Bozóky Géza, Galánffy János, Strinovich József) 2:14.1 mp.

400 m síkfutás: 1. Strinovich József 55.3 mp.

Kezdők versenye:

200 m síkfutás: 3. Binczberger Gyula 24.8 mp.

Hármasugrás, junior: 1. Török Pál 13.46 m (LASE-rekord), 2. Nosek Ferenc 12.90 m.

A Főiskolai bajnokságokra a LASE kevésszámú felkészült atlétát tudott küzdelembe küldeni, hol is a testneveléssel hivatásszerűen foglalkozó testnevelési főiskolával szemben jelentős eredményt elérni nem tudtak.

Eredmények:

100 m síkfutás: 5. Nosek Ferenc 11.7 mp.

A 110 m-es gátfutás döntő futama 1931-ben. Arany Mihály a gát felett.

Nyárády László rúdugrása. (1931.)

400 m síkfutás: 3. vitéz Maróthy Géza 53.8 mp.

Súlydobás: 5. Arany Mihály 12.42 m, 6. Nagy-Gergelyffy László 12.31 m.

200 m síkfutás: 3. vitéz Maróthy Géza 23.4 mp, 5. Nosek Ferenc 24.2 mp.

Az I. évfolyam ütemes szabadyakorlata az 1931. évi évváró sportünnepen.

Talajtorna az 1931. évi évfűzű sportűnnepen.
Magas bakugrás.

Az 1931. évi főiskolai evezűsversenyen a ludovikások nyolcása
3 hosszal vezet a Tud. Egy. csapata előtt.

Díjkiosztás az 1931. évi főiskolai evezűsversenyen.
Az első sorban — az inmár hetedszer — gyűztes ludovikások, a másodikban
a Tud. Egy. csapata.

110 m gátűtűs: 2. Arany Mihály
16.2 mp, 6. Vozáb Jűzsef 19.4 mp.
Magasugrás: 5. Nagy-Gergelyffy
László 174 cm.

Hármasugrás: 5. Tűrűk Pál 13.30 m.
Az atlétikai sportűvet május
17-én szerűny keretek között ren-
dezett évfűzű sportűnnepeű zárta
be, melyben kimagasló szám volt a
Koller Tivadar szds. által összeáll-
tott űtemes szabadgyakorlat, vala-
mint Tschurl Alfréd vívűmester
által bemutatott pompás talajtorna.

Ezen az űnnepeűyen zajlottak kű-
lűnben le a LASE atlétikai bajnok-
ságok 100 m sík-, 110 m gát- és
4x100 m stafétaűtűs számai is.

Evezűs: Ifj. elnűk: Hedervary
Miklűs.

Hosszű — még a tűlbe vissza-
nyűlű — gondos és fáradhatatlan
elűkűszűletek után a LASE derűk
evezűsei hetedűzben nyertűk meg a
fűiskolás evezűsbajnokságot. Táv-
ságg 4200 m volt és a LASE pom-
pás csapata 11.08 mp alatt három
hajűhosszal elűzte meg az egyete-
mek csapataűt.

A nyolcás tagjai: Jeneű Istvűn,
Veér Ferenc, Darvas Lászlű, Szász
Gyula, Osskű Zenű, vitezű Kalándy
Imre, Vály Rezsű, Hedervary Mik-
lűs és Knoblauch Lászlű voltak.

Szertorna: Ifj. elnűk: Dedinszky
Miklűs.

Március 25-én zajlott le a LASE
házi tornásűzbajnoksága, melybűl erűs
kűzdelem után a csapatversenyben
az 1. század csapata gyűzedelmeske-
dett 205.75 ponttal (Duska Lászlű,
Balcsű Ernű, Balogh Imre, Zvarínyi
Andor).

A tornásűscsapatbajnoki címen kű-
vűl alosztályuk részűre megnyertűk
a Keller Ferenc által 1926-ban fel-
ajánlott örűkűs vándordíjat. 2. az
űtegek csapata 202.75 ponttal, 3. a
3. század csapata 201 ponttal.

Egyűni versenyekben:

Nyűjtűn: Bajnok: Duska Lászlű
56.25 p, 2. Balogh Imre 53.75 p,
3. Roediger Endre 52 p.

Korlátűn: Bajnok: Duska Lászlű
53.75 p, 2. Kűpes-Winkler András
50.50 p, 3. Juhász Árpád 45.57 p.

Lovon: Bajnok: Duska László 56.25 p, 2. Dedinszky Miklós 50 p, 3. Bender Lajos 49 p.

Gyűrűn: Bajnok: Duska László 56.75 p, 2. Ferentsik Pál, 3. Juhász Árpád.

Összetett verseny: Bajnok: Duska László 223 p, 2. Bender Lajos 189.15 p.

A főiskolai tornászbajnokságot szorgalmas készülődés után korlátlan a LASE pompás csapata 333.40 ponttal nyerte meg a Testnevelési Főiskola tornászcsapata előtt, míg az egyéni számokban: nyujtón Roediger Endre 5., Duska László 6. helyre jutott. Korlátlan Duska László 2., Képes-Winkler András 4., lovon Duska László 2., Roediger Endre 4., gyűrűn Duska László 2., Juhász Árpád 4. és végül az összetett versenyben Duska László 2. helyezést ért el.

Ökölvívás: Ifj. elnök: Jós Ferenc.

Kevésszámú akadémikus mutatott hajlandóságot az ökölvívósport iránt, később azonban mind többen és többen jelentkeztek, úgyhogy mintegy 16 akadémikus részesült oktatásban.

Az április hó 19-én tartott házi ökölvívóversenyen a következő eredményeket érték el:

Könnyűsúlyban (57.15—61.23 kg-ig): 1. Samu Zoltán.

Weltersúlyban (61.23—66.68 kg-ig): 1. vitéz Orbán Nándor.

Középsúlyban (66.68—72.52 kg-ig): 1. Lakatos Dezső.

Nehézsúlyban (79.58 kg-on felül): Hármás holtverseny után 1. Arany Mihály, 2. Kiss Zoltán.

Birkózás: Ifj. elnök: Jós Ferenc.

A március 25-én tartott házi birkózóverseny eredménye:

Könnyűsúlyban: 1. Móricz István, 2. Papp László.

Nehézsúlyban: 1. Lakatos Dezső, 2. Pirocska Elemér.

Úszás: Ifj. elnök: Csethe István.

A LASE úszói közül bár nem nagy számban, de igen tehetséges úszók képviselték az egyesület színeit. A versenyeken mindenkor szép eredményeket értek el és az úszókban rejlő tehetség nagy biztatás az úszósport fejlődésére.

Az 1931 március 8-án a MAFC által a Rudas-fürdőben tartott versenyen:

a 60 m junior mellúszásban: 1. Pásthly Károly 50 mp;

a 100 m hátúszásban: 1. Mártonffy Lajos 1.17 p;

a 60 m junior gyorsúszásban: 2. Cseley János 40 mp (holtverseny);

a 4x200 m gyorsúszó stafétában: 1. LASE csapata (Ruszka Ferenc, Mártonffy Lajos, Alapi Gábor, Fehér István);

a 3x40 m junior vegyes stafétában: 1. LASE csapata (Meskó Tamás, Mann Béla, Pauksch László)

Duska László Lase-bajnok

az 1931. évi évváró sportünnepen a nyujtón óriáskört vált.

Jankovich Lőrinc akadémikus ugratást gyakorol az 1931. évi lovasnapra.

1 p 44 mp. Dícséretreméltó helyezéseket érték el.

1931 március 25-én rendezte versenyét az AFSC, melyen a LASE úszói a következő eredményeket érték el:

60 m junior hátúszás: 1. vitéz Bartha Rezső 54 mp.

100 m hátúszás: 2. Mártonffy Lajos 1 p 18.4 mp.

100 m mellúszás: 2. Jakabos Rezső 1 p 30 mp, 3. Pásthly Károly 1 p 37.2 mp.

60 m junior gyorsúszás: 1. Zvarinyi Andor 38.2 mp.

4x200 m gyorsúszó staféta: 2. LASE csapata (Alapi, Ruszka, Mártonffy, Fehér).

A főiskolai bajnokságokban a LASE úszói a következő eredményeket érték el:

50 m junior gyorsúszás: 3. Szabó István 31.6 mp.

400 m gyorsúszás: 3. Fehér István 5 p 52 mp.

3x50 m junior vegyes staféta: 3. LASE csapata (Meskó, vitéz Bartha, Alapi) 1 p 59.8 mp.

100 m hátúszás: 1. Mártonffy Lajos 1 p 18.8 mp.

A birkózóverseny győztesei 1931-ben. Balról jobbra: Móricz Zoltán, Papp László és Képes-Winckler András.

Az akadémikusi modern pentatlon résztvevői (1931.)

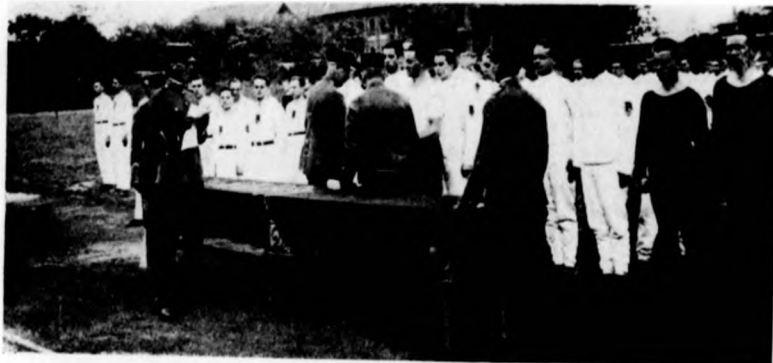

Tövisházy-Ferjentsik Ottó akadémikus ugratást gyakorol az 1931. évi lovasnapra.

3x100 m vegyes staféta: 2. LASE csapata (Jakabos, Mártonffy, Fehér) 4 p 06.8 mp.

3x50 m junior gyorsúszó staféta: 1. LASE csapata (Cseley, Szabó, Alapi) 1 p 35.2 mp.

4x200 m gyorsúszó staféta: 3. LASE csapata (Ruszka, Pauksch, Mártonffy, Fehér) 11 p 35 mp.

Dijkiosztás az 1931. évi évváró sportünnepen. Arany Mihály, a legjobb ludovikás atléta átveszi érmét.

100 m gyorsúszás: 3. Fehér István 1 p 08 mp.

Lovassport: Ifj. elnök: Jankovich Lőrinc.

A lovasmérkőzés ideje: május 21.

I. Negyedéves lovas-, tüzér-, vonat- és hirtadó-csoportban: 1. Illy Gusztáv, 2. Koromváry Miklós, 3. Jankovich Pál.

II. Harmadéves lovas-, tüzér-, vonat- és hirtadó-csoportban: 1. vitéz Szathmáry Lajos, 2. Nádossy György, 3. Zahumenszky Lajos.

III. Negyedéves gyalogos- és műszaki csoportban: 1. Fodor Sándor, 2. Felleg Róbert, 3. Neudert Richárd.

Modern pentatlon: 1931 május 14-től 17-ig tartott az akadémikusi modern pentatlon. Eredménye:

1. Kisgyörgy Lajos 36 pont, 2. Móricz Zoltán 43 p, 3. Labancz Gyula 46 p, 4. Rajtsán László 46 p, 5. Bujnovszky István 48 p, 6. Jankovich Pál 48 p, 7. vitéz Skublits Viktor 54 p, 8. Felleg Róbert 55 p, 9. Boronkay László 56 p, 10. Kotsis Miklós 58 p, 11. Crettier Ferenc 59 p, 12. Bobrovnitzky Tamás 60½ p. A versenyen 23 akadémikus indult.

Téli sportok: A sielés és korcsolyázás nagyszámú akadémikust vonzott a hóra és jégre, azonban a kedvezőtlen hó- és jégviszonyok miatt verseny rendezhető nem volt. Sielésben kb. 25 akadémikus nyert kiképzést, míg a korcsolyázásban mintegy 60—70 akadémikus gyakorolt az akadémiai tó jegén.

E szakosztálynak ifj. elnöke Dienes Ödön volt.

Lövészet: Ifj. elnök: Telbisz Lóránd.

A LASE céllövő bajnokságai:

Hadipuskával: Bajnok: Lovász Olivér 1710, 2. Telbisz Lóránd 1570, 3. Kiss Andor 1519.

Hadipisztollyal: Bajnok: Lovász Olivér 320, 2. Ferch Ödön 288, 3. Demjén Károly 250.

Miniatűr-fegyverrel: Bajnok: Telbisz Lóránd 265, 2. Mádi Kovács Boldizsár 262, 3. Kalándy Tasziló 258.

Céllövő pisztollyal: Bajnok: Móricz Zoltán 264, 2. Kiss Andor 224, 3. Lovász Olivér 182.

A főiskolai bajnokságok során a LASE lövői a következő eredményeket érték el:

Hadipuska-csapatversenyben: 2. a LASE csapata 780 ponttal (Békásy Antal 168, Lovász Olivér 165, Kiss András 156, Ferch Ödön 148, Telbisz Lóránd 143).

Automatapistolya-csapatversenyben: 2. a LASE csapata 68 ponttal (Lovász Olivér, Móricz Zoltán, Kalándy Tasziló, Janik Dezső és Hollós Endre).

Tennisz: Ifj. elnök: Baumann Gedeon.

A teniszsport folyó évben nagyon fellendült, miután az akadémikusok négy új teniszpályát kaptak és azok elkészültével 1931 május 15-én Kövér Akos százados vezetése alatt a szakszerű edzés kezdetét vette. Az idő rövidségére való tekintettel a teniszversenyeket a LASE 1931 október havában rendezi meg. Ez évben létesült a szakosztály keretén belül az asztali tenisz-álosztály is, mely fejlődésképes irányban halad.

Ebben a tanévben alapította a Ludovika Akadémia parancsnoksága kiváló sportteljesítmények jutalmazására a *LASE-jelvényt* két fokozatban és pedig aranyozott és ezüstözött kivitelben. A jelvény elnyerése kötött sportteljesítményekkel függ össze. A nyertesek ezt a „*fokozati jelvény*“-t, amelyen a sport-plaketthez hasonlóan szintén a L. A. domborművű címere van, házi és gyakorlóöltözetben a bal mellzseb fölött viselik.

1930/31. tanévben LASE-sportjelvényt nyertek:

I. fokozat:		
Gersy Károly	3 km mezei futás	I. 9 p 54:3 mp
Duska László	szertorna	I. 223.00 pont
Bujnovszky István	kardvívás	I.
vitész Maróthy Géza	400 m síkfutás	I. 53:6 mp
Balássy Miklós	növekvő staféta	I. 8 p 41 mp
Kisgyörgy Lajos		
Nosek Ferenc		
Arany Mihály	súlydobás	I. 13.20 m
Török Pál	hármasugrás	I. 13.34 m

Nagy-Gergelyffy László	súlydobás	II. 12.19 m
Fehér István	400 m gyorsúszás	III. 5 p 52 mp
Mártonffy Lajos	100 m hátúszás	I. 1 p 18:8 mp
Kiss Zoltán	súlydobás	III. 12.16 m

II. fokozat:

Roediger Endre	szertorna	
Balogh Imre	„	
Képes-Winkler A.	„	
Bender Lajos	„	
Juhász Árpád	„	
Br. Stipsicz István	„	
Ferentsik Pál	„	
Dedinszky Miklós	„	
vitész Ujfalussy Ákos	törvívás	I.
Gerő Pál	vívás	
Vödrös Miklós	gerelyvetés	
Tóth Béla	kézigránát	
Nyárády László	„	
Blascsók László	„	
vitész Orbán László	ökölvívás	
Lakatos Dezső	birkózás	

A feltüntetett eredmények értékes és jövőre biztató reményeket és teljesítményeket mutatnak, melyeknek értéke csak akkor domborodik ki teljes nagyságában, ha a tanultak részben az átültetéssel, részben a fokozott önműveléssel a m. kir. honvédségnek szereznek dicsőséget.

A hadifáradalmakra mindenkor kész, kemény-akaratú, bátor és önfeláldozó honvédtisztek mindenkor mintaképei legyenek a sport tisztaságának és az akadémia falai között szerzett sporttapasztalatok útmutatói legyenek nevelő életükre.

vitész Futásfalvi Pál Imre tanácsnok.

(A sportcikkből előforduló összes felvételeket Schäffer A. udv. fényképész készítette)

A szerkesztésért felelős: **vitész R ó z s á s J ó z s e f** főelőadó. — Kiadja: a Ludovika Akadémia Leventeköre.

STADIUM SAJTOVALLALAT R.-T. BUDAPEST.

FELELŐS ÜZEMVEZETŐ: **GYÖRY ALADÁR**

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

Miután folyóiratunk csak időszakonként (egyelőre mint évkönyv június 24-re) jelenik meg, előfizetés a következő módon történhet: A megrendelő vagy előre küld bizonyos jelentékenyebb összeget (cím: Ludovikás Levente, Budapest, Ludovika Akadémia), miből a megrendelés után megjelenő számokat az előfizető címére megküldjük, vagy valaki csak azt a szándékát jelenti be, hogy a folyóiratot egyszersmindenkorra megrendeli. Ebben az esetben a fizetés utólag, a

kiadvánnyal együtt megküldött utalványon, illetve postatakarékpénztári csekkalapon történik. Ezenkívül egyes számokat is lehet megrendelni. Az egyes számok ára az előállítási költségek szerint 2-3 pengő között váltakozik. A postaköltség a megrendelőt terheli.

Hátralékos előfizetőinket felkérjük, hogy a számlában jelzett összeget mielőbb küldjék be.

Új előfizetők (megrendelők) és hirdetések gyűjtését köszönettel vesszük! Aki 5 (öt) állandó megrendelőt gyűjt, ingyenes tiszteletpéldányt kap.

Eggenberger-féle könyvkereskedés

RÉNYI KÁROLY

A m. kir. Állami Térképező Intézet főbizományosa
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 2.
Telefonszám: Aut. 893-24. — Alapítási év: 1768.

KATONAI TÉRKÉP, JELENTŐTÖMB, TÉRKÉP-
TÁSKA, TÉRKÉPMÉRŐ, HONVÉDSÉGI SZOLGÁ-
LATI KÖNYVEK, KATONAI IRODALOM, SZAK-
KÖNYVEK, SZÉPIRODALMI ÉS TUDOMÁNYOS
MŰVEK, MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA,
LENGYEL, OLASZ ÉS SPANYOL NYELVEN.

Régi belvárosi keresztény cég!

Alapítva 1871.

17 éremmel kitüntetve.

BLAZSEK ADOLFNÉ

BUDAPEST — Főüzlet: IV., Kecskeméti-utca 1. szám
Fióküzlet: VII., Rákóczi-út 56. Műhely: IX., Rákos-utca 15. sz.

Különleges finom

solingeni acélárak,

borotva, olló, zsebkés, hajvágó-
gép, borotvafenőszij, ecset,
Gillette önborotva-készülékek
legjobb és legolcsóbb beszerzési forrása.

A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia szállítója.
A m. kir. hadsereg tagjainak 10% kedvezmény.

SZÉNÁSY GYULA

NŐI ÉS FÉRFI DIVAT-
KELME UJDONSÁGOK,
SELYMEK, BÁRSONYOK

BUDAPEST, IV., KRISTÓF-TÉR 4, SZERVITA-TÉR SARKÁN

III ÁLLAMI ARANYÉREMMELE
ÉS TOBB ELISMERŐ OK-
LEVÉLLEL KITUNTETVE

Schmiedl Dániel

SZALÁMI, SONKA-
ÉS KÜLÖNLEGES
HENTES ÁRUK
GYÁRA

B U D A P E S T,
IX., RANOLDER-U. 17
Telefon: J. 306-57 és J. 318-31

FIÓK U Z L E T E K:

Központi vásárcsarnok
II., Margit-körút 5/a
IV., Városház-utca 6
VII., Dob-utca 19
VII., Dob-utca 74
IX., Ranolder-utca 7 b

KATONAI ÉS KÖZINTÉZMÉNYEK, KÓRHÁZAK,
SZANATÓRIUMOK STB. SZERZŐDÉSES
SZÁLLÍTÓJA

Legelőnyösebb beszerzési forrás! Pontos és előzér-
keny kiszolgálás! Árajánlattal készséggel szolgálók!

Az ország legnagyobb keresztény ruházati üzlete!

Kovácssevics Milenkó

IV., Petőfi Sándor-utca 3. sz.
(az udvarban). Telefonszám:
Automata 897-03 és 897-63.
Fiókküzlöt: VIII., József-kr. 53.

Szővet
Selyem
Vászon
Fehérmű
Harisnya
Kötöttáru

Divatáru
Kelengye
Szőnyeg
Függöny
Paplan
Matrac

Kész női és férfi kabátok

női kosztümök, komplek, blúzok és
aljak. Bélésáruk. Szabókellékek

Cipők

Folyószámlahitel vagy 5% kasszaskontó!

Meghívom

Önt cégem harmincötödik jubileumi vásárjára. —
Tudom, hogy Ön megtisztelt látogatásával, ezért
néhány jó tanáccsal szeretnék szolgálni.

1. Eleganciáját a valódi ékszer fokozza.
2. Az arany grammja, a briliáns karátja, a jó óra
ára — az egész világon egyforma. Értékben soha-
sem csalódhat.
3. Mindig pénzt kap, ha olyan ajándékot vesz, amely
örökéletű.
4. Minden törött tárgy csak lom, az ékszer törötten
is vágyon.
5. A ma emberétől megkivánják a pontosságot. Pon-
tosságban csak a jó óra vezetheti.
6. Ön nem szakember, az óra szerkezetét Ön nem
ismerheti. Megnyugtató felvilágosítást óravásárlásra
csak szakembertől kaphat.
7. Valódi ékszert, finom szerkezetű órát csak szak-
embertől vásároljon. Csak ez tud jótállási kötele-
zettségének maradéktalanul megfelelni.
8. E szavak igazságáról meggyőződhet, ha elfogadja
meghívásomat.

Tisztelettel

KÖVESD VIKTOR

órák és ékszerész

Budapest, IX., Üllői-út 107

Készpénzre
hitelben is.

Misoga Sándor

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ
EGYENRUHA- ÉS POLGÁRI SZABÓ

A Misoga-ruhák tökéletes szabásuk,
elsősorú anyaguk és legjobb kidol-
gozásuk révén közel félszázad óta foga-
lomná váltak a tisztí ruházatkodás te-
rén. Egyenruhák, egyenruházati cik-
kek csakis a legjobb minőségben.
Különleges sport-, lovagló-, utcai és
szalonruhák készítése évtizedek óta
országszerte ismert elsősorú, szolid
munkával. Úri fehérműek mérték
után, elsősorú kivitelben készülnek

BUDAPEST, IV., VÁCI-U. 36
(KLOTILD-PALOTA) TELEFON: AUT. 830-08

Hacienda Juan Murillo

a világhírű középamerikai kávéültetvényesről neveztük el pörköltkávé-keverékeink koronáját, mert a legtökéletesebb keveréket képviseli. Csodálatosan illatos és mégis erős teljesízű keverék.

1/4 kg Hacienda Juan Murillo keverék 3.50 P

Vannak természetesen nagyon jó keverékeink, melyek olcsóbbak.

Meinl Gyula Rt.

WINTERMANTEL és SZOMBATHY

ARANY-, EZÜST- ÉS ÉKSZERÁRUGYÁR

BUDAPEST, VII., DOHÁNY-U. 7. – TEL.: J. 373-88

*Sportdíjak, ezüstserlegek, ezüst díj-
tárgyak cigaretta-szelencék, szivar-
kazetták, evőeszközök, arany- és ékszer-
tárgyak, órák nagy választékban*

Megrendelések és átalakítások pontosan eszközöltetnek

OTTENREITER KÁROLY

KESZTYÚS, SÉRVKÖTÉS,
BŐRÁRU- ÉS
NÁDRÁGTARTÓ-KÉSZÍTŐ

BUDAPEST, IV., PETŐFI SÁNDOR-U. 3.
(AZ UDVARBAN)

Prohorz és Werner

szíjgyártó, nyerges, sarkantyú,
lovaglövessző, nyeregszappan,
zabla, kengyelvas, bőröndös-
kellékek, sportáru és kárpitós-
szerszámraktár

Budapest, VII., Károly-körút 15

TELEFON: J. 415-05

ALAPÍTATOTT: 1872-BEN

Dán Adrián

Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 39.

Tel.: József 312-59. (Üllői-út sarok)

Festéknagykereskedése

SZÁLLIT: lakk-, kence-, terpentín-,
olaj- és olajfestékeket, mindennemű föld-
és vegyifestékeket, ecseteket, háztartási
cikkeket

VASÁRU- ES
KONYHASZERKERESKEDŐ

ZIRKELBACH ERNŐ

BUDAPEST

IV., VERES PÁLNÉ-UTCA 37

HERBSTER KÁROLY

Varrógép és kerékpár
nagykereskedő

Géperőre berendezett
nagy javítóműhely!

Telefon: J. 415-12.

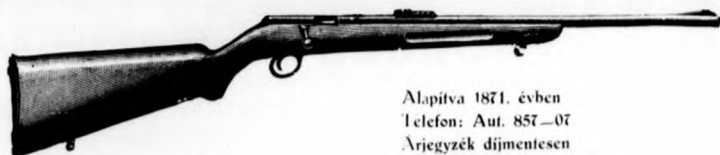

Eredeti
„PFAFF“ varrógépek
vezérképvisellete!

Alapítási év: 1880

Telefon: J. 405-06.

BUDAPEST, VII., KÁROLY-KÖRÚT 9. SZ.

Alapítva 1871. évben
Telefon: Aut. 857-07
Árjegyzék díjmentesen

**Levente-, ifjúsági-, céllövő- és
madarászó-karabélyok,**
légfegyverek, ismétlőpisztolyok, vadászfegyverek,
kiváló minőségű céllövő- és vadásztöltények a
legolcsóbb árak mellett

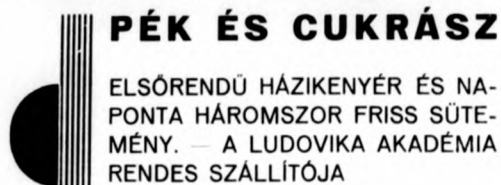
ZUBEK BERTALAN ÉS TÁRSA

puskaműves, fegyver- és sport áruháza

BUDAPEST, IV., MÚZEUM-KÖRÚT 29 (Nemzeti Múzeummal szemben)

A m. kir. Ludovika Akadémia, a m. kir. Folyamország, a m. kir. Posta, Budapest Székesfőváros, a Magyar Vadászok Orsz. Szövetsége és a Községi Tisztviselők Orsz. Szövetsége stb. szállítói

ZIMKA ALAJOS

PÉK ÉS CUKRÁSZ

ELSŐRENDŰ HÁZIKENYÉR ÉS NAPONTA HÁROMSZOR FRISS SÜTEMÉNY. — A LUDOVIKA AKADÉMIA RENDES SZÁLLÍTÓJA

BUDAPEST, VIII., KÖRIS-U. 4. SZ.

TELEFON: JÓZSEF 302-81

WEISZ ÉS TESCHER

**BUDAPEST, V.,
Erzsébet-tér 4
Tel.: A. 827-10**

A legrégebb kizárólagos
bélésáruszaküzlet
Saját készítésű
pamutárak

KOLECSÁNYI IMRE

GOMBKÖTŐ, PASZOMÁNYOS,
EGYENRUHÁZATI CIKKEK

BUDAPEST

VI., KIRÁLY-UTCA 12., II. 10.

TELEFON: AUTOMATA 271-60

GRILL-FÉLE

UDVARI KÖNYVKERESKEDÉS

BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 2

Katonai
könyvekből
és katonai
térképekből
nagy raktárt
tart

KATONAI KÖNYVTÁRAK

A TISZT ÚRAK KÖNYV- ÉS TÉRKÉPRENDELÉSEIT ELŐZÉKENYEN ÉS GYORSAN INTÉZI EL.

HAZAI FÉSÚSFONÓ- ÉS SZÖVŐGYÁR R.-T. BUDAPEST

Gyár: IX., Soroksári-út 164. Telefon: J. 384-93, J. 384-94

Központi iroda: V., Bécsi-u. 8. Telefon: 810-78, 811-78

Sürgőnycím:

Kammgarn

Legfinomabb férfi- és női kammgarn-
szövetek, mint: kék és fekete uni-,
mintázott ölfőny-, kosztüm- és kabát-
szövetek gyártása.

Valamennyi hatóságilag rendszeresített
tishti és legénységi kammgarnszövet:

**atilla-, tisztii zubbony- és nadrág-
szövetek, lovaglónadrág-szöve-
tek, csendőrségi és rendőrségi
kammgarnszövetek gyártása.**

„A m. kir. honvédség szállítója”

Jó szemüvegek, látcsövek, iránylők, hőmérők Fényképező-gépek

„Opalograph” sokszorosítók

Katonai célokra: térképek, vázlatok, rajzok, parancsok sok-
szorosítására különlegesen alkalmas gépek.

Arjegyzék ingyen!

LÁTSZERÉSZ

IV., FERENCIEK-TERE 2. SZÁM

FIÓKOK:

V., TISZA ISTVÁN-UTCA 7.
PÉCS SZÉKESFEHÉRVÁR GYŐR

KLEIN JENŐ

BŐR- ÉS CIPŐKELLÉKEK RAKTÁRA

Budapest, IX., Üllői-út 81.

A nemzeti hadsereg tiszturai és
hozzátartozói kedvezményes áron,
részletfizetésre beszerezhetik cipő-
és csizmaanyagszükségleteiket.

A LUDOVIKA AKADÉMIA SZÁLLÍTÓJA!

Telefon: József 333-61.

GÜNSBERGER ELEMÉR

ÉLELMISZER NAGYKERESKEDŐ

A M. KIR. HONVÉDSÉG ÉS
KÓRHÁZAK SZÁLLÍTÓJA

BUDAPEST

VII., ALSÓERDŐSOR 8. SZ.

TELEFON: JÓZSEF 411-89

GOY és KOVÁLSZKY

BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 11 SZÁM

ÍRÓGÉP ÜZEME

WOODSTOCK STANDARD

ERIKA PORTABLE

ÍRÓGÉPEK MAGYARORSZÁGI

VEZÉRKÉPVISELETE

Írógépek, számológépek, másoló-
gépek, irodai gépek, rádió-gépek
javító üzeme. Alkatrészek, kellé-
kek, karbantartások. Írógépek
vétele és eladása. Export – Import

Kormányzói kabinetiroda, M. kir. Igazságügyminisztérium,
Magyar királyi Ítéltábla, Magyar kir. Központi Járás-
bírósg, Magyar kir. Törvényszék és a Magyar kir.
vidéki Bíróságok, Magyar kir. I. helyi vegyes dandár
parancsnokság, Magyar kir. kat. Városparancsnokság,
Magyar kir. Fővármivatal, Magyar Nemzeti Bank, Orsz.
Társadalombiztosító Intézet, sítb. szerződéses szállítói

TELEFON:
AUT. 269-33

MAGYAR POSZTÓGYÁR RT.

CSEPEL—
BUDAPEST

TELEFON:
35-48.
12-05

VÁROSI IRODA:

BUDAPEST V,
MÉRLEG-U. 3.

Szénágy Béla

*m. kir. udvari szállító papíráruháza
Budapest, IV., Ferenciek-tere 9*

*Allandó nagy raktár tolltollakban, irónokban,
levélpapírokban sítb. Saját nyomdai műintézet és
levélborítékgyár*

Gyártelep; IV., Molnár-utca 35

DR. VAJNA GYÖRGY és TÁRSA

KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 28. SZ.

MAGYAR, NÉMET, ANGOL, FRANCIA, OLASZ
SZÉPIRODALOM ÉS SZAKKÖNYVEK, PAPIR-
ÁRUK, TÉRKÉPEK, RÉZKARCOK, TÖLTÖTOLLAK,
NYONTATVÁNYOK

BUNCSEK

Pontos kiszolgálás!
Szolid árak!

BUDAPEST, IX.,
SZVETENAY-
UTCA 41. SZÁM

ÉS CSADÉNYI

KARDMŰVES- ÉS LAKATOSMESTER

ELVÁLLALJA:

Lovassági, tűzérési, gyalogsági,
folyamórségi, csendőrségi, rend-
őrségi, pénzügyőrségi, tűzoltói,
dísz-, vívó-stb. kardok szakszerű
készítését, javítását, nikkelezését

Vidékre utánvét
mellett szállítók
Árajánlatokkal
készséggel szolgálok

LOHR MÁRIA

GYAR ÉS FŐZLET:

(KRONFUSZ)

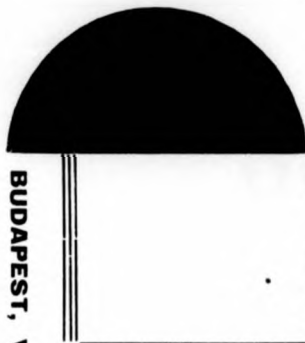
vegytisztító
csipketisztító
és kelmefestő

Alapított 1867-ben.
Telefon: J. 302-37

FIOKOK:

- I., Horihy M.-út 11.
- II., Fő-utca 27.
- IV., Kecskeméti u. 14
- IV., Eskü-ül 6.
- V., Hermincad-u 4.
- VI., Andrassy-út 32.
- VII., Baross-tér 20.
- VIII., József-kr. 2.

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 85. SZ.

BUDAPEST, VIII.,

OROSZ GYULA

vas, szerszám és konyha-
felszerelési üzlete

BAROSS-UTCA 117. TELEFON: JÓZSEF 348-65

HELLER DOBOZOS EMMENTHALI

PÁLPUSZTAI-SAJT

Pikáns, teljes zsíros sajt.
Éttermekben nélkülözhetetlen.

HELLER SAJTOK ÍZLETESEK

CASINO-SAJT

Osszes gyártmányaink magas zsirtartalmát békebeli véd-
jegyeinkkel garantáljuk

DERBY SAJT ÉS VAJTERMELŐ R. T.

Budapest, VII., Kerepesi-út 62. Telefon: A. 960-85
A. 960-86

BERGER ÉS WIRTH

Kő- és
könyvnyomdai festékgyár
részvénytársaság

BPEST, IX., MÁRTON-U. 19
TELEFON: J. 306-35

STEINER ZSIGMOND ÉS TÁRSA

M. KIR. SZAB.
EGYENRUHA,
SAPKA-ÉS CSÁ-
KÓGYÁR, KATO-
NAI FELSZERE-
LÉSI CIKKEK

NAGYKERESKEDESE, LEVENTE-, CSERKÉSZ-
SPORT- ÉS TÚZOLTÓFELSZERELÉSEK;
ALAPÍTOTT 1900-BAN. — TELEFONSZÁM: A. 205-46.
BUDAPEST, VI., HAJÓS-UTCA 15

GÁL DEZSŐ FÉMÁRUGYÁR

BUDAPEST, VIII, NAP-U. 16

ALAPÍTVÁ 1815-BEN. TEL.: J. 350-90

Fémárúk, fémtémecikkek, kato-
nai és egyenruházati fémgombok,
jelvények, zászlószegek, egyesü-
leti zománcjelvények, sportérmek,
sportplakettek, érdemszala-
gok, éremszalagok, tollak
stb. gyártása és eladása.

Első kézből vegyen, a gyártónál

*hátizsákok, sátrat, tornakész-
letet, nyugágyat, függő-
ágyat, kötelet és fevedert!*

Nedelko Sándor utóda

Budapest, VII., Károly-körút 15. szám,
Városházkapuval szemben. 92 éves cég.

Császár Imre

Linoleum,

*gummi és hézagmentes
padlóburkolási szakvállalat*

Bpest, IX., Lónyay-u. 36.
Telefonszám: Automata 887-49.

Állami, közintézetek
és kórházak szállítója
Alapítva: 1892. évben

LESSIVE PHÉNIX

*vegyészeti és
mosóporgyár*

**BUDAPEST, V. KER.,
VISEGRÁDI-UTCA 17. SZ.
TELEFON: AUT. 123-70**

STANZEL JÓZSEF

A M. kir. Ludovika Akadémia és a M. kir. Testőrség házi szállítója

FŐÜZEM:
Budapest, IX., Bokréta-u. 31. Telefon: J. 332-86

I. FIOKÜZEM
IX., Tüzeltő-utca 78. Telefon: József 338-38

II. FIOKÜZLET:
II., Zsigmond-utca 45

III. FIOKÜZLET:

Gödöllő, Gizella-u. 8. Telefon: Aut. 532-48

**VILLANYERŐRE BERENDEZETT
SÜTEMÉNY- ÉS KENYÉRSÜTŐ ÜZEME**

Zöldség és
gyümölcs-
kereskedő

Telefonhívó 846-09

Palkovits István és Társa

Budapest,
Központi
Vásárcsarnok
Felső-Dunapart

SCHERZINGER FERENC

BUDAPEST, IX., RÁDAY-UTCA 11-13.

A pancsovai 7. honvéd, 23. vadász gyalogezred
és a honvédtűzérség volt szállítója

**Szövött-, kötött-, bélés-,
rövidárúk, szabókellékek
legelőcsőbb beszerzési forrása**

Szabott árainkbel a hadsereg tagjai 10 százalékos engedményben részesülnek.
Alapítva 1896. Alapítva 1896.

A LUDOVIKÁS LEVENTE JELEN
SZÁMÁNAK SZÍNES KLISÉIT
CÉGÜNK KÉSZÍTETTE

**C. ANGERER
& GÖSCHL**

Cs. és kir. udvari szállító
CHEMIGRAFIAI
MŰINTÉZETE és
KLISÉGYÁRA

BUDAPEST, VII. KERÜLET,
CSENGERY-UTCA 20. SZ.
TELEFONSZÁM: JÓZSEF 436-70

Csak a fogyasztók szervezkedése s a

„HANGYA”

szövetkezetekben való tömörülés döntheti meg a kartelek s a spekuláció uralmát s a drágaság elleni bajoknak ez az egyedüli orvossága. Erős „HANGYA” szövetkezetek a családi háztartások és kisgazdaságok legjobb segítői. A szervezetlen fogyasztók néhány hónap alatt, a vásárlásaiknál fizetett túlárból is előteremthetik a szövetkezeti szervezkedéshez szükséges üzletrésztöket. Most 1600 „HANGYA” védi a fogyasztó érdekeit. 3000 erős „HANGYA” letörné a kartelek hatalmát s a spekuláció kártételeit. Ehhez a mérkőzéshez szükséges municiót hiába várjuk másoktól, tehát adjuk össze magunk. 20-30 pengőt — mint kamatozó üzletrészt — jegyezzen a hozzá legközelebb eső „HANGYA” szövetkezethél minden fogyasztó, hogy olcsóbban szerezhesse be háztartási és gazdasági szükségleteit.

Saját készítésű pamutárak

BRÜCK és GROSZ

ERZSÉBET-TÉR 5. SZÁM

TELEFON: AUTOMATA 807-27, 800-79

**Bélésárak és szabókellékek
nagyban és kicsinyben**

Nagy választék — Figyelmes kiszolgálás
CSAK BÉLÉSÁRUÜZLET

SCHUCK NÁNDOR

ERC, ARANY, EZÜST, ACÉL ÉS KŐ

V.É.S.N.Ö.K

BÉLYEGZŐKÉSZÍTŐ

VIII., ÜLLŐI-ÚT 4. (MAGY.-HOLL. BIZT. ÉPÜLET)

KÉSZIT:

ZOMÁNCJELVÉNYEKET ÉS TABLÁKAT, PECSÉT-
NYOMÓKAT, ALLAMI, CSALÁDI CIMEREKSEL,
LEVENTE ÉS SPORTDÍJAKAT ÉS KÜLÖNFÉLE
DISZVÉSEST, ÁTALAKÍTÁST ÉS JAVÍTÁSOKAT.

KOZÁK ANTAL

KARDMŰVES ÉS LAKATOSMESTER, VIII. KER., ÜLLŐI-ÚT 58.

Futó-utca sarok. (Villamos-megálló.)

Elvállal:

Lovassági, fűzéségi, gyalogsági, folyamórségi, csendőr-
ségi, rendőrségi, pénzügyőri, tűzoltói, dísz-, vívó- stb.
kardok szakszerű készítését, javítását és nikkelezését.
Vidékre utánvét mellett szállítok. — Árajánlattal kész-
séggel szolgálok. — Pontos kiszolgálás! — Szolid árak!

Legszebb

Alapítva 1854

PAPLAN Legjobb
PAPLAN Legolcsóbb
PAPLAN

kárpitosáru, fa-, vas- és rézbutorgyára

Szőnyeg, függöny, ágyszék, asztal és sezlontakarók, flanel-,
gyapjú- és teveszőrtakarók, damaszt- és frottirtörülközők,
damasztbrosz és szalvéták, damaszt-, sifón- és vászonárak,
pokróc, asztal- és padlófile, gyermekkosci, gyermekszék és
asztal, nyugszék stb. nagy választékban kaphatók

GICHNER JÁNOS

BUDAPEST, VII, ERZSÉBET-KÖRÚT 20

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve!
Csendőrségnek 50% engedmény, vagy 6 havi részlet

Özv. **Steinleinné és Frank**

grafikai szaküzlet

Budapest

VI., Gróf Zichy Jenő-utca 6.

Litografiai kőraktár

Raktáron tart
minden nyomdai anyagot

*

Szállít:
teljes nyomdai berendezést

*

Állandó raktár
használt litografiai gépekben

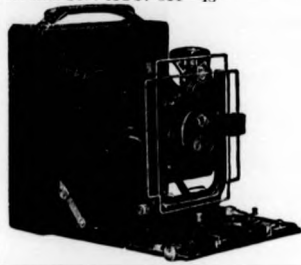
CALDERONI és TÁRSA

LÁISZERÉSZEK

BUDAPEST, V. KER., VÖRÖSMARTY-TÉR 1. SZ.

TELEFON: AUT. 811-48

ALAPÍTÁSI ÉV: 1819

Szemlvegek, orrcs pteők
lorgnettek, színházi és
versenylátesövek a
legjobb kivitelben
Fényképészeti cikkek

Képes árjegyzék
kívánatra díjmentesen

CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ

MELEG GÁBOR

BÖRÖNDÖS ÉS FINOM BÖRÁRU KÉSZÍTŐ
BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 11

TELEFONSZÁM: JÓZSEF 420-87

TRIBON

RUHÁZATI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. SZÁM.

TELEFON: József 392-85, József 312-97.

Felhívjuk figyelmét az ország ezen egyik legnagyobb és legrégebb ruházati áruházára, hol a honvédelmi tárcához tartozó tiszttek, altiszttek, továbbá katonai nyugdíjasok és azok családtagjai az összes ruházati cikketet készpénzárón,

8 havi részletfizetés

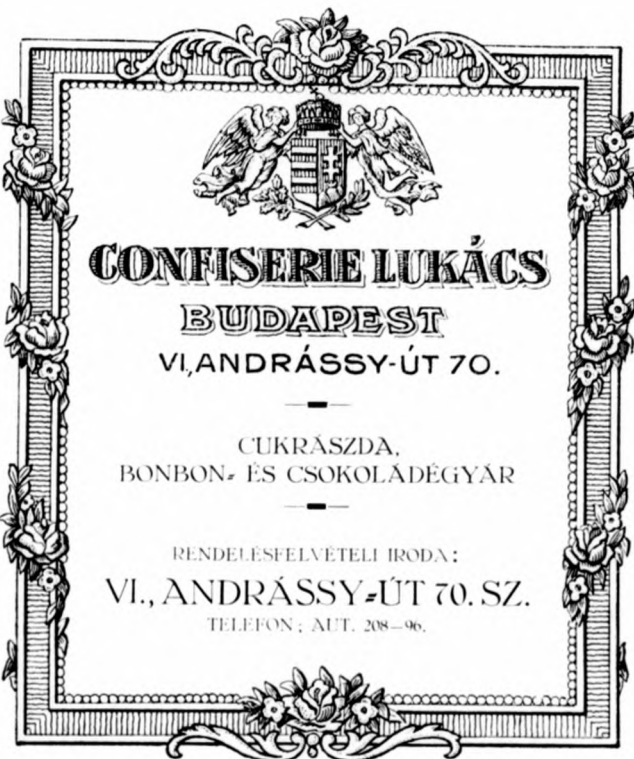
mellett szerzhetik be.

GYÁRI LERAKAT:

újonnan rendszeresített egyenruhazati szövetek, selymek, bélésárúk, vásznak, zellerek, kész fehérneműek, asztalneműek, lepedők, törülközők, kötöttárúk, szőnyeg, ágysz és asztalterítők és mindenféle nemű textilárúkból.

Vásárlásnál nem fizetendő semmi. Az első részlet a hó 15-ike előtti vásárlásoknál a legközelebbi hó 1-én, a hó 15-ike utáni vásárlásoknál a vásárlást követő második hó 1-én fizetendő.

Vásárlásnál az arcképes igazolvány felmutatása elegendő. Utalvány nem kell. — Kívánatra ingyen minták vidékre.

KÖNYV • ZENEMŰ • GRAMOFON
RÁDIÓ • FOTÓ • LEVÉLPAPÍR
TÖLTŐTOLL

RÓZSAVÖLGYINÉL

BUDAPEST, IV. KER., SZERVITA-TÉR 5

Akik ismernek, azok vásárlóink;
Akik nem vásárlóink, nem ismernek

SCHWANFELDER és

STAFFENBERGER

Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 1

TELEFON: 893404

ALAPÍTVA: 1838

Bőr és bőrkülönlegességek raktára.
Az összes lovaglós és kocsizós
szerszámokhoz való bőrok szállítója.
Ruházati bőrok, szarvasbőrok.

FISCHER HENRIK

épületfakereskedő

BUDAPEST

III., Szentendrei-út 8189, Tel.: Aut. 623-09

Drotleff Henrik

Katonai és mindennemű más egyenruhazati és felszerelési cikkek (csendőrség, vámőrség, pénzügyőrség, vasutasok, postások, hajósok, tűzoltók, levénték, cserkészek, intézetek, stb. részére) vidékre is.

Budapest, VIII., Práter-utca 59/c
TELEFON: JÓZSEF 311-15

foto, műszer, tanszer

Budapest, IV. ker., Váci-utca 50. szám

CALDERONI mű- és tanszervállalat Rt.

Telefon: Aut. 840-54.

Alapítási év: 1819.

SZALAY ISTVÁN

BUDAPEST V, FALK MIKSA-U. 2

Mindennemű gyenge- és erősáramú villanyszerelési anyag - Speciális gyártmányok és cikkek: Villamos motorok és dynamók - Villamos mérőműszerek - Nagy kapacitású „LE CARBONE” elemek (vidéki rádiósok nélkülözhetetlen áramforrása) Modern KONTAKT-kapcsolók és dugaszolóaljok - Sülyesztett kombinációk - Garage-dugaszolóaljok

TELEFON: 264-74
SÜRGŐNYCÍM: LUMERKATOR

Merítsünk erőt a magyar múltból és olvassuk el

JULIER FERENC:

MAGYAR HADVEZÉREK

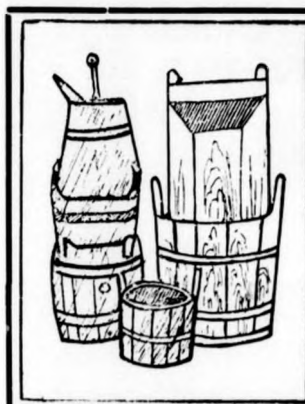
most megjelent könyvét.

Bulcsu vezértől - Görgey tábornokig előttünk vonulnak fel a magyar hadtörténet nagy alakjai, mint ékes bizonyosságai a magyar faj hősiességének.

Ara vászonkötésben kötve 12.- P

Kapható a Stádium Sajtóvállalat Rt. könyvkiadóosztályában, VI, Rózsa-utca 111. szám

Gschwindt-féle
likőrkülönlegességek,
főzelék- és
gyümölcskonzervek!

Laposa András

kádármester

Budapest VIII, Kálvária-tér 13

(Bejárat: Csobánc-utca 2. sz.)

Telefon: J. 374-57

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, mindenféle hordók készítését. Minden áruból nagy választék raktáron

SZAUURÁSZ F.

TÁBLAUVEG NAGY RAKTÁR,

ÚVEGHOMÁLYOSÍTÓ,

ÉS MINTÁZÓGYÁR

BUDAPEST, VIII., MADÁCH-U. 33/b

TELEFON: JÓZSEF 346-14.

P
ORDÁNY ISTVÁN
FAMEGMUNKÁLÓ ÜZEME
BUDAPEST, IX., ERNŐ-UTCA 21

WILL ANTAL

ÉPÍTÉSI ANYAGKERESKEDŐ

Telep és iroda:

Budapest, II., Fő-utca 62. (Csalogány-u. sarok)

Telefon: Aut. 518-65.

SZÁLLÍT:

Portland-cementet, román-cementet, meszet, gipszet, téglát, tetőcserepet, betoncsöveket, homokot, kavicsot, kátrányt, aszfalt szigetelőlemezeket, mennyezetnádat stb., stb., stb.

WEISZ ALFRÉD ÉS TÁRSA

*Olaj
és festék
nagyban
raktár*

**Budapest, IX.,
Tüzoltó-utca 46. szám.**

S
CHEBELLE

ÁGOSTON
MŰGÉPÉSZ

VIII., József-utca 54.
(a ház Conti-utcai oldalán.)

Világhírű Dürckopp
családi és ipari varró-
gépek és kerékpárok

Zündapp és Triumph
motorkerékpárok. An-
gol táskagramafonok.

Bármely gyártmányú
varrógépet, kerékpárt,
gummit, felszerelést
és alkatrészeket
megrendelésre
azonnal szállít.

KÉNYELMES FIZETÉSI FELTÉTELEK!

JAVÍTÁSOKAT FELELŐSÉGGEL VÁLLAL

HOSER VIKTOR

110 ÉVES ÓRAÜZLETE

BUDAPEST
I., TABÁN, APRÓD-UTCA 1.

Mindennemű órák nagy raktára. Chronografok, stopperok, mindenféle arany- és ezüst-órák, villamos órák. — A hadsereg tagjai 10% engedményben részesülnek.

MACHER REZSŐ ÉS TÁRSA

SPORTÁRUÜZLET
BUDAPEST

VI. ker., Podmaniczky-utca 45.
Telefon: Teréz 297-04

M. kir. Ludovika Akadémia szállítói. Sportcikkekről árjegyzéket bérmentve küld.

KUNSTÄDTER HIRLAPELŐFIZETÉSI IRODÁJA BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 60.

Elfogad előfizetéseket a világ összes napilapjaira, politikai és szépirodalmi folyóiratokra, tudományos és ipari szaklapokra eredeti kiadóhivatali árban

ALAPÍTÁTOI: 1891

TELEFON: 291-22

GOSZLETH ISTVÁN ÉS FIA

Ő Szentsége a római pápa és Ő Emi-
nenciája udvari fényképészei

BUDAPEST
VII., GIZELLA-ÚT 46. SZÁM

A Ludovika Akadémia állományába
tartozó tisztok, tanárok és akadémikusok,
valamint altisztok és családtagjaik részére
20 százalékos kedvezményt nyújt

A Ludovika Akadémia szállítója

MAGYAR MOSÓ-ÉS FERTŐTLENÍTŐ GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Magyar mérnök
Magyar munkás
indenkor legkitűnőbb
munkáját szállítja:
mosodaberendezések
modern főzőkonyhák
elegvizfűtések

GYÁR:

BUDAPEST, III., LAJOS-UTCA 115
TELEFON: AUT. 625-23. KB. 2000 BERENDEZÉS

KRÁL GYULA

KÓFARAGÓMESTER ÉS
KÖBÁNYATULAJDONOS
KŐ- ÉS MÁRVÁNYÁRU GYÁRTELEPE

KÖZPONTI IRODA:
BUDAPEST, III., LAJOS-UTCA 77-79
TELEFONSZÁM: 624-88.

Kötött- és szövöttáru üzem EHRNHAFT JÁNOS

a m. kir. bp. honv. Ludovika Akadémia szállítója
Budapest, VIII., Futó-utca 35.sz.

Gyárt: női, férfi- és leánykabátokat, mindenféle divat- és sportcikkeket, női mellényeket, blúzokat és kötött ruhákat, szveteret, lábszárvédőket, férfi- és női selyemharisnyákat, harisnyatalp-kötés és fejelés, speciál selyemharisnya szemfelszedés. —
A tisztikar és b. családtagjai részére magas árengedmény.

Bauer
és Weisz
katonai zsinór- és
paszománygyár
BUDAPEST, VIII.,
Gyulai Pál-utca 13

KISS ENDRE és MAHUNKA FERENC

VASZONÁRU NAGYKERESKEDŐK

Hadsereg, minisztériumok, Tud. Akadémia stb. fehérnemű és vászonáruk szállítója. A hadsereg tagjai külön kedvezményes árban részesülnek!

V., GRÓF TISZA ISTVÁN-UTCA 16. TELEFON: 802-21.

LUDVIG

ÉREMVERŐ ÉS BRONZMŰÁRUÜZEM

Budapest, VIII., Thék Endre-u. 44

MCSz, MUSz, KISOSz stb. szállítója

Telefonszám: József 376-21

Készít: sportérmeket, plaketteket, díjakat, bronz-, ezüst- és aranyból, zománcozott jelvényeket, zászlószögeket, mindennemű **véséseket**, öntött és sajtolt

tömegmunkákat

mindenkor tőkéletes művészi kivitelben és jutányos árak mellett

Mihály Géza

képkerepező, aranyozó és festővászonalapozó üzeme

Budapest, VIII., Baross-u. 41

Telefon: J. 398-86

Nagy választék képkerekekben, festményekben. Ludovikásoknak és leventéknek 10 százalék engedmény

ORSZÁGOS IPAROSSZÖVETSÉG MŰIPARI OSZTÁLYA

SZENT GYORGY MŰHELY
BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. SZÁMÚ
királyi bérpalota Curia-utcai oldalán
TEL.: AUT. 830-58

A Szövetség elnökei:
Gróf Mikes János szombathelyi püspök
Ugron Gábor v. b. t. t. ny. miniszter
Ludovika Akadémia és a Vitézi Szék szállítója

SZÁLLITJA:

a »Ludovikás gyűrű«, a »Vitézi gyűrű« és a »Mester gyűrű«. Iparművészeti, díszműipari és háziipari munkákat vállal bárminő kivitelezésben. Magyar iparművész és műiparos tagjai révén becsületes, olcsó munkát nyújt. Tervekkel, költségvetéssel díjtalanul szolgál.

KOSSUCH JÁNOS

üvegyáros és nagykereskedő

Üvegyár:

AJKA

Veszprém megye

Üzlet:

BUDAPEST

IX., Vámház-körút 5. szám

**Magyar kristály gyártmányok
és vitézi címeres készletek
egyedárúsítása**

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 1. SZ.

TELEFON: AUT. 878-70
TÁVIRATI CÍM: CERES
ALAPÍTÁSI ÉV: 1899

**Tűz-, jég-, élet-,
baleset-,
szavatossági-,
autó-, traktor-,
betörés elleni- és
állatbiztosítás**

Szerződéses biztosító intézete:

az Országos Mezőgazdasági Kamarának, az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamarának, a Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamarának, a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamarának, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamarának, a Tiszajobbparti Mezőgazdasági Kamarának, az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek, az Országos Központi Hitelszövetkezetnek, az Országos Vitézi Széknek, a „Hangya” Szövetkezeti Központnak, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének, a Magyar Gazdaszövetségnek, a „FALU” Országos Földművelőszövetségnek, a Falusi Kislakásépítő Szövetkezetnek és úgyszólván valamennyi más gazdátársadalmi intézménynek.

Karfelen kívül!

Vezérképviselőségek:

Budapest, IX., Üllői-út 1 (Székesfővárosi vezérképviselőség).
Budapest, IX., Üllői-út 1 (Pestvidéki vezérképviselőség).
Országos Központi Hitelszövetkezet Biztosítási Osztálya Budapest, V., Nádor-utca 22. Magyar Mezőgazdák Szövetkezet Biztosítási Osztálya Budapest, V., Alkotmány-utca 29.
Balassagyarmat, Scitovszky-utca 10/b. Debrecen, Ferenc József-út 26. Győr, Deák Ferenc-utca 12. Kaposvár, Fő-utca 31. Kecskemét, Rákóczi-út 17-19. Miskolc, Széchenyi-út 37. Nagykanizsa, Deák Ferenc-tér 3. Pécs, Rákóczi-út 11. Szeged, Tisza Lajos-körút 38. Szekszárd, Széchenyi-út 50. Székesfehérvár, Bank-utca 7. Szolnok, Gróf Apponyi Albert-utca 6. Szombathely, Széll Kálmán-utca 9.

ELNÖK: GRÓF ZELENSKI RÓBERT
VEZÉRIGAZGATÓ: LÁNG JÓZSEF